

Temeljni ciljevi Strategije su:

- postizanje dobrog ekološkog i hemijskog stanja površinskih i podzemnih voda;
- zaštita od štetnog djelovanja voda (poplave, erozije i sl.);
- očuvanje i održivo korištenje vodnih resursa za različite društvene, ekonomske i ekološke potrebe.

Strategija sadrži detaljnu analizu postojećeg stanja u sektoru voda, identificira ključne izazove i slabosti u sistemu upravljanja vodama te predlaže niz mjera, uključujući izgradnju i obnovu infrastrukture, unapređenje sistema monitoringa, jačanje institucionalnih kapaciteta i unapređenje međusektorske saradnje. Poseban značaj dat je planiranju i upravljanju riječnim slivovima, u skladu s principima integrisanog upravljanja vodnim resursima.¹⁰⁸

Izveštaj o stanju okoliša u Federaciji Bosne i Hercegovine za 2022. godinu

Izveštaj o stanju okoliša u Federaciji Bosne i Hercegovine za 2022. godinu predstavlja sveobuhvatan dokument koji analizira stanje ključnih okolišnih komponenti, uključujući zrak, vode, tlo, otpad, biološku raznolikost, klimatske promjene i buku. Izveštaj prepoznaje glavne pritiske na okoliš i izvore zagađenja, prikazuje trendove kroz vrijeme te daje preporuke za unapređenje postojećih politika i mjera zaštite okoliša. Izveštaj ima višestruku svrhu služi kao instrument za donošenje i evaluaciju javnih politika, praćenje ostvarenja ciljeva definisanih strategijama i akcionim planovima, te osiguranje dostupnosti informacija javnosti u skladu sa principima transparentnosti i odgovornosti.¹⁰⁹

Strateško-planski okvir zaštite okoliša na nivou Unsko-sanskog kantona

Prostorni plan Unsko-sanskog kantona za period od 20 godina

Prostorni plan Unsko-sanskog kantona za period od 20 godina. predstavlja ključni strateški dokument kojim se dugoročno usmjerava prostorni razvoj Kantona, uz usklađivanje potreba ekonomskog i društvenog napretka s načelima zaštite okoliša i održivog korištenja prirodnih resursa. Plan je izrađen u skladu sa Zakonom o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10 i 45/10), kao i Zakonom o prostornom uređenju i građenju Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik USK“, broj: 10/11, 13/11 i 19/11).

Dokument obuhvata prostorne pokazatelje demografskog, privrednog i infrastrukturnog razvoja, identifikuje područja posebnog interesa kao što su zaštićeni dijelovi prirode, mineralna nalazišta, vodna tijela i drugi resursi, te postavlja smjernice za zaštitu prostora od degradacije, urbanog širenja i prirodnih nepogoda. Također, plan uključuje mjere za racionalno korištenje zemljišta, šuma, voda i energenata, te promoviše integralni pristup prostornom planiranju.

¹⁰⁸ *Strategija upravljanja vodama Federacije BiH 2010–2022*, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, 2010.

¹⁰⁹ *Izveštaj o stanju okoliša u Federaciji BiH za 2022. godinu*, Federalno ministarstvo okoliša i turizma, 2023.

Prostorni plan Unsko-sanskog kantona predstavlja osnovu za izradu i donošenje nižih planskih dokumenata (prostorni planovi općina i gradova), te služi kao alat za koordinaciju prostornog razvoja svih JLS unutar Kantona.¹¹⁰

Strategija razvoja Unsko-sanskog kantona 2021–2027

Strategija razvoja Unsko-sanskog kantona 2021–2027 predstavlja ključni strateški dokument koji definira pravce društvenog, ekonomskog i prostornog razvoja kantona, u skladu s principima održivosti i razvojnim politikama viših nivoa vlasti. Dokument obuhvata četiri tematska stuba: Pametan rast, Održivi rast, Uključiv rast i Dobar upravni kapacitet. U okviru tematskog stuba „Održivi rast“ posebno se naglašava važnost zaštite okoliša, održivog upravljanja prirodnim resursima i jačanja otpornosti na klimatske promjene. Strategija ističe potrebu za unapređenjem sistema upravljanja otpadom, poboljšanjem kvaliteta zraka i voda, zaštitom biodiverziteta i unapređenjem energetske efikasnosti. Također, predviđa mjere za unapređenje institucionalnih kapaciteta i integraciju okolišnih ciljeva u druge sektorske politike. Dokument je usklađen sa Strategijom razvoja Federacije BiH i Ciljevima održivog razvoja (SDG), a njegova implementacija se prati kroz indikatore rezultata i evaluaciju napretka.¹¹¹

Plan upravljanja otpadom Unsko-sanskog kantona 2023–2028

Plan upravljanja otpadom Unsko-sanskog kantona za period 2023–2028. godine predstavlja ažurirani provedbeni dokument kojim se definišu ciljevi, mjere i aktivnosti za unapređenje integralnog sistema upravljanja otpadom u kantonu. Dokument je izrađen u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom FBiH („Službene novine FBiH“, broj 33/03 i 72/09) i Uredbom o kategorijama otpada, te se oslanja na principe kružne ekonomije i smanjenja negativnih uticaja otpada na okoliš.

Plan obuhvata:

- Detaljnu analizu trenutnog stanja upravljanja komunalnim, industrijskim, građevinskim i opasnim otpadom;
- Pregled postojećih kapaciteta i potreba za infrastrukturu (deponije, pretovarne stanice, reciklažni centri);
- Smjernice za unaprjeđenje institucionalne saradnje i uključivanje građana u sistem upravljanja otpadom;
- Postavljanje kvantitativnih ciljeva za povećanje reciklaže, smanjenje otpada i sanaciju divljih deponija.

Plan uključuje i predviđene izvore finansiranja, vremenski okvir za realizaciju mjera te odgovorne institucije na kantonalnom i općinskom nivou. Također, naglašava važnost edukacije i podizanja svijesti javnosti o značaju pravilnog upravljanja otpadom.¹¹²

¹¹⁰ Prostorni plan Unsko-sanskog kantona za period od 20 godina.

¹¹¹ Strategija razvoja Unsko-sanskog kantona 2021–2027, Vlada USK, 2022.

¹¹² Plan upravljanja otpadom Unsko-sanskog kantona 2023–2028, Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša USK, 2023.

Registar emisija u zrak Unsko-sanskog kantona

Registar emisija u zrak Unsko-sanskog kantona predstavlja sistematski dokument koji sadrži podatke o količinama emisija zagađujućih materija u atmosferu s područja kantona, sa ciljem praćenja zagađenja zraka, identifikacije glavnih izvora emisija i planiranja mjera za poboljšanje kvalitete zraka. Dokument je izrađen u skladu sa Zakonom o zaštiti zraka FBiH („Službene novine FBiH“, broj 72/24) i usklađen je sa zahtjevima Evropske unije u pogledu izvještavanja i kontrole emisija.

Registar uključuje:

- Podatke o stacionarnim izvorima emisija (industrijski objekti, postrojenja za sagorijevanje goriva);
- Mobilne izvore zagađenja (saobraćaj);
- Emisije po vrstama zagađujućih materija (CO₂, SO₂, NO_x, PM₁₀, PM_{2.5}, VOC i dr.);
- Metodologiju prikupljanja i obrade podataka (IPCC metodologija, nacionalni faktori emisije);
- Analizu trendova emisija i preporuke za njihovo smanjenje.

Ovaj dokument je osnova za izradu politika zaštite zraka na kantonalnom nivou, kao i za izvještavanje prema federalnim i međunarodnim tijelima.¹¹³

Usklađenost sa plansko-strateškim dokumentima

Plan zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona izrađen je u skladu sa važećim plansko-strateškim i sektorskim dokumentima na federalnom i kantonalnom nivou, pri čemu je osigurana hijerarhijska usklađenost ciljeva, mjera i aktivnosti od dokumenata višeg nivoa prema dokumentima nižeg nivoa planiranja.

Na federalnom nivou, Plan je usklađen sa Strategijom zaštite okoliša Federacije Bosne i Hercegovine 2022–2032, kao krovni dokumentom koji definiše strateške ciljeve i prioritete u oblasti zaštite okoliša, te sa Strategijom zaštite biološke raznolikosti Federacije BiH, čiji su ciljevi integrisani kroz mjere očuvanja prirodnih vrijednosti i ekosistema.

Na kantonalnom nivou, Plan je usklađen sa Prostornim planom Unsko-sanskog kantona, Strategijom razvoja Unsko-sanskog kantona 2021–2027, kao i sa relevantnim sektorskim dokumentima, uključujući Plan upravljanja otpadom USK, Registar emisija u zrak USK, Kratkoročni energetska akcioni plan (KEAP USK), te Plan zbrinjavanja otpadnih voda u ruralnim područjima USK.

Posebna pažnja posvećena je usklađenosti sa Planom upravljanja Nacionalnim parkom Una, kao i sa Procjenom ugroženosti Unsko-sanskog kantona od prirodnih i drugih nesreća, čime se osigurava integracija mjera zaštite okoliša sa aspektima zaštite prirode, klimatskih rizika i upravljanja vanrednim situacijama.

Pored navedenog, Plan zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona usklađen je i sa ključnim planskim, strateškim i stručnim dokumentima iz oblasti upravljanja vodama na vodnom području rijeke Save u Federaciji Bosne i Hercegovine. U izradi Plana korišteni su relevantni podaci, ciljevi i mjere iz Plana upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciji Bosne i Hercegovine (2022–2027), Plana upravljanja rizikom od poplava za vodno područje rijeke Save (2024–2029), Rješenja o proglašenju

¹¹³ Registar emisija u zrak Unsko-sanskog kantona, Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša USK, 2023.

zaštićenih područja, kao i iz stručnih studija koje se odnose na procjenu opterećenja vodnih resursa zagađenjima, hidromorfološke karakteristike vodotoka, dugoročno snabdijevanje vodom stanovništva, privrede i industrije, te stanje i raspoloživost podzemnih voda.

Posebna pažnja posvećena je usklađenosti planiranja sistema prikupljanja i prečišćavanja komunalnih otpadnih voda sa Projektom dokumentacijom „Izrada Master plana aglomeracija u BiH za učinkovito planiranje i implementaciju EU Direktive o prečišćavanju komunalnih otpadnih voda (EU UWWTD)“, koja predstavlja osnov za unapređenje zaštite voda i usklađivanje sa zahtjevima evropskog zakonodavstva. Podaci o podzemnim vodama korišteni u izradi Plana preuzeti su od nadležnog kantonalnog ministarstva za vode, na osnovu Katastra podzemnih voda Federacije Bosne i Hercegovine.

U nastavku je dat pregled ključnih dokumenata sa kojima je izvršena usklađenost Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona (Tabela 45).

Tabela 45. Tabelarni prikaz plansko strateških dokumenata

Red. br	Naziv dokumenta
1.	Strategija zaštite okoliša Federacije Bosne i Hercegovine 2022–2032 (Strateški ciljevi i prioriteti)
2.	Strategija zaštite biološke raznolikosti sa akcionim planom Federacije BiH (2011–2020); Federalno ministarstvo okoliša i turizma
3.	Plan upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciji Bosne i Hercegovine za period 2022–2027
4.	Plan upravljanja rizikom od poplava za vodno područje rijeke Save u Federaciji Bosne i Hercegovine za period 2024–2029
5.	Katastar podzemnih voda na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine
6.	Prostorni plan Unsko-sanskog kantona za period od 20 godina
7.	Strategija razvoja Unsko-sanskog kantona za period 2021–2027
8.	Registar emisija u zrak Unsko-sanskog kantona; Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša USK, 2023
9.	Plan upravljanja otpadom Unsko-sanskog kantona 2023–2028
10.	Plan upravljanja za Nacionalni park Una 2016–2025
11.	Kratkoročni energetska akcioni plan Unsko-sanskog kantona (KEAP USK);
12.	Plan zbrinjavanja otpadnih voda u ruralnim područjima Unsko-sanskog kantona za period od 20 godina
13.	Procjena ugroženosti Unsko-sanskog kantona od prirodnih i drugih nesreća

4. STANJE OKOLIŠA NA PODRUČJU USK

4.1. ODRŽIVO UPRAVLJANJE RESURSIMA

4.1.1. Pokretači, pritisci i stanje okoliša na području USK

Zemljište

Zemljište je jedan od resursa koji je izložen svakodnevnom antropogenim pritiscima – konverzija zemljišta, degradacija, zagađivanje, erozija, nelegalna gradnja, divlje deponije/odlagališta otpada, površinsko iskopavanje ruda, pa i izgradnja naselja i infrastrukture, itd.

Prema dostupnim podacima trajni gubici poljoprivrednog zemljišta u Federaciji BiH iznose oko 2.000 ha godišnje, što je dijelom posljedica urbanizacije, eksploatacije mineralnih sirovina, formiranja odlagališta industrijskog i komunalnog otpada, izgradnje vodnih akumulacija i dr.

Autori Marković, M., i Lukač, Z. (2009) u radu pod nazivom Causes of soil damages in Bosnia and Herzegovina and soil protection measures (Marković i Lukač, 2009) navode da do destrukcije zemljišta dolazi uslijed niza faktora poput površinske eksploatacije ruda, deponija, izgradnje naselja i infrastrukture, industrijskih zona, akumulacija vode, te erozije i klizišta.

Procjena je da godišnje, uslijed površinske eksploatacije destrukcijom bude obuhvaćeno oko 900 ha, a izgradnjom naselja 600 ha. Procjene za ostale aktivnosti su 300 ha/godišnje. Oko 20.000 ha prekriveno je različitim otpadnim materijalom stvarajući tehnogene pustinje. Unatoč naporima na deminiranju, problem miniranosti poljoprivrednog i šumskog zemljišta je još uvijek prisutan. Dosta je prisutna sječa šume, što pogoduje erozivnim procesima.¹¹⁴

DPSIR metodologija (Driver–Pressure–State–Impact–Response) je okvir koji se koristi za analiziranje i upravljanje okolišnim problemima, omogućujući sistematsko sagledavanje uzroka, posljedica i odgovora na promjene u okolišu. U nastavku je prikaz DPSIR analize za indikator "zemljište" na području Unsko-sanskog kantona (USK), s fokusom na degradaciju, urbanizaciju, šumsku eksploataciju i poljoprivredu.

Šume

Šume Unsko-sanskog kantona (USK) predstavljaju značajan ekološki i privredni resurs, karakterizirani raznolikošću šumskih ekosistema. Dominantne šumske zajednice uključuju četinarske šume (smrča, jela, bor), listopadne šume (bukva, hrast, grab, jasen) te mješovite šume. Najveći šumski kompleksi nalaze se na planinskim masivima Grmeča, Plješevice, Osječenice i Klekovače, dok su niži predjeli više iskorišteni za poljoprivredu. Šume USK-a imaju visok stepen prirodnosti, ali su izložene pritiscima poput nelegalne sječe, šumskih požara i klimatskih promjena koje utiču na stabilnost ekosistema. Održivo gazdovanje šumama ključno je za očuvanje biodiverziteta i šumskih resursa.

Zakonski okvir i institucionalne poteškoće

Šumarstvo u Unsko-sanskom kantonu djeluje u okolnostima zakonske neuređenosti na nivou Federacije BiH. Zakon o šumama Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br. 20/02, 29/03 i 37/04) bio je na snazi do

¹¹⁴ Federalna strategija zaštite okoliša 2022. – 2032.

27.11.2009. godine, kada ga je Ustavni sud Federacije BiH stavio van snage Presudom U-26/08 od 14.04.2009. godine. Od tada do danas ne postoji važeći zakon o šumama na nivou Federacije BiH, što stvara pravni vakuum u sektoru šumarstva.

Vlada FBiH je na 110. sjednici održanoj 07.07.2017. godine utvrdila Prijedlog zakona o šumama i uputila ga u parlamentarnu proceduru.

U međuvremenu, Vlada FBiH je 13.07.2017. godine prihvatila Opći dio Šumarskog programa Federacije BiH, kojim bi se trebala definirati dugoročna politika razvoja šumarstva i lovstva, ali je njegovo usvajanje odgođeno dok ne bude usvojen zakon o šumama.

Pravna neuređenost rezultira:

- različitim uređenjem pitanja vlasništva i korištenja šuma,
- neujednačenim propisima o naknadama i prihodima od korištenja šumskih resursa,

Zakonski okvir kojim je definisana oblast šumarstva u USK je Zakon o šumama USK („Službeni glasnik USK“ 22/12, 16/16, 12/17, 25/17 i 04/19), kojim je propisan način izrade i donošenja šumskoprivrednih osnova u USK, kao i odlukom o izradi, sadržaju i primjeni šumskogospodarskih osnova („Službene novine FBiH“, broj 41/21), koja se izrađuje za period od deset godina i sadrži podatke o katastarskim parcelama, stanju šuma, planovima sječe, uzgoja, zaštite, ekonomskim analizama i mjerama za očuvanje biodiverziteta.

Okolišni indikatori za zemljište i šume

Tabela 46: Lista okolišnih indikatora za tlo

Tlo	Tip indikatora
Rast stanovništva i potreba za stambenim prostorom	D
Ekonomski razvoj (npr. proširenje industrije, izgradnja infrastrukture)	D
Poljoprivredna ekspanzija – intenzifikacija i širenje obradivih površina	D
Neplanska urbanizacija i širenje naselja	D
Turizam – pritisak na prirodna područja (npr. Nacionalni park Una)	D
Nedostatak prostornog planiranja i zakonske regulative	D
Prenamjena zemljišta iz poljoprivrednog ili šumskog u građevinsko	P
Krčenje šuma radi stambene i komercijalne izgradnje	P
Prekomjerna eksploatacija zemljišta u poljoprivredi (erozija, degradacija tla)	P
Nedozvoljene deponije i otpad na poljoprivrednim i šumskim parcelama	P
Zagađenje tla pesticidima, herbicidima i otpadnim vodama	P
Fragmentacija zemljišta – zbog rascjepkane privatne svojine	S
Degradacija i erozija tla – osobito na padinskim područjima (npr. Cazinska krajina)	S
Smanjenje kvalitete tla – zbog prekomjerne upotrebe hemikalija	S
Zanemarena poljoprivredna zemljišta – uslijed migracija i napuštanja sela	S
Urbanizacija plodnog zemljišta u blizini gradova (npr. Bihać, Sanski Most)	S
Gubitak biološke raznolikosti u tlu	I
Smanjenje poljoprivredne produktivnosti	I
Veća ranjivost na klizišta i poplave	I
Povećanje emisija CO ₂ zbog gubitka vegetacije	I

Smanjenje dostupnosti zemljišta za budući razvoj	I
Izrada prostornoplanskih dokumenata na kantonalnom i općinskom nivou	R
Katastriranje i digitalizacija zemljišnih podataka	R
Edukacija o održivoj poljoprivredi i šumarstvu	R
Projekti zaštite zemljišta od erozije (npr. pošumljavanje)	R
Podrška ruralnom razvoju i revitalizaciji sela	R
Uspostavljanje zaštićenih područja (npr. širenje NP Una)	R
Finansijske subvencije za zaštitu zemljišta i održivo korištenje	R

Indikator D – indikator okolnosti (driving forces), Indikator P – indikator pritiska na okoliš (pressures), Indikator S – indikator stanja okoliša (state of environment), Indikator I – indikator utjecaja (impacts), Indikator R – indikator odgovora društva (response).

DPSIR analiza ukazuje da je zemljište u Unsko-sanskom kantonu pod značajnim pritiskom zbog demografskih promjena, neplanskih intervencija i klimatskih faktora. Ključna preporuka je integrisano upravljanje zemljištem kroz bolje zakonodavstvo, kontrolu urbanizacije i edukaciju stanovništva.

Zakon o zaštiti okoliša Federacije BiH se odnosi na sve komponente okoliša, pa tako i na tlo.

Poseban zakon o tlu na nivou FBiH ne postoji, već je pravni okvir za tlo vezan za specifične grane primjene npr. kroz zakon o poljoprivrednom zemljištu, šumarstvo i drugo. Tako je u oblasti poljoprivrede važeći su: Zakon o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 52/09), na osnovu kog su doneseni sljedeći važni podzakonski akti:

- Uputstvo o postupku, radnjama i uslovima vršenja kontrole plodnosti zemljišta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 72/09),
- Pravilnik o sadržaju i obliku obrazaca i načinu vođenja evidencije o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 72/09),
- Pravilnik o postupku i uvjetima zamjene poljoprivrednoga zemljišta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 10/10),
- Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati znanstveno-stručne institucije i laboratorije za vršenje poslova izrade projekata, te mjerenja i ispitivanja zemljišta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/10),
- Pravilnik o uvjetima i načinu korištenja sredstava ostvarenih od zamjene, zakupa i koncesije poljoprivrednoga zemljišta u vlasništvu države („Službene novine Federacije BiH“, broj: 78/09),
- Uputstvo o jedinstvenoj metodologiji za razvrstavanje poljoprivrednog zemljišta u bonitetne kategorije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 78/09),
- Uputstvo o obaveznoj jedinstvenoj metodologiji za izradu projekata rekultivacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 73/09),
- Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati znanstveno-stručne institucije i laboratorije za vršenje poslova izrade projekata, te mjerenja i ispitivanja zemljišta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/10),
- Pravilnik o metodologiji praćenja stanja poljoprivrednoga zemljišta („Službene novine Federacije

BiH ", broj: 38/11),

- *Pravilnik o jedinstvenoj metodologiji za razvrstavanje poljoprivrednoga zemljišta u kategorije pogodnosti („Službene novine Federacije BiH* ", broj: 43/11),
- *Pravilnik o utvrđivanju dozvoljenih količina štetnih i opasnih materija u zemljištu i metode njihovog ispitivanja („Službene novine Federacije BiH* ", broj: 96/22), a koji se odnose na kontrolu hemikalija u poljoprivrednom tlu.
- *Pravilnik o izmjeni Pravilnika o uvjetima i načinu korištenja sredstava ostvarenih od zamjene, zakupa i koncesije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države („Službene novine Federacije BiH* ", broj: 31/24)

Geologiju u Federaciji BiH uređuju Zakon o geološkim istraživanjima („Službene novine Federacije BiH", broj: 09/10) i Zakon o rudarstvu („Službene novine Federacije BiH", broj: 26/10). Zakon o geološkim istraživanjima se odnosi na geološka istraživanja svih mineralnih sirovina (energetske, sirovine iz kojih se mogu proizvoditi metali, podzemne vode, sve vrste soli i nemetalčnih mineralnih sirovina, kao i sve sekundarne mineralne sirovine koje se pojavljuju kao neiskorišteni ostatak dobijanja, obogaćivanja i prerade primarnih mineralnih sirovina). Zakon o rudarstvu definiše način i uslove upravljanja mineralnim sirovinama, izvođenje rudarskih radova, mjere zaštite na radu, obustava izvođenja i trajni prekid rudarskih radova, kao i zaštitu i uređenje prostora.

Lovna divljač

Lovstvo predstavlja značajan segment upravljanja prirodnim resursima Unsko-Sanskog Kantona, obzirom na raznovrsne ekosisteme koji uključuju šumske, planinske i nizijske predjele pogodne za život i razmnožavanje različitih vrsta divljači. Zahvaljujući geografskoj raznolikosti i očuvanim prirodnim staništima, područje USK pruža uslove za prisustvo gotovo svih tipičnih evropskih vrsta divljači.

Na ovom prostoru zabilježeno je stabilno prisustvo velikih zvijeri, uključujući mrkog medvjeda (*Ursus arctos*) i vuka (*Canis lupus*), a u posljednjim godinama potvrđeno je i ponovno prisustvo risa (*Lynx lynx*), vrste koja je ranije bila nestala s područja Bosne i Hercegovine. Pored toga, najviše zastupljene vrste su divlja svinja (*Sus scrofa*) i srneća divljač (*Capreolus capreolus*). Ono što je važno istaći je sve češće prisutna jelenska divljač (*Cervus elaphus*), koja migrira s područja susjedne Republike Hrvatske. Na najmirnim planinskim staništima ovog Kantona svoj mir i prostor je pronašao veliki tetrijeba (*Tetrao urogallus*). Od sitne divljači značajne su populacije zeca (*Lepus europeus*), lisice (*Vulpes vulpes*), te jedinki šakala (*Canis aureus*) kao invazivne vrste čije je prisustvo evidentirano u više općina. Također su prisutne i mnoge vrste ptica, poput lještardke, jarebice, prepelice, divljih golubova, kao i različitih vrsta divljih patki i druge močvarne i šumske ptice. Ova biološka raznolikost potvrđuje potencijal USK za razvoj održivog lovstva zasnovanog na principima zaštite biodiverziteta, očuvanja staništa i kontrolisanog korištenja divljači, u skladu s važećim zakonskim i međunarodnim okvirima. Ovo sve čini lovstvo na ovom području veoma relevantnim i sa ekološkog i sa privredno-turističkog aspekta.

Zakonski i institucionalni okvir

Lovstvo u Federaciji Bosne i Hercegovine uređeno je Zakonom o lovstvu ("Službene novine FBiH", broj 4/06), koji je usvojen 2006. godine. Iako zakon formalno uređuje pitanja upravljanja lovištima, korisničkih prava, zaštite i uzgoja divljači, njegova implementacija u praksi je nepotpuna i neujednačena. Na terenu se i dalje primjećuje:

- neprovođenje kategorizacije i zakonske dodjele lovišta na korištenje,
- neusklađenost pojedinih članova zakona s podzakonskim aktima,
- izostanak praćenja stanja divljači i nepostojanje integrisanih baza podataka.

Nadležnost za lovstvo podijeljena je između federalnog i kantonalnog nivoa, pri čemu kantonalna ministarstva imaju zadatak provođenja zakona, dodjele lovišta, nadzora i planiranja. U USK, upravljanje lovnim resursima djelomično je povjereno lovnim udruženjima i šumsko-privrednim društvima, koja gospodare lovištima kroz godišnje i višegodišnje planove gazdovanja divljači.

Tabela 47: Lista okolišnih indikatora za lovnu divljač

Tlo	Tip indikatora
Ekonomski razvoj i infrastrukturni zahvati (putevi, naselja, turizam)	D
Nekontrolisan razvoj turizma u prirodnim područjima?	D
Gubitak prirodnih staništa zbog urbanizacije i eksploatacije prostora	P
Povećan saobraćaj – kolizije vozila i divljači	P
Nelegalni lov (krivolov)	P
Slaba provedba zakona i nedovoljna inspekcija	P
Invazivne vrste (šakal (Canis aureus)) – narušavanje prirodne ravnoteže	P
Neusklađenost planova gazdovanja (LPO i godišnji planovi Udruženja)	P
Nedostatak baze podataka o divljači i lovištima	S
Opadanje brojnosti pojedinih vrsta (veliki tetrijeb – Tetrao urogallus)	S
Gubitak potencijala za lovni turizam i ekonomski razvoj	I
Poremećaj prirodne ravnoteže između predatorskih i plijenskih vrsta	I
Izrada baze podataka na nivou Kantona o divljači i korisnicima lovišta	R
Projekti za održivi uzgoj i monitoring divljači	R
Razvoj lovnog turizma uz ekološke standarde	R
Edukacija i licenciranje lovačkih kadrova	R

Ljekovito, jestivo i aromatično bilje i nedrvni šumski proizvodi

Unsko-Sanski Kanton, kao prostor bogat šumskim i planinskim ekosistemima, ima izražen potencijal za sakupljanje i preradu ljekovitog i aromatičnog bilja, gljiva, šumskog voća i drugih nedrvnih šumskih proizvoda (NŠP). Međutim, ovaj potencijal nije dovoljno iskorišten niti strateški upravljani, a sektor karakterišu institucionalna neuređenost, neformalna ekonomija i nedovoljna podrška lokalnim zajednicama.

Zakonski i institucionalni okvir

Trenutni pravni i strateški okvir u Federaciji BiH koji reguliše ovu oblast je nedorečen i neadekvatan. Iako su određeni aspekti sakupljanja i korištenja NŠP regulisani podzakonskim aktima kantonalnih zakona o šumama, ne postoji poseban zakon ni strateški dokument koji sistemski uređuje upravljanje ovom vrijednom komponentom prirodnih resursa.

Posebno problematično je:

- nepostojanje institucionaliziranog sistema za upravljanje, praćenje i kontrolu sakupljanja i prometa NŠP;
- nedostatak sistema licenciranja i izdavanja dozvola, što otežava praćenje količina, vrsta i porijekla prikupljenih proizvoda;
- nepostojanje registra sakupljača i udruženja, čime je onemogućeno planiranje, podrška i razvoj sektora na lokalnom nivou.

Trenutna praksa rezultira izostankom transparentnosti i sljedivosti, a vlasnici i korisnici šuma ne ostvaruju ekonomsku korist od sakupljanja NŠP na svom zemljištu. Većina aktivnosti odvija se neformalno, bez evidentiranja u službenim statistikama i bez stvaranja prihoda za lokalne zajednice i kanton. Stoga bi za početak trebalo pristupiti primjeni postojećih zakonskih rješenja.

Ekološki i ekonomski izazovi

Sakupljanje ljekovitog bilja i drugih NŠP na području Unsko-sanskog kantona se uglavnom obavlja neselektivno i bez stručnog nadzora, što potencijalno ugrožava biološku raznolikost i regeneracijski kapacitet pojedinih vrsta. Nedostatak znanja i obuke kod sakupljača doprinosi nekontrolisanom prikupljanju, uključujući i zaštićene ili rijetke vrste.

Pored toga, tržište NŠP u BiH je neorganizirano i decentralizirano. Većina prikupljene sirovine se izvozi kao neobrađeni materijal, dok se gotovi proizvodi uvoze, čime se gubi značajan dio dodane vrijednosti. Nema ni vlastite sheme certificiranja NŠP na nivou Federacije BiH, a međunarodno priznate certifikacijske šeme (npr. FairWild, Organic, FSC za NTFP) nisu u upotrebi.

Tabela 48: Lista okolišnih indikatora za Ljekovito, jestivo i aromatično bilje i nedrvni šumski proizvodi

Tlo	Tip indikatora
Porast globalne potražnje za prirodnim i organskim proizvodima	D
Porast siromaštva i nezaposlenost u ruralnim sredinama	D
Nedostatak ekonomskih prilika – oslonac na prirodne resurse	D
Nedovoljno investiranje u sektor sakupljanja i prerade ljekovitog bilja	D
Nekontrolisano sakupljanje ljekovitog i aromatičnog bilja	P
Prekomjerno iskorištavanje pojedinih biljnih vrsta bez plana obnove	P
Nedostatak sistema dozvola, nadzora i licenciranja sakupljača	P
Nedostatak obrazovanja i stručnih znanja sakupljača	P
Slaba institucionalna podrška lokalnim zajednicama i prerađivačima	P
Neregistrovano i neorganizovano tržište NŠP	S
Nedostatak baze podataka o vrstama, količinama i lokacijama	S

Opasnost od lokalnog nestanka određenih vrsta	S
Slaba sljedivost proizvoda i netransparentan lanac vrijednosti	S
Smanjena dostupnost ljekovitog bilja lokalnoj zajednici	I
Gubitak tradicionalnih znanja o upotrebi ljekovitog bilja	I
Negativan uticaj na biodiverzitet i ekosistemske funkcije	I
Izrada kantonalne strategije upravljanja NŠP i ljekovitim biljem	R
Uvođenje sistema dozvola, licenciranja i evidencije sakupljača	R
Podrška formiranju udruženja sakupljača i lokalnih zadruga	R
Edukacija sakupljača o održivom prikupljanju i preradi	R
Promocija uzgoja ljekovitog bilja	R
Razvoj kantonalne baze podataka o vrstama i količinama NŠP	R

4.1.2. Ciljevi i mjere

Tabela 49: Strateški ciljevi za prirodne resurse su definisani Strategijom zaštite okoliša FBiH 2022 – 2032

ODRŽIVO UPRAVLJANJE RESURSIMA		
Rb.	Strateški cilj	Prioritetni ciljevi
	Osigurati održivo korištenje prirodnih resursa	Uspostaviti efikasan zakonski, strateški i institucionalni okvir za održivo upravljanje šumama i šumskim resursima u Federaciji BiH, adekvatno vrednovanje šumskih resursa, kao i integraciju rodno osjetljive problematike i klimatskih promjena
		Unaprijediti strateški, zakonski i institucionalni okvir za održivo upravljanje lovnom divljači
		Unaprijediti zakonski, strateški i institucionalni okvir za održivo upravljanje ribljim fondom
		Uspostaviti integralno i održivo upravljanje zemljišnim resursima
		Uspostaviti sistem održivog i odgovornog istraživanja, eksploatacije i upravljanja mineralnim sirovinama

Šume

Uspostaviti efikasan zakonski, strateški i institucionalni okvir za održivo upravljanje šumama i šumskim resursima

Uspostavljanje strateškog i pravnog okvira za održivo upravljanje šumskim resursima

Cilj mjere je kreirati strateški i pravni okvir za održivo upravljanje šumskim resursima na principima multifunkcionalnosti i zaštite biodiverziteta šumskih ekosistema za privatne i državne šume.

Postizanje ovog cilja obuhvata niz zakonskih, planskih i institucionalnih mjera:

- Usvajanje Zakona o šumama na nivou FBiH
- Izrada i usvajanje izmjena kantonalnog Zakona o šumama sa ciljem usklađivanja kantonalnog Zakona sa zakonom na federalnom nivou te sa međunarodnim konvencijama i EU direktivama
- Donošenje i izmjena postojećih podzakonskih akata kojima se propisuje sadržaj i način izrade šumskogospodarskih osnova za privatne i državne šume, obuhvat i metodologija praćenja

zdravstvenog stanja šuma, praćenje indikatora održivog korištenja šuma i izvještavanje, izdavanje licenci za sakupljače nedrvnih šumskih proizvoda;

- Utvrđivanje principa i kriterija održivog upravljanja, a koji će biti osjetljivi na pitanja društvene nejednakosti, slijedom Strategije EU za šume (COM(2021)572), kao evropskog referentnog okvira za razvoj sektorskih politika koje utječu na šume, te Evropskog zelenog plana, mape puta. Kriterije i principe treba uskladiti na nivou entiteta i Brčko distrikta BiH;
- Usvajanje Šumarskog programa Federacije BiH i donošenje Izvedbenog dijela;
- Definiranje standardne metodologije za izradu šumskogospodarskih osnova, uvažavajući planiranje po ostalim šumskim funkcijama, planiranje korištenja biomase i nedrvnih šumskih proizvoda, kao i zaštitne uloge šuma;
- Održavanje obuke zaposlenika za primjenu nove metodologije izrade šumskoprivrednihosnova, te njihovu primjenu i praćenje izvršavanja planiranih radova gospodarenja šumama;
- Demonstriranje primjene nove metodologije na najmanje 2 šumska pilot-područja;
- Sukcesivno izrađivanje ŠPO-a prema novoj standardnoj metodologiji za sva šumska područja;
- Razvijanje modela izmjere i uređivanja privatnih šuma, ali i provedbe gospodarenja privatnim šumama;
- Izvršavanje obuke privatnih šumoposjednika o novim načinima upravljanja šumama;
- Izrada planova gospodarenja privatnim šumama.

Uspostavljanje redovnog praćenja zdravstvenog stanja šuma

Ova mjera ima za cilj uspostaviti redovno praćenje zdravstvenog stanja šuma koje obuhvata praćenje promjena u šumskim ekosistemima u smislu stanja diverziteta vrsta, promjena površina, zdravstvenog stanja i drugih biotskih i abiotskih faktora. Mjera obuhvata sljedeće aktivnosti:

- Izrada metode za usklađeno uzorkovanje, procjenu i praćenje stanja šuma, prema prethodno utvrđenim indikatorima;
- Usvajanje pravilnika kojim se određuje način praćenja zdravstvenog stanja šuma, način obavljanja zdravstvene zaštite šuma i način izvještavanja;
- Određivanje mreže monitoring tačaka;
- Obuka i kapacitiranje korisnika šuma i kantonalnih uprava za šumarstvo za vršenje praćenja stanja šuma prema utvrđenom programu.

Povećanje prohodnosti šuma i kapacitiranje korisnika šuma za rano otkrivanje i sprječavanje požara

Mjera ima za cilj ostvariti uvjete za rano otkrivanje i sprječavanje šumskih požara i obuhvata tehničke, mjere nabavke opreme, te mjere osposobljavanja zaposlenika korisnika šuma. Mjera obuhvata sljedeće aktivnosti:

- Izrada planova za izgradnju protupožarnih prosjeka;
- Nabavka vozila i odgovarajuće tehnike i alata za sječu stabala i izradu protupožarnih prosjeka za potrebe korisnika šuma;
- Izgradnja prosjeka s elementima šumskih cesta;

- Nabavka i postavljanje informativnih panoa i oznake upozorenja za sprječavanje požara;
- Nabavljanje opreme za prostorno osmatranje i nadzor na daljinu;
- Obuka zaposlenika za prostorno osmatranje i nadzor na daljinu.

Oprema za prostorno osmatranje i nadzor na daljinu obuhvata ne samo opremu za rano otkrivanje požara nego i opremu za praćenje zdravstvenog stanja šuma (mjera 6.1.3) (optički senzori i kamere, bespilotne letjelice, pametni uređaji za evidenciju stanja i fotografiranje s prijenosom podataka u GIS).

Pošumljavanje goleti i prevođenje izdanačkih šuma u visoke šume

Mjera ima za cilj povećati ukupne šumske površine u Federaciji BiH i time doprinijeti sprječavanju klimatskih promjena. Mjera se fokusira na pošumljavanje goleti i prevođenje izdanačkih šuma u visoke šume:

- Donošenje pravilnika kojim će se ustanoviti regije provenijencija, te propisati način, postupak i uvjeti vrednovanja i priznavanja polaznog materijala šumskog drveća;
- Povećanje površine visokih šuma prevođenjem min. 20% sadašnje površine izdanačkih šuma i šikara u viši uzgojni oblik, na površinama gdje je to moguće;
- Izrada rodno osjetljivog plana pošumljavanja krša i goleti Federacije BiH;
- Pošumljavanje na 10% sadašnje teritorije krša i goleti.

Uspostavljanje informacijskog sistema o šumama

Cilj uspostave informacijskog sistema o šumama (ISŠ) je stvoriti informacijske pretpostavke za održivo upravljanje šumskim resursima.

ISŠ treba sadržavati prioritetne teme za podatke i informacije o šumama poput: osnovnih podataka o šumama, prirode i biološke raznolikosti, šuma i klimatskih promjena (utjecaji, prilagođavanje i ublažavanje), zdravlja i otpornosti šuma (prirodni poremećaji, požari i štetnici) i (šuma) bioekonomije.

Dio informacijskog sistema je već razvijen, ali treba nastaviti rad i usklađivanje strukture sa Šumarskim informacijskim sistemom EU (FISE).

Ovoj aktivnosti treba prethoditi hitno usvajanje i stavljanje podataka u javnost II inventure šuma.

Zemljište

Uspostaviti integralno i održivo upravljanje zemljišnim resursima

Stvoriti zakonski i strateški okvir za cjelovitu zaštitu zemljišta

Cilj mjere je stvoriti okvir za integralnu zaštitu svih tipova zemljišta. Mjera podrazumijeva donošenje zakonskog propisa i strategije o zaštiti zemljišta, kao i usaglašavanje propisa iz oblasti kojima se reguliraju pojedini načini korištenja zemljišta (rudarstvo, građenje, poljoprivreda). Planirane su sljedeće aktivnosti za realizaciju mjere:

- Donošenje Zakona o zaštiti zemljišta i podzakonskih akata;
- Izrada i usvajanje Strategija održivog upravljanja zemljištem;

- Usklađivanje zakona: o uređenju prostora i građenju Federacije BiH i kantona u Federaciji BiH, u odnosu na Zakon o poljoprivrednom zemljištu Federacije BiH, tj. u Zakon o uređenju prostora i građenju Federacije BiH unijeti obavezu JLS da prije donošenja prostornog plana imaju urađenu Osnovu zaštite, uređenja i korištenja poljoprivrednog zemljišta;
- Dopuna Zakona o rudarstvu Federacije BiH u odnosu na sanaciju rudarskih površina, proširivanjem opcija sanacije koja podrazumijevaju i prenamjenu, te u odnosu na finansijsku odgovornost i garancije za sanaciju napuštenih rudarskih površina.

Uspostava monitoringa zemljišta

Mjera ima za cilj unaprijediti i nadograditi postojeći monitoring kvaliteta monitoringom svih tipova zemljišta. Mjera podrazumijeva sljedeće aktivnosti:

- Izrada, usaglašavanje i usvajanje metode mjerenja i pokazatelja za održivo upravljanje i zaštitu zemljišnih resursa;
- Usvajanje plana monitoringa zemljišta;
- Uspostavljanje mreže monitoring mjesta i vršenje monitoringa.

Utvrđivanje degradiranih područja i sanacija ovih površina

Cilj mjere je smanjiti površinu degradiranog zemljišta. Mjera obuhvata sljedeće aktivnosti:

- Uspostavljanje katastra degradiranih površina;
- Izrada akcijskog programa sanacije degradiranih površina koji obuhvata procedure i metode sanacije degradiranih površina, kriterije za prioritizaciju izbora lokacija za sanaciju na bazi okolišnih i socijalnih kriterija (broj ugroženih ljudi, žena i djece, siromašnih...);

Sprječavanje degradacije zemljišta neplanskom gradnjom

Cilj mjere je spriječiti daljnju degradaciju zemljišta nelegalnom gradnjom. Mjera obuhvata sljedeće aktivnosti:

- Donošenje novih zakona o legalizaciji koji bi bili usklađeni s Bečkom deklaracijom o nacionalnim i regionalnim politikama i programima u vezi s neformalnim naseljima u jugoistočnoj Evropi;
- Evidentiranje nelegalnih objekata;
- Izrada operativnih planova za prevenciju neplanske gradnje, te donošenje programa uklanjanja nelegalnih objekata;
- Kontinuirana izrada i usvajanje nove prostorno- planske dokumentacije bazirane na kontroliranom razvoju gradova i sprječavanje korištenja kvalitetnih kategorija zemljišta za gradnju;
- Ograničavanje korištenja kvalitetnih zemljišta (i agrozone) za izgradnju stanova, industrije i drugih objekata posebnim odlukama.

Lovna divljač

Za ostvarivanje prioritetnog cilja „Unaprijediti strateški, zakonski i institucionalni okvir za održivo upravljanje lovnom divljači“ zadate su sljedeće mjere:

Mjera: Unaprijediti sistem planiranja i upravljanja lovnom divljači, kao i upravljanje populacijom divljači

- Uspostaviti modul lovstva unutar informacijskog sistema šumarstva.

Ljekovito, jestivo i aromatično bilje i nedrvni šumski proizvodi

Za ostvarivanje prioritetnog cilja „Uspostaviti efikasan zakonski, strateški i institucionalni okvir za održivo upravljanje šumama i šumskim resursima u Federaciji BiH, adekvatno vrednovanje šumskih resursa, kao i integraciju rodno osjetljive problematike i klimatskih promjena“ zadate su sljedeće mjere

Mjera: Uspostavljanje sistema kontrole sakupljanja ljekovitog, jestivog i aromatičnog bilja i nedravnih šumskih proizvoda

- Izrada akcijskog plana uvođenja sistema certifikacije u sektor korištenja ljekovitog, jestivog i aromatičnog bilja i nedravnih šumskih proizvoda;
- Uspostavljanje sistema certifikacije u sektoru korištenja ljekovitog, jestivog i aromatičnog bilja i nedravnih šumskih proizvoda na fer i inkluzivnoj osnovi.

4.2. UPRAVLJANJE VODAMA

4.2.1. Pokretači, pritisci i stanje okoliša na području USK

Upravljanje vodama na području Federacije BiH provodi se na osnovu Zakona o vodama (ZoV) Federacije BiH ("Sl. novine Federacije BiH", broj 70/06) koji je usvojen i stupio na snagu 2006. godine. Njegovim stupanjem na snagu, uspostavljen je okvir za upravljanje vodama u skladu s pravnim zahtjevima EU, te principima prvenstveno postavljenim u ODV, ali i drugim propisima EU. Primjena ZoV-a je, u skladu sa Čl. 224. ZoV-a, počela danom početka rada agencija za vode (01.01.2008.).

Upravljanje vodama na općinskom nivou ostvaruje se preko općinskog organa uprave nadležnog za vode, koji ima zadatak da obezbijedi pravilnu raspodjelu sredstava vodnih naknada i kontrolu namjenskog korištenja tih sredstava. Vodni objekti u vlasništvu općina uključuju zaštitne građevine, uređena korita rijeka u urbanim sredinama te infrastrukturu za iskorištavanje voda, kao što su brane, akumulacije, vodozahvati i postrojenja za prečišćavanje vode za piće.

1. Vodna i slivna područja

Vode Unsko-sanskog kantona pripadaju vodnom području rijeke Save (vodno područje Crnog mora), podslivu Une sa Glinom i Koranom sa površinom na prostoru FBiH od 5.762 km², a ukupnom površinom od 9.368 km². Sliv rijeke Save karakterizira nivalno-fluvijalni režim prelaznog srednje-evropskog tipa, gdje su najviši srednji mjesečni vodostaji prisutni u aprilu, maju i junu, a najniži u avgustu i septembru. Prema godišnjoj raspodjeli padavina, prostor je svrstan u sušnija područja, sa 1.000-1.250 mm/god, ali padavine

su relativno ravnomjerno raspoređene, što povoljno utiče na hidrografsku mrežu područja, odnosno ukupni hidrološki režim.

Unsko-sanski kanton obiluje vodotocima, a u vodnom bogatstvu snažno utiče na ukupne vodne resurse BiH. Vodno područje Unsko-sanskog kantona se može posmatrati kroz sliv rijeke Save, te kroz pripadajući podsliv rijeke Une sa Koranom i Glinom.

Površinske vode

Površinske vode na području Unsko-sanskog kantona karakteriše presjecanje granica sa Republikom Hrvatskom, što zahtjeva usaglašavanje regulative korištenja vodnih resursa na međudržavnom nivou prilikom planiranja.

Podsliv rijeke Une formiraju rijeke:

- Una,
- Unac,
- Klokot,
- Krušnica,
- Sana.¹¹⁵

Kupališta i kvalitet vode za kupanje

U okviru Plana razmatra se status kupališta na području jedinica lokalne samouprave u skladu sa obavezama propisanim članom 5. Pravilnika o kupalištima i kriterijima za utvrđivanje kvaliteta vode („Službene novine Federacije BiH“, broj 83/22), te se u slučajevima kada odluke o proglašenju kupališta nisu donesene, utvrđuju mjere zaštite voda koje obuhvataju obavezu njihovog donošenja i provođenje monitoringa kvaliteta vode.¹¹⁶

Podzemne vode

Unsko-sanski kanton je bogat podzemnim vodama, koje su posebno zastupljene u općinama Bihać, Cazin, Velika Kladuša, Bosanska Krupa i Ključ. Ovo područje karakterizira kraški reljef, sastavljen od mezozoičkih krečnjaka i dolomita, što pogoduje formiranju brojnih izvora i vodotoka.

Podzemne vode su ključni resurs za opskrbu pitkom vodom i zaštitu ekosistema. Postoje planovi za upravljanje vodama, uključujući strategije za zaštitu od zagađenja i održivo korištenje. Nacionalni park "Una" ima poseban značaj za očuvanje vodnih resursa.

¹¹⁵ Prostorni plan Unsko-sanskog kantona za period od 20 godina.

¹¹⁶ Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona (2026). Mišljenje na Prijedlog Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024–2032. Broj: 07-21/4-106/26, Sarajevo.

Općenito, otpadne vode područja Unsko-sanskog kantona odводе se uglavnom u otvorene recipijente (pritoke rijeka i rijeke), bez bilo kakvih prethodnih tretmana prečišćavanja, ili se dopremaju u nepropisno izgrađene septičke jame čime se otpadne vode infiltriraju u tlo i zagađuju podzemne vode. Generalno manji dio prikupljenih otpadnih voda područja Unsko-sanskog kantona dolazi do postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda.¹¹⁷

U cilju sistematskog evidentiranja i zaštite izvorišta pitke vode, na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine je 2012. godine, na osnovu zaključka Vlade Federacije BiH, započeta uspostava Katastra podzemnih voda namijenjenih za piće. Prema Izvještaju koji je razmatrala Vlada Federacije BiH, u periodu 2012–2017. godine terenski je obrađeno i u katastar uneseno ukupno 3.322 izvora i bušotine pitke vode, što predstavlja značajnu osnovu za planiranje zaštite i održivog korištenja podzemnih voda, uključujući i područje Unsko-sanskog kantona.¹¹⁸

2. Zaštita izvorišta vode za piće

Odluke o zaštiti izvorišta na području Unsko-sanskog kantona se donose u skladu članom 68. Zakona o vodama i Pravilnikom o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdijevanje stanovništva (Službene novine F BiH, broj: 88/12).

Urbanističko uređenje prostora, građenje, kao i obavljanje privrednih, poljoprivrednih i drugih djelatnosti mogu se vršiti isključivo na način i u mjeri da se uvažavaju Odluke o zaštiti izvorišta vode za piće, tamo gdje su iste donesene.

Zaštićena područja od značaja za zaštitu površinskih i podzemnih voda na području Unsko-sanskog kantona utvrđuju se u skladu sa članom 65. Zakona o vodama Federacije BiH¹¹⁹. Ova područja obuhvataju zone zahvatanja vode za piće, površinske vode namijenjene rekreaciji i kupanju, područja osjetljiva na eutrofikaciju i nitrata, te prostore od značaja za očuvanje biljnih, životinjskih i akvatičnih staništa, kod kojih je očuvanje dobrog stanja voda ključan uslov njihove zaštite.

Na navedenim područjima planiranje prostora i provođenje aktivnosti usmjerava se na primjenu odgovarajućih mjera zaštite voda i ograničavanje potencijalnih izvora zagađenja, u skladu sa važećim propisima i planskim dokumentima.

Za zaštitu izvorišta za koja nisu donesene Odluke o zaštiti, primjenjuju se odredbe čl. 66. i 67., odnosno čl. 69. i 70. Zakona o vodama. Do donošenja novih Odluka o zaštiti izvorišta u skladu sa važećim Pravilnikom

¹¹⁷ Plan zbrinjavanja otpadnih voda u ruralnim područjima Unsko-sanskog kantona za period od 20 godina

¹¹⁸ Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona (2026). Mišljenje na Prijedlog Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024–2032. Broj: 07-21/4-106/26, Sarajevo.

¹¹⁹ Zakon o vodama („Službene novine Federacije BiH“, broj 70/06)

(„Službene novine FBiH“, broj 88/12), primjenjuju se mjere sanitarne zaštite propisane odlukama donesenim prema ranijim pravilnicima.¹²⁰

U sljedećoj tabeli su prikazane izvorišta za koja su definisane Odluke o zaštiti izvorišta i zaštitne zone izvorišta:

Tabela 50: Zaštitne zone

Zaštitna zona	Grad/Općina
Zdena	Sanski Most
Podbrnjača	Sanski Most
Slatinsko vrelo	Sanski Most
Jelašinovačko polje	Sanski Most
Klokot	Bihać
Privilica	Bihać
Toplica	Bihać
Ostrovica	Bihać
Sanica	Ključ
Okašnica	Ključ
Smoljana	Bosanski Petrovac
Ada	Bosanska Krupa
Luke	Bosanska Krupa
Mutnik	Cazin
Vignjevići	Cazin
Tahirovići	Cazin
Ljubijankići	Cazin
Stovrela	Cazin
Musić	Bužim
Krivulje	Velika Kladuša
Dubravine I	Velika Kladuša
Dubravine II	Velika Kladuša
Slapnica	Velika Kladuša

Kada su u pitanju mjere sanitarne zaštite i ograničenja u pojedinim zonama koja su definisana Odlukama o zaštiti izvorišta prema Pravilniku o uslovima za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta voda koje se koriste ili planiraju da koriste za piće („Službene novine F BiH“, broj 51/02), iste se trebaju poštovati do inoviranja Odluka i definisanja novih mjera sanitarne zaštite i ograničenja u pojedinim zonama u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i

¹²⁰ Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona (2026). Mišljenje na Prijedlog Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024–2032. Broj: 07-21/4-106/26, Sarajevo.

zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdijevanje stanovništva („Službene novine FBiH“, broj: 88/12).¹²¹

Na područjima zona sanitarne zaštite izvorišta vode za piće, kao i na područjima potencijalnih vodozaštitnih zona, Planom se predviđa primjena vodonepropusnih kanalizacionih sistema i drugih standardnih i dodatnih mjera zaštite, u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdijevanje stanovništva („Službene novine FBiH“, broj 88/12). U cilju zaštite kvaliteta i izdašnosti izvorišta, predviđa se i rješavanje odvodnje otpadnih voda na način da se iste, gdje je to potrebno, odvede izvan vodozaštitnih područja i nizvodno od vodotoka koji imaju uticaj na prihranjivanje prostora vodozahvata.¹²²

Okolišni indikatori za upravljanje vodama

Tabela 51: Okolišni indikatori u oblasti upravljanja vodama

Indikator	Kategorija DPSIR
Razvoj i širenje vodne infrastrukture	D
Turističke aktivnosti	D
Intenzitet poljoprivrede i industrije u slivu	D
Korištenje vode za vodosnabdjevanje, navodnjavanje, industriju	P
Nedostatak postrojenja za prečišćavanje otpadne vode	P
Ispuštanje otpadnih voda bez prethodne obrade, septičke jame i divlje deponije	P
Emisije organskih materija	P
Broj svih priključaka na javnu vodovodnu i kanalizacionu mrežu	P
Gubitci u vodosnadbjevanju	P
Kvalitet podzemnih i površinskih voda	S
Kvalitet izvorišta za vodosnadbjevanje	S
Područja ugrožena poplavama	S
Unapređenje infrastrukture	R
Odvodnja i tretman otpadnih voda iz domaćinstava i industrije	R
Broj priključaka na javnu vodovodnu i kanalizacionu mrežu	R
Monitoring površinskih i podzemnih voda R	R
Edukacija i podizanje svijesti stanovništva	R

Indikator D – indikator okolnosti (driving forces), Indikator P – indikator pritisaka na okoliš (pressures), Indikator S – indikator stanja okoliša (state of environment), Indikator I – indikator utjecaja (impacts), Indikator R – indikator odgovora društva (response).

¹²¹ Prostorni plan Unsko-sanskog kantona za period od 20 godina.

¹²² Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona (2026). Mišljenje na Prijedlog Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024–2032. Broj: 07-21/4-106/26, Sarajevo.

4.2.2. Ciljevi i mjere

Plan zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona prepoznaje značaj upravljanja vodama kao jednog od prioriteta okolišnih sektora. U tom smislu, strateški i operativni ciljevi iz **Strategije upravljanja vodama FBiH 2022–2032**, **Strategija razvoja FBiH 2021 – 2027**, **Strategija razvoja Unsko - sanskog kantona 2021 – 2027** i **Strateška procjena uticaja na okoliš Plana upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciji Bosne i Hercegovine 2022.-2027.** preuzeti su i prilagođeni specifičnim uslovima i potrebama Unsko-sanskog kantona, s ciljem unapređenja zaštite vodnih resursa, poboljšanja dostupnosti i kvaliteta vode za piće, te smanjenja rizika od poplava i zagađenja.

Tabela 52: Strateški i prioritetni ciljevi obuhvaćeni Strategijom zaštite okoliša FBiH 2022-2032 za zaštitu voda

Strateški cilj	Prioritetni ciljevi
Zaštiti kvalitet vode i osigurati raspoloživost vodnih resursa i njihovu održivost	Spriječiti pogoršanje i unaprijediti status vodnih tijela
	Osigurati uvjete za postizanje održivog korištenja vodnih resursa
	Osiguranje dovoljnih količina vode za piće i njene dostupnosti za potrebe javnog vodosnabdijevanja
	Smanjenje rizika pri ekstremnim hidrološkim pojavama uspostavom održivog sistema upravljanja poplavnim rizikom i prilagođavanja klimatskim promjenama
	Dostizanje funkcionalnog pravnog i institucionalnog okvira u svrhu prilagođavanja pravnim aktima EU iz oblasti voda i njihovog provođenja
	Osiguravanje finansijske održivosti sektora voda

1. Zaštiti kvalitet vode i osigurati raspoloživost vodnih resursa i njihovu održivost

Strateški cilj obuhvata tematske oblasti kao što su voda za piće, otpadne vode, voda za kupanje, korištenje/potrošnja vode, vodni ekosistem, upravljanje vodnim područjima, odvodnja, upravljanje nutrijentima u poljoprivredi.

Mjere za realizaciju prioritetnih ciljeva strateškog cilja "Zaštiti kvalitet vode i osigurati raspoloživost vodnih resursa i njihovu održivost".

- Uspostavljanje sistema redovnog monitoringa ispuštanja otpadnih voda u okoliš za svaku jedinicu lokalne samouprave na području Unsko-sanskog kantona
- Uspostavljanje sistema za odvodnju i prečišćavanje otpadnih voda,
- Unapređenje javne vodovodne mreže
- Unapređenje javne kanalizacione mreže
- Smanjenje gubitaka vode kroz aktivno praćenje i sanaciju havarija te nelegalnih priključaka
- Uvezivanje lokalnih vodovoda u javne vodovodne sisteme,
- Kontrola i nadzor nad zonama sanitarne zaštite,
- Rekonstrukcija postojećih objekata zaštite od poplava i Izgradnja zaštitnih objekata od velikih voda na ugroženim područjima po prioritetima.
- Izgradnja zaštitnih objekata od velikih voda na ugroženim područjima po prioritetima

- Izrada i provođenje nedostajućih operativnih planova odbrane od štetnog djelovanja voda
- Pojačati inspekcijski nadzor nad industrijskim zagađivačima
- Identificiranje lokaliteta pogodnih za razvoj sportova i rekreacije na vodi
- Unapređenje nadzora i kontrole nad korisnicima voda.
- Intenziviranje saradnje sektora voda s ostalim sektorima
- Uspostaviti stalne mehanizme razmjene informacija i zajedničkog planiranja mjera između kantonalnih uprava i relevantnih sektora

Strategija razvoja FBiH 2021 – 2027

Strategije razvoja FBiH 2021- 2027 je definisala oblast upravljanja vodnim resursima sa strateškim ciljem koji se odnosi na resorno efikasan i održiv razvoj. Kao mjeru za ostvarenje navedenog strateškog cilj je zadato unaprjeđenje zaštite i korištenja prirodnih reursa.

Mjere koje podržavaju uspostavljanje održivog upravljanja vodnim resursima:

- Unapređenje komunalne infrastrukture
- Izrada planova upravljanja vodama za vodna područja rijeke Save
- Kontrola ispuštanja otpadnih voda u vodotoke i provoditi aktivnosti na smanjenju tereta zagađenja od urbanih, sanitarnih i industrijskih otpadnih voda
- Subvencionirati izgradnju kolektora za otpadne vode s prečišćivačima
- Uspostaviti katastar svih hidroelektrana, energana i malih postrojenja s određenim podacima
- Svi korisnici voda za tehnološke potrebe i proizvodnju energije moraju imati ugovor o koncesiji i plaćati odgovarajuću naknadu za korištenje vodnih resursa,
- Izrada Plana upravljanja vodnim resursima na području Unsko-sanskog kantona,
- Unapređenje održivog upravljanja vodnim resursima kroz edukativne i promotivne programe za različite ciljne grupe u Unsko-sanskom kantonu.

Sve aktivnosti ruralnog razvoja moraju biti usmjerene na očuvanje kvaliteta i kvantiteta voda, kroz planiranje i realizaciju mjera koje su u skladu sa zahtjevima Okvirne direktive o vodama EU i pratećih direktiva, pri čemu je posebno važno ulaganje u infrastrukturu za navodnjavanje, vodosnabdijevanje i kanalizaciju, edukaciju korisnika o dobrim praksama koje minimalno utiču na podzemne vode, te aktivno uključivanje nadležnih institucija u obezbjeđenje finansijske i tehničke podrške za projekte održivog upravljanja vodnim resursima.

Strategija razvoja Unsko - sanskog kantona 2021 – 2027

Strategija razvoja Unsko - sanskog kantona 2021 - 2027 je definisala strateški cilj koji se nalazi na Pravcu pametnog rasta i u direktnoj je vezi sa „Povećanjem investicija u infrastrukturu“, „Zeleni rast i čista energija“ i „Pametno upravljanje prirodnim resursima i okolišem“.

Strategija je definisala slijedeće mjere za ostvarivanje navedenog strateškog cilja:

- Razviti sistem kontinuiranog praćenja kvalitete pojedinačnih okolišnih komponenti i registar onečišćivača

- Obnova i proširenje vodovodne i kanalizacijske mreže te uvođenje pročišćava otpadnih voda – tretman otpadnih voda, te kontinuirano provođenje mjera zaštite, pošumljavanja prostora, izrade drenažnih sistema za obaranje nivoa podzemnih voda, uspostavljanje sistema odvodnje oborinskih voda i odbrane od poplava.

Strateška procjena uticaja na okoliš Plana upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciji Bosne i Hercegovine 2022.-2027.

Ključni ciljevi upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciji BiH usmjereni su na postizanje dobrog statusa voda kroz niz konkretnih mjera. Prvenstveno, neophodno je spriječiti ispuštanje neprečišćenih otpadnih voda s organskim materijama i smanjiti emisije nutrijenata iz svih izvora kako bi se izbjegla eutrofikacija. Također, treba ograničiti emisije prioritetnih i specifičnih zagađujućih materija koje mogu ugroziti ljudsko zdravlje i vodne ekosisteme. U oblasti hidromorfoloških promjena, cilj je očuvati prirodni kontinuitet vodotoka i staništa, omogućiti nesmetane migracije riba, te osigurati da infrastrukturni projekti budu planski i ekološki prihvatljivo realizovani. Kvalitet i kvantitet podzemnih voda mora ostati stabilan, bez negativnih uticaja zahvata i zagađenja, posebno u kontekstu klimatskih promjena. Važno je i jačanje finansijske održivosti komunalnih preduzeća kroz poboljšanje povrata troškova vodnih usluga. Planirano je povećanje priključenosti stanovništva na javne vodovodne sisteme na 93%, kao i sprječavanje širenja stranih i invazivnih vrsta u vodnim ekosistemima. Cilj je također i sanirati i ukloniti divlje i neuređene deponije otpada koje direktno ugrožavaju kvalitet voda i okoliša u cjelini.

Neke od mjera predloženih u Strateškoj procjeni uticaja na okoliš Plana upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciji Bosne i Hercegovine 2022.-2027, a koje su uskladu sa potrebama plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona:

- Konstrukcija ili nadgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda
- Smanjenje zagađenja štetnim materijama od poljoprivrede
- Sanacija kontaminiranih lokaliteta
- Mjere za smanjenje emisije, ispuštanja i curenja prioritetnih opasnih supstanci ili za smanjenje emisije, ispuštanja i curenja prioritetnih supstanci
- Mjere za sprječavanje ili kontrolu negativnih uticaja od rekreacije, uključujući sportski ribolov
- Mjere za sprječavanje ili kontrolu negativnih uticaja od komercijalnog ribolova i drugih eksploatacija/uklanjanje životinja i biljaka.

4.3. ZAŠTITA ZRAKA, KLIMATSKE PROMJENE I ENERGIJA

4.3.1. Pokretači, pritisci i stanje okoliša na području USK

Zaštita zraka

Zagađenost zraka u većini većih gradova u Federaciji BiH je visoka, naročito u toku zimskih mjeseci. Najveći uzrok tome je korištenje uglja (u manjim količinama) i ogrijevnog drveta u kućnim ložištima i emisije iz saobraćaja, a u industrijskim centrima dodatni uzrok su emisije iz industrijskih postrojenja. Većina urbanih sredina u Federaciji BiH suočava se s visokim ambijentalnim koncentracijama po zdravlje štetnih sitnih

čestica. Poseban segment nezadovoljstva jeste i nedostatak lako dostupnih zvaničnih informacija o kvalitetu zraka, utjecaju zagađenog zraka na zdravlje, kao i mjerama koje poduzimaju nadležne institucije kako bi se tokom cijele godine osigurao zadovoljavajući kvalitet zraka¹²³.

Prema prikupljenim podacima, može se zaključiti da su najveće prijetnje po kvalitet zraka na području USK ispušni plinovi vozila na motorni pogon, te dim od loženja krutih i tekućih goriva za potrebe grijanja (drvo, ugalj, lož ulje).

Monitoring zraka u Federaciji BiH je u nadležnosti Federalnog hidrometeorološkog zavoda i nadležnih tijela kantona i JLS koji trebaju osigurati mjerna mjesta i mjerne stanice za fiksna mjerenja u federalnoj i lokalnim mrežama za monitoring kvaliteta zraka.

Kvalitet zraka u Unsko-sanskom kantonu se kontinuirano prati od sredine 2021. godine, kada je u Bihaću na lokaciji meteorološke stanice postavljena automatska stanica za praćenje kvaliteta zraka.

Mobilna stanica je u decembru iste godine zamjenjena fiksnom kontejnerskom stanicom sa identičnom mjernom opremom.

Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša USK u saradnji sa Federalnim hidrometeorološkim zavodom instaliralo je na web stranici Vlade USK internetsku platformu za praćenje koncentracija u realnom vremenu određenih emisija u zrak, a to su PM_{2,5}, PM₁₀, CO, O₃, SO₂ i NO₂.

Na osnovu podataka monitoringa kvaliteta zraka dobivenih putem mjernih stanica, FHMZ svako godine objavljuje Godišnji izvještaj o kvaliteti zraka u Federaciji BiH. Ovi izvještaji su javni i objavljuju se na web stranici Federalnog hidrometeorološkog zavoda. Navedene izvještaje Ministarstvo objavljuje i na web stranici Vlade USK.

U izvještaju o kvalitetu zraka na nivou FBiH sačinjenog od strane Federalnog hidrometeorološkog zavoda predstavljeni su rezultati mjerenja sumpordioksida, azotnog oksida, ozona, ugljen monoksida i PM čestica. Rezultati se sastoje od podataka o obuhvatu validnih mjerenja, srednjoj godišnjoj koncentraciji, broju dana sa dnevnom koncentracijom koja premašuje određeni iznos, najvišoj 24-h koncentraciji i najvišoj satnoj vrijednost emisija.

Najviša izmjerena satna koncentracija SO₂ u Bihaću je iznosila 56 ug/m³ u 2022. godini, 45 ug/m³ u 2023. godini i 20 ug/m³ u 2024. godini.

Najviša izmjerena satna koncentracija NO₂ u Bihaću je iznosila 107 ug/m³ u 2022. godini, 106 ug/m³ u 2023. godini i 110 ug/m³ u 2024. godini, pri čemu granična vrijednost iznosi 200 ug/m³.

Srednje godišnje koncentracije ozona su 2022. godine iznosile 71 ug/m³, a 2024. godine 57 ug/m³.

Srednje godišnje koncentracije PM 10 su 2022. godine iznosile 30 ug/m³, a 2024. godine 28 ug/m³, pri čemu granična vrijednost iznosi 40 ug/m³.

¹²³ Federalna strategija zaštite okoliša 2022.-2032.

Srednje godišnje koncentracije PM 2.5 su 2022. godine iznosile 25 ug/m³, a 2024. godine 22 ug/m³, pri čemu granična vrijednost iznosi 25 ug/m³.¹²⁴

U narednoj tabeli su prikazani statistički pokazatelji rezultata mjerenja sumpordioksida, azotnog oksida, ozona, ugljen monoksida i PM čestica u 2024. godini u Bihaću.

Tabela 53: Statistički pokazatelji rezultata mjerenja sumpordioksida i azotnih oksida u 2024. godini u Bihaću¹²⁵

	Obuhvat validnih mjerenja (%)	Srednja godišnja konc. (ug/m ³) (GV 50 ug/m ³ – SO ₂ , 40 ug/m ³ - NO ₂)	Broj dana sa dnevnom konc. >125 ug/m ³ – SO ₂ , 85 ug/m ³ – NO ₂ , <50 ug/m ³ – PM ₁₀ , PM 2.5, > 5 mg/m ³	Percentil: 99.79 (SO ₂); 99.73 (NO ₂), 93.15 (O ₃), 90.4 (PM ₁₀ , PM2.5)	Broj validnih 24h prosjeka	Najviša 24- h koncentracija (ug/m ³)	Najviša satna vrijednost (ug/m ³)
SO ₂	97	5	0	13	353	10	20
NO ₂	80	9	0	64	73	52	110
O ₃	97	57	122	101	353	122	139
PM ₁₀	97	28	38	52	353	236	436
PM 2.5	97	22	28	43	352	28	436
CO	94	0.6 (mg/m ³)	1		94	5,2 (mg/m ³)	10,6 (mg/m ³)

U narednoj tabeli su prikazane granične vrijednosti emisija propisane Pravilnikom o načinu vršenja monitoringa kvaliteta zraka i definiranju vrsta zagađujućih materija, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta zraka (Službene novine FBiH 1/12).

Tabela 54: Granične vrijednosti emisija zagađujućih materija u skladu sa Pravilnikom¹²⁶

Zagađujuća materija	Granične vrijednosti emisija µg/m ³
SO ₂	50
NO ₂	40
O ₃ - 8 časovno	120
PM ₁₀	40
PM 2.5	25
CO	3
Benzen	5

¹²⁴ Godišnji izvještaj o kvalitetu zraka u Federaciji BiH za 2024. godinu – FHMZ BiH

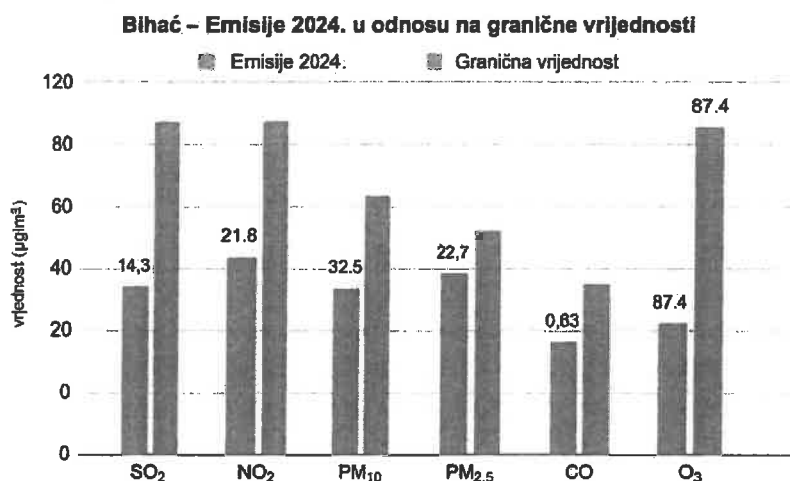
¹²⁵ Ibid

¹²⁶ Ibid

Kao što je prikazano iz prethodnih tabela, u 2024. godini nisu premašene srednje godišnje koncentracije graničnih vrijednosti emisija zagađujućih materija i kvalitet zraka je zadovoljavajući. Kod PM čestica postoji prekoračenje dnevnih graničnih vrijednosti, koje se javljaju najviše tokom hladnijeg dijela. Ista je situacija sa ugljen monoksidom uz povremeno visoke koncentracije ozona.

Na narednoj slici je prikazan odnos emisija u Bihaću u odnosu na granične vrijednosti.

Slika 9: Emisije u Bihaću u 2024. godini u odnosu na granične vrijednosti

Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša USK je u decembru 2022. godine izradilo Registar emisija u zrak za Unsko-sanski kanton sa vrijednostima emisija i čestica za referentnu 2019. godinu. Ovaj dokument je objavljen na web stranici Vlade USK.

Kao jedna od važnih mjera koje je Ministarstvo provelo je dostupnost informacija o kvaliteti zraka u realnom vremenu putem internetske platforme na web stranici Vlade USK. Nadalje, Ministarstvo svake godine dodjeljuje namjenska sredstva iz ekoloških naknada za projekte iz oblasti zaštite okoliša, a koji se između ostalih, odnosi na zaštitu, očuvanje i poboljšanje kvaliteta zraka, tla i voda, te ublažavanje klimatskih promjena i zaštitu ozonskog omotača. Ti se projekti pretežno odnose na:

- Zamjenu energenata za grijanje na energente sa manjim uticajem na zagađenje zraka,
- Mjere energetske efikasnosti,
- Korištenja obnovljivih izvora energije.

Također, mjere za sprečavanje i minimiziranje emisija u zrak propisuju se kao jedna od okolišnih mjera prilikom utvrđivanja okolišnih uslova za izdavanje Rješenja o okolišnoj dozvoli za pogone i postrojenja za koje je kantonalno ministarstvo nadležno za izdavanje Rješenja o okolišnoj dozvoli.

Prema podacima iz Registra emisija u zrak USK, za Unsko-sanski kanton karakteristično je nepostojanje velikih industrijskih postrojenja koja uglavnom predstavljaju zagađivače zraka, ali isto tako ne postoje ni centralizovani daljinski sistemi grijanja urbanih područja. Objekti na prostoru kantona se zagrijavaju iz vlastitih kotlovnica ili lokalno loženjem po prostorijama, a kao energent u većini slučajeva se koristi drvo.

Iz navedenih razloga za USK su karakteristične male emisije CO₂ i SO₂ zbog korištenja drveta kao energenta, ali i povećane emisije CO, čvrstih čestica i NMVOC zbog neefikasnog sagorijevanja u ložištima individualnih objekata. U narednoj tabeli su dati okolišni indikatori u oblasti zaštite zraka.

Klimatske promjene

Klimatske promjene već danas imaju vidljiv utjecaj na područje Unsko-sanskog kantona. Analiza dugoročnih meteoroloških podataka ukazuje na kontinuirane promjene u obrascima temperature, količine padavina, učestalosti ekstremnih vremenskih događaja i drugih klimatskih parametara. Prema zvaničnim podacima Federalnog hidrometeorološkog zavoda Bosne i Hercegovine za period 1991–2020, srednja godišnja temperatura zraka na području Unsko-sanskog kantona porasla je za približno 0,8 °C u odnosu na referentni period 1961–1990.

Broj dana sa ekstremno visokim temperaturama, iznad 30 °C, pokazuje trend rasta, naročito u ljetnim mjesecima. Istovremeno, broj dana sa snježnim pokrivačem smanjuje se, posebno u nižim i srednje visokim područjima kantona. Varijabilnost padavinskih obrazaca postaje sve izraženija, sa češćom pojavom smjene dugotrajnih sušnih perioda i kratkotrajnih, ali vrlo intenzivnih padavinskih događaja.

Godišnji izvještaji o klimi za 2021, 2022. i 2023. godinu dodatno potvrđuju nastavak ovih trendova. Godina 2021. bila je među najtoplijima od početka sistematskih mjerenja, pri čemu su zabilježene česte pojave lokalnih pljuskova i nestabilnih vremenskih prilika.

Tokom 2022. godine Unsko-sanski kanton suočio se s dugotrajnim sušama i rekordnim vrijednostima maksimalnih temperatura, što je značajno uticalo na stanje poljoprivrede, šumarstva i vodnih resursa. Godina 2023. karakterisala se povećanom učestalošću toplotnih talasa, ali i izraženim anomalijama u raspodjeli padavina, uključujući jake i kratkotrajne olujne pljuskove tokom proljetnih i ljetnih mjeseci.

Predviđanja zasnovana na globalnim klimatskim modelima (scenariji RCP 4.5 i RCP 8.5) ukazuju na vjerovatno dalje povećanje srednjih godišnjih temperatura, produženje trajanja sušnih perioda i smanjenje ukupnog broja dana sa snježnim pokrivačem. Također se očekuje povećanje intenziteta i učestalosti ekstremnih vremenskih događaja, kao što su toplotni valovi, obilne padavine, oluje i poplave.

Promjene koje su već prisutne i koje se očekuju u budućnosti predstavljaju ozbiljan izazov za sektore poljoprivrede, šumarstva, upravljanja vodnim resursima, kao i za očuvanje biološke raznolikosti Unsko-sanskog kantona. Stoga je od izuzetne važnosti planirati i implementirati mjere adaptacije na klimatske promjene, uključujući očuvanje i održivo upravljanje prirodnim resursima, jačanje otpornosti infrastrukture, unapređenje sistema ranog upozoravanja i edukaciju stanovništva o klimatskim rizicima.

Klimatske prilagodbe

Okvirna konvencija Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama (UNFCCC1) kao jednu od aktivnosti za planiranje adaptacije na klimatske promjene preporučuje izradu nacionalnih planova adaptacije. Proces izrade plana adaptacije definiran je smjernicama i uputstvima UNFCCC-a. Ovaj proces treba obezbijediti procjene ranjivosti i rizika prema klimatskim promjenama i klimatskim ekstremima te moguće opcije adaptacije (prilagođavanja) prema klimatskim scenarijima.

Nacionalni plan adaptacije treba unaprijediti postojeće izvještavanje u vezi s procesom formuliranja i implementacije mjera adaptacije i doprinijeti integriranju adaptacije u relevantne društvene, ekonomske i ekološke politike i akcije. 127

Postojeći zakonodavni okvir u Bosni i Hercegovini ne osigurava dovoljno čvrstu i sveobuhvatnu osnovu za sistematsko razmatranje utjecaja klimatskih promjena, što dodatno otežava proces prilagodbe na promijenjene klimatske uslove. U skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine, zakonodavna nadležnost u oblasti zaštite okoliša pripada entitetima – Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine – kao i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine.

Klimatska prilagodba podrazumijeva proces prilagođavanja prirodnih, društvenih i ekonomskih sistema na postojeće i očekivane utjecaje klimatskih promjena, s ciljem smanjenja negativnih posljedica, upravljanja klimatskim rizicima i jačanja otpornosti zajednica, ekosistema i infrastrukture. U uslovima uočenog porasta srednjih temperatura, promjena režima padavina i sve učestalijih ekstremnih vremenskih pojava, klimatska prilagodba postaje jedno od ključnih pitanja zaštite okoliša i održivog razvoja.

Bosna i Hercegovina je prepoznala značaj prilagodbe klimatskim promjenama kroz izradu Plana prilagođavanja na klimatske promjene Bosne i Hercegovine (NAP) s prijedlogom mjera, koji predstavlja centralni strateški okvir za razumijevanje klimatskih rizika i planiranje odgovora na klimatske promjene u skladu s Okvirnom konvencijom Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama (UNFCCC). NAP naglašava potrebu sistematske procjene ranjivosti, jačanja institucionalnih kapaciteta i integracije klimatske prilagodbe u relevantne sektorske i prostorno-planske dokumente na svim nivoima vlasti.

Na kantonalnom nivou, klimatska prilagodba ima poseban značaj zbog izraženih lokalnih specifičnosti, uključujući prirodne karakteristike prostora, strukturu privrednih aktivnosti i osjetljivost pojedinih sektora na klimatske promjene. Kantoni su često prvi nivo vlasti koji se suočava s direktnim posljedicama klimatskih ekstrema, poput poplava, suša, toplotnih valova i degradacije zemljišta, što dodatno naglašava potrebu integriranog pristupa klimatskoj prilagodbi u planiranju zaštite okoliša.

Okolišni indikatori za zrak

Tabela 55: Okolišni indikatori u oblasti zaštite zraka, klimatskih promjena i energetike

Indikator	Kategorija DPSIR
Emisije zagađujućih materija iz kućnih ložišta	P
Emisije iz saobraćaja	P
Emisije iz industrijskih procesa	P
Emisije zagađujućih materija u atmosferu	P
Zagađen zrak u zimskom periodu	S
Prekoračene dnevne granične vrijednosti PM čestica u zraku	S
Zdravstvene implikacije uzrokovane prisustvom zagađujućih materija u zraku	I
Globalno zgrijavanje	I

¹²⁷ <https://unfccc.int/>

Uvođenje kontinuiranog monitoringa kvaliteta zraka u Bijaću	R
Uključenje mjera za sprečavanje i minimiziranje emisija u zrak prilikom utvrđivanja uslova za izdavanje Rješenja o okolišnoj dozvoli	R
Izrada platforme za praćenje koncentracija zagađujućih materija u realnom vremenu na stranici Vlade USK	R
Zamjena energenata za grijanje na energente sa manjim uticajem na zagađenje zraka	R
Implementacija mjera energijske efikasnosti	R
Korištenje obnovljivih izvora energije	R

Indikator D – indikator okolnosti (driving forces), Indikator P – indikator pritisaka na okoliš (pressures), Indikator S – indikator stanja okoliša (state of environment), Indikator I – indikator utjecaja (impacts), Indikator R – indikator odgovora društva (response).

4.3.2. Ciljevi i mjere

Strateški ciljevi za zaštitu zraka su definisani Strategijom zaštite okoliša FBiH 2022 – 2032 i Strategijom razvoja USK 2017. – 2027.

U narednoj tabeli su prikazani strateški i prioritetni ciljevi obuhvaćeni **Strategijom zaštite okoliša FBiH 2022 – 2032**.

Tabela 56: Strateški i prioritetni ciljevi obuhvaćeni Strategijom zaštite okoliša FBiH 2022-2032 za zaštitu zraka

Strateški cilj	Prioritetni ciljevi
Unaprijediti ublažavanje i prilagođavanje klimatskim promjenama i poboljšanje kvaliteta zraka	Smanjenje zagađivanja zraka zagađujućim materijama na nivoe koji su sigurni za ljudsko zdravlje
	Unapređenje sistema upravljanja kvalitetom zraka koji podržava donošenje strateških odluka i informira građane o kvalitetu zraka i emisijama
	Jačanje otpornosti na utjecaje klimatskih promjena
	Povećanje energijske efikasnosti u krajnjoj potrošnji u svim sektorima
	Povećanje udjela obnovljivih izvora energije uz reformu sistema podsticaja

Strateški cilj **Unaprijediti ublažavanje i prilagođavanja klimatskim promjenama i poboljšanje kvaliteta zraka** obuhvata standarde kvaliteta ambijentalnog zraka, ublažavanje i prilagođavanje klimatskim promjenama s tim u vezi, kao i ciljeve smanjenja emisija stakleničkih plinova iz različitih sektora, te institucionalna i pravna rješenja koja su neophodna za realizaciju cilja.

Mjere za realizaciju prioritetnih ciljeva strateškog cilja 1:

- Smanjenje zagađivanja zraka iz lokalnih izvora,
- Unapređenje sistema monitoringa kvaliteta zraka,
- Unapređenja sistema informiranja građana o kvalitetu zraka i emisijama,
- Izrada i sprovođenje SECAP-a za sve općine i gradove;
- Izrada akcijskog programa za postepeni prestanak korištenja uglja;
- Kreiranje povoljnog ambijenta za energijsku efikasnost,
- Smanjenje potrošnje finalne energije,

- Smanjenje potrošnje primarne energije,
- Kreiranje povoljnog ambijenta za obnovljive izvore energije,
- Povećanje udjela obnovljivih izvora energije u proizvodnji električne energije i u transportu,
- Izrada Plana interventnih mjera u slučajevima prekomjerne zagađenosti zraka,
- Provođenje detaljnih energijskih audita na objektima,
- Sanacija ovojnice objekata (ugradnja toplotne izolacije, zamjena, stolarije i bravarije)
- Izrada studija izvodljivosti daljinskog grijanja
- Smanjenje potrošnje finalne energije,
- Smanjenje potrošnje primarne energije,
- Usvajanje zakonodavnog okvira za reguliranje svjetlosnog zagađenja,
- Unapređenje energetske efikasnosti javne rasvjete.

U narednoj tabeli je prikazan strateški i prioritetni ciljevi obuhvaćen **Strategijom razvoja Unsko - sanskog kantona 2021 – 2027**

Tabela 57: Strateški i prioritetni ciljevi obuhvaćeni Strategijom razvoja Unsko - sanskog kantona 2021 – 2027 za zaštitu zraka

Rb.	Strateški cilj	Prioritetni ciljevi
1.	Održivo upravljanje okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima	Podrška primjeni integralnog sistema upravljanja okolišem i prostorom u upravljanju prirodnim resursima.

Za realizaciju navednog cilja se navodi sljedeća mjera:

- Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije (vjetar, biomasa, sunčeva energija) i mjera energetske efikasnosti

4.4. UPRAVLJANJE OTPADOM

4.4.1. Pokretači, pritisci i stanje okoliša na području USK

1. Zakonska regulativa BiH, FBiH i Kantona

Zakonski propisi koji se odnose na upravljanje otpadom predstavljaju jednu od najsloženijih oblasti zakonskih propisa za zaštitu okoliša uslijed širokog niza utjecaja koje otpad može imati na čovjeka i okoliš. Važećim zakonodavstvom iz oblasti upravljanja otpadom uveden je i osiguran okvir za savremeni sistem zakonskih propisa o upravljanju otpadom.

2. Zakonodavstvo EU

Načela planiranja i upravljanja otpadom u EU

Okvir za evropsku politiku upravljanja otpadom sadržan je u rezoluciji EU Vijeća o Strategiji upravljanja otpadom (97/C76/01) koja se temelji na tada važećoj okvirnoj Direktivi o otpadu (75/442/EEC) i drugim evropskim propisima na području upravljanja otpadom.

Postoje tri ključna evropska načela:

- Prevencija nastajanja otpada - u cilju očuvanja prirode i resursa, generisanje otpada mora biti minimizirano i izbjegnuto gdje je to moguće,
- Reciklaža i ponovno korištenje - ukoliko se generisanje otpada ne može prevenirati, potrebno ga je ponovno upotrijebiti ili reciklirati ili iskoristiti u procesu povrata energije,
- Poboljšanje konačnog zbrinjavanja i nadzora - u slučajevima gdje se otpad ne može ponovo koristiti, potrebno ga je tretirati i adekvatno odložiti ili spaliti. Obje ove metode zahtijevaju monitoring i obzirom na njihov potencijal za uzrokovanje opasnih okolišnih šteta.

Direktive EU o upravljanju otpadom

Obavezu planiranja upravljanja otpadom direktno propisuju slijedeće navedene evropske direktive :

- Direktiva 94/62/EZ o ambalaži i ambalažnom otpadu, kako je izmijenjena Direktivom (EU) 2018/852;
- Direktiva 2012/19/EU o otpadnoj električnoj i elektronskoj opremi, kako je izmijenjena Direktivom (EU) 2018/849;
- Direktiva 2006/66/EZ o baterijama i akumulatorima i o otpadnim baterijama i akumulatorima, kako je izmijenjena Direktivom (EU) 2018/849;
- Direktiva 2000/53/EZ o otpadnim vozilima, kako je izmijenjena Direktivom (EU) 2018/849;
- Direktiva 96/59/EZ o odlaganju polihloriranih bifenila i polihloriranih terfenila (PCB/PCT) ;
- Direktiva 86/278/EEZ o zaštiti okoliša, posebno tla, kod upotrebe mulja iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda u poljoprivredi;
- Direktiva (EU) 2015/720 Evropskog parlamenta i Savjeta od 29. aprila 2015. o izmjeni Direktive 94/62/EZ u pogledu smanjenja potrošnje laganih plastičnih vrećica za nošenje;
- Direktiva 2006/21/EZ o upravljanju otpadom od industrija vađenja minerala i o izmjeni Direktive 2004/35/EZ;
- Direktiva (EU) 2019/904 Evropskog parlamenta i vijeća od 5. juna 2019. o smanjenju utjecaja određenih plastičnih proizvoda na okoliš (SUP Direktiva) ;
- Direktiva 78/176/EEZ o otpadu iz industrije titan-dioksida.

3. Strateško-planski dokumenti

Nivo Federacija BiH

Strateško planiranje u oblasti upravljanja otpadom na federalnom i kantonalnom nivou je sastavni dio opšteg planiranja zaštite okoliša, a definisano je Zakonom o zaštiti okoliša („Službene novine FBiH“, br. 15/21) i Zakonom o upravljanju otpadom („Službene novine FBiH“, br. 33/03, 72/09 i 92/17).

Ovim zakonima propisana je i obaveza usvajanja sljedećih planskih dokumenata :

- Federalne strategije upravljanja otpadom koja čini sastavni dio Strategije zaštite okoliša;
- Federalnog plana upravljanja otpadom koji čini provedbeni dokument Strategije;
- Kantonalnog plana upravljanja otpadom.

Strateško-planski dokumenti, na nivou FBiH, su definisani Strategijom razvoja FBiH 2021 - 2027, Strategijom zaštite okoliša FBiH 2022 – 2032 i Federalnim planom upravljanja otpadom.

Prostorni plan Unsko-sanskog kantona

U dugoročnom planu zbrinjavanja i upravljanja otpada, a u skladu sa važećim strategijama i provedbenim planovima, definiše se osnovna koncepcija upravljanja otpadom, koja ima za cilj smanjenje količine otpada za finalno odlaganje na odlagalištima otpada. To se ostvaruje povećanjem udjela recikliranog i biološki obrađenog otpada u ukupnoj količini generiranog otpada. Recikliranje podrazumijeva ponovnu upotrebu otpada u proizvodnom procesu, uključujući i organsko recikliranje, osim korištenja recikliranog materijala u energetske svrhe. Primarna reciklaža se odnosi na odvajanje različitih vrsta iskoristivog otpada na mjestu nastanka. Odvojeno sakupljanje otpada se može organizirati putem uspostavljanja reciklažnih otoka i dvorišta. Prevencija nastajanja otpada je jedna od najpoželjnijih metoda rješavanja problema upravljanja otpadom. Prevencija se ostvaruje modifikacijom proizvodnog procesa, smanjenjem količine otpada na mjestu nastanka i ponovnom upotrebom proizvoda.

Nacrtom Prostornog plana Unsko-sanskog kantona se ostavlja mogućnost izmjene strateških opredjeljenja u segmentu upravljanja otpadom na području Unsko-sanskog kantona (regionalni koncept odlaganja otpada), te se u planskom periodu planira i mogućnost formiranja međuopćinskih, gradskih i općinskih sanitarnih deponija.

Na bazi opredjeljenja „novih dokumenata“ (Plan zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona i Plan upravljanja otpadom USK), uz obaveznu izradu neophodne prethodne dokumentacije, kroz izradu Prostornih planova gradova/općina će se definisati i potencijalno nove lokacije međuopćinskih, gradskih i općinskih sanitarnih deponija.

4. Objekti za odlaganje komunalnog otpada

Deponije za odlaganje otpada

Na području USK trenutno ne postoji niti jedna sanitarna deponija, odnosno regionalni centar za upravljanje otpadom. Otpad sa područja USK-a se odlaže na lokalne općinske odnosno gradske deponije i jednu međuopćinsku deponiju. Pregled općinskih, gradskih deponija i međuopćinske deponije otpada i dosadašnje urađene investiciono-tehničke i okolinske dokumentacije dat je u narednom tekstu.

Grad Bihać

Otpad sa područja grada Bihaća se odlaže na deponiju komunalnog otpada "Kruškovača Gorjevac" u MZ Ripač. Deponija je smještena na površini od 30.000 m², od čega je oko 7.500 m² aktivni dio deponije, dok je preostala površina od oko 23.000 m² neaktivni dio deponije koji je prekriven inertnim materijalom.

Lokalitet deponije se nalazi na lijevoj strani magistralne ceste M-5 i udaljen je od Grada Bihaća oko 15 km. Pristup deponiji je makadamskim putem dužine oko 2,0 km. Deponija je smještena u nenaseljenom, šumskom području i najbliže naselje je Ripač, koje je udaljeno oko 2 km zračne linije. U neposrednoj blizini deponije nema površinskih vodotoka, a Rijeka Una je udaljena oko 1,5 km zračne linije. Odlagalište ne posjeduje dozvole za upotrebu, niti bilo koje druge dozvole za rad. Za sanaciju odlagališta otpada Gorjevac-Kruškovača, JKP "KOMRAD" d.o.o. Bihać uradilo je Plan prilagođavanja upravljanja otpadom za

odlagalište komunalnog otpada koji je odobren Rješenjem Ministarstva za okoliš i turizam FBiH, broj: UP-I 05/2-23-11-16/13 od 07.02.2013.godine, te je Grad Bihać donio Plan upravljanja otpadom Grada Bihaća za period 2022.-2026. g. Trenutno odlaganje otpada podrazumijeva nesanitarno odlaganje. JKP „KOMRAD“ d.o.o Bihać redovno vrši prekrivanje inertnim materijalom aktivno tijelo deponije, za sanaciju internih saobraćajnica, izradu i postavljanje ograde oko tijela deponije. Na lokalnoj deponiji se vrši redovna sistematska deratizacija i dezinfekcija. Životinjski/animalni otpad se odlaže na deponiji postupkom zakopavanja uz prethodno izvršenu dezinfekciju otpada i same lokacije gdje se vrši zakopavanje. Za oblikovanje tijela deponije - razastiranje i sabijanje otpada, kao i prekrivanje otpada inertnim materijalom, koristi se buldožer.

Grad Bosanska Krupa

Osnovna karakteristika postojećeg odlaganja otpada na području Grada Bosanska Krupa je djelimično kontroliran postupak odlaganja na privremenom odlagalištu Meždre – Vlaški do, bez uobičajene tehnologije sanitarnog deponiranja. Trenutno se odlaže na deponiju Vlaški do, koja je odlagalište za tri općine - grada Bosanska Krupa, Cazin i Bužim, tako da je definisana kao međuopćinska deponija. Pristupni put odlagalištu se redovno održava; izgrađena je ograda sa ulaznom kapijom oko cijelog prostora odlagališta, uređen je protivpožarni put koji se nalazi u sklopu ograđenog odlagališta; obezbijeđena električna energija za kontejner putem solarnih panela, cisterna za vodu; obezbijeđeno je 24-satno prisustvo zaštitarske službe, instalisana je kolska vaga za mjerenje dovezenog otpada, a koja još nije stavljen u funkciju, jer cjelokupna oprema nije upotpunosti instalirana za upotrebu. Prosječna količina otpada koja se dovozi iznosi cca 28.000 t/god. Raniji Plan prilagođavanja upravljanja otpadom za deponiju komunalnog otpada na lokaciji Vlaški do za općine Bosanska Krupa, Bužim i Grad Cazin bio je odobren rješenjem Federalnog ministarstva okoliša i turizma br. UP-I 05/2-23-11-34/14 od 17.04.2014., ali više nije važeći. Grad Bosanska Krupa trenutno je u fazi pribavljanja okolišne dozvole, odnosno uputila je prema MGPUZO zahtjev za izdavanje okolišne dozvole a u sklopu kojeg je i Plan upravljanja otpadom kao sastavni dokument zahtjeva.

Općina Bosanski Petrovac

Otpad sa područja općine Bosanski Petrovac odlaže se na općinsku deponiju otpada „Vaganac“. Deponija je udaljena je cca. 3 – 4 km zračne linije sjeveroistočno od centra Bosanskog Petrovca, koji ujedno predstavlja i najbliži grad. Odlagalište se nalazi uz regionalnu cestu R-407, tlo depresije se koristi za odlaganje. Zagrađena je cijelom dužinom uz regionalni put betonskim stubovima. Na ulazu deponije se nalazi ulazna rampa, kontejner za smeštaj uposlenika i table sa natpisom (nazivom) operatera. Trenutno se otpad odlaže na površini od oko 48.665 m². Deponija ne posjeduje osnovu infrastrukturu kada je u pitanju dovod vode i električne energije. Iako je Općina krenula u postupak sanacije postojeće deponije „Vaganac“ kroz izgradnju pratećih sadržaja prilagođenih selektivnom odlaganju otpada izgradnjom objekata teretne vage, prijemnog kontejnera i na tome se stalo. U procesu poboljšanja upravljanja otpadom, predviđeno je formiranje reciklažnog dvorišta na deponiji Vaganac. Prema procjenama baziranim na količinama do sada odloženog otpada i količinama koje se prikupljaju i dovoze na odlagalište,

odlagalište bi se moglo koristiti po procjeni još dvadesetak godina, kada bi na odgovarajući način trebalo biti zatvoreno.

Općina Bužim

Općina Bužim na svom teritoriju ne posjeduje deponiju za odlaganje otpada, niti pretovarnu stanicu. Komunalni otpad se odlaže na međuopćinsku deponiju, "Meždre-Vlaški dol", koja je smještena na teritoriji općine Bos. Krupa, gdje tri općine i Grad (Cazin, Bos. Krupa i Bužim) zajednički odlažu otpad. JKP Općine Bužim plaća deponiji po 1,0 m³ otpada 8,0 KM. Ne postoji općinska deponija. Prostornim planom općine Bužim 2008.-2028. nije predviđena niti jedna sanitarna deponija za bilo koju vrstu otpada.

Grad Cazin

Na području grada Cazin ne postoji deponija otpada. Otpad se odlaže na deponiju Vlaški do na području grada Bosanska Krupa.

Općina Ključ

Otpad sa područja općine Ključ se odlaže na deponiju komunalnog otpada "Peći" u MZ Krasulje. Deponija je smještena na površini 8.500 m², od čega je 6.300 m² aktivni dio deponije koji se trenutno koristi. Lokalitet deponije se nalazi sjeverno od centra grada na makadamskom odvoju dužine 2 km, s regionalnog puta Ključ- Sanski Most. Sa tri strane kompleks deponije je omeđen uglavnom šumom a sa četvrte strane prolazi šumski makadamski put. Rijeka Sana je na oko 5 km udaljenosti od lokacije odlagališta u pravcu sjeveroistoka. Najbliža naseljena mjesta su Fazlići i Delalovići, koja su vazdušno udaljena oko 3 km od odlagališta otpada. Osnovna karakteristika postojećeg odlaganja otpada je djelimično kontroliran postupak odlaganja, površina se mehanički sabija i prekriva inertnim materijalom prosječno jednom sedmično. Deponija je sanirana, uređena, otpad je isplaniran i posut inertnim materijalom. Oko kompletnog tijela deponije je urađen protupožarni pojas, tj. rezanje drveća i ostalog raslinja u širini od tri metra u pojasu izvan ograde deponije.

Općina Sanski Most

Otpad sa područja Sanskog Mosta se odlaže na odlagalište otpada/deponiju Sanska brda. Deponija se nalazi pored asfaltnog puta Sanski Most – Dabar. Udaljena je od grada cca 2 km. Veličina deponije je dužine cca 350 m a širina cca 70 m. Rasprostire se na površini od 26 800 m². Prema procjeni iz plana prilagođavanja od 2013 godine na deponiju je odloženo cca 282000 t komunalnog otpada. Prosječna odložena količina komunalnog otpada koja se odloži na godišnjem nivou na deponiju je cca 8146 t, pa je na deponiji odloženo cca 355314 t. Popunjenost sadašnje lokacije odlaganja komunalnog otpada tj. općinske deponije je pri kraju sa ovim količinama odlaganja komunalnog otpada (uz ovako male količine selektiranja korisnih komponenti). Maksimalno procjenjeni vijek ove deponije je par godina, što znači da se mora pod hitno tražiti nova povoljna lokacija ili eventualno dokup susjednih parcela radi proširenja zone deponovanja komunalnog otpada.

Općina Velika Kladuša

Velika Kladuša odlaže otpad na općinskoj deponiji "Radića most". Općinska deponija "Radića most" se nalazi u istočnom dijelu Općine Velika Kladuša, udaljenosti od centra grada 19 km, i 2 km od naseljenog mjesta Vrnograč 11 km zapadno od naselja Bosanska Bojna i Poljice. Obuhvata površinu od oko, približno, 30 000 m². Kad je riječ o planu prilagođavanja i sanacije postojeće deponije, preduzeće je u postupku prikupljanja dozvola gdje bi na prostoru deponije trebao biti izgrađen centar za upravljanje otpadom, uz pomoć donacija iz Evropske Unije i sredstvima Općine Velika Kladuša.

Divlje deponije

U nastavku teksta su dati podaci o divljim deponijama na području Unsko-sanskog kantona.

Grad Bihać

Područje grada Bihaća ima registrovano 29 divljih deponija i to na sljedećim lokacijama: put Međudražje - Mali Skočaj, Skočaj, Zavalje, Orašac grad, Duliba, Lužine Dunjevića, Rašlje, Srpska Gata, Kulen Vakuf, Žegar, Brekovića, Čavkići, Klokot, Ribić, Pritoka, Ružica kasarna, ulica Mehmeda Fazlića, Veliko Založje, Oraško brdo, Duljci, Gornja Pritoka, Jezero Privilica, Čavkići, Brekovića (ispod strmine Brekovačke džamije), Brekovića (Dubrovačka lokva) i Brekovića (Mujin pijesak).

Grad Bosanske Krupe

Područje grada Bosanska Krupa ima registrovane sljedeće divlje deponije: Pučenik 1, Pučenik 2, Veliki Dubovik, Zalin, Petrovići-Krivać, Petrovići-Borik, Dobrović, Vranjska-staro smetljište, Vranjska-Preko puta „Sene“, Ivanjski put, Stare njive-Matinovac, Perna-Brazik-Todića brdo, Otoka I-put za Crkvinu, Otoka I-Vrletnica, Gornji Petrovići-put Zalin, G.Petrovići-put Arapuša, Ljusina-škola, Krupa I-stara radićka cesta.

Općina Bosanski Petrovac

Popis divljih deponija na području općine Bosanski Petrovac su: Šeovac u zaseoku Salati i Križ kod katoličkog groblja; na ulazu u Vrtoče 100 m od puta i na starom putu na izlazu iz Vrtoča; na lokaciji gradina pored mjesnog groblja i deponija sa lijeve strane pored glavnog puta; u polju u blizini naselja Cimeše; uz stari petrovački put iza spomenika, na kraju ulice Branka Čopića u Novom naselju, na kraju Grmečke ulice, na putu za Rašinovac kod bezdane; put prema kolibama, korito Japage, Gorinčani, naselje Skendera Kulenovića iza vikendica; Bundžina jama, Daćina voda, deponija kod kuće Boška Selkića, Ploča na putu za okruglicu, na Škrakića brdu, Šekovac – Vedro polje, Bukovča Šekovac, Brestovac, Brestovac - Vođenica u majdanu, prema Kerkezima i Boriku, Drenovac, Klenovac, Jasenovac, Bunara, Bravski Vaganac, deponija kod crkve, kod Kokoruša, Roginovac, kod prodavnice u Rašinovcu, Dolovi, deponija prema Golom brdu.

Općina Bužim

Trenutno nema divljih deponija na području općine Bužim. Postoje manja odlaganja na određenim lokacijama, koje se s vremena na vrijeme čiste.

Grad Cazin

Tokom izrade Plana sanacije divljih odlagališta otpada na području Grada Cazin („Službene novine Grada Cazin“, broj: 7/23) evidentirane su postojeće divlje deponije na području Grada Cazin. U istom je određen rok za sanaciju istih, te je komunalna inspekcija Grada Cazin u saradnji sa JKP „Čistoća“ Cazin sanirala sve evidentirane divlje deponije. Trenutno se divlje deponije pojavljuju sporadično, ali se u vrlo kratkom roku saniraju.

Općina Ključ

Popis divljih deponija (12) na području općine Ključ: Jarice (napuštena općinska deponija), Crljeni – krivina ogledalo, Šljivari – Jezerci, Palina, Vejini, Kazići – Kalabe, Garibovići I, Garibovići II, Garibovići III, Rijeka, IGG i Rakovići.

Općina Sanski Most

Na teritoriji općine Sanski Most ima 10 prijavljenih i registrovanih divljih deponija i to: Jelašinovci, Miljevci, MZ Grad - Lijeva i Desna obala, Skucani Vakuf, Zenkovići, Kisak, u Trnovi - put prema Usorcima, Tramošnja, Dabar i jedna divlja deponija iznad deponije komunalnog otpada „Sanska brda“. **Općina Velika Kladuša**

Na teritoriju općine Velika Kladuša ima 21 aktivna divlja deponija i to: Čaglića–Crvarevac, Čelinja–Pjeskana Čelinja 1, Crvarevac–Mekanovići prema Zborištu, Elezovići–Elezovići (Pašići), Glavica–Pjeskana Biliže, Golubovići–Golubovići (Hašići), Golubovići–Rašinovac, Miljkovići–Zaobilaznica, Miljkovići–rijeka Kladušnica 2, Mrčali–Pjeskana Čelinja 2, Polje–Polje, Sijakovac–Begluk 1, Sijakovac–Begluk 2, Šumatac–Agica Klanac Kudići, Todorovo–Klenić prema Todorovu, Todorovo–Golubovići (Kapan), Trn–Begluk 3, Trnovi–kod azila za pse, Trnovi–Hangar/Avio klub, Trnovi–rijeka Kladušnica 1 i Vejinac–Vatreni Mlin Vejinac.

5. Problemi, „crne tačke“ na području Unsko-sanskog kantona

Prema dostupnim podacima u oblasti upravljanja otpadom generalno se radi o slabo uređenoj oblasti sa pravnog, planskog, institucionalnog, tehničkog i finansijskog aspekta kako na nivou Kantona, tako i na nivou JLS. U tom smislu, može se zaključiti da ista nije dovoljno uređena. Također, nije dovoljan i potpun inspekcijski nadzor, a što je rezultat slabog uređenja ove oblasti i slaba kadrovska popunjenost inspektora u toj oblasti, te je shodno potrebi uređenja oblasti upravljanja otpadom potrebno uporedo pojačati i inspekcijski nadzor.

Okolišni indikatori za otpad

Tabela 58: Okolišni indikatori za otpad

Indikator	Kategorija DPSIR
Komunalni otpad	
Generisanje i reciklaža ambalažnog otpada	P
Izgrađenost regionalnih odlagališta otpada (posebno definiran indikator)	R

Industrijski otpad	
Proizvodnja industrijskog otpada	P
Neopasni otpad iz industrije	P
Opasni otpad iz industrije	P
Stanje okoliša i posljedice	S i I
Zbrinjavanje otpada iz industrije	R
Otpadna ulja(iz industrije i cjelokupnog transporta)	P
Stare gume vozila(iz industrije i cjelokupnog transporta)	P
Stari akumulatori iz vozila(iz industrije i cjelokupnog transporta)	P
Neupotreblijiva stara vozila	P
Elektronski i električni otpad	P
Medicinski otpad	
Ukupna količina otpada iz zdravstvenih ustanova	P
Proizvodnja opasnog medicinskog otpada	P
Proizvodnja otpada iz veterinarskih ustanova	P
Primjena pojedinačnih načina adekv. zbrinjavanja otpada iz zdravstvenih i veterinarskih ustanova	R
Otpad iz poljoprivrede i šumarstva	P
Produkcija otpada u poljoprivredi-stočarstvo	P
Produkcija otpada u šumarstvu	P
Površina pod organskom proizvodnjom	R
Površina pod integralnom proizvodnjom	R

Indikator D – indikator okolnosti (driving forces), Indikator P – indikator pritisaka na okoliš (pressures), Indikator S – indikator stanja okoliša (state of environment), Indikator I – indikator utjecaja (impacts), Indikator R – indikator odgovora društva (response).

4.4.2. Ciljevi i mjere

Strateški ciljevi upravljanja otpadom su definisani Strategijom razvoja FBiH 2021 - 2027, Strategijom zaštite okoliša FBiH 2022 - 2032, Federalnim planom upravljanja otpadom i Strategijom razvoja USK 2017. - 2027.

Na osnovu procjena u okviru naprijed navedenih Strategija su postavljeni ciljevi i mjere koji trebaju dovesti do poboljšanja stanja upravljanja otpadom a samim tim i poboljšanja stanja okoliša u narednom periodu.

Imajući u vidu potrebu za uspostavljanje realnog okvira za planiranje upravljanja otpadom u kratkoročnom, srednjoročnom i dugoročnom periodu, definirani su operativni ciljevi koji predstavljaju specifične i mjerljive promjene koje će se ostvariti u toku implementacije navedenih mjera iz Strategije i doprinijeti ostvarenju krovnog cilja i strateških ciljeva.

Tabela 59: Strateški i prioritetni ciljevi obuhvaćeni Strategijom zaštite okoliša FBiH 2022-2032 za otpad

Strateški cilj	Prioritetni ciljevi
Smanjiti količinu otpada i povećati količinu ponovno upotrijebljenih materijala	Unaprijediti pravni i strateški okvir u oblasti upravljanja otpadom s EU principima,
	Unaprijediti sistem evidencije i izvještavanja o otpadu
	Uvesti ekonomske i finansijske instrumente i mehanizme koji će utjecati na

	smanjenje količine i povećanje stepena iskorištenosti svih kategorija otpada
	Unaprijediti sistem upravljanja komunalnim otpadom
	Unaprijediti sistem upravljanja posebnim kategorijama otpada
	Sanirati površine pod neadekvatno odloženim otpadom
	Jačati svijest o pravilnom razdvajanju, prikupljanju i odlaganju otpada

Za ostvarivanje strateškog cilja 1. Federalne strategije zaštite okoliša 2022 – 2032. „Smanjiti količinu otpada i povećati količinu ponovno upotrijebljenih materijala“ zadate su sljedeće mjere:

- Usklađivanje propisa, politika i planskih dokumenata iz oblasti upravljanja otpadom s
- obavezama koje proističu iz pravne stečevine EU i međunarodnih sporazuma;
- Jačanje sistema evidencije i izvještavanja o otpadu;
- Revizija postojećih i uvođenje dodatnih ekonomskih i finansijskih instrumenta i
- mehanizma u oblasti upravljanja otpadom;
- Reforma sektora upravljanja komunalnim otpadom;
- Nabavka opreme i izgradnja infrastrukture za upravljanje komunalnim otpadom;
- Program smanjenja količine komunalnog otpada koji se odlaže na deponije;
- Stvaranje uvjeta za adekvatno prikupljanje i zbrinjavanje posebnih kategorija otpada
- Jačanje tržišta otpada namijenjenog recikliranju;
- Ukloniti i sanirati napuštena odlagališta;
- Provođenje savremenih edukativno-informativnih, rodno osjetljivih i inkluzivnih
- kampanja jačanja svijesti na svim nivoima (federalni, kantonalni, općinski).

Strategija razvoja FBiH 2021 – 2027

Strategije razvoja FBiH 2021- 2027 je definisala oblast upravljanja otpadom sa strateškim ciljem koji se odnosi na resorno efikasan i održiv razvoj. Kao mjeru za ostvarenje navedenog strateškog cilj je zadato unaprjeđivanje integralnog upravljanja otpadom i sistem cirkularne ekonomije.

Mjera podržava uspostavu održivo upravljanje otpadom uz uvođenje :

- ekonomske cijene komunalnih usluga koja će rezultirati povećanjem obuhvata stanovništva organizovanim prikupljanjem i odvozom otpada,
- uvođenje cirkularne ekonomije u sistem upravljanja otpadom i
- korištenje inovativnih tehnologija.

To podrazumijeva značajno unaprjeđenje sistema odvojenog sakupljanja, reciklaže i ponovne upotrebe komunalnog otpada, eliminisanje i saniranje nelegalnih odlagališta otpada, te izgradnju regionalnih sanitarnih deponija i regionalnih centara za upravljanje otpadom. Također, posebnu pažnju treba obratiti na otpad iz specifičnih tokova, opasni otpad kao i upravljanje otpadom u poljoprivredi, šumarstvu, industriji i građevinarstvu.

Potrebno je osigurati efikasno odvajanje otpada (papir, metal, plastika, staklo i bio otpad), uz ekonomske poticaje za smanjivanje generiranja otpada i šeme dodatnog plaćanja za generiranje.

Cilj je:

- prestanak odlaganja otpada na nesanitarne općinske deponije,
- minimizirati količinu otpada koja se odlaže na postojeće sanitarne deponije,
- povećati broj sanitarnih deponija,
- povećati količinu otpada koji se reciklira,
- ponovo koristi i energetske iskorištava,
- podržati i aktivnosti na smanjenju otpada u ruralnim, šumskim i obalnim područjima (uz puteve i rijeke),
- strateški predisponirati trajnu zabranu odlaganja nuklearnog i biološki opasnog otpada iz uvoza.

Strategija razvoja Unsko - sanskog kantona 2021 – 2027

Strategija razvoja Unsko - sanskog kantona 2021 - 2027 je definisala strateški cilj koji obuhvata oblast upravljanja otpadom i odnosi na održivo upravljanje okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima. Navedeni cilj će se realizirati kroz uspostavu održivog sistema upravljanja otpadom u skladu sa ključnim EU načelima. Strategija je definisala sljedeće mjere za ostvarivanje navedenog strateškog cilja:

Neophodno je osigurati adekvatno skupljanje, transport i zbrinjavanje otpada. U svrhu uspostavljanja integralnog sistema upravljanja otpadom na području kantona, kao dijela jedinstvenog integralnog sistema upravljanja otpadom na području Federacije BiH, predviđene su sljedeće aktivnosti:

- povećati broj stanovnika obuhvaćen organiziranim prikupljanjem otpada u svim JLS (nabavka vozila, preorganizacija rada, i slično),
- stvoriti uvjete za sanitarno odlaganje otpada za najmanje 5 godina u svim općinama USK,
- sanacija lokalnih općinskih deponija na licu mjesta (izrada neophodne projektne i studijske dokumentacije neophodne za dobijanje dozvola nadležnih organa (Plan prilagođavanja, Idejni projekat, Studija o uticaju na okoliš, Glavni projekat) te izvođenje radova na sanaciji deponije, sanacija divljih deponija premještanjem na drugo mjesto (uklanjanje otpada sa lokacije, odvoz otpada do lokacije odlaganja, uređenja lokacije, tzv. „zatezanje terena“ (ravnjanje i nasipanje sloja humusa debljine 20 cm), deratizacija i dezinfekcija lokacije, postavljanje table o zabrani bacanja otpada na lokaciju),
- uspostaviti kapacitete za adekvatno prikupljanje i privremeno skladištenje opasnog otpada, uspostaviti odlagališta inertnog (građevinskog i sl.) otpada na području USK,
- povećanje pokrivenosti efikasnim sistemom upravljanja otpadom u poljoprivrednoj proizvodnji i šumarstvu i
- uspostaviti kapacitete za adekvatno zbrinjavanje otpada životinjskog porijekla te zdravstvenih i veterinarskih ustanova.

4.5. ZAŠTITA PRIRODE

4.5.1. Pokretači, pritisci i stanje okoliša na području USK

Zaštita prirode predstavlja složen i dinamičan sistem koji obuhvata sve ekosisteme i žive organizme u međusobnoj interakciji s elementima nežive prirode. Održavanje funkcionalnosti biosfere ključno je za stabilnost prirodnih procesa i životnu sigurnost čovjeka. Unsko-sanski kanton je jedno od biodiverzitetski najbogatijih područja u Bosni i Hercegovini, s preko 1.900 biljnih vrsta i raznolikim staništima koje obuhvataju rijeke, šumske masive i kraške predjele. Na njegovom prostoru zabilježeno je više od 160 vrsta ptica, brojne vrste riba, sisara i drugih životinja, uključujući i ugrožene vrste sa crvene liste. Visok stepen očuvanosti prirode, posebno u okviru Nacionalnog parka Una, čini ovaj kanton ključnim za očuvanje biološke raznolikosti i razvoju održivog turizma zasnovanog na prirodnim vrijednostima. U tom kontekstu, očuvanje prirode podrazumijeva zaštitu biološke raznolikosti, prirodnih staništa i ekoloških usluga koje omogućavaju regeneraciju prirode i otpornost na vanjske pritiske. Unsko-sanski kanton (USK), kao područje bogato raznovrsnim prirodnim dobrima rijekama, šumama, jezerima i planinskim ekosistemima ima izuzetnu biološku i pejzažnu vrijednost. Ova raznolikost, međutim, izložena je rastućim antropogenim pritiscima koji ugrožavaju njenu održivost. Prostor Unsko-sanskog kantona obuhvata brojne prirodne cjeline, od riječnih tokova Une, Sane, Klokota i Unca, do šumskih masiva Grmeča, Osječenice i Plješevice, kao i značajnih kraških formacija poput Pećigradskih pećina. Ova područja predstavljaju važne ekološke zone koje podržavaju veliki broj biljnih i životinjskih vrsta uključujući zaštićene, rijetke i endemske vrste, što doprinosi ukupnoj biološkoj raznolikosti kantona.

Područje Unsko-sanskog kantona identifikovano je kao ekološki značajno u prethodnim strateškim dokumentima, poput Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2014–2019 i Strategije zaštite okoliša Federacije BiH. Brojne vrste koje se ovdje javljaju uključene su na liste zaštićenih vrsta u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, ali i međunarodnim obavezama poput Bernske konvencije, Direktive EU o pticama i staništima i drugih relevantnih sporazuma.

Zakonski i strateški okvir

Zaštita prirode u Unsko-sanskom kantonu oslanja se na propise iz Zakona o zaštiti prirode Federacije BiH („Službene novine FBiH“, broj 66/13), Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine FBiH“, broj 15/21) te međunarodne obaveze koje Bosna i Hercegovina ima kroz ratifikovane konvencije poput Konvencije o biološkoj raznolikosti (CBD), Bernske konvencije, Ramsarske konvencije i drugih. Također, kantonalni i lokalni dokumenti, uključujući Strategiju zaštite okoliša Federacije BiH 2022–2032. i važeće prostorne planove, pružaju okvir za provođenje konkretnih mjera zaštite prirode.¹²⁸

Biosfera Unsko-sanskog kantona predstavlja izuzetno vrijedan prirodni kapital čije očuvanje je od strateške važnosti za okoliš, privredu i društvo. Kroz integraciju zaštite prirode u sve segmente razvoja, unapređenje zakonodavnog okvira, podizanje svijesti javnosti i jačanje institucionalnih kapaciteta, moguće je osigurati dugoročno očuvanje biološke raznolikosti i prirodne ravnoteže kantona. Očuvanje biosfere nije

¹²⁸ Federalno ministarstvo okoliša i turizma (2022): Federalna strategija zaštite okoliša 2022–2032, Sarajevo.

samo obaveza prema prirodi, već i ključna pretpostavka za održivi razvoj i kvalitetan život sadašnjih i budućih generacija.

Okolišni indikatori za zaštitu prirode

Tabela 60: Lista okolišnih indikatora za zaštitu prirode

Izgrađeni okoliš	Tip indikatora
Globalni fenomen izazvan emisijama stakleničkih gasova sa širokim posljedicama na ekosisteme.	D/I
Degradacija staništa, zagađivanje i druge promjene izazvane antropogenim djelovanjem.	P
Intenzivna upotreba šuma, voda, zemljišta i drugih resursa iznad prirodne obnavljajuće sposobnosti.	P
Pretvaranje prirodnih područja u poljoprivredna, urbanizovana, industrijska i druge oblike zemljišta.	P
Vrste koje nisu autohtone i koje remete postojeće ekološke ravnoteže.	P/I
Pokazatelj raznolikosti biljnih i životinjskih vrsta, osnova za očuvanje funkcionalnosti ekosistema.	S
Raznolikost geoloških struktura i fenomena, važna za očuvanje prirodnog naslijeđa i geoturizma.	S
Ukupnost prirodnih područja i fenomena od posebnog značaja za očuvanje biološke i geološke raznolikosti.	S
Prepoznavanje i mapiranje prioriternih područja za zaštitu i očuvanje.	S
Zakonom određene zone koje se štite radi očuvanja prirodnih vrijednosti.	R
Nivo informisanosti i uključenosti javnosti u pitanja zaštite prirode i okoliša.	R

Indikator D – indikator okolnosti (driving forces), Indikator P – indikator pritisaka na okoliš (pressures), Indikator S – indikator stanja okoliša (state of environment), Indikator I – indikator utjecaja (impacts), Indikator R – indikator odgovora društva (response).

4.5.2. Ciljevi i mjere

U okviru Federalne strategije zaštite okoliša 2022. - 2032. identificirani su strateški ciljevi čija realizacija i implementacija doprinosi efikasnijoj zaštiti prirode Federacije Bosne i Hercegovine koji se mogu primijeniti i na nivou Unsko-sanskog kantona. Za potrebe Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024.- 2032. preuzeti su i sintetizirani ciljevi Federalne strategije zaštite okoliša 2022. - 2032. i Strategije razvoja Unsko-sanskog kantona 2021. - 2027.

Strateški i prioritetni ciljevi obuhvaćeni Strategijom zaštite okoliša FBiH 2022-2032 za zaštitu prirode

Tabela 61: Strateški i prioritetni ciljevi obuhvaćeni Strategijom zaštite okoliša FBiH 2022-2032 za zaštitu prirode

ZAŠTITA PRIRODE	
Strateški cilj	Prioritetni ciljevi
Očuvanje biološke i pejzažne raznolikosti	Unaprijediti pravni okvir Unsko-sanskog kantona za biodiverzitet i očuvanje prirode kroz usklađivanje zakonodavstva sa pravnom stečevinom F BiH, EU i međunarodnim sporazumima

	Ojačati institucije Unsko-sanskog kantona nadležne za provođenje propisa i aktivnosti u zaštiti prirode
	Uspostaviti koordinaciju, komunikaciju i izvještavanje o biodiverzitetu i očuvanju prirode u Unsko-sanskom kantonu
	Uspostaviti praćenje stanja i zaštitu biodiverziteta/prirode u Unsko-sanskom kantonu po standardima pravne stečevine F BiH, EU i međunarodnih sporazuma
	Izvršiti inventarizaciju biodiverziteta Unsko-sanskog kantona na ekosistemskom, specijskom i genetskom nivou
	Ekološki značajna područja Unsko-sanskog kantona prostorno povezati u ekološku mrežu na površini 30% teritorije Federacije Bosne i Hercegovine
	Unaprijediti međusektorsku saradnju i političku podršku u Unsko-sanskom kantonu za integraciju zaštite biodiverziteta u sektorske politike i zakonodavstvo
	Jačati naučno utemeljeno odlučivanje o biodiverzitetu/prirodi kroz dijalog naučne zajednice i donosilaca odluka Unsko-sanskog kantona
	Jačati ekološku svijest o biodiverzitetu, očuvanju prirode i ekosistemskim uslugama Unsko-sanskog kantona
	Mobilizirati domaća i međunarodna finansijska sredstva za biodiverzitet Unsko-sanskog kantona
	Osigurati dosljednu primjenu važeće prostorno-planske dokumentacije i integraciju mjera zaštite prirode i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine u razvojne procese sa posebnim fokusom na ekološki najvrjednija područja Unsko-sanskog kantona

Prioritet 1: Unaprijediti pravni okvir Unsko-sanskog kantona za biodiverzitet i očuvanje prirode kroz usklađivanje zakonodavstva sa pravnom stečevinom F BiH, EU i međunarodnim sporazumima

- Mjera 1.1. Usklađivati i harmonizirati propise za očuvanje i održivu upotrebu biodiverziteta i zaštitu prirode s pravnom stečevinom F BiH, EU i međunarodnim sporazumima za biodiverzitet

Prioritet 2: Ojačati institucije Unsko-sanskog kantona nadležne za provođenje propisa i aktivnosti u zaštiti prirode

- Mjera 2.1. Uspostava stručne institucije za zaštitu prirode USK u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode F BiH
- Mjera 2.2. Osigurati početne finansijske, ljudske i tehničke kapacitete za rad stručne institucije za zaštitu prirode USK
- Mjera 2.3. Osigurati pune finansijske, ljudske i tehničke kapacitete za rad stručne institucije za zaštitu prirode USK

Prioritet 3: Uspostaviti koordinaciju, komunikaciju i izvještavanje o biodiverzitetu i očuvanju prirode u Unsko-sanskom kantonu

- Mjera 3.1. Uspostaviti i učiniti dostupnom bazu podataka s rezultatima realiziranih, tekućih i budućih projekata o biološkoj raznolikosti USK

Prioritet 4: Uspostaviti praćenje stanja i zaštitu biodiverziteta/prirode u Unsko-sanskom kantonu po standardima pravne stečevine F BiH, EU i međunarodnih sporazuma

- Mjera 4.1. Kroz rad stručnih i naučnih institucija uspostaviti sistem monitoringa vrsta s Crvene liste, vrsta i staništa od interesa za Zajednicu u USK i specifičnih ekosistema USK (kanjoni, gorski, visokoplaninski, močvarni i kraški ekosistemi)
- Mjera 4.2. Pružiti podršku nevladinim organizacijama registriranim za praćenje stanja biološke raznolikosti u USK
- Mjera 4.3. Razviti pune tehničke i ljudske kapacitete za provođenje mjera zaštite prirode u zaštićenim i drugim područjima ekološke mreže, te povećati administrativne kapacitete u institucijama za zaštitu prirode USK
- Mjera 4.4. Unaprijediti inspekcijski nadzor u provođenju Zakona za zaštitu prirode F BiH i drugih zakona koji propisuju mjere zaštite biodiverziteta u USK

Prioritet 5: Izvršiti inventarizaciju biodiverziteta Unsko-sanskog kantona na ekosistemskom, specijskom i genetskom nivou

- Mjera 5.1. Izvršiti inventarizaciju flore, faune, fungije i genetskog diverziteta USK
- Mjera 5.2. Revidirati i organizirati listu invazivnih vrsta USK

Prioritet 6: Ekološki značajna područja Unsko-sanskog kantona prostorno povezati u ekološku mrežu na površini 30% teritorije Federacije Bosne i Hercegovine

- Mjera 6.1. Provesti javnu kampanju za promociju ekološke mreže USK/F BiH
- Mjera 6.2. Provesti konsultativni proces sa zajednicama lokalne samouprave i interesnim stranama u svim područjima Plana za ekološku mrežu USK/F BiH

Prioritet 7: Unaprijediti međusektorsku saradnju i političku podršku u Unsko-sanskom kantonu za integraciju zaštite biodiverziteta u sektorske politike i zakonodavstvo

- Mjera 7.1. Osigurati međusektorsku podršku za implementaciju novih NBSAP ciljeva na području USK
- Mjera 7.2. Zaštitu i održivu upotrebu biodiverziteta integrirati u sektorske propise

Prioritet 8: Jačati naučno utemeljeno odlučivanje o biodiverzitetu/prirodi kroz dijalog naučne zajednice i donosilaca odluka Unsko-sanskog kantona

- Mjera 8.2. U saradnji s drugim relevantnim institucijama organizirati razmjenu informacija između akademske zajednice i kreatora onih politika koje utječu na stanje biodiverziteta/prirode USK

Prioritet 9: Jačati ekološku svijest o biodiverzitetu, očuvanju prirode i ekosistemskim uslugama Unsko-sanskog kantona

- Mjera 9.1. Razviti efikasnu mrežu/registar nevladinih organizacija za praćenje stanja

- biodiverziteta/prirode, aktivno učešće u donošenju odluka i promociji održivog razvoja USK
- Mjera 9.2. Jačati podršku za edukaciju nastavnog kadra na svim nivoima obrazovanja u oblasti zaštite biološke raznolikosti i održivog upravljanja koristima od prirode u USK

4.6. OČUVANJE IZGRAĐENOG OKOLIŠA

4.6.1. Pokretači, pritisci i stanje okoliša na području USK

Izgrađeni okoliš se tretira Zakonom o prostornom uređenju i građenju Izgrađeni okoliš se uređuje Zakonom o prostornom uređenju i građenju Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj: 12/13, 3/16, 15/20, 10/22, 23/23, 7/24, 13/24 i 1/25).

Procenat izgrađenih površina u ukupnoj površini Unsko-sanskog kantona ostaje relativno nizak, što je prvenstveno posljedica slabe ukupne naseljenosti, ali i dominantne zastupljenosti planinskih, šumskih i poljoprivrednih prostora. Međutim, ovakav kvantitativni pokazatelj ne odražava stvarne prostorne pritiske, budući da je gustoća izgrađenosti u urbanim sredinama izrazito visoka. Prostorna koncentracija stanovništva u dolinama rijeka Une i Sane, kao i u urbanim središtima, uslovlila je intenzivno širenje građevinskih zona, često bez adekvatne planske kontrole.

Današnja prostorna struktura Kantona u velikoj mjeri je rezultat historijskog razvoja i geografskih ograničenja prostora. Riječne doline, padine planinskih masiva i izražene reljefne barijere snažno su usmjeravale smještaj naselja i razvoj infrastrukturnih sistema. Međutim, dugogodišnje naseljavanje uz riječne tokove, naročito kroz bespravnu gradnju, proizvelo je niz negativnih posljedica po okoliš i sigurnost prostora, uključujući pojavu klizišta, intenziviranje erozionih procesa, gubitak vrijednog poljoprivrednog zemljišta te ugrožavanje zona sanitarne zaštite izvorišta vode za piće.

Posebno osjetljivo pitanje predstavlja bespravna gradnja duž toka rijeke Une unutar i u neposrednom okruženju Nacionalnog parka „Una“. Iako se radi o prostoru sa najvišim stepenom prirodne zaštite, zabilježeni su brojni slučajevi nelegalne izgradnje stambenih, vikend i ugostiteljsko-turističkih objekata, često bez ikakvih planskih, okolišnih ili vodoprivrednih saglasnosti. Ovakvi zahvati direktno narušavaju osnovne ciljeve zaštite Nacionalnog parka, dovode do fragmentacije staništa, degradacije riječnih i obalnih ekosistema, vizuelnog narušavanja pejzaža i povećanog pritiska na vodne resurse. Nelegalna gradnja uz Unu dodatno komplikuje upravljanje zaštićenim područjem i predstavlja ozbiljan izazov za provođenje zakona, budući da se često odvija u zonama u kojima bi svaki oblik gradnje morao biti strogo ograničen ili u potpunosti zabranjen.

Izgrađeni okoliš Unsko-sanskog kantona dodatno je opterećen nedovoljnom zaštitom kulturno-historijskog naslijeđa. Prostorne intervencije u blizini vrijednih lokaliteta često se provode bez odgovarajuće planske i stručne podloge, što rezultira degradacijom ambijentalnih cjelina i gubitkom identiteta prostora. Ovakva praksa direktno je povezana sa slabim provođenjem zakonskih propisa i izostankom funkcionalnog prostornog informacionog sistema koji bi omogućio efikasno praćenje i kontrolu zahvata u prostoru, uključujući i zaštićena područja.

Bespravna gradnja u cjelini predstavlja centralni problem upravljanja izgrađenim okolišem u Unsko-sanskom kantonu. Nelegalna izgradnja značajno narušava prostorni poredak, stvara dodatni pritisak na

poljoprivredno i šumsko zemljište i generira dugoročne infrastrukturne i okolišne rizike. Postojanje velikih površina građevinskog zemljišta izvan urbanih područja, evidentiranih prostornim planovima, dodatno podstiče disperziranu gradnju i otežava uspostavu racionalnog i kontrolisanog prostornog razvoja.

Prostorni plan Unsko-sanskog kantona izgrađeni okoliš tretira kao jednu od ključnih komponenti prostorne organizacije i održivog razvoja, naglašavajući potrebu planske kontrole širenja građevinskih zona, racionalnog korištenja prostora i zaštite prirodnih i kulturno-historijskih vrijednosti. Kroz sistem režima građenja Plan uspostavlja hijerarhiju kontrole izgradnje, pri čemu se najstrožiji režimi odnose upravo na urbana jezgra, turistička i privredna područja te prostore sa posebnim režimima zaštite, uključujući Nacionalni park „Una“. Insistiranjem na obaveznoj izradi detaljnih planskih dokumenata i uvođenjem režima zabrane građenja u posebno osjetljivim zonama, Plan implicitno adresira problem nelegalne gradnje i prostorne devastacije.

Urbanizacija i širenje izgrađenih površina u posljednjim decenijama rezultirali su značajnim gubicima poljoprivrednog zemljišta, pri čemu je prenamjena često bila posljedica neracionalnog i neplanskog postupanja, a ne stvarnih razvojnih potreba. Ovakav trend je posebno problematičan u riječnim dolinama i zaštićenim područjima, gdje su prostorni kapaciteti ograničeni, a okolišni rizici izraženi. Projekcije rasta urbanog stanovništva i daljnjeg povećanja stepena urbanizacije dodatno naglašavaju potrebu za dosljednim provođenjem planskih i zakonskih rješenja, jačanjem inspeksijskog nadzora i uspostavom efikasnog sistema upravljanja prostorom, kako bi se spriječilo dalje narušavanje prostora Unsko-sanskog kantona i osigurala dugoročna zaštita njegovih najvrjednijih prirodnih resursa, uključujući rijeku Unu i Nacionalni park koji nosi njeno ime.

Prema podacima nadležnih službi iz JLS na prostoru Unsko-sanskog kantona je prepoznato približno 16.000 nelegalnih objekata. U narednoj tabeli su prikazani podaci o stanju nelegalnih objekata u USK.

Tabela 62: Pregled bespravne gradnje po općinama – stanje 2023/2024 ¹²⁹

Općina/Grad	Broj bespravnih objekata i ključne informacije (2023/24)
Velika Kladuša	Evidentirano je 2.400 zahtjeva za legalizaciju bespravno izgrađenih objekata. Najveći broj tih objekata nalazi se u okolnim selima, ali je izražen i porast broja zahtjeva u gradskom području.
Bužim	Pokrenuta je legalizacija za 643 objekta. Precizniji podaci o ukupnom broju nelegalnih objekata nisu dostavljeni.
Bosanski Petrovac	Do kraja 2024. godine evidentirano je 300 nelegalnih objekata. Od ukupno 197 objekata izgrađenih nakon 1991. godine, samo je 38 legalno. Bespravna gradnja je i dalje vrlo aktuelna.
Bosanska Krupa	Procjenjuje se da postoji više od 10.000 nelegalno izgrađenih objekata. Za svega 709 objekata podneseni su zahtjevi za legalizaciju.
Sanski Most	Procijenjeni broj bespravnih objekata kreće se između 1.500 i 2.000. Nelegalna gradnja jednako je zastupljena u urbanim i ruralnim dijelovima općine.
Ključ	Podaci o bespravnoj gradnji nisu dostupni, budući da općina nema građevinsko-urbanističkog inspektora.

¹²⁹ Odgovor na upit broj 11-45-8936-40/24,

Cazin	Grad Cazin ne raspolaže zvaničnom evidencijom o nelegalnim objektima niti o lokacijama na kojima se nalaze.
Bihać	Na području grada Bihaća evidentirano je 1.601 bespravni objekat, od kojih su neki u fazi legalizacije. Nelegalni objekti se nalaze u više lokaliteta, uključujući: NP Una, Lohovo, Račići, Velhovo, Kerepište, Kralje, Klokot, Pokoj, Pritoka, Ripač, Golubić, Jzero – Srbijani i Grmuša.

Upravljanje izgrađenim okolišem i suzbijanje bespravne gradnje na području Unsko-sanskog kantona normativno je uređeno kroz zakonodavni okvir Federacije Bosne i Hercegovine i kantonalne propise, pri čemu se odgovornost za planiranje, kontrolu građenja i sankcionisanje nelegalnih zahvata dijeli između kantonalnog i općinskog nivoa vlasti. Zakon o prostornom planiranju Federacije Bosne i Hercegovine uspostavlja obavezu vođenja jedinstvene evidencije o ugrožavanju okoliša, uključujući bespravno građenje, čime se formalno prepoznaje ovaj fenomen kao jedan od ključnih izvora degradacije prostora i okoliša. Međutim, u praksi je evidentan značajan raskorak između normativnih zahtjeva i njihove operativne primjene, naročito u dijelovima prostora sa pojačanim razvojnim i investicionim pritiscima.

Posebno stroge odredbe odnose se na zabranu priključenja bespravno izgrađenih objekata na komunalnu infrastrukturu. Krivične odredbe federalnog zakona jasno propisuju odgovornost kako pravnih tako i fizičkih lica koja omogućavaju priključenje nelegalnih objekata na vodovodnu, kanalizacionu ili elektroenergetsku mrežu, uz zapriječene kazne zatvora.

Na kantonalnom nivou, Zakon o prostornom planiranju i građenju Unsko-sanskog kantona detaljnije uređuje pitanja prostornog informacionog sistema, kontrole građenja i postupanja sa bespravno izgrađenim građevinama.

Uspostavljanje jedinstvenog prostornog informacionog sistema definisano je kao obaveza Ministarstva, s ciljem prikupljanja i obrade podataka relevantnih za planiranje, korištenje i zaštitu prostora. Nedostatak funkcionalnog i ažurnog informacionog sistema u praksi se pokazuje kao jedan od ključnih razloga ograničene efikasnosti inspeksijskog nadzora i pravovremenog reagovanja na nelegalne zahvate u prostoru, uključujući i područja pod posebnim režimima zaštite.

Bespravna gradnja je zakonom izričito zabranjena, a objekti izgrađeni bez pravosnažnog odobrenja za građenje ne mogu se trajno priključiti na komunalnu i drugu infrastrukturu. Iako zakon predviđa mogućnost privremenog priključenja isključivo za stambene i vikend objekte koji su predmet postupka legalizacije. Dodatno, zakon precizno propisuje da vlasnici bespravno izgrađenih građevina nemaju pravo na naknadu u slučaju uklanjanja objekta, čime se jasno definiše rizik koji investitor svjesno preuzima nelegalnom gradnjom.

Postupak naknadnog izdavanja akata o građenju ograničen je nizom strogo definisanih uslova, pri čemu se legalizacija izričito isključuje za objekte izgrađene u zonama zaštite prirodnog i graditeljskog naslijeđa, u prvoj i drugoj zoni sanitarne zaštite izvorišta vode, u zaštitnim pojasevima infrastrukture, u zonama klizišta, kao i na poljoprivrednom zemljištu viših bonitetnih kategorija. Ove odredbe imaju poseban značaj u kontekstu Nacionalnog parka „Una“, gdje je svaki oblik bespravne gradnje suprotan osnovnim ciljevima zaštite prostora i u pravnom smislu ne može biti predmet legalizacije. Uprkos tome, praksa pokazuje da

se nelegalni objekti u zaštićenim zonama često zadržavaju duži vremenski period, što ukazuje na slabosti u provođenju zakona i institucionalnoj koordinaciji.

Inspekcijski nadzor povjeren je kantonalnim i općinskim inspektorima, pri čemu su njihove nadležnosti jasno razgraničene zakonom. Kantonalni inspektori vrše nadzor nad područjima od posebnog značaja za Kanton, nad građevinama za koje odobrenje izdaje Ministarstvo, kao i nad radom općinskih inspekcija, dok su općinski inspektori nadležni za provođenje planskih dokumenata i kontrolu građenja na lokalnom nivou. Inspektori imaju ovlaštenja da naredi obustavu građenja, uklanjanje građevine, zabranu upotrebe objekta i pokretanje postupaka za poništavanje nezakonito izdatih akata, što predstavlja ključni mehanizam institucionalne kontrole prostora.

Zakon dodatno propisuje obavezu formiranja stalnih službi za rušenje bespravno izgrađenih građevina ili zaključivanja ugovora sa pravnim licima registrovanim za obavljanje te djelatnosti, pri čemu troškove uklanjanja snose investitori. Ova odredba ima poseban značaj u kontekstu bespravne gradnje u zaštićenim područjima, uključujući Nacionalni park „Una“, gdje uklanjanje nelegalnih objekata predstavlja nužan preduslov za očuvanje prirodnih vrijednosti i vraćanje prostora u planski definisano stanje.

U cjelini posmatrano, zakonodavni okvir u Federaciji Bosne i Hercegovine i Unsko-sanskom kantonu relativno jasno definiše zabrane, nadležnosti i sankcije u oblasti prostornog uređenja i građenja.

Međutim, dominantni problem ostaje nedosljedna primjena propisa, nedovoljni kapaciteti inspekcijskih službi i dugotrajni postupci legalizacije, što omogućava dugoročno opstajanje bespravne gradnje, uključujući i u prostorima najvišeg stepena zaštite. U tom kontekstu, jačanje institucionalnog nadzora, dosljedna primjena kaznenih odredbi i funkcionalna integracija prostornog informacionog sistema predstavljaju ključne pretpostavke za zaustavljanje daljnje degradacije prostora Unsko-sanskog kantona i efikasnu zaštitu Nacionalnog parka „Una“.

Najveći problemi upravljanja izgrađenim okolišem ostaju:

- masovna bespravna izgradnja uz nedovoljnu institucionalnu kontrolu,
- nedostatak kapaciteta inspekcijskih službi,
- degradacija kulturno-historijskog pejzaža i narušavanje ambijentalnih vrijednosti.

Okolišni indikatori za izgrađeni okoliš

Tabela 63: Lista okolišnih indikatora za izgrađeni okoliš

Izgrađeni okoliš	Tip indikatora
Porast broja stanovnika u urbanim područjima	D
Stepen urbanizacije	D
Broj bespravno izgrađenih objekata	P
Izgradnja i naseljenost duž vodnih resursa	P
Stanje okoliša na prostorima nelegalno izgrađenih objekata	S
Kvalitet vodnih resursa u urbanim sredinama	S
Stanje i kvalitet stambenog fonda – energijska efikasnost	S
Ulaganje u infrastrukturu (zelena gradnja)	R

Broj urbanističkih planova i planova upravljanja prostorom	R
Mjere smanjenja bespravne gradnje	R
Kulturno-historijsko naslijeđe	Tip indikatora
Trenutno stanje očuvanosti objekata kulturno-historijskog naslijeđa	S
Gubitak estetske i kulturno-ambijentalne vrijednosti prostora	I
Smanjenje atraktivnosti za kulturni i ekološki turizam	I
Zaštite kulturno-historijskog naslijeđa	D

Indikator D – indikator okolnosti (driving forces), Indikator P – indikator pritiska na okoliš (pressures), Indikator S – indikator stanja okoliša (state of environment), Indikator I – indikator utjecaja (impacts), Indikator R – indikator odgovora društva (response).

4.6.2. Ciljevi i mjere

Na osnovu sveobuhvatne analize stanja u oblasti upravljanja izgrađenim okolišem, kao i uvida u strateške smjernice Prostornog plana Unsko-sanskog kantona za planski period od 20 godina, definisani su ključni strateški ciljevi čija realizacija je od suštinskog značaja za unapređenje prostornog uređenja i održivo upravljanje izgrađenim prostorom u narednom periodu.

Tabela 64: Strateški i prioritetni ciljevi obuhvaćeni Strategijom zaštite okoliša FBiH 2022-2032 za izgrađeni okoliša

OČUVANJE IZGRAĐENOG OKOLIŠA		
Rb.	Strateški cilj	Prioritetni ciljevi
	Održivo korištenje prirodnih resursa	Uspostaviti integralno i održivo upravljanje zemljišnim resursima

Mjere, odnosno aktivnosti kojima će se postići realizacija navedenih operativnih ciljeva definisane su dalje u tekstu.

Prioritetni cilj 1: Uspostaviti integralno i održivo upravljanje zemljišnim resursima

Mjere za realizaciju cilja

- Evidentiranje nelegalnih objekata
- Izrada operativnih planova za prevenciju neplanske gradnje, te donošenje programa uklanjanja nelegalnih objekata
- Kontinuirana izrada i usvajanje nove prostorno- planske dokumentacije bazirane na kontroliranom razvoju gradova i sprječavanje korištenja kvalitetnih kategorija zemljišta za gradnju

Tabela 65: Strateški i prioritetni ciljevi obuhvaćeni Strategijom razvoja Unsko - sanskog kantona 2021 – 2027

OČUVANJE IZGRAĐENOG OKOLIŠA		
Rb.	Strateški cilj	Prioritetni ciljevi
	Održivo upravljanje okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima.	Razvoj komunalne i javne infrastrukture na principima održivog okolišnog razvoja.

Mjere, odnosno aktivnosti kojima će se postići realizacija navedenih operativnih ciljeva definisane su dalje u tekstu.

Prioritetni cilj 1: Razvoj komunalne i javne infrastrukture na principima održivog okolišnog razvoja.

Mjere za realizaciju cilja:

- Podrška donošenju prostorno-planskih dokumenata na nivou jedinica lokalnih samouprava i upravljanje prostorom,
- Uspostava integrirane digitalne WEB platforme Unsko-sanskog kantona za centralizirano prikupljanje, upravljanje i javnu dostupnost podataka o svim prirodnim, prostornim i okolišnim resursima,

Tabela 66: Strateški i prioritetni ciljevi obuhvaćeni Prostornim planom Unsko-sanskog kantona za period od 20 godina

ODRŽIVO UPRAVLJANJE RESURSIMA		
Rb.	Strateški cilj	Prioritetni ciljevi
	Zaustaviti bespravnu gradnju i opterećenje na poljoprivredno i šumsko zemljište,.	Smanjiti bespravnu gradnju stambenih i privrednih objekata (stabilnosti terena, mogućnosti vodosnabdijevanja, tretmana otpadnih i oborinskih voda, opskrba energentima (plin, električna energija)
		Osigurati dosljednu primjenu zakonskih i podzakonskih akata u oblasti prostornog uređenja i građenja USK posebno u oblasti nelegalne gradnje.
		Unapređenje javne svijesti o važnosti očuvanja i valorizacije kulturno-historijskog naslijeđa kao temelja identiteta i održivog razvoja zajednice.
OČUVANJE IZGRAĐENOG OKOLIŠA		
Rb.	Strateški cilj	Prioritetni ciljevi
	Zaustaviti bespravnu gradnju i opterećenje na poljoprivredno i šumsko zemljište,.	Smanjiti bespravnu gradnju stambenih i privrednih objekata (stabilnosti terena, mogućnosti vodosnabdijevanja, tretmana otpadnih i oborinskih voda, opskrba energentima (plin, električna energija)
		Osigurati dosljednu primjenu zakonskih i podzakonskih akata u oblasti prostornog uređenja i građenja USK posebno u oblasti nelegalne gradnje.
		Unapređenje javne svijesti o važnosti očuvanja i valorizacije kulturno-historijskog naslijeđa kao temelja identiteta i održivog razvoja zajednice.

Mjere, odnosno aktivnosti kojima će se postići realizacija navedenih operativnih ciljeva definisane su dalje u tekstu.

Prioritetni cilj 1: Osigurati dosljednu primjenu zakonskih i podzakonskih akata u oblasti prostornog uređenja i građenja USK posebno u oblasti nelegalne gradnje.

Mjere za realizaciju cilja:

- Unapređenje kapaciteta i efikasnosti inspeksijskog nadzora radi osiguranja dosljedne primjene zakonskih propisa

- Organizacija stručnih obuka za općinske službenike i planere u cilju jačanja kapaciteta za zakonitu primjenu regulative prostornog uređenja i građenja,
- Podizanje svijesti javnosti o značaju poštivanja zakonskih i podzakonskih propisa u oblasti građenja i prostornog uređenja, kroz kontinuiranu edukaciju građana o rizicima, posljedicama i pravnim implikacijama nelegalne gradnje i neusklađenosti sa planskom dokumentacijom

Prioritetni cilj 2: Unapređenje javne svijesti o važnosti očuvanja i valorizacije kulturno-historijskog naslijeđa kao temelja identiteta i održivog razvoja zajednice.

Mjere za realizaciju cilja

- Podizanje nivoa informiranosti i senzibiliteta javnosti o značaju kulturno-historijskog naslijeđa, njegovoj društvenoj i identitetskoj vrijednosti te potrebi za njegovom zaštitom i očuvanjem.

4.7. HEMIJSKA SIGURNOST I BUKA

4.7.1. Pokretači, pritisci i stanje okoliša na području USK

Radi zaštite zdravlja ljudi i očuvanja okoliša, neophodno je osigurati sigurnu upotrebu hemikalija i smanjenje nivoa buke. U tom kontekstu, ovo poglavlje pruža analizu postojećeg stanja i glavnih izazova, s ciljem definisanja budućih ciljeva, prioriteta i mjera u oblasti hemijske sigurnosti i upravljanja bukom.

Hemijska sigurnost

Unsko-sanski kanton ne posjeduje zakon koji se odnosi isključivo na zaštitu od opasnih tvari na kantonalnom nivou. Međutim, zaštita od opasnih tvari regulisana je kroz širi okvir zakona i planskih dokumenata koji su usklađeni s federalnim zakonodavstvom Federacije Bosne i Hercegovine.

Na osnovu Pravilnika o pogonima, postrojenjima i skladištima u kojima su prisutne opasne supstance koje mogu dovesti do nesreća većih razmjera ("Službene novine Federacije BiH", broj: 51/21) i Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o pogonima i postrojenjima u kojima su prisutne opasne supstance koje mogu dovesti do nesreća većih razmjera (Službene novine Federacije BiH, broj: 96/22"), supstance koje se smatraju opasnim i količine tih supstanci na koje se primjenjuju odredbe utvrđene su u Prilozima Ia. i Ib. Pravilnika i čine njegov sastavni dio.

Shodno navedenom Pravilniku postoje sljedeće kategorije opasnih supstanci:

- Odjeljak H - OPASNOST ZA ZDRAVLJE
- Odjeljak P – FIZIČKE OPASNOSTI
- Odjeljak E – OPASNOST ZA OKOLIŠ
- Odjeljak O – OSTALE OPASNOSTI

U opasne supstance spadaju sljedeći elementi/ spojevi: amonijev nitrat, kalijev nitrat, arsenov pentoksid, arsenska (V) kiselina i/ili soli, arsenov trioksid, arsenska (III) kiselina i/ili soli, brom, hlor,, spojevi nikla u praškastom respiratornom obliku (niklov monoksid, niklov dioksid, niklov sulfid, trinitlov disulfid, dinikloc trioksid), entilenim, fluor, karcinogene supstance, naftni derivati i alternativna goriva: benzin i ligorini,

kerozini, plinska ulja, teška loživa ulja, alternativna goriva sa istim namjerama i sličnim osobinama zapaljivosti i opasnosti za okoliš i ostali navedeni u Prilogu Ia Pravilnika.

U narednoj tabeli su navedene granične količine opasnih supstanci prema kategorijama opasnosti.

Tabela 67: Prilog Ib. Granične količine opasnih supstanci prema kategorijama opasnosti ¹³⁰

Redni broj	Kategorije opasnih supstanci	Donje granične količine opasnih supstanci u tonama	
		male količine	velike količine
1.	VRLO OTROVNE SUPSTANCE	5	20
2.	OTROVNE SUPSTANCE	50	200
3.	OKSIDIRAJUĆE SUPSTANCE	50	200
4.	EKSPLOZIVNE (gdje supstanca ili preparat potpada pod definiciju datu u napomeni 1.a Pravilnika)	50	200
5.	EKSPLOZIVNE (gdje supstanca ili preparat potpada pod definiciju datu u napomeni 1.b. Pravilnika)	10	50
6.	ZAPALJIVE (gdje supstanca ili preparat potpada pod definiciju datu u napomeni 2.a. Pravilnika)	5000	50000
7a.	VEOMA ZAPALJIVE (gdje supstanca ili preparat potpada pod definiciju datu u napomeni 2.b. Pravilnika)	50	200
7b.	VEOMA ZAPALJIVE TEČNOSTI (gdje supstanca ili preparat potpada pod definiciju datu u napomeni 2.b. Pravilnika)	5000	50000
8.	IZUZETNO ZAPALJIVE (gdje supstanca ili preparat potpada pod definiciju datu u napomeni 2.c. Pravilnika)	10	50
9.	OPASNE PO OKOLIŠ u kombinaciji sa i) supstancama veoma otrovnim za akvatične organizme ii) supstancama otrovnim za akvatične organizme i supstancama koje prouzrokuju dugotrajne negativne efekte u vodnim ekosistemima	100	200
10.	Bilo koja klasifikacija koja nije uključena u gore navedenim kategorijama koja i) reaguje burno sa vodom ili,	200 100	500 500

¹³⁰ Pravilnik o pogonima, postrojenjima i skladištima u kojima su prisutne opasne supstance koje mogu dovesti do nesreća većih razmjera ("Službene novine Federacije BiH", broj: 51/21)

	ii) u kontaktu sa vodom oslobađa toksične gasove.	50	200
--	--	----	-----

Trenutno se u USK ne vrši monitoring opasnih supstanci, te podaci o istim nisu dostupni.

Na osnovu baze podataka koju vodi Federalna uprava za zaštitu od zračenja i radijacionu sigurnost na području Unsko-sanskog kantona nema otvorenih izvora radioaktivnog zračenja. Zatvoreni radioaktivni izvori zračenja ugrađeni su u gromobrane i koji se nalaze u:

- BIHAĆ – 2 kom
 - Polietilenka (1)
 - Direkcija robnih rezervi (1)
- KULEN VAKUF – 1 kom
 - Bebi Triko (1)
- BOS. KRUPA – 2 kom
 - ŠIP "UNA" (1)
 - Doo "BOR" (1)
- BOS. PETROVAC – 2 kom
 - ŠIP "OŠTRELJ" (2)
- CAZIN – 7 kom
 - Doo "Tvornica kartonske ambalaže" (4)
 - DD "Tvornica žičanih proizvoda" (1)
 - GP "RAD" (1) - Tvornica četaka, drvene i plastične galanterije (1)
- KLJUČ – 1 kom
 - "Drvena industrija" (1)
- VELIKA KLADUŠA – 18 kom
 - DD "AGROKOMERC" (18)¹³¹

Na području Kantona ne postoje pravna ili fizička lica koja obavljaju djelatnost sa radioaktivnim izvorima (nuklearna medicina ili industrijska radiografija).

Na području USK-a nema velikih proizvođača ili prerađivača zapaljivih tečnosti, gasova i drugih opasnih materija ali postoje objekti u kojima se takve materije skladište. Uglavnom se radi o benzinskim pumpama na kojima se pored nafte i naftnih derivata prodaje i gas u flašama koji se koristi u domaćinstvima.

Pesticidi, insekticidi i fungicidi koji se sve više upotrebljavaju u intenzivnoj poljoprivrednoj proizvodnji predstavljaju opasne otrove za ljude i za životinje, pa njihova primjena mora biti kontrolisana od stručnjaka.

Opasni otpad

Opasni otpad je svaki otpad koji je utvrđen posebnim propisom i koji ima jednu ili više karakteristika koje uzrokuju opasnost po zdravlje ljudi i okoliš po svom porijeklu, sastavu ili koncentraciji, kao i onaj otpad

¹³¹ Procjena ugroženosti unsko-sanskog kantona od prirodnih i drugih nesreća, Bihać 2025. Godina

koji je naveden u listi otpada kao opasni i regulisan provedbenim propisom. Prema Zakonu o upravljanju otpadom FBiH zabranjen je uvoz opasnog otpada.

Na području USK nije registrovano preduzeće koje se bavi zbrinjavanjem i izvozom opasnog otpada, ali postoji na teritoriji BiH.

Podaci o količinama opasnog otpada (otpadnih ulja) u periodu od 2018 – 2022. god. su dati u narednoj tabeli.

Tabela 68: Raspoloživi podaci o količinama, vrstama opasnog otpada (otpadnih ulja) i načinu zbrinjavanja u periodu od 2018 – 2022. godine na području USK ¹³²

2018. god						
R.br.	Naziv proizvođača ili vlasnika otpada	Klasifikacija otpada	Količina otpada (kg)	Količina otpada (m ³)	Količina otpada (l)	Način postupanja sa otpadom
1.	Remus Innovation d.o.o. Sanski Most	13 01 10*	400,00			VALBIH d.o.o. Konjic
2019. god						
1.	ŠPD Unsko-sanske šume d.o.o. Bosanska Krupa	13 02 05*	1.640,00		Ili 1800	VALBIH d.o.o. Konjic
2.	JP Elektroprivreda BiH DD Podružnica Elektrodistribucija Bihać	13 01 10*	2.540,00			VALBIH d.o.o. Konjic
2020. god						
1.	ŠPD Unsko-sanske šume d.o.o. Bosanska Krupa	13 02 05*	903,00		Ili 1000	VALBIH d.o.o. Konjic
2.	Krupa kabine d.o.o. Bosanska Krupa	13 01 10*	2.720,00			VALBIH d.o.o. Konjic
3.	Remus Innovation d.o.o. Sanski Most	13 01 10*	400,00			VALBIH d.o.o. Konjic
2021. god						
1.	Remus Innovation d.o.o.	13 01 10*	1.000,00			VALBIH d.o.o.

¹³² Plan upravljanja otpadom Unsko – sanskog kantona 2023. – 2028, Javna naučnoistraživačka ustanova institut za zaštitu i ekologiju Republike Srpske Banja Luka, decembar 2023. Godina

	Sanski Most					Konjic
2022. god						
1.	Remus Innovation d.o.o. Sanski Most	13 01 10*	3.235,00			VALBIH d.o.o. Konjic
2.	Remus Innovation d.o.o. Sanski Most	13 02 05*	1.800,00			VALBIH d.o.o. Konjic

*opasan otpad

Značenje kataloških oznaka korišteni u tabeli 32:

13 01 10* neklorirana hidraulična ulja na bazi mineralnih ulja

13 02 05* neklorirana ulja za motore, pogonske uređaje i podmazivanje na bazi minerala

Opasni otpad u Katalogu otpada ima oznaku zvjezdice (*).

Plan upravljanja otpadom

Za potrebe izrade dokumenta, Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša je distribuirao upit za pribavljanje podataka o opasnim tvarima javnim komunalnim preduzećima (JKP „RAD“ d.o.o. Ključ, JKP „10 JULI“ d.o.o. Bosanska Krupa). U pristiglim odgovorima posebno je naglašeno da se komunalna preduzeća isključivo bave sakupljanjem komunalnog neopasnog otpada te da ne preuzimaju nikakve količine opasnog otpada. Ipak, ukazano je na mogućnost da se opasni otpad može naći u sastavu komunalnog otpada. Također, preduzeća ne preuzimaju otpadna ulja, zauljeni otpad, azbest, niti medicinski otpad. Navedene aktivnosti vrše firme ovlaštene za odvoz različitih kategorija otpada sa kojima pravna lica sklapaju ugovore o saradnji.

Zbrinjavanje opasnog medicinskog otpada koji nastaje u zdravstvenim i veterinarskim ustanovama zbrinjava se u skladu sa Planom upravljanja medicinskim otpadom, a kojeg bi se sve ustanove trebale pridržavati, dok neopasni komunalni otpad zbrinjava komunalno preduzeće s kojim proizvođači otpada potpisuju ugovor o odvozu otpada.

Od komunalnih preduzeća USK samo JKP „KOMRAD“ d.o.o. Bihać zbrinjava medicinski i veterinarski otpad sa kataloškom oznakom 18 00 00 Otpad kod zaštite zdravlja ljudi i životinja i/ili srodnih životinja (isključujući otpad iz domaćinstava i restorana koji ne potiče iz neposredne zdravstvene zaštite).

Trenutno se u BiH hemijski, farmaceutski i citostatički otpad predaje ovlaštenim kompanijama i izvozi na tretiranje izvan granica BiH. U zdravstvenim ustanovama je Planom upravljanja medicinskim otpadom predviđena nabavka kontejnera za privremeno skladištenje ove vrste otpada do predaje ovlaštenim kompanijama¹³³.

Posebnu pažnju treba posvetiti upravljanju građevinskim otpadom i otpadom od rušenja koji može biti onečišćen azbestom. Azbest u građevinskom materijalu se kategorizira kao opasan otpad i potrebno ga je

¹³³ Plan upravljanja otpadom Unsko – saskog kantona 2023. – 2028, Javna naučnoistraživačka ustanova institut za zaštitu i ekologiju Republike Srpske Banja Luka, decembar 2023. godina

tako tretirati. Bilo koje građevinske aktivnosti koje uključuju sumnju ili tvrdnju za postojanje azbestnog materijala zahtijevaju angažman kompanije koja je ovlaštena za upravljanje opasnim otpadom. Nadležno ministarstvo treba donijeti posebne propise u vezi zbrinjavanja azbestocementnih prerađevina kao građevinskog otpada, odnosno azbestnih tvari u građevinskom otpadu.

Informacije i podaci o količinama građevinskog otpada koji sadrži azbest ne postoje.

Upravljanje otpadnim vozilima je definisano Pravilnikom o opravljanju otpadnim vozilima ("Službene novine Federacije BiH", br. 94/21), koji reguliše sistem sakupljanja, reciklaže i zbrinjavanja otpadnih vozila. Navedenim propisom je utvrđen vrsta i iznos naknade koje plaćaju proizvođači i/ili uvoznici, način i rokovi obračunavanja i plaćanja naknada i zabrana stavljanja na tržište motornih vozila koja sadrže opasne tvari.

Na području USK ne postoji evidencija broja napuštenih ili vozila koja su izvan upotrebe. Na teritoriji USK djeluju kompanije koje se bave reciklažom pojedinih dijelova automobilskih vozila:

- KOV-GRAD d.o.o. Bužim koji se bave skladištenjem, prikupljanjem i obradom automobilskih guma;
- GUMA-S d.o.o. Bihać koji se bave skladištenjem, prikupljanjem i doradom automobilskih guma;
- GRAVITON d.o.o. Bihać koji se bave privremenim skladištenjem, fizičkim tretmanom, (protektiranje guma) i manipulacijom otpada;
- OTPAD d.o.o. Bužim koji se bave prikupljanjem, sortiranjem, presovanjem, skladištenjem otpadnog željeza, otpada od aluminija, bakra, mesinga, lim i otpadnim akumulatorima;
- BORKOMERC d.o.o. BIHAĆ koji se bave skladištem metalnog otpada i
- MODERNIZACIJA d.o.o. GRADAČAC koji se bave skladištem otpada od željeza¹³⁴.

Na području Unsko – sanskog kantona nijedno preduzeće nije registrovano i nema dozvolu za zbrinjavanje starih i napuštenih vozila.

Otpadna ulja su sva mineralna ili sintetička ulja ili maziva, koja su neupotrebljiva za svrhu za koju su prvobitno bila namijenjena, kao što su hidraulička, motorna, turbinska ulja ili druga maziva, brodska ulja, ulja ili tečnosti za izolaciju ili prenos toplote, ostala mineralna ili sintetička ulja, kao i uljni ostaci iz rezervoara, mješavine ulje-voda i emulzije, u skladu sa Zakonom. Upravljanje otpadnim uljima regulisano je Pravilnikom o upravljanju otpadnim uljima ("Službene novine Federacije BiH", br. 94/21).

Na teritoriji USK identificirano je više proizvođača otpadnih ulja i masti od kojih su najznačajniji: tržni i poslovni centri sa svojim restoranima, ugostiteljski objekti, hoteli/moteli, benzinske stanice i privredni subjekti koja se bave djelatnostima vezanim za servisiranje i pranje vozila, te vulkanizersku djelatnost.

Svi ovi objekti bi trebali imati odgovarajuće spremnike (separatore za ulja i masti) za mehanička i jestiva ulja i masti koji bi se trebali prazniti od strane ovlaštenih lica za zbrinjavanje ove vrste otpada.

Raspoloživi podaci o količinama, vrstama otpadnih ulja i načinu zbrinjavanja u periodu od 2018 – 2022. godine na području USK su dati u tabeli 32. Preuzimanje i krajnje zbrinjavanje sakupljenih otpadnih ulja vrši se od strane ovlaštenog operatera VALBIH d.o.o. Konjic.

¹³⁴ Ibid

Svi operateri, koji proizvode otpadna ulja i masti po Zakonu, trebaju imati potpisan ugovor sa odgovarajućim operaterom koji je registrovan za tu vrstu zbrinjavanja otpada, te su dužni na godišnjem nivou da dostavljaju izvještaj Organu uprave na osnovu Pravilnika o vođenju evidencije o otpadu. S obzirom da na području USK ne postoje registrovani privredni subjekti za zbrinjavanje otpadnih ulja, nema podatke o prikupljanju otpadnih masti i ulja.

Iako računari i slični uređaji potrošačke elektronike na prvi pogled ne djeluju kao pretjerano opasan otpad, oni sadrže niz materijala, uključujući teške metale, koji mogu dovesti do ozbiljnih ekoloških i zdravstvenih posljedica ukoliko se ne odlažu i ne recikliraju na odgovarajući način. Zdravstveni rizici uzrokovani opasnim materijama u elektronskom otpadu su jedan od najbitnijih razloga za brigu o kvalitetnom zbrinjavanju takvog materijala.

Elektronski otpad sadrži između 600 i 1000 različitih hemijskih supstanci koje su štetne po zdravlje i ugrožavaju okoliš, od kojih su najprisutnije materije: olovo, živa, hrom, kadmijum, berilijum, PVC, barijum¹³⁵.

Prema dostavljenim podacima JKP „KOMRAD“ d.o.o. Bihać, na području grada Bihaća trenutno je prisutan „ZEOS eko-sistem“ d.o.o. za sakupljanje i zbrinjavanje EE-otpada. Otpad koji se ne prikupi u okviru sistema koji je razvio „ZEOS eko-sistem“ d.o.o., završava odložen na deponiju „Kruškovača - Gorjevac“. Rezultati ankete komunalnih preduzeća USK su pokazali da se na području općine Velika Kladuša, Bosanski Petovac i Ključ vrši organizovano sakupljanje EE-otpada. Sakupljanje EE-otpada se vrši od strane JKP. U Bosanskom Petrovcu je obezbijeđen metalni kontejner za odlaganje EE-otpada u toku čitave godine. Prazni se po potrebi. Na području općine Velika Kladuša elektronski i elektronički otpad sakuplja se dva (2) puta godišnje (april i oktobar), od strane nadležnog KP. Na području Ključa su postavljena 4 kontejnera gdje građani mogu da odlože svoj EE- otpad¹³⁶. U narednoj tabeli su dati okolišni indikatori u oblasti opasne tvari i tehnologije.

Tabela 69: Okolišni indikatori u oblasti opasne tvari i tehnologije

Indikator	Kategorija DPSIR
Emisija opasnih tvari u zrak, vodu i tlo	P
Sadržaj perzistentnih organskih polutanata (POP) u tlu	S
Monitoring proizvodnje i kretanja opasnih tvari	R
Pojava azbesta u građevinskom otpadu	P
Negativan uticaj opasnih tvari iz poljoprivrede (pesticidi, insekticidi i fungicidi) na zdravlje ljudi i životinja	I
Izrada Registra postrojenja u kojima su prisutne opasne tvari	R

Indikator D – indikator okolnosti (driving forces), Indikator P – indikator pritisaka na okoliš (pressures), Indikator S – indikator stanja okoliša (state of environment), Indikator I – indikator utjecaja (impacts), Indikator R – indikator odgovora društva (response).

¹³⁵ Plan upravljanja otpadom Unsko – sanskog kantona 2023. – 2028, Javna naučnoistraživačka ustanova institut za zaštitu i ekologiju Republike Srpske Banja Luka, decembar 2023. godina

¹³⁶ Ibid

Buka

Zakonodavni okvir

Unsko-sanski kanton primjenjuje Zakon o zaštiti od buke („Službene novine FBiH“ broj:110/12), Zakon o zaštiti od buke USK („Službeni glasnik USK“ broj: 9/22) i Pravilnik o uvjetima za izdavanje ovlaštenja za obavljanje stručnih poslova mjerenja buke („Službeni glasnik USK“ broj: 9/22).

Stanje, učinci i identifikacija postojećeg stanja na području USK

Osnova za procjenu ugroženosti bukom je Zakon o zaštiti od buke USK.¹³⁷ Ovaj Zakon predstavlja osnovu za procjenu ugroženosti, ali ne i stvarnog utjecaja na zdravlje stanovništva. Stvarni utjecaji buke na zdravlje, radnu i socijalnu sposobnost stanovništva se mogu procjenjivati isključivo na bazi svakog slučaja zasebno.

Izvore buke je ključno prepoznati u momentu planiranja, lociranja, nabavke i puštanja u rad, kao i da li su emisije u skladu sa tolerantnim vrijednostima nivoa buke (propisima)¹³⁸, a u skladu sa namjenom prostora otvorenog ili zatvorenog tipa.

Za stacionarne izvore buke je relativno jednostavno provjeriti da li su opravdane pritužbe na nivo buke i sanirati stanje. Kada se radi o pokretnim izvorima buke koji su promjenljivi po mjestu, nivou, trajanju, dobu dana ili noći, učestalosti, subjektivnom odnosu prema vrsti izvora buke, opravdanosti pojavljivanja i drugim finesima to je praktično nemoguće. Dozvoljeni nivoi buke su čujna buka. Upravo ta čujna buka dozvoljenog nivoa kada se radi o prepoznatljivom ili poznatom izvoru buke, posebno u noćnim satima kad nema drugih vrsta buke, postaje iritantna buka. Uglavnom su to buka od saobraćaja, fiksnih uređaja, te buka iz uslužnih ili ugostiteljskih djelatnosti.

Na području Unsko-sanskog kantona najčešći izvori buke su promet (prometna vozila, teretna vozila, motori i autobusi) i industrija (drvena, metaloprerađivačka, ekstraktivna industrija).¹³⁹

Industrijska buka pretežno u noćnim satima ugrožava stambene objekte u neposrednoj blizini čistog stanovanja, a opravdanje je niža tarifa energije, a ponekad i tehnološki uslovi.

Iako je promet percipiran kao najveći izvor buke u samim gradskim centrima, ipak se najčešće pritužbe građanstva odnose na buku od ugostiteljskih objekata smještenih u stambenim zonama i uz njih. Kontroliranjem poštivanja propisanog radnog vremena, instalacije limitera u ugostiteljskim objektima i redovnom kontrolom istih broj pritužbi bi se znatno smanjio.

Povremena buka glasova u stanovima je posljedica loših zvučnih izolacija i neadekvatne kategorizacije namjene poslovnih prostora. Potrebno je vršiti mjerenja prekomjerna buka u stambenim i drugim objektima od pokretnih izvora (vanjska buka) u dnevnim i noćnim satima, kao i od stacionarnih uređaja (rashladni kompresori, liftovi, toplotne pumpe i sl.). U sklopu tehničkih prijema objekata se ne vrše

¹³⁷ Zakon o zaštiti od buke USK („Službeni glasnik USK“ broj: 9/22)

¹³⁸ Zakon o zaštiti od buke USK („Službeni glasnik USK“ broj: 9/22)

¹³⁹ Informacije na osnovu anketnog upitnika

mjerenja (provjere) zvučnih izolacija niti buke od stacionarnih uređaja nepoštovanjem člana 25. Zakona o zaštiti od buke USK.

Ometajuća buka u objektima

Toplotne pumpe, rashladni uređaji, pumpe za vodu, trafo stanice i mnogo drugi uređaji u objektu uzrokuju nastanak buke koja se širi kroz strukturu objekta, a uzrok je neadekvatna izolacija fleksibilnih spojeva i izolatora mehaničke buke (vibracija), također buka koja nastaje od renoviranja stanova, rada mašina izaziva buku koju je praktični nemoguće locirati.

Buku od ugostiteljske djelatnosti, osim muzike koju je moguće ograničiti, nije moguće adekvatno spriječiti. Poslovne prosotre koji su izgrađeni prije više od deset godina potrebno je adaptirati i prilagoditi za najbolji način korištenja istog. Za nove objekte obavezno je mjerenje zvučnih izolacija i na osnovu mjerenja odrediti moguću namjenu prostora.

Projekat svih zgrada moraju sadržati elaborat zvučne zaštite od zračne i strukturne buke od svih izvora vanjske i unutrašnje buke, kao i minimalne zvučne izolacije sklopa razdjelnih konstrukcija i tehnička rješenja za specifične uređaje.

Podatke o nivou vanjske i unutrašnje buke moguće je prikupiti mjerenjem, dok je podatke vanjske buke moguće preuzeti iz karte buke za kritični nivo, ali zbog toga što Unsko-sanski kanton nema karte buke potreba su mjerenja kako bi se utvrdilo stvarno stanje koji je prvi korak za zaštitu od buke.

Analiza sa aspekta buke kroz okolišne dozvole

Unsko-sanski kanton propisuje mjerenje buke kao jedna od okolišnih mjere prilikom utvrđivanja okolišnih uslova za izdavanje Rješenja o okolišnoj dozvoli za ona postrojenja za koje je kantonalno ministarstvo nadležno za izdavanje rješenja o okolišnoj dozvoli i koja svojim djelovanjem mogu uticati na veću razinu buke u okruženju. Jednako tako prilikom utvrđivanja urbanističko-tehničkih uslova za one investitore čije djelovanje može izazvati povećanu razinu nivoa buke propisuje se urbanističko tehnički uslovi radi prevencije istih.

Karte buke

Nivo vanjske buke je elementarni podatak koji je sadržaj karata buke. Karte buke su rezultat niza podataka koji moraju biti ažurni, pouzdani, permanentno dopunjavani, datirani i obrađeni uvijek istim programom što omogućava praćenje tokom vremena, a posebnu u slučajevima sanacija i drugih promjena u prostoru.

Kod planiranja, posebno u urbanizmu i prometu svih vrsta, neophodno je sagledati nulto stanje nivoa buke po dva osnova: da li se planirana namjena sa stanovišta zaštite od buke može uklopiti u raspoloživi prostor i kakav je utjecaj novih namjena na postojeće namjene osjetljive na buku, te raspoloživih tehničkih i prostornih resursa.

Ono što na području Unsko-sanskog kantona predstavlja prioritet kada je riječ o zaštiti od buke, jeste izrada strateške karte buke, koja bi ukazala na ugrožena područja i time omogućila izradu efikasnih akcijskih planova, u svrhu smanjivanja buke okoliša tamo gdje je to neophodno.

Okolišni indikatori za određivanje utjecaja buke i vibracija na okoliš

Tabela 70: Lista okolišnih indikatora za buku i vibracije¹⁴⁰

Buka i vibracije	Tip indikatora
Izvori buke i vibracija	P
Razina buke i vibracija u okolišu	P
Nadzor razina buke i vibracija	R

Indikator D – indikator okolnosti (driving forces), Indikator P – indikator pritisaka na okoliš (pressures), Indikator S – indikator stanja okoliša (state of environment), Indikator I – indikator utjecaja (impacts), Indikator R – indikator odgovora društva (response).

4.7.2. Ciljevi i mjere

Hemijska sigurnost

Tabela 71: Strateški i prioritetni ciljevi Federalne strategije zaštite okoliša 2022-2032

HEMIJSKA SIGURNOST	
Strateški cilj	Prioritetni ciljevi
Očuvati ljudsko zdravlje, poboljšati dobrobit i kvalitet života za sve	Unaprijeđena regulativa u oblasti hemijske sigurnosti.
	Uspostaviti održiv sistem upravljanja hemikalijama i implementacije propisa iz pravne stečevine EU u oblasti hemijske sigurnosti
	Unaprijeđena znanja korisnika hemikalija i opće javnosti u oblasti upravljanja hemikalijama

Prioritetni cilj 1: Unaprijediti sistem upravljanja posebnim kategorijama otpada, koji se između ostalog odnosi i na Unaprijeđenje sistema prikupljanja i zbrinjavanja opasnog otpada

Mjere u sklopu ovog cilja su:

- Stvaranje uvjeta za adekvatno prikupljanje i zbrinjavanje posebnih kategorija otpada

Prioritetni cilj 2: Unaprijeđena regulativa u oblasti hemijske sigurnosti.

Čime se postiže usklađivanje legislative BiH sa zahtjevima međunarodnih ugovora Minamata konvencija, Štokholmska konvencija, Montrealski sporazum s Kigali amandmanom, pravne stečevine EU kojim se osigurava provođenje navedenih konvencija.

Prioritetni cilj 3: Uspostaviti održiv sistem upravljanja hemikalijama i implementacije propisa iz pravne stečevine EU u oblasti hemijske sigurnosti na način da se implementiraju svi propisani zahtjevi postojećeg Zakona o hemikalijama Federacije BiH („Sl. novine Federacije BiH“, „Sl. novine Federacije BiH“, broj 77/20), Zakona o biocidima koji se tek treba izraditi, legislative kojom se implementira SEVESO III direktiva (Zakon o zaštiti okoliša, „Sl. novine“, broj 18/2021 i podzakonskih akata vezanih za prevenciju nesreća većih razmjera uzrokovanih upravljanjem opasnim materijama), kao i podzakonskih akata Zakona o zaštiti

¹⁴⁰ Plan zaštite okoliša USK 2014–2019., prema indikatorima definisanim u Strategiji zaštite okoliša FBiH.

zraka (u formi nacрта, u postupku usvajanja Vlade Federacije BiH, 2021) u vezi s upravljanjem supstancama koje oštećuju ozonski omotač.

Prioritet 4: Unaprijeđena znanja korisnika hemikalija i opće javnosti u oblasti upravljanja hemikalijama

Mjere u sklopu ovog cilja su:

- Podizanje javne svijesti o rizicima koji proizilaze iz upotrebe hemikalija

Buka

Zaštita od buke i vibracija u okolišu obuhvaća sve vrste umjetno proizvedenih emisija energije koje izazivaju opterećenje neugodnom bukom, odnosno vibracijama koje mogu ugroziti zdravlje.

Ciljevi zaštite od buke su određeni Zakonom o zaštiti od buke Federacije BiH¹⁴¹, Zakonom o zaštiti od buke USK¹⁴² i Federalnom strategijom zaštite okoliša¹⁴³. Po ovim dokumentima opći ciljevi zaštite od buke su:

- očuvati ljudsko zdravlje i poboljšati kvalitet života za sve,
- strateško planiranje i monitoring buke,
- primjena zvučnih barijera,
- promjena tehnološkog postupka u svrhu smanjenja emisije buke i vibracija,
- efikasan rad institucija u oblasti buke u okolišu.

Tabela 72: Strateški i prioritetni ciljevi obuhvaćeni Strategijom zaštite okoliša FBiH 2022-2032 za buku i vibraciju

BUKEa	
Strateški cilj	Prioritetni ciljevi
Očuvati ljudsko zdravlje, poboljšati dobrobit i kvalitet života za sve	Efikasan rad institucija u oblasti buke u okolišu
	Smanjenje ugroženosti zdravlja stanovništva zbog buke u okolišu
	Unaprijediti strateško planiranje i monitoring buke u oblasti okoliša

1. Efikasan rad institucija u oblasti buke u okolišu¹⁴⁴

Efikasnim radom institucija postiže se jačanje kapaciteta nadležnih institucija, kao i kompetencija i znanja u oblasti buke u okolišu, u cilju implementacije propisa u oblasti upravljanja bukom. Pored ljudskih, potrebno je ojačati i tehničke kapacitete kako bi se podaci o buci u okolišu jednostavno prezentirali javnosti, ali i iskoristili prilikom izvještavanja prema EU institucijama po potrebi.

¹⁴¹ Zakon o zaštiti od buke FBiH „Službene novine FBiH“ broj: 110/12

¹⁴² Zakon o zaštiti od buke USK „Službeni glasnik USK“ broj: 9/22

¹⁴³ Federalna strategija zaštite okoliša 2022.-2032.

¹⁴⁴ Federalna strategija zaštite okoliša 2022.-2032.

Mjera: Unaprijediti kapacitete i kompetencije javnih službenika u oblasti upravljanja bukom

Ovom mjerom se jačaju tehnički i ljudski kapaciteti nadležnih u cilju implementacije propisa u oblasti upravljanja bukom.

Okvirna područja djelovanja su:

- a) Izvršavanje analize kapaciteta javnih službenika u nadležnim institucijama nakon usvajanja legislative predviđene ovim planom,
- b) Izvršavanje prijema i obuke novih radnika u javnim službama u oblasti buke u okolišu, shodno zahtjevima novih propisa i prethodno izvršenoj analizi,
- c) Sprovođenje pilot-projekta strateškog mapiranja buke u nekim od gradova ili dijelovima grada, kao i uz neku od glavnih saobraćajnica zbog sticanja stručnih i tehničkih kompetencija i utvrđivanja polaznih parametara,
- d) Uspostavljanje inspekcijskog nadzora u oblasti buke u okolišu

2. Smanjenje ugroženosti zdravlja stanovništva zbog buke u okolišu¹⁴⁵

Postiže se kontinuiranim izvještavanjem i edukativnim aktivnostima usmjerenima ka unaprjeđenju znanja stanovništva o rizicima izloženosti buci. Podizanje javne svijesti čini najvažniju komponentu planiranih aktivnosti, s obzirom na izuzetno nizak nivo znanja stanovništva o negativnim utjecajima buke po zdravlje.

Mjera: Unaprijediti informiranost i znanja javnosti o negativnim utjecajima buke, te njihovoj ulozi u postupku odlučivanja

Ovom mjerom se unaprjeđuju informiranost i znanja korisnika o štetnosti buke u smislu utjecaja na zdravlje ljudi, te zahtjevima koji proizilaze iz usvojenih propisa u oblasti zaštite od buke.

Okvirna područja djelovanja su:

- a) Provođenje minimalno jedne kampanje u pet godina o štetnosti buke na zdravlje stanovništva i okoliša, te njihovoj ulozi u postupku odlučivanja od nadležnih institucija,
- b) Prepoznavanje oblasti buke u okolišu u okviru postojećih javnih poziva za podizanje javne svijesti, istraživačke i edukacijske u oblasti okoliša, koje raspisuje Fond za zaštitu okoliša Federacije BiH,
- c) Izvršavanje globalne procjene utjecaja za zdravlje stanovništva (uzevši u obzir aspekte rodne ravnopravnosti, društvene jednakosti i siromaštva) u zonama koje su izložene buci,
- d) Provođenje kontinuiranih promotivnih i edukativnih aktivnosti na nivou zdravstvenih institucija o rizicima utjecaja buke na zdravlje, kao i preventivnom mjerama koje se mogu implementirati,
- e) Postavljanje displeja uz saobraćajnice u većim gradskim područjima za trenutno mjerenje i prikazivanje nivoa buke.

3. Unaprijediti strateško planiranje i monitoring buke u oblasti okoliša¹⁴⁶

¹⁴⁵ Federalna strategija zaštite okoliša 2022.-2032.

¹⁴⁶ Federalna strategija zaštite okoliša 2022.-2032.

Izrada strateških karata buke i akcijskih planova zaštite od buke za naseljena mjesta, cestovne i željezničke saobraćajnice, industrijske izvore, a sve prema metodologiji Direktive 2002/49/EZ. Kao najvažniji dio strateškog mapiranja buke, planirano je izdvojiti područja sa stanovništvom naročito izložena buci, razvrstana po spolu i starosnim grupama, što će biti podloga za izradu akcijskog plana zaštite od buke.

Mjera: Izrada strateške karte buke i akcijskog plana zaštite od buke

Ovom mjerom se vrši implementacija propisa u oblasti upravljanja bukom i zaštite od buke.

Okvirna područja djelovanja su:

- a) Analiza cestovnog, željezničkog i aerodromskog saobraćaja Unsko-sanskog kantona, u svrhu definiranja „glavnih cesta“, „glavnih željezničkih pruga“ i „glavnih aerodroma“ po preporukama Direktive 2002/49/EZ,
- b) Izrada karata buke za prethodno definirana „naseljena područja“, „glavne ceste“, „glavne željezničke pruge“ i „glavne aerodrome“ korištenjem propisanih modela,
- c) Izvršavanje procjene broja stanovnika izloženih buci, prema razredima buke i starosnim grupama,
- d) Izrada akcijskih planova upravljanja bukom za petogodišnji period,
- e) Uspostavljanje sistema monitoringa buke, kojim će se na odabranim mjestima izvršiti provjera buke ustanovljene modelom za predviđanje, kao i provjera uspješnosti implementacije mjera iz akcijskog plana.

Tabela 73: Strateški i prioritetni ciljevi obuhvaćeni Strategijom razvoja Unsko - sanskog kantona 2021 – 2027 za buku i vibraciju

Strateški cilj	Prioritetni ciljevi
Smanjenje negativnih utjecaja buke iz saobraćaja na zdravlje ljudi i kvalitet životne sredine	Buke nastale usljed saobraćaja

1. Buke nastale usljed saobraćaja¹⁴⁷

Iako se na području Unsko-sanskog kantona ne vrši mjerenje nivoa buke, sa sigurnošću se kao postojeći problem može navesti buka od prometa.

Mjera: Ublažavanje buke koja je nastala usljed prometa

Ovom mjerom se vrši zaštita od prekomjerne buke nastale usljed prometa motornih i teretnih vozila.

Okvirna područja djelovanja su:

- primjena zvučnih barijera sa ciljem smanjenja buke nastale usljed saobraćaja,
- redovna kontrola, održavanje i popravak cesta,
- regulacija teretnog saobraćaja i ograničavanje vremena prometovanja pojedinih vrsta vozila.

¹⁴⁷ Zakon o zaštiti od buke, „Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 3/13.

5. LISTA OKOLIŠNIH PROBLEMA

Na osnovu sveobuhvatne procjene trenutnog stanja okoliša Unsko-sanskog kantona, identificirani su ključni okolišni problemi unutar svake od tematskih oblasti, koje su sistematizovane u poglavlju 4. Proces identifikacije problema nije se temeljio isključivo na analizi postojećih prostornih planova, strateških dokumenata i relevantnih zakonskih akata, već je dodatno ojačan participativnim pristupom koji uključuje aktivno učešće lokalnih aktera.

Konkretno, lista problema je dopunjena i validirana kroz detaljan proces anketiranja svih relevantnih zainteresovanih strana – predstavnika lokalne uprave, javnih preduzeća, nevladinih organizacija, privrednih subjekata i stručne zajednice. Ovaj proces je dodatno upotpunjen održavanjem niza radionica na kojima je prezentovana ocjena stanja okoliša po komponentama, čime je omogućeno učesnicima da kroz konstruktivan dijalog iznesu svoje stavove, prepoznaju prioritete i doprinesu definisanju problema na terenu.

Na taj način, definisani problemi reflektuju ne samo formalno stanje iz dostupne dokumentacije, već i stvarne izazove prepoznate od strane lokalnih zajednica, čime se osigurava veći stepen realnosti, relevantnosti i održivosti budućih mjera zaštite i unapređenja okoliša.

REZULTATI ANKETE

U okviru izrade Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona za period 2024–2032. godine, tokom 2025. provedeno je anketno istraživanje s ciljem prikupljanja mišljenja i stavova građana o ključnim pitanjima zaštite okoliša. Anketom je obuhvaćeno ukupno 566 ispitanika iz svih osam JLS Unsko-sanskog kantona: Grad Bihać, Grad Cazin, Grad Bosanska Krupa, Grad Bosanski Petrovac, Grad Velika Kladuša, Općina Sanski Most, Općina Bužim i Općina Ključ. Prikupljeni podaci predstavljaju vrijedan uvid u percepciju građana o stanju okoliša, stepenu informisanosti, ocjeni rada institucija te prioritetima za buduće aktivnosti u oblasti zaštite okoliša.

Demografski podaci pokazuju uravnoteženu spolnu zastupljenost među učesnicima ankete 53% čine žene, a 47% muškarci. Većina ispitanika ima završenu visoku stručnu spremu, dok je značajan broj učesnika sa srednjom i višom stručnom spremom. U manjoj mjeri su zastupljene osobe sa osnovnim obrazovanjem, kao i ispitanici sa završenim postdiplomskim studijima. Raznovrsnost obrazovne strukture doprinosi sveobuhvatnijem sagledavanju stavova o pitanjima zaštite okoliša. Kada je riječ o radnom statusu, većinu čine zaposlene osobe, uz prisustvo studenata, penzionera, nezaposlenih i samozaposlenih, što omogućava uvid iz perspektive različitih društvenih grupa.

Dobijeni rezultati ukazuju na izražen nivo svijesti građana Unsko-sanskog kantona o važnosti zaštite okoliša. Velika većina ispitanika izjavila je da im je stanje okoliša veoma važno, pri čemu se ističe i zabrinutost zbog negativnih posljedica po zdravlje, kvalitet života i očuvanje prirodnih resursa. Preovladava mišljenje da okolišni faktori direktno utiču na zdravlje ljudi, čime ova tema dobija poseban značaj u svakodnevici građana.

Informacije o stanju okoliša ispitanici najčešće prikupljaju putem web stranica, društvenih mreža i lokalnih institucija, dok su rjeđe zastupljeni tradicionalni izvori poput televizije, štampe i radija. Visok nivo

spremnosti na lični angažman također je zabilježen većina učesnika ističe spremnost da aktivno doprinese poboljšanju stanja okoliša u svojoj zajednici.

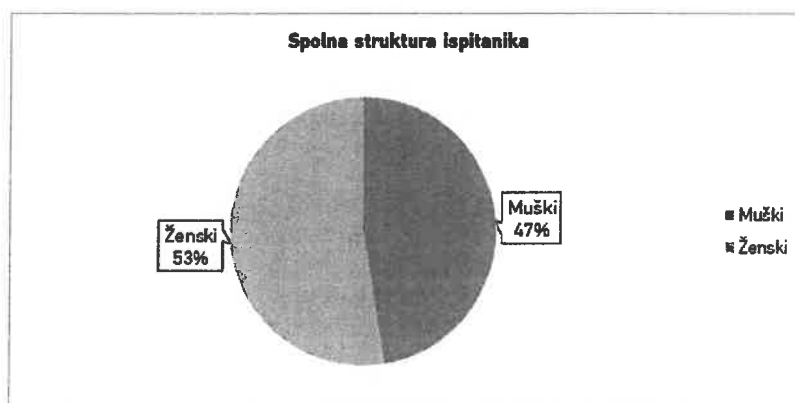
Najčešće prepoznati problemi uključuju rizik od poplava i neadekvatnu odvodnju, zagađenje voda, neuređenost komunalne infrastrukture, nepravilno upravljanje otpadom, zagađenje zraka i bespravnu gradnju. Osim identifikacije problema, ispitanici su predložili konkretne mjere za poboljšanje stanja, među kojima se izdvajaju unapređenje infrastrukture, jačanje institucionalnih kapaciteta, edukacija građana, sanacija napuštenih industrijskih lokacija, povećanje zelenih površina i jačanje inspeksijskog nadzora.

U pogledu procjene dosadašnjeg rada nadležnih institucija, većina ispitanika rad institucija ocjenjuje kao „srednji“, dok značajan broj izražava nezadovoljstvo efikasnošću i angažmanom nadležnih organa u sektoru okoliša. Ipak, rezultati pokazuju da građani Unsko-sanskog kantona nisu pasivni posmatrači, već su spremni biti aktivni sudionici u planiranju i provedbi mjera zaštite okoliša.

U nastavku su predstavljeni pojedinačni rezultati ankete, uz pripadajuće grafikone koji ilustrativno prikazuju raspodjelu odgovora i ključna saznanja do kojih se došlo kroz istraživanje.

Spolna struktura ispitanika

U ukupnom uzorku od 566 ispitanika, učestvovalo je 298 žena i 268 muškaraca. Žene čine većinski dio ispitanika sa 52,7%, dok muškarci čine preostalih 47,3%. Ova relativno uravnotežena spolna zastupljenost doprinosi reprezentativnosti prikupljenih podataka, omogućavajući uvid u percepcije i stavove obje spolne grupe u vezi s okolišnim problemima na području Unsko-sanskog kantona.

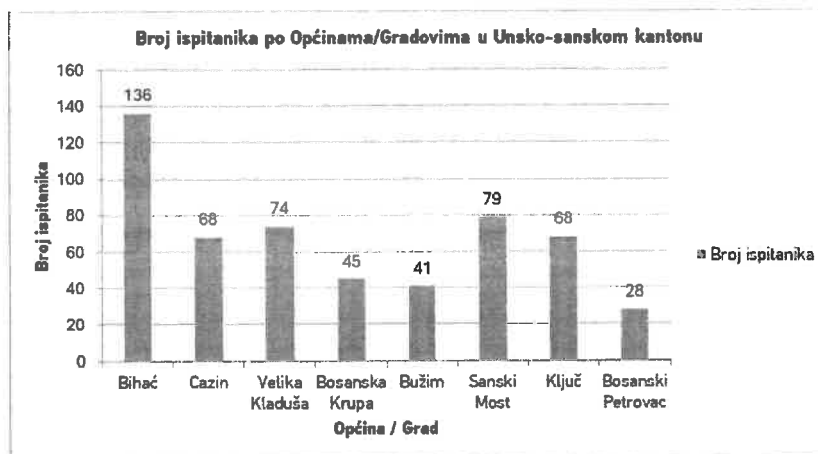
Slika 10: Spolna struktura ispitanika u provedenoj anketi

Općina/Grad pripadnosti ispitanika

Anketnim ispitivanjem obuhvaćeno je ukupno 566 ispitanika s područja Unsko-sanskog kantona, pri čemu su zastupljene sve JLS. Najveći broj ispitanika dolazi iz Grada Bihaća (136), koji čini najbrojniju grupu u uzorku. Slijede Općina Sanski Most (79), Grad Bosanska Krupa (75), Općina Velika Kladuša (74), te Grad Cazin i Općina Ključ sa po 68 ispitanika. Iz Općine Bužim evidentirano je 41 učesnik, dok je najmanji broj ispitanika zabilježen u Općini Bosanski Petrovac, ukupno 28. Ovakva teritorijalna raspodjela pokazuje relativno dobru pokrivenost Unsko-sanskog kantona, uz izraženiju zastupljenost urbanijih sredina poput

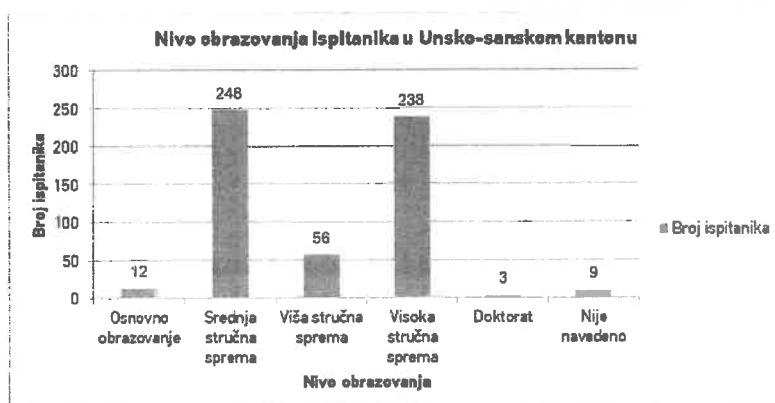
Bihaća, Sanskog Mosta i Cazina. Važno je napomenuti da zbir odgovora po općinama iznosi 539, što znači da 27 ispitanika nije navelo svoju općinu/grad pripadnosti ili je odgovor bio nevažeći.

Slika 11: Broj ispitanika po Općinama/Gradovima u Unsko-sanskom kantonu

Obrazovna struktura ispitanika

Analizom obrazovne strukture 566 ispitanika koji su učestvovali u anketiranju može se zaključiti da većinu čine osobe sa srednjim ili visokoškolskim obrazovanjem. Tačnije, 248 ispitanika (43,8%) ima završenu srednju stručnu spremu, dok je 238 osoba (42,0%) steklo visoko obrazovanje. Višu stručnu spremu navodi 56 ispitanika (9,9%), dok je osnovno obrazovanje kao najviši stepen navelo 12 učesnika (2,1%). Najviši nivo obrazovanja doktorat nauka posjeduju 3 ispitanika (0,5%). Dodatno, 9 osoba (1,6%) nije navelo podatke o svom obrazovanju.

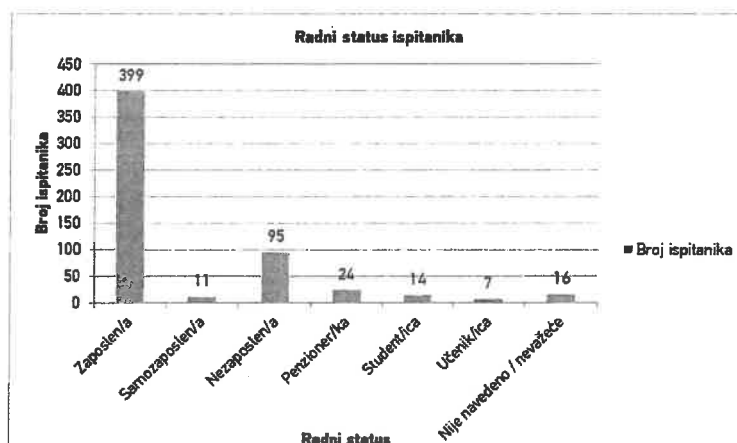
Slika 12: Nivo obrazovanja ispitanika u Unsko-sanskom kantonu

Radni status ispitanika

Analizom 566 prikupljenih anketnih upitnika utvrđena je raznolika struktura radnog statusa ispitanika, što doprinosi sveobuhvatnijem uvidu u njihove stavove i percepcije o pitanjima zaštite okoliša. Većinu uzorka

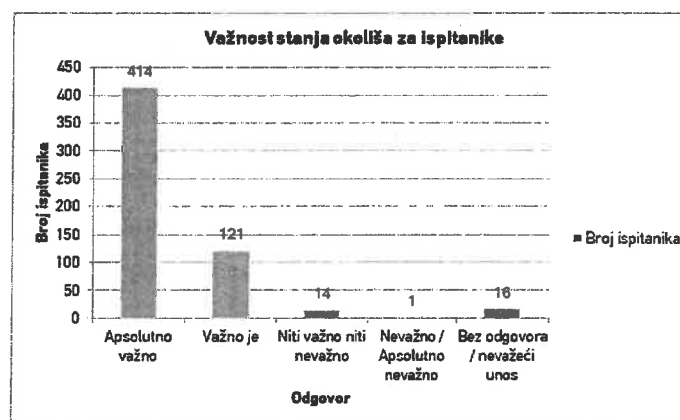
čine zaposlene osobe njih 399 (70,5%). Nezaposlenih je 95 (16,8%), dok se 11 ispitanika (1,9%) izjasnilo kao samozaposleni. U anketi su učestvovali i penzioneri (24), studenti (14) i učenici (7), dok za 16 osoba radni status nije naveden ili je odgovor bio nevažeći. Ova raznolikost u radnom statusu ispitanika dodatno doprinosi vjerodostojnosti dobijenih rezultata jer omogućava obuhvat perspektiva različitih društvenih grupa što je posebno važno za planiranje održivih i inkluzivnih mjera zaštite okoliša.

Slika 13: Radni status ispitanika

Važnost stanja okoliša za ispitanike

Rezultati anketiranja pokazuju visok nivo svijesti građana Unsko-sanskog kantona o značaju zaštite okoliša. Čak 73,1% ispitanika (414 od ukupno 566) navelo je da im je stanje okoliša „apsolutno važno“, dok dodatnih 21,4% (121 ispitanik) smatra da je „važno“. Neodlučnih je bilo 2,5% (14 osoba), koji su ocijenili da im je stanje okoliša „niti važno niti nevažno“. Samo jedan ispitanik (0,2%) smatra da je stanje okoliša nevažno, dok je 2,8% anketiranih (16 osoba) ostalo bez odgovora ili je unesen nevažeći podatak. Ovi nalazi jasno ukazuju na duboko ukorijenjenu zabrinutost građana u vezi s okolišnim pitanjima, te predstavljaju čvrstu osnovu za planiranje i provođenje budućih mjera zaštite okoliša u Unsko-sanskom kantonu.

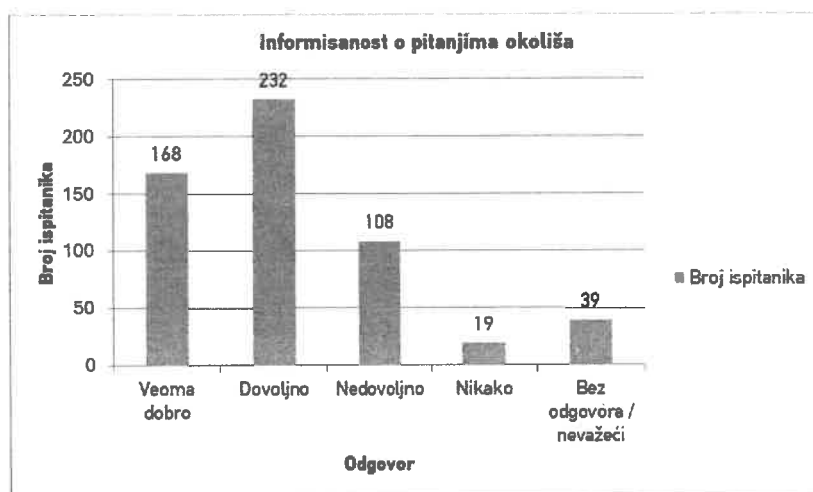

Slika 14: Važnost stanja okoliša za ispitanike

Informisanost o pitanjima okoliša – percepcija građana Unsko-sanskog kantona

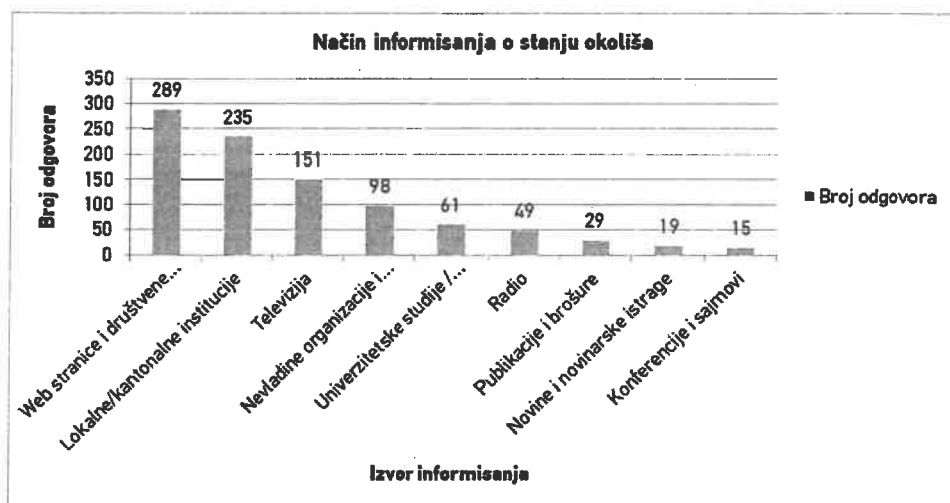
Rezultati anketnog istraživanja pokazuju da građani Unsko-sanskog kantona imaju različite nivoe percepcije o svojoj informisanosti u vezi s pitanjima zaštite okoliša. Najveći broj ispitanika 232 osobe (41,0%) smatra da su „dovoljno informisani“, dok 168 ispitanika (29,7%) navodi da su „veoma dobro informisani“. S druge strane, 108 ispitanika (19,1%) procjenjuje svoju informisanost kao „nedovoljnu“, dok 19 osoba (3,4%) smatra da „nikako nije informisano“. Također, 39 ispitanika (6,9%) nije dalo odgovor ili su odgovori bili nevažeći. Ovi nalazi ukazuju na potrebu za kontinuiranim jačanjem edukacije i informisanja građana putem institucionalnih i digitalnih kanala, s ciljem unapređenja ekološke svijesti i veće uključenosti zajednice u procese zaštite okoliša. Vizuelni prikaz odgovora dat je u grafikonu ispod.

Slika 15: Informisanost o pitanjima okoliša

Način informisanja o stanju okoliša

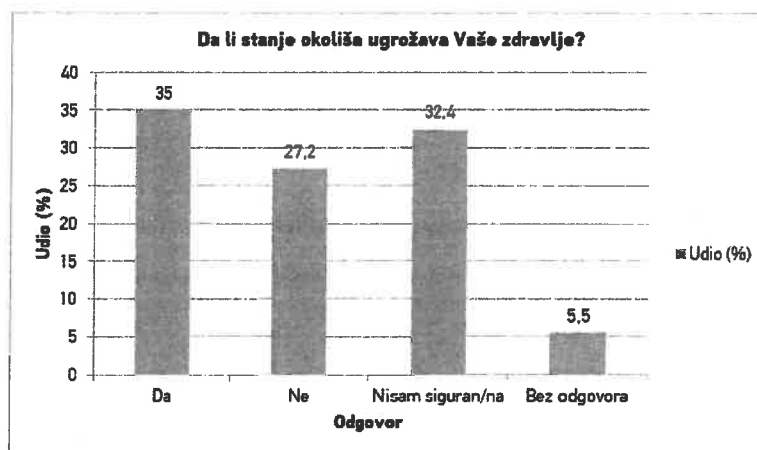
Rezultati ankete pokazuju da se građani Unsko-sanskog kantona najčešće informišu o stanju okoliša putem web stranica i društvenih mreža (289 odgovora ili 51,1%), kao i kroz lokalne i kantonalne institucije (235 odgovora ili 41,6%). Slijede televizija (151 odgovor ili 26,7%) te nevladine organizacije i lokalni ekološki projekti (98 odgovora ili 17,3%). Manji broj ispitanika navodi stručnu literaturu i univerzitetske studije (61), radio (49), publikacije i brošure (29), novine i novinarske istrage (19), te konferencije i sajmove (15) kao izvore informacija. Važno je naglasiti da su ispitanici imali mogućnost označiti više odgovora, pa ukupan broj odgovora premašuje broj anketiranih osoba. Ovi nalazi ukazuju na značaj digitalnih i institucionalnih kanala kao ključnih izvora informisanja o okolišnim temama u Unsko-sanskom kantonu.

Slika 16: Način informisanja o stanju okoliša

Percepcija uticaja stanja okoliša na zdravlje

Analiza odgovora na pitanje da li stanje okoliša ugrožava zdravlje pokazuje podijeljena mišljenja među građanima Unsko-sanskog kantona. Od ukupno 566 ispitanika, 198 osoba (35,0%) smatra da stanje okoliša direktno ugrožava njihovo zdravlje, dok 154 ispitanika (27,2%) ne prepoznaje takvu prijetnju. Dodatno, 183 osobe (32,4%) nisu sigurne u postojanje uzročno-posljedične veze između okolišnih faktora i zdravlja, što ukazuje na potrebu za dodatnim informisanjem i edukacijom javnosti. Ukupno 31 ispitanik (5,5%) nije dao odgovor na ovo pitanje ili je isti bio nevažeci. Ovi rezultati potvrđuju postojanje opravdane zabrinutosti među značajnim dijelom populacije, ali istovremeno ukazuju na prostor za jačanje ekološke i zdravstvene pismenosti u zajednici.

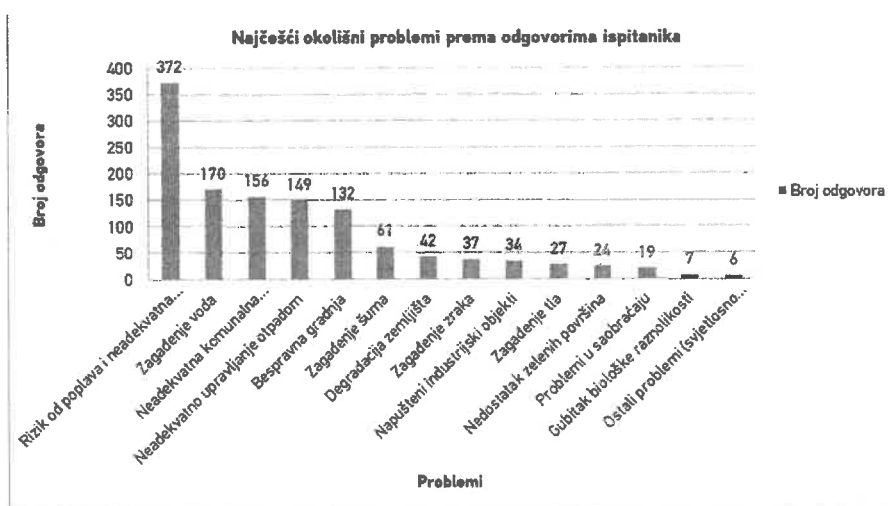

Slika 17: Percepcija uticaja stanja okoliša na zdravlje

Najčešći okolišni problemi

Analizom odgovora prikupljenih putem anketnog upitnika, ispitanici su identifikovali niz okolišnih problema koji značajno utiču na kvalitet života u njihovim lokalnim zajednicama. Budući da je u ovom pitanju bilo moguće označiti više odgovora, ukupan broj odgovora premašuje broj anketiranih osoba. Daleko najčešće prepoznat problem je rizik od poplava i neadekvatna odvodnja, koji je istaklo čak 372 ispitanika (65,7%). Ovaj rezultat jasno ukazuje na zabrinutost stanovništva zbog klimatskih promjena i slabih kapaciteta za upravljanje oborinskim i površinskim vodama. Zagađenje voda (170 odgovora), neadekvatna komunalna infrastruktura (156) i nepravilno upravljanje otpadom (149) također su među prioritarnim problemima, što dodatno potvrđuje potrebu za ulaganjima u temeljne infrastrukturne sisteme. Značajan broj odgovora odnosi se i na bespravnu gradnju (132), zagađenje šuma (61), degradaciju zemljišta (42) te zagađenje zraka (37). Iako rjeđe spominjani, problemi poput napuštenih industrijskih objekata, zagađenja tla, nedostatka zelenih površina, saobraćajnih poteškoća, gubitka biološke raznolikosti i svjetlosnog/zvučnog zagađenja ne smiju se zanemariti zbog njihovog kumulativnog uticaja na ekosistem i zdravlje stanovništva. Dobijeni rezultati naglašavaju potrebu za sveobuhvatnim i integriranim pristupom zaštiti okoliša, s posebnim fokusom na unapređenje vodne infrastrukture, sanaciju komunalnih sistema i efikasno upravljanje otpadom kao ključne komponente održivog razvoja Unsko-sanskog kantona.

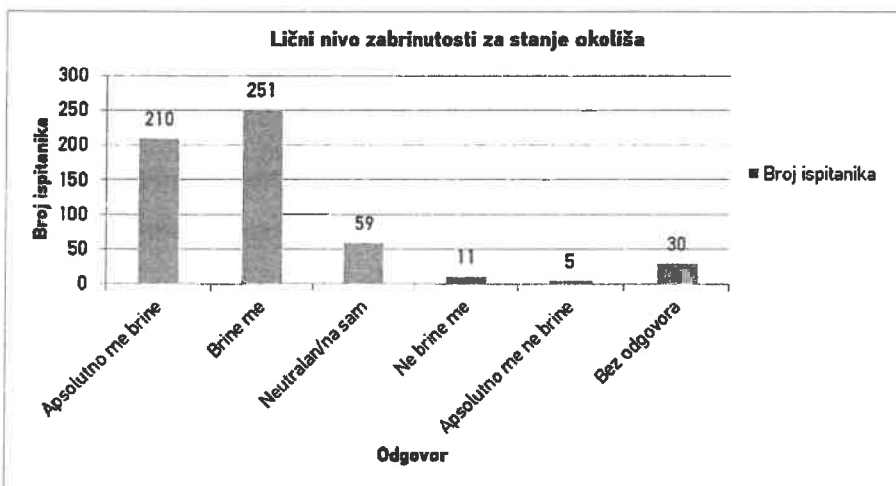
Slika 18: Najčešći okolišni problemi prema odgovorima ispitanika

Lični nivo zabrinutosti za stanje okoliša

Rezultati anketnog istraživanja ukazuju na visoku razinu zabrinutosti građana Unsko-sanskog kantona kada je riječ o stanju okoliša. Od ukupno 566 ispitanika, njih 210 (37,1%) izjavilo je da ih stanje okoliša apsolutno brine, dok je 251 ispitanik (44,3%) naveo da ih brine. Time je ukupno 81,4% učesnika ankete pokazalo jasan osjećaj lične zabrinutosti za stanje okoliša u svojoj zajednici. Neutralan stav zauzelo je 59 ispitanika (10,4%), dok se 11 osoba (1,9%) izjasnilo da ih stanje okoliša ne brine, a 5 ispitanika (0,9%) da ih apsolutno ne brine. Pitanje je ostalo neodgovoreno kod 30 osoba (5,3%). Ovi podaci svjedoče o postojanju

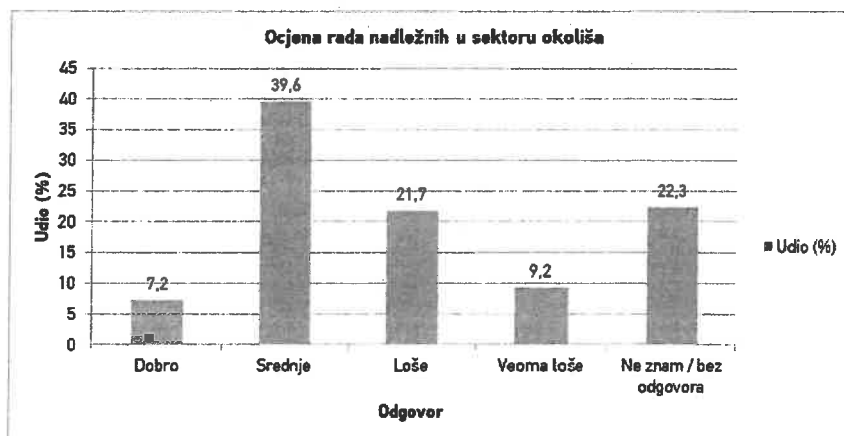
snažno izraženog ekološkog senzibiliteta među građanima Unsko-sanskog kantona, što predstavlja značajan potencijal za njihovo aktivno uključivanje u planiranje i provođenje mjera zaštite okoliša.

Slika 19: Lični nivo zabrinutosti za stanje okoliša

Ocjena dosadašnjeg rada nadležnih organa u sektoru zaštite okoliša

Rezultati anketnog istraživanja ukazuju na raznolike stavove građana Unsko-sanskog kantona u vezi s dosadašnjim radom nadležnih institucija u sektoru zaštite okoliša. Od ukupno 566 ispitanika, najveći broj njih 224 (39,6%) ocijenio je rad institucija kao srednji, što ukazuje na umjeren stepen zadovoljstva uz istovremenu potrebu za poboljšanjima. Rad institucija je 41 ispitanik (7,2%) ocijenio kao dobar, dok je 123 ispitanika (21,7%) ocijenilo da je rad loš, a dodatnih 52 ispitanika (9,2%) smatra da je bio veoma loš. Značajan broj ispitanika, ukupno 126 osoba (22,3%), izjavilo je da ne zna ili nije dalo validan odgovor. Ovi rezultati ukazuju na potrebu za većom transparentnošću u radu, efikasnijom komunikacijom s građanima te jačanjem kapaciteta institucija koje su nadležne za zaštitu okoliša u Unsko-sanskom kantonu.

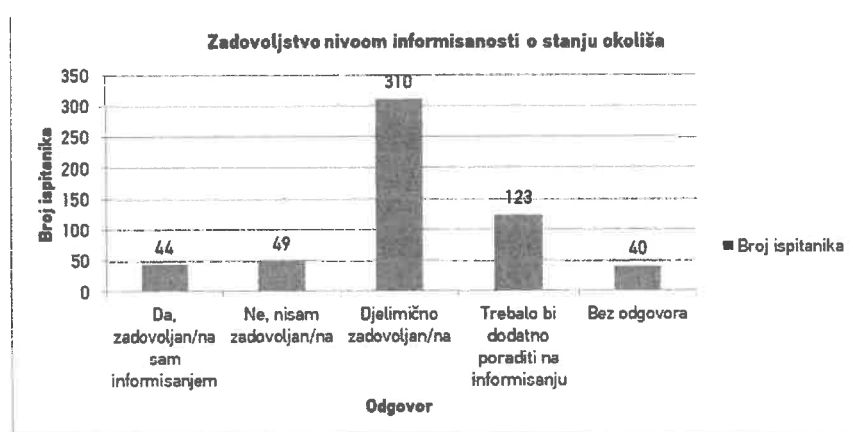

Slika 20: Ocjena dosadašnjeg rada nadležnih organa u sektoru zaštite okoliša

Zadovoljstvo nivoom informisanosti o stanju okoliša

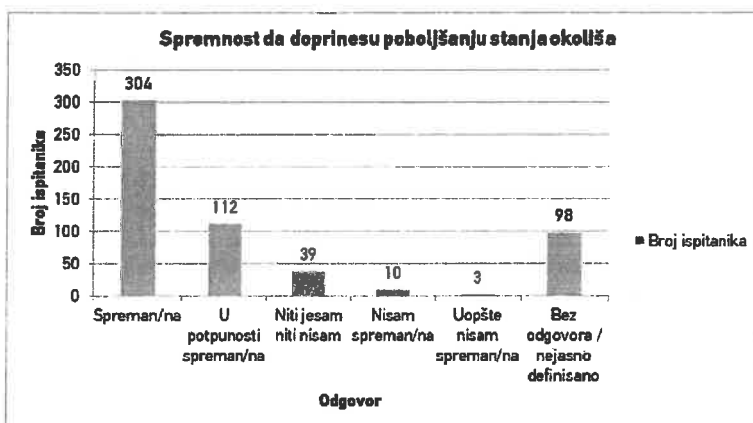
Rezultati anketnog pitanja koje se odnosi na zadovoljstvo građana informisanjem o stanju okoliša pokazuju da najveći broj ispitanika njih 310 (54,8%) smatra da su djelimično zadovoljni trenutnim nivoom informisanja. Dodatnih 123 ispitanika (21,7%) navelo je da bi trebalo dodatno poraditi na informisanju, dok je 44 ispitanika (7,8%) izjavilo da su zadovoljni, a 49 (8,7%) da nisu zadovoljni. Ukupno 40 ispitanika (7,1%) nije odgovorilo na ovo pitanje ili je unijelo nevažeći odgovor. Ovi rezultati ukazuju na potrebu za daljim unapređenjem komunikacije i dostupnosti informacija o okolišnim temama prvenstveno kroz transparentnije izvještavanje institucija, veću učestalost informativnih kampanja i bolju upotrebu savremenih komunikacijskih kanala.

Slika 21: Zadovoljstvo nivoom informisanosti o stanju okoliša

Spremnost građana da doprinesu poboljšanju stanja okoliša

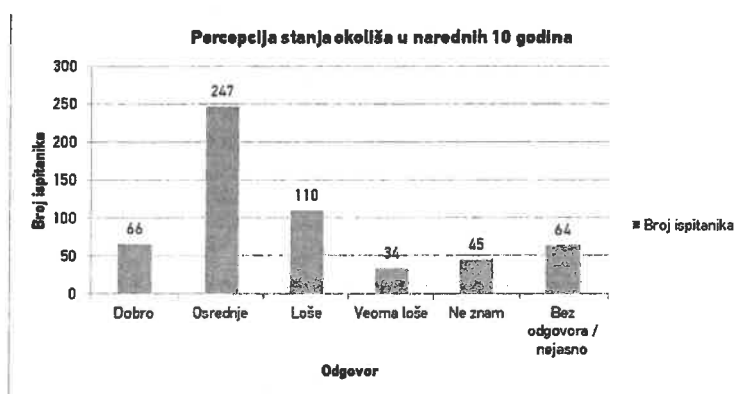
U okviru ovog pitanja, ispitanici su procjenjivali vlastitu spremnost da aktivno doprinesu unapređenju stanja okoliša. Od ukupno 566 učesnika ankete, većina je izrazila pozitivan stav 304 osobe (53,7%) izjavile su da su spremne, dok je 112 ispitanika (19,8%) navelo da su u potpunosti spremni na takav angažman. Neodlučnih je bilo 39 (6,9%), dok je manji broj učesnika njih 10 (1,8%) naveo da nisu spremni, a svega 3 ispitanika (0,5%) izjasnila su se da uopšte nisu spremni da učestvuju u aktivnostima zaštite okoliša. Ukupno 98 osoba (17,3%) nije jasno definisalo svoj stav ili nije odgovorilo na ovo pitanje. Ovi rezultati ukazuju na izražen nivo svijesti i potencijalnu spremnost građana Unsko-sanskog kantona da se uključe u konkretne aktivnosti usmjerene ka očuvanju i unapređenju okoliša.

Slika 22: Spremnost da doprinesu poboljšanju stanja okoliša

Percepcija stanja okoliša u narednih 10 godina

Rezultati anketnog istraživanja ukazuju na izražen osjećaj umjerenog pesimizma među građanima Unsko-sanskog kantona u vezi s budućnošću okoliša. Najveći broj ispitanika njih 247 (43,6%) procjenjuje da će stanje okoliša ostati osrednje, bez značajnijih promjena nabolje ili nagore. Istovremeno, dodatnih 110 ispitanika (19,4%) očekuje pogoršanje, dok 34 osobe (6,0%) predviđaju vrlo negativan razvoj situacije. S druge strane, optimističan pogled na budućnost izražava svega 66 ispitanika (11,7%), koji vjeruju da će stanje okoliša biti dobro. Dodatno zabrinjava podatak da 45 ispitanika (7,9%) nije moglo donijeti procjenu, dok 64 osobe (11,3%) nisu dale jasan odgovor ili je isti bio nevažeci. Ovakva raspodjela odgovora ukazuje na ograničeno povjerenje građana u djelotvornost postojećih politika zaštite okoliša, te naglašava potrebu za intenzivnijom edukacijom, transparentnijim informisanjem i većim uključivanjem javnosti u donošenje i nadzor nad dugoročnim mjerama za očuvanje okoliša.

Slika 23: Percepcija stanja okoliša u narednih 10 godina

Prijedlozi za poboljšanje stanja okoliša

U okviru ovog pitanja ispitanicima je bila omogućena selekcija više odgovora, što je rezultiralo većim ukupnim brojem prijedloga od broja učesnika. Dobijeni rezultati jasno ukazuju na visok nivo svijesti građana Unsko-sanskog kantona o okolišnim izazovima, ali i na njihovu spremnost da identifikuju konkretne mjere koje bi mogle doprinijeti unapređenju stanja okoliša.

Najčešće predložena mjera, koju je istaklo 57,9% ispitanika, odnosi se na izgradnju i unapređenje sistema zaštite od poplava. Ovakav odgovor odražava rastuću zabrinutost zbog klimatskih promjena i sve učestalijih hidroloških prijetnji, te ukazuje na potrebu za jačanjem preventivne infrastrukture.

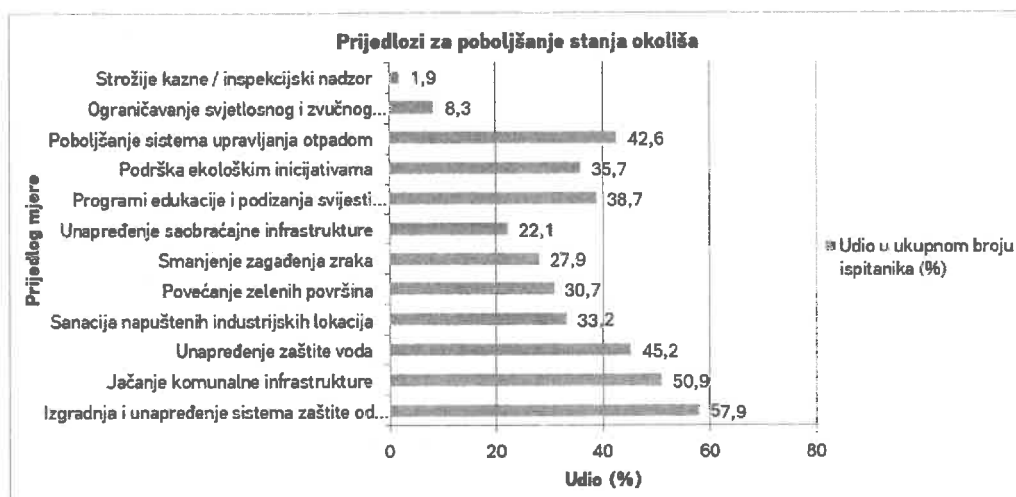
Među najzastupljenijim prijedlozima izdvajaju se i:

- Jačanje komunalne infrastrukture – 50,9% ispitanika,
- Unapređenje zaštite voda – 45,2%,
- Poboljšanje sistema upravljanja otpadom – 42,6%,
- Programi edukacije i podizanja svijesti građana – 38,7%,
- Podrška ekološkim inicijativama – 35,7%,
- Sanacija napuštenih industrijskih lokacija – 33,2%,
- Povećanje zelenih površina – 30,7%,
- Smanjenje zagađenja zraka – 27,9%,
- Unapređenje saobraćajne infrastrukture – 22,1%.

Iako su rjeđe pominjani, pojedini prijedlozi ukazuju na specifične aspekte zaštite okoliša koji ne smiju biti zanemareni:

- Ograničavanje svjetlosnog i zvučnog zagađenja – 8,3%,
- Strožije kazne i pojačan inspeksijski nadzor – 1,9%.

Ovi nalazi potvrđuju da građani Unsko-sanskog kantona ne samo da prepoznaju ključne okolišne izazove, već i izražavaju spremnost da doprinesu njihovom rješavanju kroz systemske, infrastrukturne i edukativne mjere. Prijedlozi su raznovrsni, ali međusobno povezani, te ukazuju na potrebu za integrisanim pristupom i višeslojnom strategijom u planiranju okolišnih politika.

Slika 24: Prijedlozi za poboljšanje stanja okoliša

Tabela 74: Lista okolišnih problema

Komponenta okoliša	Problem
Održivo upravljanje resursima	Aktivnosti na izgradnji objekta za skladištenje i odlaganje radioaktivnog otpada (RAO) i institucionalnog radioaktivnog otpada (IRAO) na Trgovskoj gori – Čerkezovac, koja se nalazi u blizini granice s Bosnom i Hercegovinom.
	Rizik od poplava i neadekvatna odvodnja
	Neracionalno korištenje zemljišta (prekomjerno pretvaranje poljoprivrednog u građevinsko zemljište)
	Nepostojanje sistemskog monitoringa zemljišta
	Degradacija zemljišta
	Napušteni industrijski objekti
	Neusklađenost zakonskog i institucionalnog okvira za upravljanje lovstvom.
	Nepostojeće baze podataka o populacijama divljači i stanju lovišta.
	Slaba inspekcija i neefikasna provedba zakonskih odredbi.
	Gubitak prirodnih staništa uslijed urbanizacije i šumske eksploatacije.
	Povećan pritisak od invazivnih vrsta (šakal) i narušavanje prirodne ravnoteže.
	Neiskorišteni potencijal za razvoj lovnog turizma i ruralne ekonomije.
	Nedovoljna edukacija i nestručnost kadrova u sektoru lovstva.
	Izostanak međunarodnog usklađivanja.
	Neuređen i neadekvatan zakonski i strateški okvir za NŠP.
	Nepostojanje registra sakupljača i sistema dozvola/licenciranja.
	Neselektivno i neodrživo sakupljanje biljaka bez stručnog nadzora.
	Gubitak biodiverziteta i lokalno izumiranje pojedinih biljnih vrsta.
	Slabo razvijeno tržište i izvoz sirovine bez lokalne prerade.
	Nedostatak edukacije sakupljača i proizvođača o održivim praksama.
Slaba povezanost sektora sa ruralnim razvojem i zapošljavanjem.	
Nepostojeća certifikacija i nepostojanje standarda za praćenje kvaliteta.	
Upravljanje vodama	Ne postoji uspostavljen sistem redovnog monitoringa ispuštanja otpadnih voda u okoliš
	Sistem za odvodnju i prečišćavanje otpadnih voda nije dovoljno razvijen
	Kanalizaciona mreža u većini općina kantona je nedovoljna ili neadekvatna
	Vodovodni sistemi bilježe velike gubitke vode i nisku efikasnost
	Neracionalno korištenje pitke vode
	Slaba je pokrivenost vodovodnim sistemom u ruralnim područjima kantona
	Nedovoljna kontrola i nadzor nad zonama sanitarne zaštite
	U zonama sanitarne zaštite prisutna je bespravna gradnja i razvoj nelegalne i neodgovarajuće komunalne infrastrukture
	Spuštanje otpadnih voda direktno u prirodne recipijente, bez prethodnog prečišćavanja

	Katastar hidroelektrana, energana i malih postrojenja nije u potpunosti uspostavljen
	Sistemi odvodnje i zaštite od poplava nisu adekvatno razvijeni
	Nisu provedene rekonstrukcije postojećih objekata zaštite od poplava niti je izvršena izgradnja novih zaštitnih objekata na prioriteto ugroženim područjima
Kvalitet zraka, klimatske promjene i energija	Nepostojanje mreže daljinskog grijanja
	Korištenje ogrijevnog drveta i uglja (u manjim količinama) u kućnim ložištima
	Nedostatak sistema kontinuiranog i sistematskog praćenja kvaliteta zraka u ostalim gradovima USK, osim Bihaću
	Nedostatan razvoj i korištenje obnovljivih izvora energije – većina javnih objekata je energetska neefikasna (posebno u sferi obrazovanja i zdravstva, te objekata javne uprave)
	Neadekvatno djelovanje nadzornih i inspeksijskih tijela
Upravljanje otpadom	Nedostatak kontinuiranog unosa podataka u Informacioni sistem upravljanja otpadom
	Nedostatak adekvatne opreme i neodgovarajuća infrastruktura za upravljanje komunalnim otpadom
	Izostanak uslova i kapaciteta za prikupljanje i zbrinjavanje posebnih kategorija otpada
	Prekomjeran broj nelegalnih odlagališta otpada u svim općinama Unsko-sanskog kantona
	Sanitarno neuređena i neadekvatna općinska odlagališta otpada na području Unsko-sanskog kantona
	Nedovoljna svijest građana o upravljanju otpadom
Zaštita prirode	Gubitak i degradacija prirodnih staništa
	Degradacija šumskih ekosistema
	Zagađenje vodnih ekosistema
	Nedovoljna zaštita rijetkih i ugroženih vrsta
	Nerazvijena i ograničena mreža zaštićenih područja
	Nedovoljna zaštita prirode
	Mali broj zaštićenih područja
	Širenje invazivnih stranih vrsta
	Klimatske promjene i njihovi uticaji na ekosisteme
	Krivolov i ilegalni izlov
	Slaba institucionalna koordinacija
	Nedostatak finansiranja mjera zaštite prirode
	Niska svijest javnosti o značaju biodiverziteta
Nedostatak edukacije i participacije lokalnih zajednica	

Očuvanje izgrađenog okoliša	Nekontrolisana bespravna gradnja
	Napušteni i zapušteni industrijski objekti
	Neprovođenje zakonskih odredbi
	Nedovoljan inspekcijski nadzor
	Nedostatak zelenih površina
	Nedovoljno razvijena svijest javnosti o vrijednosti i potrebi očuvanja kulturno-historijskog naslijeđa kao dijela zajedničke baštine i identiteta
	Niska informiranost građana o pravnim, okolišnim i prostornim posljedicama bespravne gradnje, uključujući degradaciju prostora i ugrožavanje javnog interesa
Hemijska sigurnost i buka	Nepostojanje sistema za monitoring opasnih tvari i tehnologija
	Neadekvatna provedba Pravilnika Federacije BiH
	Nepostojanje javno dostupnih podataka
	Nepostojanje firmi za zbrinjavanje opasnih tvari na nivou USK
	Nepostojanje informacija i podataka o količinama građevinskog otpada koji sadrži azbest
	Neadekvatno djelovanje nadzornih i inspekcijskih tijela
	Odlaganje nuklearnog otpada
	Nepostojanje laboratorije certificirane za utvrđivanje karakteristike otpada (opasni/neopasni)
	Buka i vibracije izazvane saobraćajem
	Mala informiranost javnosti o negativnim utjecajima buke
	Mali kapaciteti u oblasti upravljanja bukom
	Strateško planiranje i monitoring buke u oblasti okoliša

Analizom identificiranih problema izrađena je lista okolišnih prioriteta, sistematizovanih po tematskim cjelinama. Pri određivanju prioriteta primijenjeni su jasno definisani kriteriji, među kojima se posebno ističu:

- stepen utjecaja na zdravlje stanovništva,
- rizik za ekosisteme i sveukupni kvalitet života.

Tabela 75: Lista okolišnih prioriteta

Komponenta okoliša	Prioriteti
Održivo upravljanje resursima	Provođenje svih mogućih aktivnosti u svrhu sprječavanja izgradnje Centra za zbrinjavanje nuklearnog otpada na Trgovskoj gori – Čerkezovac
	Uspostaviti integralno i održivo upravljanje zemljišnim resursima na području USK
	Sprječavanje erozije zemljišta i klizišta uslijed poplava i nelegalne sječe šume
	Saniranje odlagališta otpada i površinskih kopova
	Smanjenje korištenja najkvalitetnijih zemljišta na području USK u svrhu urbanizacije i industrijalizacije
	Uspostava baze podataka o divljači i lovištima u Unsko-sanskom kantonu

	<p>Kreirati digitaliziranu i ažuriranu bazu podataka o vrsti, brojnosti i prostornom rasporedu divljači, kao i o dodijeljenim lovištima i korisnicima.</p> <p>Jačanje institucionalnog nadzora i inspekcijskih kapaciteta</p> <p>Osigurati kadrovski i tehnički osposobljene inspektore za efikasan nadzor i suzbijanje nelegalnog lova.</p> <p>Razvoj strategije za održivi uzgoj i zaštitu divljači</p> <p>Donijeti kantonalni strateški dokument koji integriše zaštitu biodiverziteta, planski uzgoj i mjere očuvanja staništa.</p> <p>Edukacija lovačkih kadrova.</p> <p>Uspostaviti sistem formalne edukacije i stručnog usavršavanja sa obaveznim licenciranjem u skladu s evropskom praksom.</p> <p>Razvoj lovnog turizma kao održive privredne grane</p> <p>Kreirati zakonski okvir i model javno-privatnih partnerstava za razvoj turističke ponude bazirane na održivom lovstvu.</p> <p>Izrada kantonalne strategije za održivo korištenje NŠP</p> <p>Definisati strateški dokument koji obuhvata zaštitu, korištenje, edukaciju, ekonomske aspekte i monitoring.</p> <p>Uspostava registra sakupljača i sistema dozvola za prikupljanje bilja</p> <p>Uspostaviti jasan sistem evidencije, licenciranja i nadzora sakupljanja u saradnji sa lokalnim zajednicama.</p> <p>Edukacija sakupljača i podrška udruživanja.</p> <p>Pokrenuti kontinuirane edukativne programe o održivom prikupljanju, preradi i tržišnom plasmanu uz podršku zadruga i udruženja.</p> <p>Razvoj lokalne prerade i dodane vrijednosti</p> <p>Podržati razvoj manjih prerađivačkih kapaciteta u ruralnim sredinama i smanjiti izvoz sirovine.</p> <p>Uspostava sistema certifikacije i promocije domaćih proizvoda</p>
Upravljanje vodama	<p>Rješavanje problema ispuštanja otpadnih voda direktno u prirodne recipijente bez prethodnog prečišćavanja</p> <p>Rekonstrukcija postojećih objekata zaštite od poplava i izgradnja zaštitnih objekata od velikih voda na ugroženim područjima po prioritetima</p> <p>Kontrola ispuštanja otpadnih voda u vodotoke i provoditi aktivnosti na smanjenju tereta zagađenja od urbanih, sanitarnih i industrijskih otpadnih voda</p> <p>Unapređenje komunalne infrastrukture</p> <p>Jačanje inspekcijskog nadzora</p>
Kvalitet zraka, klimatske promjene i energija	<p>Smanjenje zagađivanja zraka zagađujućim materijama na nivoe koji su sigurni za ljudsko zdravlje</p> <p>Uspostava sveobuhvatnog sistema upravljanja kvalitetom zraka koji podržava donošenje strateških odluka i informira građane o kvalitetu zraka i emisijama</p> <p>Povećanje energetske efikasnosti u krajnjoj potrošnji u svim sektorima</p> <p>Povećanje udjela obnovljivih izvora energije uz reformu sistema podsticaja</p> <p>Smanjenje svjetlosnog zagađenja</p>

	Podrška primjeni integralnog sistema upravljanja okolišem i prostorom u upravljanju prirodnim resursima
	Započeti realizaciju energetske tranzicije
Upravljanje otpadom	Sanacija i uklanjanje divljih deponija otpada čišćenjem, odvozom i uklanjanjem otpadnog materijala
	Inicirati projekte za izgradnju sabirnih i reciklažnih centara, te pretovarnih stanica
	Sanacija općinskih odlagališta otpada na području kantona
	Unaprijediti sistem upravljanja posebnim kategorijama otpada
	Digitalizacija procesa
Zaštita prirode	Unapređenje pravnog i strateškog okvira za zaštitu biodiverziteta
	Jačanje institucionalnih kapaciteta za zaštitu prirode
	Uspostava sistema monitoringa i inventarizacije biodiverziteta
	Proširenje mreže zaštićenih područja i ekoloških koridora
	Smanjenje degradacije šumskih i vodenih ekosistema
	Suzbijanje širenja invazivnih stranih vrsta
	Unapređenje ekološke svijesti i edukacije javnosti
	Mobilizacija finansijskih sredstava za zaštitu prirode
Očuvanje izgrađenog okoliša	Dosljednija primjena zakonskih i podzakonskih akata u oblasti prostornog uređenja i građenja USK posebno u oblasti nelegalne gradnje.
	Smanjenje bespravne gradnje
	Unapređenje javne svijesti o važnosti očuvanja i valorizacije kulturno-historijskog naslijeđa
Hemijska sigurnost i buka	Uspostaviti održiv sistem upravljanja hemikalijama i implementacije propisa iz pravne stečevine EU u oblasti hemijske sigurnosti
	Efikasan rad institucija u oblasti hemijske sigurnosti
	Unaprijediti strateško planiranje i monitoring buke u oblasti okoliša
	Unaprijediti i povećati kapacitete u oblasti upravljanja bukom
	Informisati javnost o negativnim utjecajima buke
	Smanjiti buku i vibracije izazvane saobraćajem

Liste identificiranih okolišnih problema i utvrđenih prioriteta predstavljaju sažet i sistematizovan pregled stanja okoliša na području Unsko-sanskog kantona, te služe kao polazna osnova za planiranje odgovarajućih mjera i aktivnosti u okviru akcionog plana (poglavlje 6). Ove liste su rezultat sveobuhvatne analize dostupnih podataka, relevantne dokumentacije, kao i informacija prikupljenih u saradnji s lokalnim akterima.

Kako bi se osiguralo da glavni okolišni problemi i prioriteti koji su uočeni tokom terenskih obilazaka svih općina Unsko-sanskog kantona budu jasno prikazani, u nastavku dokumenta dat je detaljan pregled najizraženijih problema po pojedinačnim općinama.

Fokus je stavljen na one komponente okoliša za koje se stanje može neposredno utvrditi na terenu, čime se dodatno potvrđuje potreba za teritorijalno ciljanom intervencijom i prostorno diferenciranim pristupom zaštiti okoliša.

6. AKCIONI PLAN

Akcionni plan predstavlja operativni okvir Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona za period 2024–2032. godine. U njemu su jasno prikazane konkretne mjere i aktivnosti koje treba realizovati kako bi se riješili utvrđeni okolišni problemi i unaprijedilo ukupno stanje okoliša na području kantona. Plan sadrži pregled nosilaca aktivnosti, vremenski okvir realizacije, procjenu potrebnih sredstava te potencijalne izvore finansiranja.

Akcionni plan je organizovan po tematskim oblastima iz ovog dokumenta, a za svaku oblast definisani su sljedeći elementi:

- Mjera / aktivnost
- Vrijeme izvršenja
- Nosilac aktivnosti
- Iznos potrebnih sredstava
- Izvor sredstava
- Mogući fondovi i programi finansiranja

Tabela 76: Akcioni plan za rješavanje prioritarnih okolišnih problema u Unsko-sanskom kantonu u periodu 2024–2032. godine

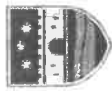
Mjera/aktivnost	Vrijeme izvršenja	Nosilac aktivnosti	Iznos sredstava	Izvor sredstava
1. ODRŽIVO UPRAVLJANJE RESURSIMA				
Cilj 1. Aktivnosti vezane za sprječavanje izgradnje Centra za zbrinjavanje nuklearnog otpada na Trgovskoj gori – Čerkezovac				
Mjera 1: Pokretanje međunarodnih pravnih mehanizama za zaštitu okoliša i zdravlja stanovništva BiH.	Kontinuirano	MVTEO BiH	1.000.000,00 KM	MVTEO BiH
Mjera 2: Aktivno uključivanje BiH u prekogranične procese prema Aarhuskoj i Espoo konvenciji.	Kontinuirano	FMOIT, MVTEO BiH	100.000,00 KM	FMOIT i MVTEOBiH
Mjera 3: Detaljan monitoring uticaja potencijalne izgradnje na rijeku Unu, podzemne vode, biodiverzitet i zdravlje stanovništva i izrada neovisne naučne procjene štetnosti projekta.	2027.	FMOIT, MGPUZO,	400.000,00 KM	FMOIT, FAO, UNDP
Cilj 2. Održiva poljoprivreda i proizvodnja hrane				
Mjera 1: Uspostaviti integralno i održivo upravljanje zemljišnim resursima na području USK.	2027.	MPVŠ	1.000.000,00 KM	MPVŠ USK, GEF, FAO, UNDP, IFAD
Mjera 2: Edukacija o održivim i modernim praksama (npr. permakultura, biodiverzitet).	Kontinuirano	MPVŠ, Poljoprivredni zavod USK-a	200.000,00 KM	MPVŠ, GEF, FAO, UNDP
Mjera 3: Razvoj ruralne infrastrukture (putna mreža, hladnjače, skladišta).	Kontinuirano	MPVŠ, JLS	8.000.000,00 KM	MPVŠ, JLS, IFAD, IPA, UNDP
Mjera 4: Uspostavljanje „demonstracionih farmi“ s primjerima dobre prakse.	2028.	MPVŠ, Poljoprivredni zavod USK-a	200.000,00 KM	MPVŠ, IFAD, IPA, UNDP

Mjera/aktivnost	Vrijeme izvršenja	Nosilac aktivnosti	Iznos sredstava	Izvor sredstava
Cijl 3. Osigurati održivo korištenje prirodnih resursa				
Mjera 1: Uspostavljanje kvalitetnijeg i efikasnijeg zakonodavstva u smislu izmjene važećeg kantonalnog Zakona o šumama u pravcu ograničavanja gospodarenja šumom sa godišnjim planom do jedne godine nakon isteka šumskogospodarske osnove.	2026 god.	MPVŠ Uprava za šumarstvo	20.000 KM	MPVŠ
Mjera 2: Hitna izrada i donšenje šumskogospodarskih osnova za sva šumskoprivredna područja.	2026.	MPVŠ Uprava za šumarstvo	7.200.000,00 KM	MPVŠ
Mjera 1: Uspostavljanje sistema kontrole sakupljanja ljekovitog, jestivog i aromatičnog bilja i nedravnih šumskih proizvoda	2028 god.	MPVŠ Uprava za šumarstvo USK, ŠPD „UNSKO-SANSKE ŠUME“	140.000 KM	MPVŠ, FZO, IPA, UNDP, FAO, GIZ
Mjera 2: Unaprijediti sistem planiranja i upravljanja lovnom divljači, kao i upravljanje populacijom divljači	2029 god.	MPVŠ, Uprava za šumarstvo USK, ŠPD „UNSKO-SANSKE ŠUME“, Iovačka udruženja	160.000 KM	MPVŠ, FZO, SLOBiH, UNDP, GIZ, FACE, CIC, IPA
Ukupno sredstava:			11.200.000 KM	
II. UPRAVLJANJE VODAMA				
Cijl 1. Zaštiti kvalitet vode i osigurati raspoloživost vodnih resursa i njihovu održivost				
Mjera 1: Uspostavljanje sistema redovnog monitoringa ispuštanja otpadnih voda u okoliš za svaku jedinicu lokalne samouprave na području Unsko-sanskog kantona.	Kontinuirano	MPVŠ USK I JLS	600.000 KM	Budžet USK JLS FZO, FZO, WBIF

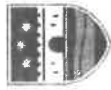
Mjera/aktivnost	Vrijeme izvršenja	Nosilac aktivnosti	Iznos sredstava	Izvor sredstava
Mjera 2: Uspostavljanje sistema za odvodnju i prečišćavanje otpadnih voda.	2030 god.	MGPUZO, MPVŠ USK i JLS	Prema predmjeru i predračunu radova iz idejnog/glavnog projekta	JLS, FZO, UNDP, EBRD, WBIF, EIB
Mjera 3: Unapređenje javne vodovodne mreže.	2029 god.	JLS i javna vodovodna/komunalna preduzeća	8.000.000 KM	MPVŠ, MGPUZO, JKP, JLS, FZO, UNDP, EBRD, WBIF, EIB
Mjera 4: Smanjenje gubitaka vode	2028 god.	JLS i JKP		MGPUZO, JKP, JLS, FZO, UNDP, EBRD, WBI, EIB
Mjera 5: Unapređenje javne kanalizacione mreže.	2028 god.	JLS i JKP		MGPUZO, JKP, JLS, FZO, UNDP, EBRD, WBIF, EIB
Mjera 6: Uvezivanje lokalnih vodovoda u javne vodovodne sisteme.	2029 god.	JLS i JKP	8.000.000 KM	JLS, Fond za zaštitu okoliša FBiH, FZO, UNDP, EBRD, WBIF, EIB
Mjera 7: Kontrola i nadzor nad zonama sanitarne zaštite.	Kontinuirano	MPVŠ USK i JLS	1.500.000 KM	MPVŠ, JLS
Mjera 8: Rekonstrukcija postojećih objekata zaštite od poplava	Kontinuirano	JLS, AzVPRS	Prema predmjeru i predračunu radova iz idejnog/glavnog projekta	Općine USK, FZO, UNDP
Mjera 9: Izgradnja zaštitnih objekata od velikih voda na ugroženim područjima po prioritetima.	2028 god.	MPVŠ USK i JLS, AzVPRS	Prema predmjeru i predračunu radova iz idejnog/glavnog projekta	MPVŠ USK i JLS, FZO, UNDP
Mjera 10: Izrada i provođenje nedostajućih operativnih planova odbrane od štetnog djelovanja voda.	2029 god.	MPVŠ USK i općine USK	100.000 KM	MPVŠ USK i JLS, FZO, UNDP
Mjera 11: Pojačati inspeksijski nadzor	Kontinuirano	Kantonalna uprava za inspeksijske poslove	Redovne aktivnosti	Budžet USK JLS

Mjera/aktivnost	Vrijeme izvršenja	Nosilac aktivnosti	Iznos sredstava	Izvor sredstava
Mjera 12: Identificiranje lokaliteta pogodnih za razvoj sportova i rekreacije na vodi.	Kontinuirano	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta USK, JLS, MPVŠ	50.000 KM	MPVŠ USK, JLS
Mjera 13: Uspostaviti stalne mehanizme razmjene informacija i zajedničkog planiranja mjera između relevantnih sektora.	Kontinuirano	MGPUZO USK i MPVŠ USK i JLS	Redovne aktivnosti	Budžet USK
Mjera 14: Izrada Plana upravljanja vodnim resursima na području Unsko-sanskog kantona	2029 god.	MPVŠ USK, AVP Sava i općine USK	100.000 KM	Budžeti USK i općina, FZO FBiH Budžet FBiH AVP Sava
Mjera 15: Unapređenje održivog upravljanja vodnim resursima kroz edukativne i promotivne programe za različite ciljne grupe u Unsko-sanskom kantonu.	Kontinuirano	MPVŠ USK i općine USK	10.000 KM godišnje	Budžeti USK i općina, FZO FBiH
Ukupno sredstava:			18.360.000 KM	
III. ZAŠTITA ZRAKA, KLIMATSKE PROMJENE I ENERGIJA				
Cilj 1. Unaprijediti ublažavanje i prilagođavanje klimatskim promjenama i poboljšanje kvaliteta zraka				
Mjera 1: Smanjenje zagađivanja zraka iz lokalnih izvora (individualna ložišta, manji objekti).	2030.	MGPUZO USK; JLS.	3.500.000 KM	Budžet USK, FZO FBiH UNDP, GIZ, IPA
Mjera 2: Unapređenje Sistema monitoringa kvaliteta zraka.	2030	MGPUZO USK; Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike; Zavod za javno zdravstvo: JLS.	300.000 KM	Budžet USK, Green Climate Fund, Fond za zaštitu okoliša FBiH
Mjera 3: Unapređenja Sistema informiranja građana o kvalitetu zraka i	2029	MGPUZO USK.	10.000 KM	Budžet USK, UNDP, GIZ

Mjera/aktivnost	Vrijeme izvršenja	Nosilac aktivnosti	Iznos sredstava	Izvor sredstava
emisijama.				
Mjera 4: Izrada i sprovođenje SECAP-a za sve općine i gradove;	2031	MGPUZO USK, JLS	300.000 KM	Budžet USK, Fond za zaštitu okoliša FBiH, Buždet JLS, UNDP,
Mjera 5: Izrada akcijskog programa za postepeni prestanak korištenja uglja;	2031	MGPUZO USK, JLS	300.000 KM	Budžet USK, Fond za zaštitu okoliša FBiH, Buždet JLS, UNDP,
Mjera 6: Izgradnja institucionalnih kapaciteta i znanja za jačanje otpornosti na klimatske promjene	2031	MGPUZO USK, Civilna zaštita USK JLS	Redovne aktivnosti	-
Mjera 7: Kreiranje povoljnog ambijenta za energijsku efikasnost.	kontinuirano	MGPUZO USK; JLS.	200.000 KM	Budžet USK, UNDP, GIZ
Mjera 8: Kreiranje povoljnog ambijenta za obnovljive izvore energije.	kontinuirano	MGPUZO USK; JLS.	30.000 KM	Budžet USK domaći fondovi, EBRD, UNDP
Mjera 9: Povećanje udjela obnovljivih izvora energije u proizvodnji električne energije i u transport.	2030	MGPUZO USK; JLS.	800.000 KM	Budžet gradova, Međunarodni fondovi
Mjera 10: Proširenje mreže stanica za mjerenje kvaliteta zraka – uvođenje stanica u gradovima: Sanski Most, Bosanski Petrovac i Velika Kladaša	2032	MGPUZO USK; JLS. Gradovi i općine	600.000 KM	Budžet USK, budžet gradova i općina
Mjera 11: Izrada Plana interventnih mjera u slučajevima prekomjerne zagađenosti zraka	2030	MGPUZO USK	/	Budžet USK
Mjera 12: Provođenje detaljnih energijskih audita na objektima	2030	MGPUZO USK	300.000	Budžet USK
Mjera 13: Sanacija ovojnice objekata (ugradnja toplotne izolacije, zamjena stolarije i bravarije)	2032	MGPUZO USK	4.000.0000	Budžet USK
Mjera 14: Izrada studija izvodljivosti daljinskog grijanja	2030	MGPUZO USK	200.000	Budžet USK

Mjera/aktivnost	Vrijeme izvršenja	Nosilac aktivnosti	Iznos sredstava	Izvor sredstava
Mjera 15: Smanjenje potrošnje finalne energije	2030	MGPUZO USK; JLS.	1.000.000 KM	Budžet USK, budžeti JLS, Fond za zaštitu okoliša FBiH, EBRD, EIB, Svjetska banka, private investicije
Mjera 16: Povećanje potrošnje primarne energije	2032	MGPUZO USK; JLS.	1.000.000 KM	Budžet USK, budžeti JLS, Fond za zaštitu okoliša FBiH, EBRD, EIB, Svjetska banka, private investicije
Mjera 17: Unapređenje energetske efikasnosti javne rasvjete	2032	MGPUZO USK; JLS.	500.000 KM	Budžet USK, budžeti JLS, Fond za zaštitu okoliša FBiH, ESCO modeli finansiranja, javno-privatna partnerstva i sredstva iz međunarodnih i EU programa
Cilj 2. Održivo upravljanje okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima				
Mjera 1: Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije (vjetar, biomasa, sunčeva energija) i mjera energetske efikasnosti.	2031	MGPUZO USK;	2.000.000,00 KM	Budžet USK, UNEP, UNDP, Ambasade u BiH, USAID, GIZ
Ukupno sredstava:			15.240.000 KM	
IV. UPRAVLJANJE OTPADOM				
Cilj 1. Smanjiti količinu otpada i povećati količinu ponovno upotrijebljenih materijala				
Mjera 1: Donijeti nedostajuće pravne propise, pratiti izradu zakonskih i podzakonskih propisa u oblasti upravljanja otpadom, u cilju sveobuhvatnog pravnog uređenja i usklađenja sa zakonodavstvom EU.	2029. god	FMOIT; MGPUZO USK.	5.000 KM	FMOIT, MGPUZO
Mjera 2: Postojeće Odluke o sakupljanju i tretiranju komunalnog otpada, (u onim općinama/gradovima u kojima je to izvodivo) usaglasiti sa	2026. god	JLS; JKP.	Redovne aktivnosti	MGPUZO, JLS, JKP

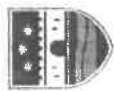
Mjera/aktivnost	Vrijeme izvršenja	Nosilac aktivnosti	Iznos sredstava	Izvor sredstava
predloženim rješenjem dvolinjskog sistema prihvata komunalnog otpada.				
Mjera 3: Zaposliti nove kadrove u inspekciji, povećati broj izvršilaca inspektora zaštite okoliša.	2026. god	Kantonalna uprava za inspeksijske poslove	400.000 KM	Budžet USK
Mjera 4: Kontinuirano jačati kadrovske i stručne kapacitete uposlenih na poslovima upravljanja otpadom na nivou kantona, JLS i JKP.	kontinuirano	MGPUZO USK; JLS; JKP	50.000 KM	Budžet USK, JLS, JKP
Mjera 5: Kontinuirano vršiti inspeksijski nadzor nad provedbom propisa u oblasti upravljanja otpadom.	kontinuirano	Kantonalna uprava za inspeksijske poslove USK.	Redovne aktivnosti	Budžet USK
Mjera 6: Izraditi općinske planove upravljanja otpadom.	2027. god	JLS.	320.000 KM	FZO FBiH, sredstva EU i dr. međunarodnih donatora i ostale donacije
Mjera 7: JLS koje imaju usvojene Planove upravljanje otpadom uskladiti isti sa Planom upravljanja otpadom USK.	2026. god	JLS.	20.000 KM	FZO FBiH, sredstva EU i dr. međunarodnih donatora i ostale donacije
Mjera 8: Provođenje programa obuke osoblja u JKP na operativnom nivou (unaprjeđenje računovodstvenih procedura, kalkulacije tarifa, kontrole troškova, planiranja održavanja, nabavke opreme, prikupljanja podataka i izvještavanja, itd.).	2030 god.	JLS, MGPUZO, JKP	20.000 KM	Budžet USK, sredstva EU i dr. međunarodnih donatora i ostale donacije
Mjera 9: Povećati obuhvat stanovništva sa organizovanim odvozom otpada.	2028. god	JLS Javna komunalna preduzeća	300.000 KM	Budžet USK, JLS, JKP, fondovi EU drugih donaćih i stranih donatora
Mjera 10: Poticati sanaciju i unaprjeđenje lokalnih općinskih deponija.	2029 god.	MGPUZO USK; Kantonalna uprava za inspeksijske poslove USK; JLS; JKP.	3.000.000 KM	Budžet USK, JLS, JKP, fondovi EU drugih donaćih i stranih donatora, FZO, UNDP, EBRD

Mjera/aktivnost	Vrijeme izvršenja	Nosilac aktivnosti	Iznos sredstava	Izvor sredstava
Mjera 11: Izrada studije izvodivosti, sanacija i rekultivacija napuštenih Odlagališta.	2027 god.	JLS.	200.000 KM	Budžet USK, JLS, JKP, fondovi EU drugih domaćih i stranih donatora, FZO, UNDP, EBRD
Mjera 12: Ažurirati listu i izraditi katalog žarišnih tačaka (eng. hot spots), uključujući odlagališta komunalnog i industrijskog otpada.	2027 god.	FMOIT, JLS.	40.000 KM	FMOIT, fondovi EU drugih domaćih i stranih donatora
Mjera 13: Sanirati i rekultivirati evidentirane divlje deponije.	kontinuirano	JLS; JKP.	1.000.000 KM	Budžet USK, JLS, JKP, fondovi EU drugih domaćih i stranih donatora, FZO, UNDP, EBRD
Mjera 14: Nabaviti opremu za odvojeno prikupljanje sekundarnih sirovina i komunalnog otpada (kontejnera, kamiona i ostale opreme) u skladu s potrebama iskazanim u općinskim planovima upravljanja otpadom.	2028 god.	MGPUZO USK; JLS; JKP.	1.600.000 KM	Budžet USK, JLS, JKP, fondovi EU drugih domaćih i stranih donatora, FZO, UNDP, EBRD
Mjera 15: Izgraditi ili unaprijediti zelene otoke i reciklažna dvorišta u skladu s potrebama definisanim u općinskim planovima upravljanja otpadom.	2029 god.	JLS; JKP.	1.200.000 KM	Budžet USK, JLS, JKP, kreditna sredstva i sredstva EU i stranih donatora, FZO, UNDP, EBRD
Mjera 16: Izvođenje radova na sanaciji postojećih općinskih/međupćinskih deponija i izgradnji eventualno novih sanitarnih ploha i pratećih sadržaja, uz pribavljanje potrebnih dozvola i akata o građenju, unaprjeđenje postojećih općinskih ili eventualnih novih ploha u skladu s novim federalnim konceptom odlaganja otpada koji podrazumijeva reviziju postojećeg koncepta regionalnog odlaganja uvažavajući uvjete geografske lociranosti i mogućnosti	2030 god.	MGPUZO USK; JLS; JKP.	5.000.000 KM	MGPUZO, FMOIT, JLS, JKP, kreditna sredstva i sredstva EU i stranih donatora, FZO, UNDP, EBRD

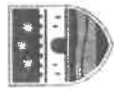
Mjera/aktivnost	Vrijeme izvršenja	Nosilac aktivnosti	Iznos sredstava	Izvor sredstava
udruživanja u regionalni ili međuopćinski koncept.				
Mjera 17: Locirati lokacije za odlagalište inertnog (građevinskog i sl.) otpada u skladu sa prostornoplanskom dokumentacijom.	2027 god.	JLS.	50.000 KM	JLS, JKP, sredstva EU i dr. međunarodnih donatora i ostale donacije
Mjera 18: Poticati programe/projekte promocije i širenja kućnog kompostiranja.	2025 GOD.	MGPUZO USK; JLS; JKP.	50.000 KM	Budžet USK
Mjera 19: Poticati programe/projekte o smanjenju upotrebe proizvoda od plastike za jednokratnu upotrebu.	kontinuirano	MGPUZO USK; JLS; JKP.	42.000 KM	Budžet USK, strani donatori, FZO, UNDP
Mjera 20: Provoditi edukaciju stanovništva o pravilnom razvrstavanju otpada, sa posebnim akcentom na školski uzrast.	kontinuirano	MGPUZO USK; Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta JLS; JKP. NVO	50.000 KM	Budžet USK, kreditna sredstva i sredstva EU i stranih donatora, FZO, UNDP, EBRD
Mjera 21: Provođenje godišnjih programa edukacije za sve obveznike izvještavanja o otpadu, adekvatno korištenje informacionog sistema upravljanja otpadom.	kontinuirano	FMOIT; MGPUZO.	5.000 KM	Budžet USK
Mjera 22: Sistem praćenja i provođenja kazni za ilegalno odlaganje otpada i zaštita okoliša u svim JLS	kontinuirano	MGPUZO USK; JLS; JKP;	400.000 KM	Budžet USK SEI
Ukupno sredstava:			13.752.000 KM	
V. ZAŠTITA PRIRODE				
Cilj 1. Očuvanje biološke i pejzažne raznolikosti				
Mjera 1: Usklađivati i harmonizirati propise za očuvanje i održivu upotrebu biodiverziteta i	2025–2028	FMOIT	80.000 KM	FMOIT

Mjera/aktivnost	Vrijeme izvršenja	Nosilac aktivnosti	Iznos sredstava	Izvor sredstava
zaštitu prirode s pravnom stečevinom na nacionalnom nivou, EU i međunarodnim sporazumima za biodiverzitet				
Mjera 2: Uspostaviti i učiniti dostupnom bazu podataka s rezultatima realiziranih, tekućih i budućih projekata o biološkoj raznolikosti USK	do 2032.	FMOIT, JLS	250.000 KM	FZO F BiH, GEF, UNDP
Mjera 3: Kroz rad stručnih i naučnih institucija uspostaviti sistem monitoringa vrsta s Crvene liste, vrsta i staništa od interesa za Zajednicu u USK i specifičnih ekosistema USK (kanjoni, gorski, visokoplaninski, močvarni i kraški ekosistemi)	do 2032.	Institucija	400.000 KM	FZO F BiH, GEF, IPA
Mjera 4: Pružiti podršku nevladinim organizacijama registriranim za praćenje stanja biološke raznolikosti u USK	2026-2032	FMOIT, MGPUZO i JLS,	150.000 KM	Budžet JLS, UNDP
Mjera 5: Razviti pune tehničke i ljudske kapacitete za provođenje mjera zaštite prirode u zaštićenim i drugim područjima ekološke mreže, te povećati administrativne kapacitete u institucijama za zaštitu prirode USK	do 2030.	MPVŠ, MGPUZO i JLS,	250.000 KM	Budžet USK, Sredstva EU i drugih međunarodnih donatora
Mjera 6: Unaprijediti inspeksijski nadzor u provođenju Zakona za zaštitu prirode F BiH i drugih zakona koji propisuju mjere zaštite biodiverziteta u USK	2026-2032	Kantonalna uprava za inspeksijske poslove	180.000 KM	Budžet USK,
Mjera 7: Izvršiti inventarizaciju flore, faune, fungije i genetskog diverziteta USK	2026-2032	Institucija	350.000 KM	Budžet USK. GEF, IPA, SIDA, IUCN, CEPF, HE
Mjera 8: Revidirati i organizirati listu invazivnih vrsta USK	2032	Institucija	45.000 KM	Budžet USK
Mjera 9: Provesti javnu kampanju za	2030-2031	Institucija	90.000 KM	Budžet JLS, IPA

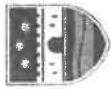
Mjera/aktivnost	Vrijeme izvršenja	Nosilac aktivnosti	Iznos sredstava	Izvor sredstava
promociju ekološke mreže USK/F BiH				
Mjera 10: Provesti konsultativni proces sa zajednicama lokalne samouprave i interesnim stranama u svim područjima Plana za ekološku mrežu USK/F BiH	2026-2030	MGPUZO, JLS	100.000 KM	Budžetska sredstva, GEF, UNDP, SIDA
Mjera 11: Osigurati međusektorsku podršku za implementaciju novih NBSAP ciljeva na području USK	2026-2032	MGPUZO, MPVŠ	40.000 KM	Budžet USK
Mjera 12: Zaštitu i održivu upotrebu biodiverziteta integrirati u sektorske propise	2026-2032	MGPUZO, MPVŠ	30.000 KM	Budžet USK
Mjera 13: U saradnji s drugim relevantnim institucijama organizirati razmjenu informacija između akademske zajednice i kreatora onih politika koje utječu na stanje biodiverziteta/prirode USK	Kontinuirano	Institucija	40.000 KM	Budžet USK
Mjera 14: Razviti efikasnu mrežu/registar nevladinih organizacija za praćenje stanja biodiverziteta/prirode, aktivno učešće u donošenju odluka i promociji održivog razvoja USK	2026-2032	MGPUZO, MPVŠ	100.000 KM	Budžetska sredstva, UNDP, GEF, SIDA, IPA
Mjera 15: Jačati podršku za edukaciju nastavnog kadra na svim nivoima obrazovanja u oblasti zaštite biološke raznolikosti i održivog upravljanja koristima od prirode u USK	Kontinuirano	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta	50.000 KM	Budžet USK
Mjera 16: Kampanje podizanja svijesti i edukacije za promociju „Zelenog kantona“	Kontinuirano	MGPUZO, NVO sektor	50.000 KM	Budžet USK
Ukupno sredstava:			2.205.000 KM	
VI. OČUVANJE IZGRAĐENOG OKOLIŠA				

Mjera/aktivnost	Vrijeme izvršenja	Nosilac aktivnosti	Iznos sredstava	Izvor sredstava
Cilj 1. Održivo korištenje prirodnih resursa				
Mjera 1: Postojanje evidencije nelegalnih objekata	Kontinuirano	JLS	-	Redovne aktivnosti
Mjera 2: Izrada operativnih planova za prevenciju neplanske gradnje, te donošenje programa uklanjanja nelegalnih objekata	2027.	MGPUZO USK; JLS	100.000 KM	Budžet USK
Mjera 3: Kontinuirana izrada i usvajanje nove prostorno - planske dokumentacije bazirane na kontroliranom razvoju gradova i općina te sprječavanje korištenja kvalitetnih kategorija zemljišta za gradnju	2026-2032	MGPUZO USK; JLS	200.000 KM	FzO F BiH, JLS,
Cilj 2. Održivo upravljanje okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima				
Mjera 1: Uspostava integrirane digitalne WEB platforme Unsko-sanskog kantona za centralizirano prikupljanje, upravljanje i javnu dostupnost podataka o svim prirodnim, prostornim i okolišnim resursima	2030.	MGPUZO USK;	50.000 KM	Budžet USK, FMOiT, FzZO FBiH
Cilj 3. Zaustaviti bespravnu gradnju i opterećenje na poljoprivredno i šumsko zemljište				
Mjera 1: Unapređenje kapaciteta i efikasnosti inspekcijskog nadzora radi osiguranja dosljedne primjene zakonskih propisa.	Kontinuirano	Kantonalna uprava za inspekcijske poslove USK: JLS	-	Redovne aktivnosti
Mjera 2: Organizacija stručnih obuka za općinske službenike i planere u cilju jačanja kapaciteta za zakonitu primjenu regulative prostornog uređenja i građenja.	2026.	MGPUZO USK; JLS	8.000 KM	JLS
Mjera 3: Osigurati obavezu izradu i provođenje strateške procjene uticaja na okoliš (SPUO) za svu prostorno-plansku dokumentaciju u općini, u skladu sa stupanjem na snagu Uredbe o strateškoj	Kontinuirano	MGPUZO USK; JLS	-	Redovne aktivnosti

Mjera/aktivnost	Vrijeme izvršenja	Nosilac aktivnosti	Iznos sredstava	Izvor sredstava
procjeni uticaja strategije, plana i programa na okoliš, te obimu, sadržaju i ocjeni strateške studije („Službene novine Federacije BiH“, broj 12/25)				
Mjera 4: Podizanje svijesti javnosti o značaju poštivanja zakonskih i podzakonskih propisa u oblasti građenja i prostornog uređenja, kroz kontinuiranu edukaciju građana o rizicima, posjednicima i pravnim implikacijama nelegalne gradnje i neusklađenosti sa planskom dokumentacijom.	Kontinuirano	MGPUZO USK; JLS	20.000 KM	Budžet USK
Cilj 2. Osigurati kontinuirano praćenje stanja okoliša i efikasno upravljanje pritiscima na okoliš				
Mjera 1: Uspostavljanje stalnog međuresornog tijela za rješavanje problema bespravne gradnje i njene interakcije u planske dokumente.	Kontinuirano	MGPUZO USK; JLS.	Redovne aktivnosti	-
Cilj 3. Unaprijediti zaštitu kulturno-historijskih vrijednosti kroz sistematičniji pristup očuvanju				
Mjera 1: Podizanje nivoa informiranosti i senzibiliteta javnosti o značaju kulturno-historijskog naslijeđa, njegovoj društvenoj i identitetskoj vrijednosti te potrebi za njegovom zaštitom i očuvanjem.	1 godišnje	Zavod za zaštitu kulturnog naslijeđa USK i JLS.	10.000 KM	Budžet Zavoda i JLS
Ukupno sredstava:			388.000 KM	
VII. HEMIJSKA SIGURNOST I BUKA				
Cilj 1: Očuvati ljudsko zdravlje, poboljšati dobrobit i kvalitet života za sve				
Mjera 1: Podizanje javne svijesti o rizicima koji proizilaze iz upotrebe hemikalija	1 godišnje	MGPUZO USK, Ministarstvo zdravstva i socijalne politike USK	10.000 KM	Budžet USK, UNDP, GEF, EU IPA
Cilj 2: Očuvati ljudsko zdravlje, poboljšati dobrobit i kvalitet života za sve				

Mjera/aktivnost	Vrijeme izvršenja	Nosilac aktivnosti	Iznos sredstava	Izvor sredstava
Mjera 1: Unaprijediti kapacitete i kompetencije javnih službenika u oblasti upravljanja bukom.	Kontinuirano	MZRISP, MGPUZO	30.000 KM	Budžet USK i JLS
Mjera 2: Unaprijediti informiranost i znanja javnosti o negativnim utjecajima buke, te njihovoj ulozi u postupku odlučivanja.	Kontinuirano	MGPUZO USK, MZRSP	30.000 KM	Budžet USK i JLS, drugih međunarodnih donatora
Mjera 3: Izrada strateške karte buke za područje Unsko-sanskog kantona.	2029.	MGPUZO USK.	40.000 KM	Budžet USK
Cilj 3. Smanjenje negativnih utjecaja buke iz saobraćaja na zdravlje ljudi i kvalitet životne sredine				
Mjera 1: Ublažavanje buke od prometa sjedećim mjerama: popravak cesta, smanjenje dopuštenih brzina, regulacija kamionskog prometa, ograničavanje vremena prometovanja za pojedine vrste vozila, preusmjeravanje prometa, itd.	Kontinuirano	Ministarstvo privrede USK; JU Direkcija regionalnih cesta USK; JLS.	60.000 KM	Budžet USK i JLS
Ukupno sredstava:			170.000 KM	
Ukupno sredstava za realizaciju Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024.-2032.:			55.105.000 KM	

7. IMPLEMENTACIJA PLANA ZAŠTITE OKOLIŠA USK 2024.-2032. GODINE.

Uspješna implementacija Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona za period 2024–2032. godine zahtijeva uspostavljanje funkcionalnog i održivog sistema za upravljanje njegovim provođenjem. Ključni element u tom procesu je razvoj mehanizma za praćenje, evaluaciju i izvještavanje, koji omogućava kontinuiranu kontrolu napretka, otkrivanje potencijalnih izazova i fleksibilno prilagođavanje mjera kako bi se ostvarili planirani ciljevi.

U početnoj fazi implementacije, prioritet je operacionalizacija akcionog plana – to znači aktiviranje nosilaca aktivnosti, uspostavljanje institucionalne koordinacije i pokretanje prvih mjera iz dokumenta. Jasno definisane uloge i odgovornosti među sektorima, institucijama i lokalnim akterima predstavljaju osnovu za sinhronizovano djelovanje. Potrebno je osigurati i funkcionalne mehanizme za međusektorsku saradnju, posebno u temama koje se prostiru preko više nadležnosti, poput upravljanja vodama, otpadom ili zaštite prirode.

Sistem praćenja mora biti kontinuiran, strukturiran i orijentisan na rezultate. On uključuje uspostavljanje pokazatelja (indikatora) napretka, definisanje mjerljivih ciljeva i jasno određivanje vremenskih tačaka za evaluaciju. Praćenje napretka ne smije biti administrativna formalnost, već alat koji omogućava rano prepoznavanje problema i pruža temelje za korektivne mjere. Redovni izvještaji i analize omogućavaju upoređivanje planiranih i stvarno postignutih rezultata, čime se održava fokus na ostvarenje strateških ciljeva Plana.

Evaluacija, kao sastavni dio procesa, treba biti zasnovana na jasnim kriterijima uspješnosti i trebala bi uključivati refleksiju o efikasnosti provedenih mjera, njihovom uticaju na okoliš i društvo, te stepenu institucionalne angažovanosti. Evaluacija se ne provodi samo na kraju planskog perioda, već i tokom implementacije, kako bi se mogle donositi informisane odluke o eventualnim korekcijama pravca djelovanja. Time se Plan čini fleksibilnim i prilagodljivim u odnosu na promjenjive okolnosti, nove izazove i stečena iskustva.

Transparentnost procesa implementacije je ključ za njegovo javno prihvatanje i društvenu odgovornost. Uspostavljeni sistem praćenja i izvještavanja mora biti dostupan i razumljiv svim zainteresiranim stranama – građanima, organizacijama civilnog društva, privatnom sektoru i akademskoj zajednici. Redovno objavljivanje izvještaja i rezultata u javnom domenu doprinosi jačanju povjerenja u proces i omogućava uključivanje šire zajednice u njegovu evaluaciju.

Na kraju, održiva implementacija Plana ne zavisi samo od sadržaja dokumenta, već i od njegove institucionalne podrške, finansijske izvodljivosti i političke volje. Kontinuirano ulaganje u kapacitete nadležnih tijela, poboljšanje međusobne koordinacije i unapređenje sistema upravljanja okolišem ključni su faktori za dugoročni uspjeh Plana. Ovaj dokument treba biti živi instrument – fleksibilan, primjenjiv i oslonjen na stvarne podatke – koji se razvija zajedno s izazovima i potrebama Unsko-sanskog kantona.

7.1. INSTITUCIONALNA KOORDINACIJA I PROVEDBA SEKTORSKIH MJERA

Za uspješnu implementaciju Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024–2032, neophodno je osigurati funkcionalan institucionalni okvir koji uključuje jasno definirane nadležnosti sektorskih institucija, kao i efikasne mehanizme koordinacije i nadzora nad provođenjem planiranih mjera.

Institucije – nosioci provedbe mjera po sektorima

S obzirom na širok obuhvat okolišnih komponenti, provedba Plana zahtijeva uključenost više sektora. Ključne sektorske institucije koje su nosioci implementacije pojedinačnih mjera su:

- **Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša USK** – krovna institucija za koordinaciju implementacije Plana, nadležna za sektore zaštite okoliša, upravljanje otpadom, zaštitu zraka i voda.
- **Ministarstvo privrede USK** – odgovorno za sektore industrije, energetike i upravljanja mineralnim sirovinama.
- **Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike USK** – relevantno za zaštitu zdravlja, praćenje utjecaja okoliša na zdravlje stanovništva, te aspekte buke i hemijske sigurnosti.
- **Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta USK** – nosilac aktivnosti vezanih za edukaciju, podizanje svijesti i promociju održivog razvoja.
- **Ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo USK** – nadležno za mjere u oblastima poljoprivrede, ruralnog razvoja, zaštite zemljišta, upravljanja vodama i šumskim resursima.
- **Ministarstvo unutrašnjih poslova USK** – učestvuje u provedbi propisa koji se odnose na saobraćaj, buku, inspekcijski nadzor i sigurnosne aspekte okoliša.
- **Fond za zaštitu okoliša Federacije BiH** – osigurava finansijska sredstva za provedbu mjera i projekata zaštite okoliša u USK.
- **Federalne institucije** (npr. Federalno ministarstvo okoliša i turizma, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federalni hidrometeorološki zavod, Federalna uprava za inspekcijske poslove) – pružaju podršku kroz strateško usmjeravanje, nadzor i međukantonu saradnju.

U provedbi mjera važnu ulogu imaju i jedinice lokalne samouprave, komunalna preduzeća, nevladine organizacije, privredni subjekti i akademska zajednica, posebno pri implementaciji aktivnosti na lokalnom nivou.

Mehanizmi koordinacije

Radi efikasnog sprovođenja mjera i izbjegavanja preklapanja nadležnosti, preporučuje se uspostava Koordinacione grupe za implementaciju Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona. Grupa bi uključivala predstavnike svih relevantnih institucija, a njene ključne uloge bile bi:

- planiranje i nadzor nad implementacijom sektorskih mjera,

**Ministarstvo za građenje,
prostorno uređenje i
zaštitu okoliša USK**

 **Fond za zaštitu okoliša
Federacije BiH**

- godišnje izvještavanje o napretku,
- predlaganje korektivnih mjera i rješavanje institucionalnih barijera,
- osiguranje multisektorskog pristupa i razmjene podataka.

Grupa bi djelovala na osnovu odluke Vlade USK, a administrativnu podršku i vođenje procesa koordinacije obezbjeđivalo bi Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša USK.

8. LITERATURA

Tabela 77: Popis korištenih strateških i planskih dokumenata

Red. broj	Naziv dokumenta
1.	Federalni plan upravljanja otpadom Federacije Bosne i Hercegovine za period 2012–2017; Federalno ministarstvo okoliša i turizma.
2.	Izveštaj o stanju okoliša u Federaciji Bosne i Hercegovine za 2022. godinu; Federalno ministarstvo okoliša i turizma.
3.	Izveštaj o stanju okoliša u Bosni i Hercegovini 2012., Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine
4.	Kratkoročni energetske akcioni plan Unsko-sanskog kantona (KEAP USK); Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša USK, 2023.
5.	Lokalni ekološki akcioni planovi (LEAP) jedinica lokalne samouprave Unsko-sanskog kantona; općine i gradovi Unsko-sanskog kantona.
6.	Plan integriteta općinskog organa uprave Općine Ključ
7.	Plan prilagođavanja na klimatske promjene Bosne i Hercegovine – NAP s prijedlogom mjera
8.	Plan upravljanja otpadom Unsko-sanskog kantona 2023–2028; Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona.
9.	Plan upravljanja za Nacionalni park Una 2016–2025. Bihać: JP Nacionalni park Una, Javno preduzeće Nacionalni park Una (2016).
10.	Plan zbrinjavanja otpadnih voda u ruralnim područjima Unsko-sanskog kantona za period od 20 godina
11.	Procjena ugroženosti Unsko-sanskog kantona od prirodnih i drugih nesreća. Bihać, Kantonalna uprava civilne zaštite Unsko-sanskog kantona. (2005).
12.	Procjena ugroženosti unsko-sanskog kantona od prirodnih i drugih nesreća, Bihać 2025. Godina
13.	Prostorni plan Federacije BiH 2008–2028 – Prijedlog, Federalno ministarstvo prostornog uređenja, 2008
14.	Prostorni plan Unsko-sanskog kantona za period od 20 godina, Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša, Bihać 2023. godine
15.	Registar emisija u zrak Unsko-sanskog kantona; Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona, 2023.
16.	Strategija razvoja Federacije Bosne i Hercegovine za period 2021–2027; Federalni zavod za programiranje razvoja.
17.	Strategija razvoja Unsko-sanskog kantona za period 2021–2027; Vlada Unsko-sanskog kantona.
18.	Strategija upravljanja vodama Federacije Bosne i Hercegovine 2010–2022; „Službene novine Federacije BiH“, broj 70/06.
19.	Strategija zaštite okoliša Federacije Bosne i Hercegovine 2022–2032; Federalno ministarstvo okoliša i turizma, 2022.
20.	Strategija zaštite biološke raznolikosti sa akcionim planom Federacije BiH (2011–2020), Federalno ministarstvo okoliša i turizma FBiH (2014).
21.	Unsko-sanski kanton u brojkama 2023, Sarajevo, 2023. Federalni zavod za statistiku.

Tabela 78: Popis korištenih zakona, pravilnika i odluka

Red. broj	Zakon / Pravilnik / Odluka
1.	Odluke o regulaciji saobraćaja u gradskom području i naseljenim mjestima Općine Velika Kladuša („Službeni glasnik Općine Velika Kladuša“, broj: 4/10, 10/10 i 8/11).
2.	Odluka o proglašenju graditeljske cjeline – Stari grad Ostrožac, općina Cazin, nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine. (2013).
3.	Pravilnika o kupalištima i kriterijima za utvrđivanje kvaliteta vode („Službene novine Federacije BiH“, broj 83/22)
4.	Pravilnik o pogonima, postrojenjima i skladištima u kojima su prisutne opasne supstance koje mogu dovesti do nesreća većih razmjera („Službene novine Federacije BiH“, broj: 51/21)
5.	Registar emisija u zrak Unsko-sanskog kantona, Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša USK, 2023
6.	Uredba o emisijskim faktorima i načinu prikupljanja podataka, obrade i dostavljanja podataka za registar emisija u zrak („Službene novine Federacije BiH“, broj 19/10)
7.	Uredba o kategorijama otpada („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05)
8.	Uredba o monitoringu kvaliteta zraka („Službene novine Federacije BiH“, broj 1/12)
9.	Ustav Bosne i Hercegovine. Aneks IV Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. „Službeni glasnik BiH“, broj 25/
10.	Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09 i 59/22)
11.	Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, brojevi 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10 i 45/10)
12.	Zakon o prostornom uređenju i građenju Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, brojevi 10/11, 13/11 i 19/11)
13.	Zakon o upravljanju otpadom Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, brojevi 33/03 i 72/09)
14.	Zakon o vodama Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 70/06)
15.	Zakon o zaštiti okoliša Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 15/21)
16.	Zakon o zaštiti prirode Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 66/13)
17.	Zakon o zaštiti zraka Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, brojevi 74/24)
18.	Zakon o zaštiti od buke, „Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 3/13
19.	Zakon o zaštiti od buke FBiH „Službene novine FBiH“ broj:110/12

Tabela 79: Popis korištene literature

Red. broj	Korištena literatura
1.	Barudanović S. et al. (2019). Šesti nacionalni izvještaj prema Konvenciji o biološkoj raznolikosti Bosne i Hercegovine. Federalno ministarstvo okoliša i turizma & UNEP
2.	Crvena lista faune Federacije Bosne i Hercegovine (2013). Crvena lista ugroženih vrsta faune Federacije Bosne i Hercegovine. Federalno ministarstvo okoliša i turizma

3.	Direktive Evropske unije o vodi, zraku i otpadu (WFD – Direktiva o vodama, AQD – Direktiva o kvaliteti zraka, WFD Waste – Okvirna direktiva o otpadu)
4.	Direktiva 2011/92/EU o procjeni utjecaja na okoliš (EIA Directive)
5.	Dugoročni plan razvoja prenosne mreže 2021.-2030. Elektroprijenos BiH
6.	Dokumenti UNESCO-a o zaštiti prirodne i kulturne baštine
7.	EAS-BiH, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, 2017
8.	Environmental Implementation Review. Europska komisija. (2022).
9.	First Review (2004), Second Review (2011). - UNECE Environmental Performance Reviews of Bosnia and Herzegovina
10.	Godišnji izvještaj o stanju voda sliva rijeke Save na području Federacije Bosne i Hercegovine u 2021. godini. Sarajevo: AVP Sava, Agencija za vodno područje rijeke Save. (2021).
11.	Godišnji izvještaj o kvalitetu zraka u Federaciji BiH za 2023. godinu – FHMZ BIH
12.	Izvještaji Evropske agencije za okoliš (EEA)
13.	Izvještaji Međuvladinog panela o klimatskim promjenama (IPCC)
14.	Izvještaji Programa Ujedinjenih nacija za okoliš (UNEP)
15.	Izvještaji Svjetske zdravstvene organizacije (WHO)
16.	Izvještaj o stanju okoliša u Federaciji BiH za 2022. godinu, Federalno ministarstvo okoliša i turizma, 2023.
17.	Izvještaj o razvoju Unsko-sanskog kantona za 2023. godinu, Bihać, 2024. Ured Vlade Unsko-sanskog kantona.
18.	Izvještaj o stanju okoliša u Federaciji Bosne i Hercegovine za 2022. godinu; Federalno ministarstvo okoliša i turizma.
19.	Izvještaj o stanju okoliša u Bosni i Hercegovini 2012., Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine
20.	J.U. Direkcija regionalnih cesta USK
21.	J.P. Željeznice FBiH d.o.o.
22.	Konvencija o biološkoj raznolikosti (CBD) i prateći izvještaji
23.	Lovno-privredna osnova LO Bihać
24.	Lovno-privredna osnova ULD Sana - Sanski Most
25.	Lovno-privredna osnova ULD Srna - Grmeč
26.	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona (2026). Mišljenje na Prijedlog Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024–2032. Broj: 07-21/4-106/26, Sarajevo,
27.	Novelacija karte upotrebne vrijednosti zemljišta Unsko-sanskog kantona, 2019, Federalni zavod za agropedologiju
28.	Odluka o proglašenju džamije Fethija u Bihaću nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine. (2003).
29.	Osnovna pedološka karta Bosne i Hercegovine M 1:50.000, 1964–1984, Zavod za agropedologiju
30.	Podaci o smještajnim kapacitetima i turizmu u Unsko-sanskom kantonu. Bihać: Ministarstvo privrede USK, Ministarstvo privrede Unsko-sanskog kantona. (2025).
31.	Redžić, S. (2008). The diversity of vascular flora of Bosnia and Herzegovina – its richness and endemism.
32.	Sažetak šumskogospodarske osnove za Šumskogospodarsko područje Bosansko-petrovačko sa periodom važenja od 2014.-2023. godine
33.	Sažetak šumskogospodarske osnove za Šumskogospodarsko područje Drvarsko (dio) i Bosanskograhovsko (dio) sa periodom važenja od 2015.-2024. godine

34.	Sažetak šumskogospodarske osnove za Šumskogospodarsko područje Ključko sa periodom važenja od 2011.-2020.
35.	Sažetak šumskogospodarske osnove za Šumskogospodarsko područje Sansko sa periodom važenja od 2013.-2022. godine
36.	Sažetak šumskogospodarske osnove za Šumskogospodarsko područje Unsko sa periodom važenja od 2012.-2021. Godine
37.	Službene objave o projektu "Divljina i život zvijeri Nacionalnog parka Una".
38.	Statistički podaci Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine
39.	Stećci – srednjovjekovni nadgrobnji spomenici, UNESCO (2016).
40.	Thygesen, K. (2016). DPSIR Framework. GRID-Arendal, United Nations Environment Programme (UNEP)
41.	United Nations Framework Convention on Climate Change

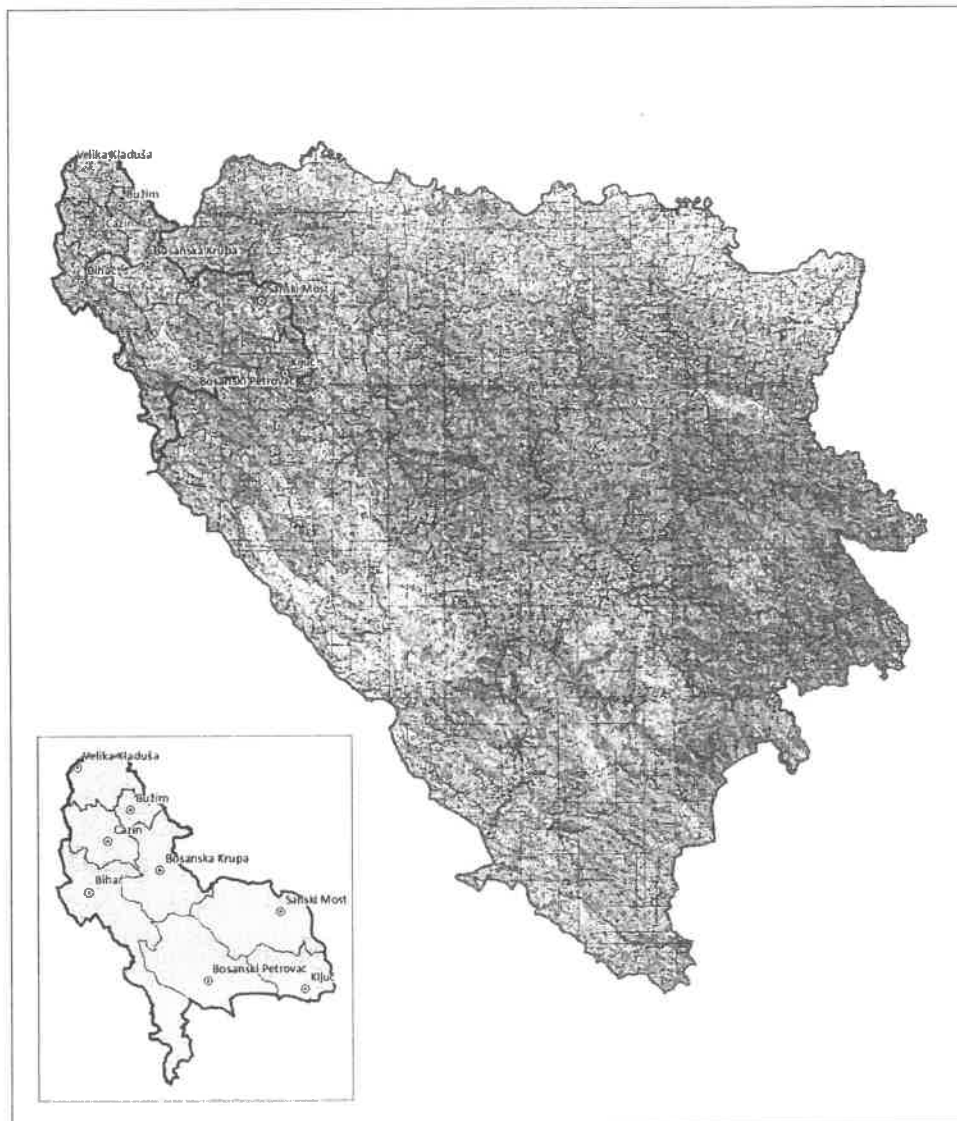
Tabela 80: Popis korištenih podataka i anketnih upitnika

Red. broj	Statistički podaci i anketni upitnici
1.	Anketni upitnici građana Unsko-sanskog kantona (2024)
2.	Evidencije i dokumenti ustanova iz sektora obrazovanja, zdravstva, zaštite prirode i turizma u USK
3.	Federalni hidrometeorološki zavod Bosne i Hercegovine, Atlas klime Bosne i Hercegovine, Sarajevo.
4.	Federalni hidrometeorološki zavod Bosne i Hercegovine, Godišnji izvještaji o klimi za 2021, 2022. i 2023., Sarajevo
5.	Federalni hidrometeorološki zavod Bosne i Hercegovine, "Klimatski podaci Bosne i Hercegovine za period 1991.-2020.", Sarajevo, 2025
6.	Federalni hidrometeorološki zavod Bosne i Hercegovine, Godišnji izvještaji o klimi za 2021, 2022. i 2023., Sarajevo
7.	Izvještaj o razvoju Unsko-sanskog kantona za 2023. godinu
8.	Odgovor na upit broj 11-45-8936-40/24
9.	Podaci iz GIS sistema i tematskih karata
10.	Podaci javnih komunalnih i vodovodnih preduzeća u USK https://unfccc.int/
11.	Zavod za statistiku Unsko-sanskog kantona – publikacija „Unsko-sanski kanton u brojkama 2023“

9. PRILOZI

Prilog 1. Kartografski prikaz položaja Unsko-sanskog kantona

Legenda

- Granica BiH
- Granica USK
- Granica općina
- Gradovi i općine USK

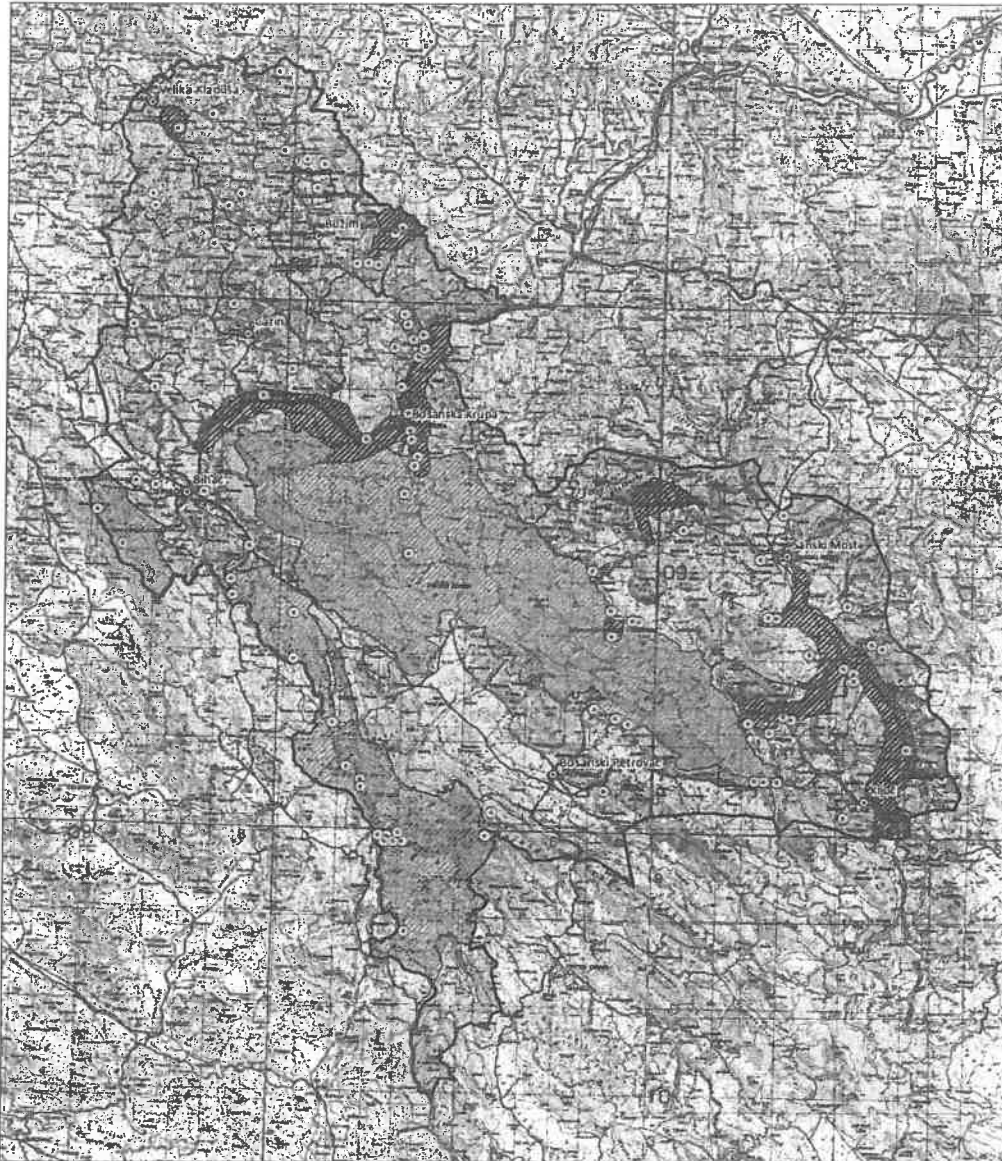
Plan zaštite okoliša Unsko-
sanskog kantona 2024. - 2032.

0 10 20 40 60 80 km

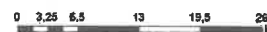
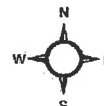
Prilog 2. Kartografski prikaz prirodnog područja Unsko-sanskog kantona

Legenda

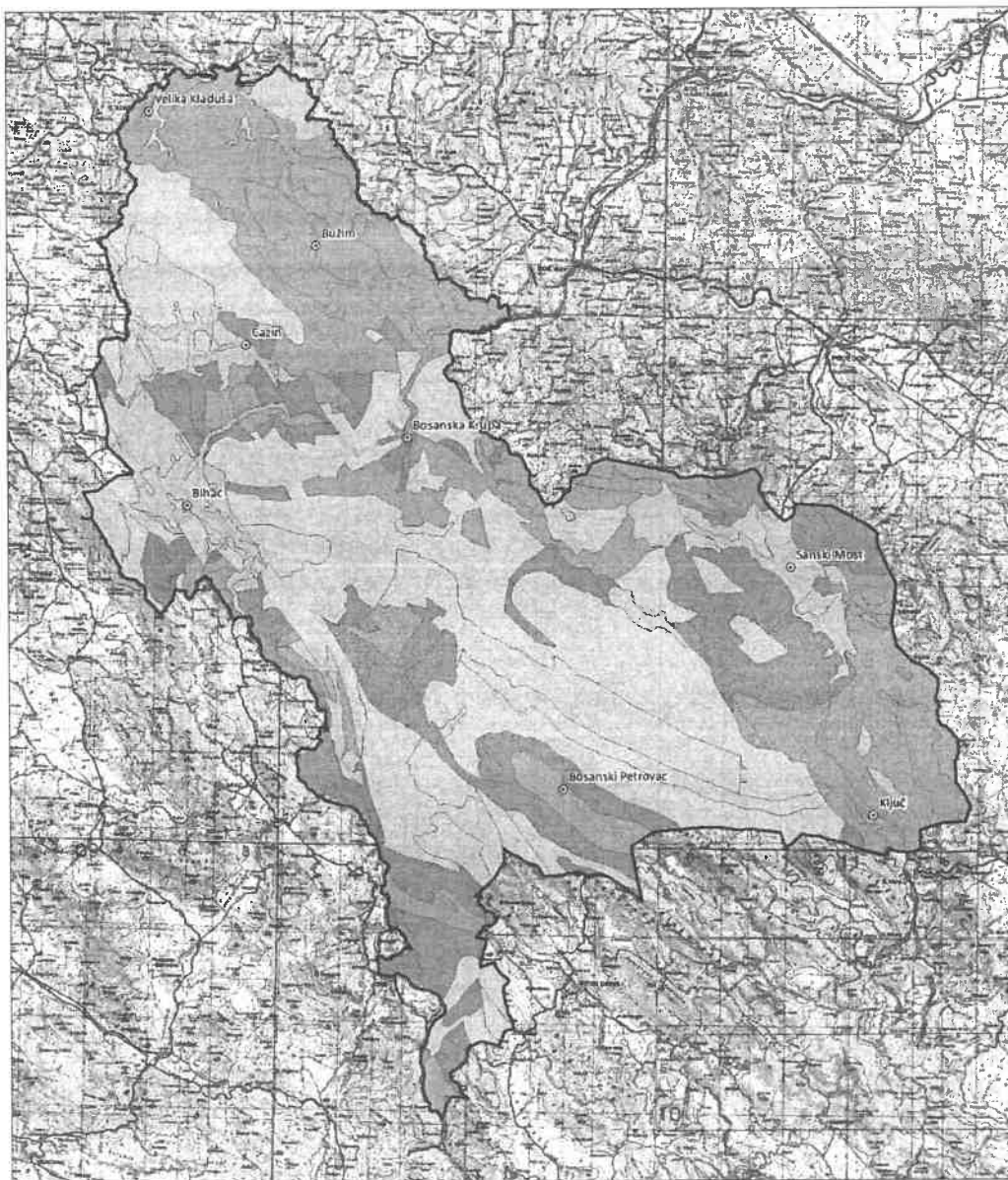
Granica BiH	Područja od prirodnog znatja
Granica USK	Prirodna područja
Granica općina	Planirana prirodna područja
Gradovi i općine USK	

Plan zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024. - 2032.

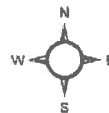
Prilog 3. Kartografski prikaz geologije Unsko-sanskog kantona

Legenda

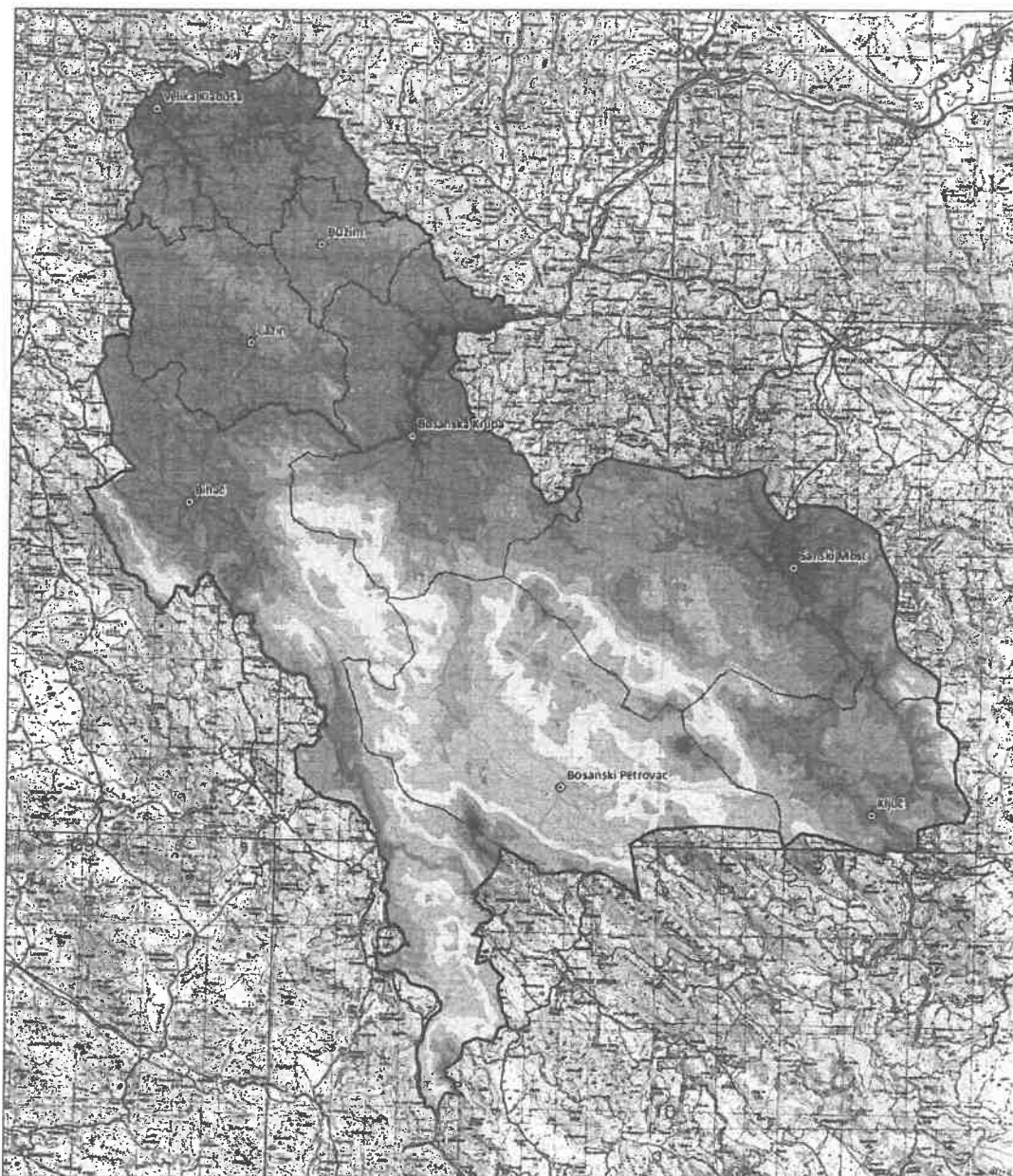
	Granica BiH		Jura
	Granica USK		Kređa
	Granica općina		Perm/Karbon
	Gradovi i općine USK		Tercijar
			Trijās

Plan zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024. - 2032.

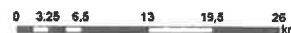
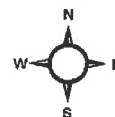
Prilog 4. Kartografski prikaz hipsometrije Unsko-sanskog kantona

Legenda

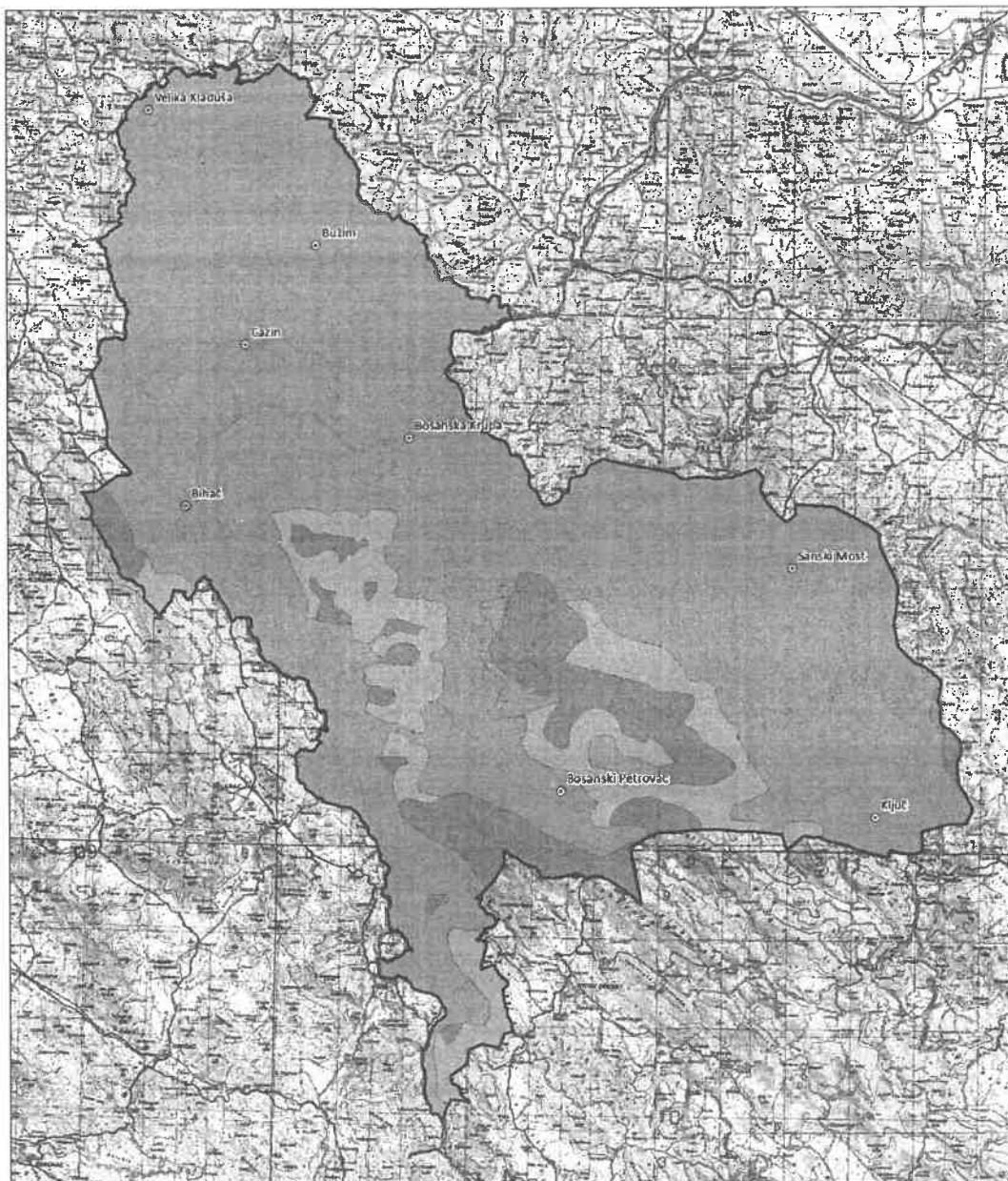
Granica BiH	Hipsometrijski nivo	800 - 1.000
Granica USK	129,4 - 200	1.000 - 1.200
Granica općina	200 - 400	1.200 - 1.400
Gradovi i općine USK	400 - 600	1.400 - 1.600
	600 - 800	1.600 - 1.800

Plan zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024. - 2032.

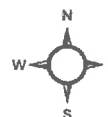
Prilog 5. Kartografski prikaz klime Unsko-sanskog kantona

Legenda

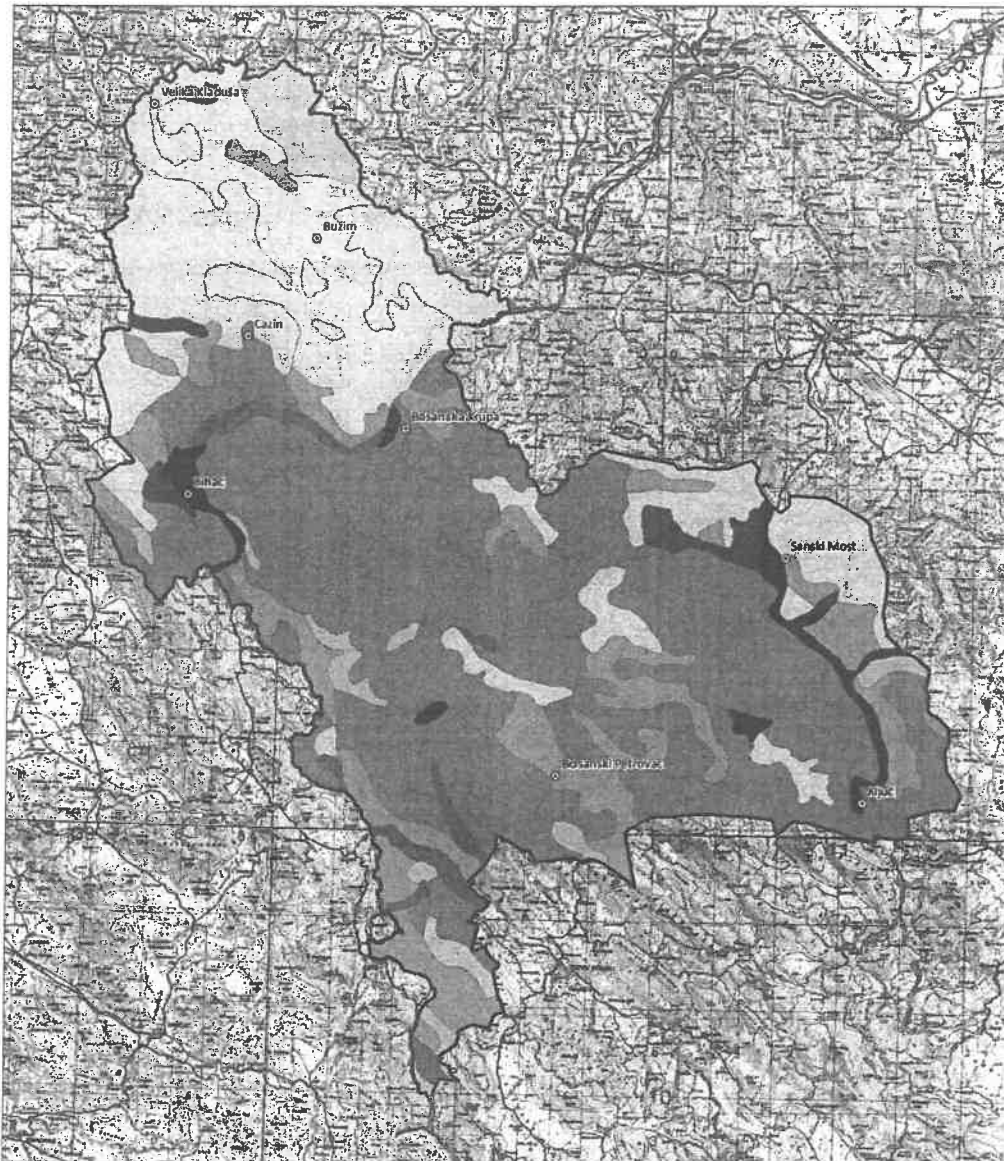
	Granica BiH		Klimatske karakteristike
	Granica USK		
	Granica općina		
	Gradovi i općine USK		

Plan zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024. - 2032.

Prilog 6. Kartografski prikaz pedologije Unsko-sanskog kantona

Legenda

- Granica BiH
- Granica USK
- Granica općina
- Gradovi i općine USK

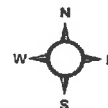
Pedološke karakteristike

- Vertisol, petosol i kompleks
- Semiglej
- Euglej
- Fluvisol
- Akvizni luvisol na krečnjaku
- Distrični kambisol

Eutrični kambisol na sliikatnim št

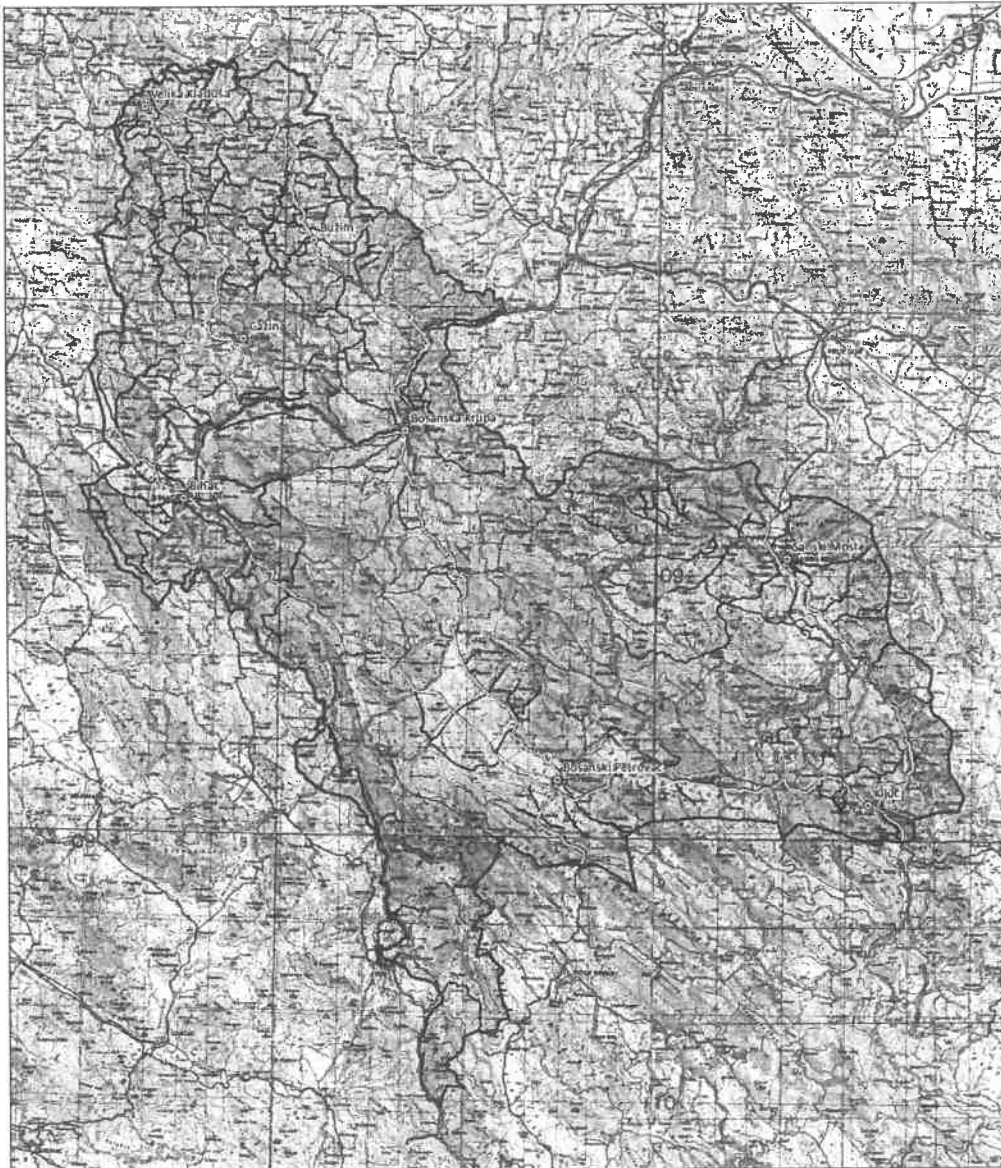
- Kalkokam i mozaik kalkomel - kalkokam na krečnjaku
- Distrični kam - luvi na k. sliikatnim stijenama
- Kompleks rendžine - kalkokambisol na dolomitu
- Lito, kalkomel i mozaik lito - kalkome na kreč i dolo
- Mozaici kalkome - luvi, kalkokam na kreč ili dolo
- Rendžina i komp lito - rendz. na dolomitu

Plan zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024. - 2032.

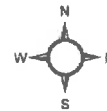
Prilog 7. Kartografski prikaz cesta Unsko-sanskog kantona

Legenda

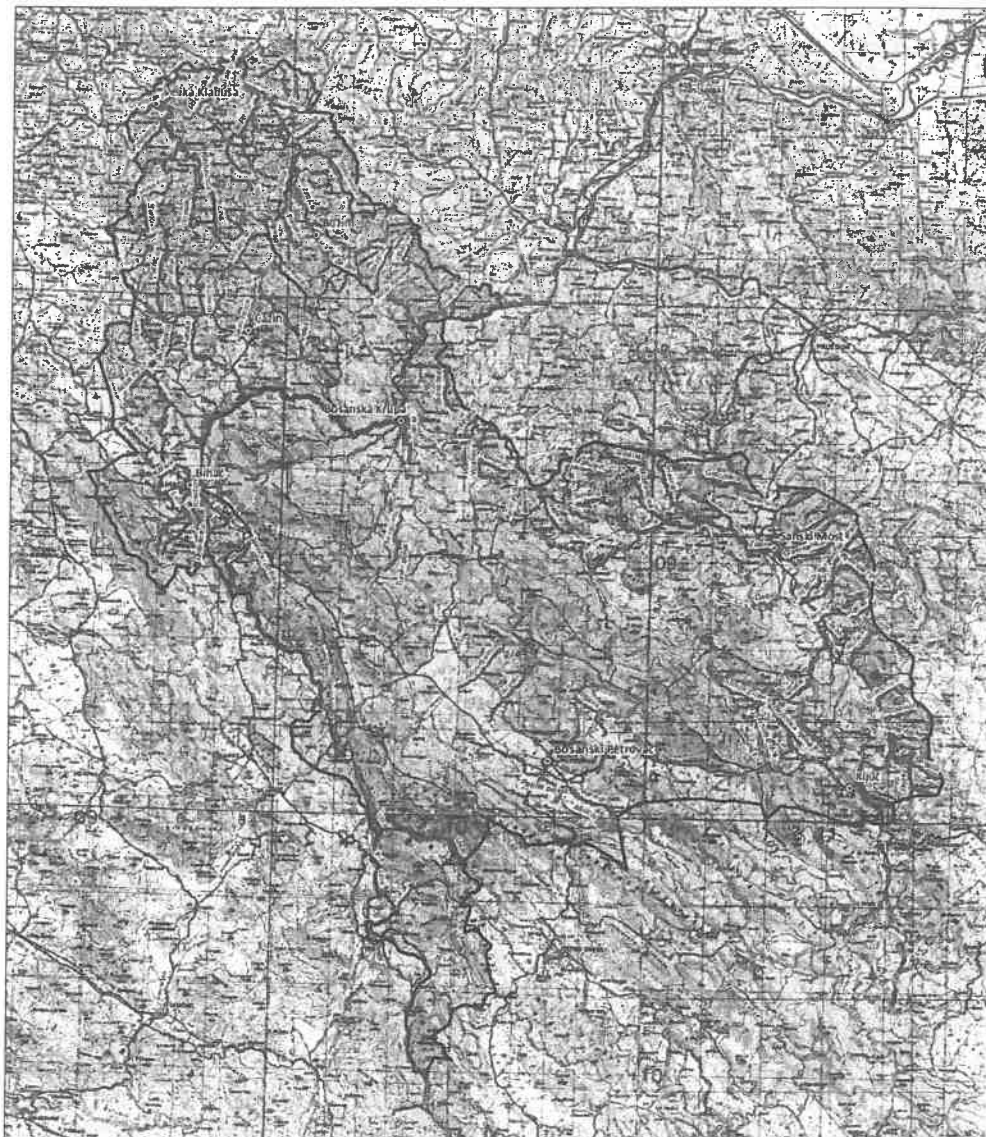
	Granica BiH	Tipovi cesta	
	Granica USK		Magistralna cesta
	Granica općina		Magistralna - obilaznica
	⊙ Gradovi i općine USK		Regionalna cesta
			Lokalni putevi
			Željeznica

Plan zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024. - 2032.

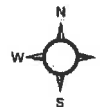
Prilog 8. Kartografski prikaz rijeka Unsko-sanskog kantona

Legenda

Granica BiH	Hidrografika mreža
Granica USK	Rijeke
Granica općina	Potoci
Gradovi i općine USK	

Plan zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024. - 2032.

0 3,25 6,5 13 19,5 26 km

OBRAZLOŽENJE PLANA ZAŠTITE OKOLIŠA UNSKO-SANSKOG KANTONA 2024.-2032. GODINA

USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024.-2032.godina sadržan je u odredbi člana 3. (c) poglavlja IV Ustava Unsko-sanskog kantona kojom je propisano da su kanton i federalna vlast ovlašteni za politiku zaštite čovjekove okoline.

PRAVNI OSNOV

Obaveza donošenja kantonalnog Plana zaštite okoliša utvrđena je odredbom članom 47. stav (3) Zakona o zaštiti okoliša Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj:15/21), kojom je navedeno slijedeće: „Kantoni donose kantonalne planove zaštite okoliša usklađene sa Federalnom strategijom zaštite okoliša“.

RAZLOZI ZA DONOŠENJE PLANA ZAŠTITE OKOLIŠA UNSKO-SANSKOG KANTONA

Osnovni cilj izrade dokumenta Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024.-2032.godina (u daljem tekstu : Plan) je definiranje okolišnih problema i njihovo svrstavanje po prioritetima na nivou Unsko-sanskog kantona što će se ostvariti kroz izradu Plana.

Plan kao odgovarajući razvojni planski dokument za Kanton, sa aspekta okoliša pomoći će u procjeni okolišnih problema, određivanju prioriteta i utvrđivanju aktivnosti u svrhu poboljšanja stanja okoliša i zdravlja ljudi.

Pošto se radi o složenom zadatku, koji predviđa uključivanje većeg broja učesnika i zainteresiranih strana, te uvažavanje eksperata iz ove oblasti, angažiran je konsultant koji je radio na izradi ovog planskog dokumenta.

Plan je zamišljen kao „živi projekat“ koji je najvećim dijelom zasnovan na metodologiji rada koja uključuje sve zainteresirane strane kao što su gradski/općinski i kantonalni nivo vlasti, javni i privatni sektor, akademska zajednica, nevladine organizacije i mediji, koji su mogli korigovati tekst Plana tokom njegove izrade, tako da je od velike važnosti bilo promoviranje ovog projekta kako bi se obezbjedilo široko učešće javnosti, te ispoštovali principi transparentnosti u izradi ovog dokumenta.

Isti je kompatibilan sa dokumentima istog ili višeg ranga, a posebno sa Federalnom strategijom zaštite okoliša 2022.-2032.godina, Strategijom razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2021.-2027. godina i Strategijom razvoja Unsko-sanskog kantona 2021.-2027. godina.

Plan se radio za period usklađen s periodom važenja Federalne strategije zaštite okoliša radi osiguranja sinergije i učinkovite realizacije utvrđenih prioriteta i mjera te dostizanja postavljenih ciljeva Federalne strategije zaštite okoliša.

Period predviđen za izradu Plana je 15 mjeseci i aktivnosti su predviđene u tri faze.

Cilj ovog planskog dokumenta je da se unaprijedi transparentnost, efikasnost kao i kvaliteta donošenja odluka po pitanju zaštite okoliša, da se osposobe kadrovi potrebni za rješavanje problema iz oblasti okoliša, da se podijeli odgovornost kantonalnih vlasti sa svim interesnim grupama i pojedincima, da se evidentiraju problemi iz zaštite okoliša, te da Plan služi kao efikasno sredstvo za njihovo rješavanje na području Kantona.

Dokument je usmjeren na definiranje problema samoodrživog razvoja i ima za cilj da potakne javnost kao osnovni faktor u razvoju društva, da se aktivno uključi u proces izrade i implementacije Plana. Rezultati iz Plana treba da poboljšaju i olakšaju rad direktnih korisnika: kantonalnih vlasti, javnog i privatnog sektora, nevladinih organizacija, predstavnika medija, potencijalnih investitora i drugih zainteresiranih strana.

STRUKTURA I SADRŽAJ

Plan zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024.-2032.godina ima slijedeću strukturu i sadržaj:

1. Uvod
2. Opći podaci o Unsko-sanskom kantonu
3. Zakonodavni, institucionalni i strateški okvir zaštite okoliša
4. Stanje okoliša na području Unsko-sanskog kantona
5. Lista okolišnih problema
6. Akcioni plan
7. Implementacija plana zaštite okoliša 2024.-2032. godina
8. Literatura
9. Prilozi

CILJEVI I NAČELA

Opći cilj ovog projekta je izrada razvojno-planskog dokumenta u kojem su data načela i smjernice za planski pristup u postizanju okolišno održivog ekonomskog razvoja na osnovu procjene stanja okoliša, utvrđenih okolišnih problema i prioriteta, te definiranih akcija koje trebaju doprinijeti unapređenju stanja okoliša i poboljšanju kvalitete življenja građana Unsko-sanskog kantona.

Ciljevi projekta su usklađeni sa općim načelima definiranih Zakonom o zaštiti okoliša Federacije BiH ("Sl. novine Federacije BiH", broj 15/21) i Federalnom strategijom zaštite okoliša 2022. – 2032. godine, koji glase:

- načelo održivog razvoja;
- načelo opreza i prevencije – mjere predostrožnosti i prevencije u slučajevima kada postoje (naučni) dokazi o opasnosti po okoliš ili zdravlje ljudi, ali su oni neizvjesni i mogu imati znatne utjecaje na okoliš;
- načelo zamjene – svaka aktivnost koja može imati štetne uticaje na okoliš treba biti zamijenjena drugom aktivnošću koja predstavlja značajno manji rizik;

- načelo integralnog pristupa – sprječavanje ili svodenje na najmanju moguću mjeru rizika štete po okoliš u cijelosti;
- načelo saradnje i podjele odgovornosti – saradnja i zajedničko djelovanje svih interesnih strana u cilju zaštite okoliša;
- načelo učešća javnosti i pristup informacijama – učešće svih zainteresiranih građana, svaki pojedinac i organizacija moraju imati adekvatan pristup informacijama o okolišu;
- načelo „zagađivač plaća“ – zagađivač plaća troškove nadzora i prevencije od zagađenja;
- načelo promocije i zaštite osnovnih prava – kroz perspektivu ravnopravnosti spolova, društvene jednakosti i siromaštva;
- načelo unutrašnje i međugeneracijske jednakosti.

Kratkoročni ciljevi koji se trebaju ostvariti kroz projekat su:

- Zaštita kvaliteta vode i osiguranje raspoloživosti vodnih resursa i njihove održivosti;
- Smanjenje količine otpada i povećanje količine ponovno upotrijebljenih materijala;
- Očuvanje biološke i pejzažne raznolikosti;
- Ublažavanje i prilagođavanje klimatskim promjenama i poboljšanje kvaliteta zraka;
- Održivo upravljanje prirodnim resursima;
- Unaprjeđenje upravljanja okolišem;
- Identificirati, procijeniti i kategorisati okolišne probleme bazirane na njihovom riziku po zdravlje ljudi, ekosistemu i sveukupnu kvalitetu života građana USK-a;
- Podići svijest javnosti i odgovornosti u zaštiti okoliša i potaknuti učešće javnosti u rješavanju okolišnih problema;
- Unaprijediti saradnju kantonalnih vlasti i ostalih odgovornih i zainteresiranih strana;
- Poboljšati transparentnost u procesu donošenja odluka.

Dugoročni ciljevi projekta su:

- Jačanje kantonalnih vlasti u upravljanju okolišnim problemima, kao i iznalaženju investitora za projekte iz oblasti zaštite okoliša;
- Poboljšanje cjelokupnog stanja okoliša u Unsko-sanskom kantonu putem provođenja konkretnih aktivnosti u oblasti upravljanja okolišem;
- Doprinjeti implementaciji zakonske legislative;
- Očuvanje ljudskog zdravlja, poboljšanje dobrobiti i kvaliteta života za sve;
- Osigurati kontinuirano praćenje i evaluaciju dugoročnih okolišnih politika i mjera;
- Uspostavljanje mehanizama zaštite okoliša i održivog razvoja na kantonalnom nivou.

KONSULTACIJE

Prije početka izrade Plana na prijedlog Ministarstva za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša, Vlada Unsko-sanskog kantona imenovala je Komisiju za izradu Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024.-2032.godina. Shodno Projektnom zadatku, zadatak Komisije je da pomaže Dobavljaču u izradi Nacrta i Prijedloga Plana i učestvuje u procesu provođenja Javne rasprave o Nacrtu Plana. Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i

zaštitu okoliša zatražilo je od svih relevantnih subjekata prijedlog za člana Komisije, te su imenovani članovi Komisije za izradu Plana predstavnici: Ministarstva za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša, svih gradova/općina Unsko-sanskog kantona, Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Ministarstva privrede, Kantonalne uprave za inspeksijske poslove, Kantonalne uprave civilne zaštite, akademske zajednice (Biotehničkog fakulteta u Bihaću), Nacionalnog parka „Una“, Zavoda za javno zdravstvo i nevladinog sektora.

Isti su, kao predstavnici institucija iz kojih dolaze u kontinuitetu bili uključeni u sve aktivnosti izrade Plana (popunjavanjem određenih Upitnika, dostavljanjem potrebnih podataka/dokumentacije, učestvovanjem na zajedničkim sastancima Komisije, konsultanata i Ministarstva po pitanju razmjene mišljenja i prezentacije određenih faza izrade dokumenta od strane konsultanta, davanjem komentara i mišljenja na tekst prednacrti i nacrti dokumenta, drafta Prijedloga dokumenta i dr.)

Vlada Unsko-sanskog kantona je Zaključkom broj: 03-02-51-801/2025 od 12.08.2025. godine utvrdila Nacrt Plana, obrađivača Ministarstva za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša i isti uputilo Skupštini Unsko-sanskog kantona u daljnju proceduru.

Skupština Unsko-sanskog kantona je dana 31.10.2025. godine donijela Zaključak broj: 01/1-2-45-568/25 kojim je prihvatila Nacrt Plana i zadužila Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša da u roku od trideset dana od dana donošenja Zaključka organizira i provede Javnu raspravu o Nacrtu Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona za period 2024.-2032.godina.

Shodno navedenom, dokument je objavljen na web-stranici Vlade Unsko-sanskog kantona 03.11.2025.godine (uključivanje javnosti u proces izrade dokumenta) radi uvida i dostavljanja primjedbi svih zainteresiranih. Centralnu Javnu raspravu Ministarstvo je održalo u Bihaću dana 12.11.2025. godine.

Sve zaprimljene primjedbe, sugestije i komentare Ministarstvo je dostavilo nosiocu izrade dokumenta na razmatranje, te je nakon provedene Javne rasprave, razmotrenih i ugrađenih primjedbi i sugestija izrađen Prijedlog Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024.-2032. godina i dostavljen ovom Ministarstvu od strane nosioca izrade dokumenta. O provedenoj Javnoj raspravi Ministarstvo je sačinilo Izvještaj o provedenoj Javnoj raspravi.

U skladu sa odredbama člana 16. Poslovnika o radu Vlade Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona”, broj: 21/21), Ministarstvo je pribavilo potrebna mišljenja na dokument (mišljenje Ministarstva provosuda i uprave, mišljenje Ureda za zakonodavstvo Vlade Unsko-sanskog kantona), te kako provođenje Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona ima fiskalnih posljedica (uticaja) na budžet Unsko-sanskog kantona i druge budžetske i vanbudžetske korisnike, shodno odredbama Pravilnika o proceduri za izradu izjave o fiskalnoj procjeni zakona, drugih propisa i akata planiranja na budžet („Službene novine Federacije BiH”, broj: 34/16), Ministarstvo je izvršilo konsultacije sa jedinicama lokalne samouprave, komunalnim preduzećima, Ministarstvom poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Ministarstvom privrede, Ministarstvom zdravstva, rada i socijalne politike, Ministarstvom obrazovanja, nauke, kulture i sporta, Kantonalnom upravom za inspeksijske

poslove, Knatonalnom upravom civilne zaštite, Zavodom za kulturno historijsko naslijeđe, Federalnim ministarstvom okoliša i turizma i Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, te nakon toga pribavilo mišljenje Ministarstva finansija na Izjavu o fiskalnoj procjeni na obrascu IFP DA.

Ured za zakonodavstvo Vlade Unsko-sanskog kantona (u daljnjem tekstu: Ured) dao je dvije sugestije Ministarstvu. Po prvoj sugestiji Ureda Ministarstvo je već bilo postupilo jer je Prijedlog Plana bio upućen na pribavljanje Mišljenja shodno članu 47. stav (7) Zakona o zaštiti okoliša Federacije Bosne i Hercegovine („Sl.novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj:15/21), a shodno drugoj sugestiji Ureda Plan je upućen i Uredu Vlade Unsko-sanskog kantona od kojih je dobijeno Mišljenje da Plan zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona ne predstavlja strateški dokument u smislu Zakona o razvojnom planiranju i upravljenjem razvoja i Federaciji Bosne i Hercegovine, odnosno da se ne radi o Strategiji razvoja kantona niti o sektorskoj strategiji te se isti može uputiti u daljnju proceduru, u skladu sa dosadašnjom praksom.

Takođe, u skladu sa članom 47. stav 7. Zakona o zaštiti okoliša Federacije BiH, a koji glasi:

“Prijedlog kantonalnog plana zaštite okoliša dostavlja se Federalnom ministarstvu, Federalnom ministarstvu prostornog uređenja, Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Savjetodavnom vijeću za okoliš.....“, Ministarstvo je dostavilo Prijedlog Plana na davanje mišljenja navedenim federalnim institucijama, kao i Savjetodavnom vijeću za okoliš.

Federalno ministarstvo prostornog uređenja dostavilo je mišljenje u kojem navode da pitanja zaštite okoliša nisu u njihovoj nadležnosti, dok je Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva dostavilo svoje komentare po isteku roka za dostavljanje komentara, koje je nosioc izrade dokumenta prihvatio i obradio u Planu i matrici komentara u Izvještaju o provedenoj Javnoj raspravi.

Federalno ministarstvo okoliša i turizma nije se očitovalo, kao ni Savjetodavno vijeće za okoliš iako su osim pisanog zahtjeva kontaktirani i telefonskim putem.

FINANCIJSKA SREDSTVA

Sredstva za izradu Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024.-2032.godina obezbjeđena su Budžetom Ministarstva za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša USK-a : izvor 30, projekat OKOLIS1, razdjel 19, glava 01, potrošačka jedinica 0001, funkcionalni kod 0660.

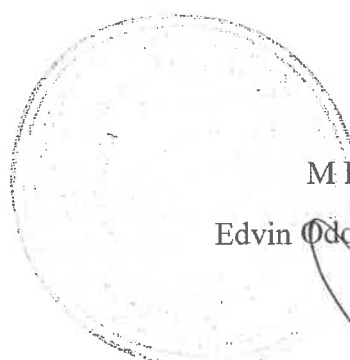
Implementacija Plana vršit će se na osnovu godišnjih operativnih planova subjekata odgovornih za izvršenje pojedinih aktivnosti navedenih u akcionom planu na realizaciji strateških i operativnih ciljeva utvrđenih Planom.

Za realizaciju izvršenja pojedinih mjera, aktivnosti i projekata predviđenih ovim Planom, potrebno je da odgovorni subjekti osiguraju finansijska sredstva za provođenje istih u okviru svojih godišnjih budžeta.

Osim federalnih, kantonalnih i općinskih izvora za financiranje djelatnosti zaštite okoliša, Kantonu i općinama stoje na raspolaganju i sredstva drugih institucija:

- Pred-pristupni i strukturni fondovi,
- Programi UN usmjereni na zaštitu okoliša i okolišna pitanja,
- Međunarodne razvojne banke,
- Međunarodne razvojne agencije,
- Fondovi pojedinih država (Švedska, Švicarska, Njemačka, Norveška i dr.),
- Druga međunarodna sredstva.

Subjekti odgovorni za izvršenje aktivnosti, mjera i projekata definiranih ovim Planom, mogu pojedine aktivnosti, mjere i projekte kandidirati međunarodnim fondovima koji finansiraju projekte iz oblasti zaštite okoliša, kao i drugim nivoima vlasti.

MINISTAR :

Edvin Odobašić, MA dipl.ing.arh.

A handwritten signature in black ink, which appears to be 'Edvin Odobašić', is written over the printed name and extends slightly to the right.

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
UNSKO - SANSKI KANTON
MINISTARSTVO ZA GRAĐENJE, PROSTORNO
UREĐENJE I ZAŠTITU OKOLINE

BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
THE UNA - SANA CANTON
MINISTRY OF BUILDING, PHYSICAL PLANNING
AND PROTECTION OF ENVIROMENT

IZVJEŠTAJ O ODRŽANOJ JAVNOJ RASPRAVI
O NACRTU PLANA ZAŠTITE OKOLIŠA NA PODRUČJU UNSKO-
SANSKOG KANTONA 2024.-2032. GODINA

I Uvod

Shodno članu 47. stav (3) Zakona o zaštiti okoliša Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 15/21) svaki Kanton dužan je donijeti Plan zaštite okoliša na svom području. Programom rada Vlade Unsko-sanskog kantona i Programom rada Skupštine Unsko-sanskog kantona predviđena je izrada i usvajanje Plana zaštite okoliša za Unsko-sanski kanton 2024.-2032. godina.

U skladu sa navedenim, Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša kao naručilac je nakon provedenog postupka javne nabavke, dana 30.10.2024. godine sa izabranim dobavljačem „Nlogic“ doo Sarajevo zaključilo Ugovor o javnoj nabavci usluga za – „Izradu Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024.-2032. godina“ broj: 11-45-13192-1/24.

Nakon potpisivanja ugovora Vlada USK-a je imenovala interresornu Komisiju za izradu Plana zaštite okoliša, koja broji 18 članova, a čine je predstavnici Ministarstva za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša, općina/gradova USK-a, Ministarstava privrede, Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Kantonalne uprave za inspekcijske poslove, Kantonalne uprave civilne zaštite, akademske zajednice (Biotehničkog fakulteta u Bihaću), Nacionalnog parka „Una“, Zavoda za javno zdravstvo i nevladinog sektora.

Vlada Unsko-sanskog kantona Zaključkom broj: 03-02-51-801/2025 od 12.08.2025. godine utvrdila je Nacrt Plana zaštite okoliša za Unsko-sanski kanton 2024.-2032. godina i isti uputila Skupštini Kantona na daljnju proceduru.

Skupština Unsko-sanskog kantona je dana 31.10.2025. godine donijela Zaključak broj: 01/1-2-45-568/25 kojim je prihvatila Nacrt Plana i zadužila Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša da u roku od trideset dana od dana donošenja Zaključka organizira i provede Javnu raspravu o Nacrtu Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona za period 2024.-2032.godina.

Shodno Zaključku Skupštine Unsko-sanskog kantona broj: 01/1-2-45-568/25 od 31.10.2025. godine Ministarstvo je provelo Javnu raspravu na navedeni dokument, tako da je isti dostavilo: svim općinama/gradovima USK-a, svim javnim komunalnim preduzećima, svim ministarstvima USK-a, Knatonalnoj upravi civilne zaštite, Kantonalnoj upravi za inspekcijske poslove, Biotehničkom fakultetu u Bihaću, da u ostavljenom roku (30.11.2025.godine), dostave svoje primjedbe/sugestije/mišljenja. Takođe dokument je objavljen na web-stranici Vlade Unsko-sanskog kantona 03.11.2025.godine (uključivanje javnosti u proces izrade dokumenta), radi uvida i dostavljanja primjedbi svih zainteresiranih.

Za održavanje centralne Javne rasprave Ministarstvo je odredilo datum 12.11.2025. godine, te je u periodu od donošenja Zaključka Skupštine USK-a do početka Javne rasprave izvršilo sve organizacijske i tehničke pripreme: osiguralo stručna lica (nosioca izrade Plana) za vođenje rasprave, tonsko snimanje, izvršilo prethodne najave i pozvalo sve zainteresirane

subjekte i pojedince da se aktivno uključe u Javnu raspravu, te stalno koordiniralo pripremne aktivnosti.

U skladu sa navedenim Zaključkom Skupštine Unsko-sanskog kantona, Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša održalo je Javnu raspravu 12.11.2025. godine u 11³⁰ sati u sali Skupštine Unsko-sanskog kantona.

II PREGLED JAVNE RASPRAVE O NACRTU PLANA ZAŠTITE OKOLIŠA UNSKO-SANSKOG KANTONA 2024.-2032.

Javna rasprava održana je 12.11.2025. godine u prostorijama Skupštine Unsko-sanskog kantona, sa početkom u 11³⁰ sati.

U uvodnom obraćanju na Javnoj raspravi ispred Ministarstva za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša obratila se pomoćnica ministra za zaštitu okoliša i komunalne djelatnosti, ujedno i predsjednica Komisije za izradu Plana zaštite okoliša, gđa. Mersija Talić i prezentirala hronologiju aktivnosti koje su prethodile donošenju Nacrta Plana.

Od strane nosioca izrade NLogic d.o.o. Sarajevo, na Javnoj raspravi prisustvovali su gosp. Kemal Hodžić i gosp. Nedim Pločo. Nakon uvodnog obraćanja gosp. Kemal Hodžić prisutnima je prezentirao Nacrt Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024.-2032. godina.

Nakon prezentacije svi prisutni su pozvani da daju svoje komentare na Nacrt Plana, te su zamoljeni da svoje komentare dostave i u pisanoj formi do 30.11.2025. godine na adresu Ministarstva za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša.

Javnoj raspravi prisustvovalo je ukupno 27 učesnika, većinom članovi ispred gradova/općina, kao i predstavnici komunalnih preduzeća. Pored njih učešće na Javnoj raspravi su uzeli i predstavnici kantonalnih ministarstava, kao i kantonalnih institucija.

Tok rasprave:

- Gđa. Esmā Hergić predstavnik Grada Bosanska Krupa

Gđa. Hergić je istakla da je dokument obiman i da je usklađen sa Strategijama viših nivoa vlasti. Naglasila je da će dostaviti primjedbe u vidu revidiranih podataka za grad Bosansku Krupu, iz razloga što je na dosta mjesta u samom dokumentu pomenuta Bosanska Krupa. Grad radi na izradi već nekih planskih dokumenta koji su predviđeni akcionim planom, pa tako je u fazi donošenja Strategije zaštite rijeke Krušnice, kao i Plana zaštite dva područja rijeke Une u Bosanskoj Krupi. Pored ovoga gđa. Hergić istakla je i značaj povećanja finansijskih izdvajanja, kako bi se mogle pratiti realizacije ovih mjera. Pohvalila je Ministarstvo u pogledu izdvajanja dosadašnjih sredstava prema jedinicama lokalne samouprave (u daljnjem tekstu JLS), u polju zaštite okoliša. Što se tiče upravljanja otpadom pomenula je da je Grad Bosanska Krupa aplicirao za projekt prema Svjetskoj banci i da je u fazi finalizacije.

Gđa. Mersija Talić se osvrnula na rečeno od strane gđe. Hergić, te konstatovala da se slaže u tome da treba povećati budžetska sredstva kako Kantona, ali i da trebaju JLS povećati izdvajanja finansijskih sredstava. Pored ovoga potrebno je i da JLS imaju pripremljene projekte, kako bi mogli aplicirati za sredstava sa viših nivoa vlasti. Pored finansijskih problema, ovu oblast karakteriše i manjak ljudskog resursa, kako u Ministarstvu, tako i u JLS.

- Gosp. Edin Kekić predstavnik JKP "Vodovod i kanalizacija" Velika Kladuša
Izlaganje gosp. Kekića ogledalo se u dobroj praksi korištenja finansijskih sredstava koje su dosad uložene u JKP "Vodovod i kanalizacija" u pogledu prelaska sa plinskog hlorisanja vode na sistem natrijev hipohlorita, te je sugerirao da se i u budućnosti provode aktivnosti na tome da svi gradovi/općine prestanu sa korištenjem plinskog hlorisanja vode iz razloga što je šetno po sam ekosistem. Drugi razlog je što je i na nivou Europske unije donesena zabrana upotrebe hlor plina u hlorisanju vode, pa će samim tim i nabava tog plina biti otežana zbog zatvaranja pogona za punjenje. Sugestija je bila da se u okviru Javnih poziva preciznije definiše i ovaj segment zamjene plin hlora, iz razloga što je to i ekološki problem.

Gđa. Mersija Talić je pohvalila izlaganja gosp. Kekića, te je pomenula da je projekat sufinanciran i od strane Ministarstva. Projekat je jako dobar i planira se u skorije vrijeme održati sastanak na ovu temu sa predstavnicima vodovodnih preduzeća kako bi se navedeni projekat prezentirao. Opet je istaknut problem manjka ljudi koji bi bili uključeni u ovu problematiku.

- Gosp. Ferid Bašić predstavnik Općine Velika Kladuša
Nacrt je urađen dobro, možda malo i preambiciozno. Nedostaci koje je sugerirao gosp. Bašić je neusklađenost određenih podataka, te je naveo da će se pismenim putem očitovati. Riječ je bilo i o postavljanju mjerne stanice za kvalitet zraka u općini Velika Kladuša, obzirom da duži vremenski period imaju problema sa privrednim društvom Hajrat koji ima kamenolom i asfaltnu bazu, čijim aktivnostima dolazi do velikog onečišćenja zraka. Drugi problem su otpadne gume, nije obrađeno u samoj strategiji, te je uputio pitanje postoji li mogućnost izgradnje regionalnog centra za upravljanje gumama. Jedan od većih problema koji je on iznio je i problem nekadašnjih hala Agrokomerca, odnosno ostatci staklene vune. Problem odlaganja takvog otpada nije riješen na adekvatan način te im stvara ogromne probleme. Gosp. Bašić je spomenuo i navodno postojanje radioaktivnog otpada koji je ostao iza SFOR-ove baze za koje se ne zna tačno šta sadrži taj otpad.

Gosp. Kemal Hodžić se osvrnu na izlaganja gosp. Bašića, te je upoznao prisutne da je u prioritarnim mjerama navedena i staklena vuna iz ovakvih objekta o kojima je govorio gosp. Bašić.

- Vesna Muslić, predstavnik Aquasan Mreža u BiH

Pohvalila je izlaganje gosp. Kemala Hodžića, te je postavila pitanje tretiranja otpadnog mulja, koji nije obrađen u Nacrtu.

Gosp. Kemal Hodžić se osvrnu na izlaganja gđe. Muslić, te je upoznao prisutne da je u nekim segmentima dodana ova problematika, nakon što su dobili relevantne podatke od JKP „Vodovod“ Bihać.

- Gđa. Zinka Čizmić, predstavnik Gradske uprave Cazin

Pohvalila je izlaganje gosp. Kemala Hodžića, te navela da je dokument jako dobro urađen i zahvalila se na tome što su uvažili prijašnje primjedbe koje je imala. Očitovat će se na ovaj dokument naknadno do planiranog roka od 30.11.2025.

Na kraju gđa. Mersija Talić prisutne je zamolila da komentare i sugestije dostave najkasnije do 30.11. 2025. na adresu Ministarstva.

Javna rasprava je završena u 13⁰⁰.

III PISANE PRIMJEDBE I KOMENTARI NA NACRT PLANA UPRAVLJANJA OTPADOM UNSKO-SANSKOG KANTONA 2023.-2028.

Primjedbe dostavljene putem e-maila

- Odjeljenje za zaštitu okoliša i komunalne djelatnosti resornog Ministarstva

Veći dio mišljenja, primjedbi i komentara od strane ovog Osjeljenja na prednacrt Plana zaštite okoliša USK-a 2024.-2032. godina već je usvojen usvojen, odnosno izvršene su korekcije u tekstu nacrt dokumenta.

Na Nacrt Plana zaštite okoliša USK-a 2024.-2032. godina dati su sljedeći komentari:

Opći komentari

1. Usklađenost sa planskim dokumentima:
Nacrt nije dovoljno povezan s važećim prostornim i strateškim dokumentima,
Potrebno je uvesti tabelarni pregled usklađenosti i precizirati obaveze za izmjene lokalnih i kantonalnih planova.
2. Plan „površno“ tretira uticaje sektora građenja (urbanizacija, betonizacija, nelegalna gradnja, devastacija prostora).
3. Prostorno planiranje
Nedovoljna integracija okolišnih ciljeva u prostorno planiranje.
Potrebno je uvesti obavezne karte, zone zaštite i analize uticaja.
4. Građenje i urbanizam
Nedovoljno tretiranje uticaja sektora građenja, Uvesti strožije mjere kontrole nelegalne gradnje,
Predlaže se kontrola nelegalne gradnje, kriteriji zelene gradnje i upravljanje.
5. Infrastruktura i nadležnost Ministarstva
Nedovoljno konkretne mjere za infrastrukturu (otpad, vodni objekti, klizišta).
Prijedlog da se unesu rokovi, projekti i obaveze po općinama.
6. Nadležnosti i odgovornosti

Nisu jasno definisani nosioci mjera. Potrebno je uvesti tabelu odgovornosti (nosilac, su-nosioci, partneri).

7. Klimatske promjene

Nedostatak jasnog poglavlja o klimatskoj prilagodbi. Predlaže se uvođenje mjera za poplave, suše i energetska efikasnost.

8. Zaštita zraka

Mjere su općenite. Predlaže se uvođenje dodatnih mjernih stanica, kratkoročnih mjera pri prekoračenjima i smanjenje emisija iz ložišta.

9. Upravljanje vodama

Nisu definisani prioritetni projekti kanalizacije i prečistača.

Prijedlog - formiranje liste projekata po općinama.

10. Inspeksijski nadzor

Mjere za jačanje inspekcija nisu definisane.

Predlaže se povećanje kapaciteta i uvođenje digitalnih alata.

Prikaz komentara i mišljenja prema sadržaju Nacrta PZO

11. Kada je u pitanju opširnost pojedinih segmenata, smatramo da je u poglavlju 2.1. preopširna tačka 2.1.3. Pedološke karakteristike terena, te da je za predmetni dokument nepotrebno opisivati u detalje svaki tip tla. Činjenica je da je zastupljenost većine opisanih tipova tla manja od 1% , predložimo da po pitanju zastupljenosti tipova tla na području USK-a dovoljno je isto predstaviti kroz tabelu 4: Tipovi zemljišta prema Nacionalnoj klasifikaciji (str. 40).
12. U tabeli Rječnik pojmova skraćenica MPVŠ – pogrešan pun naziv (Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva),
Nedostaju skraćenice NPŠ, SECAP, NBSAP,
Skraćenice u tabeli poredati po abecednom redu.
13. Na strani 42., tačka 2.1.4. u zadnjoj rečenici kao značajni vodotoci USK-a spominju se Unac, Sanica, Glinica i Gorjenica. Vodotok Gorjenica je nepoznat, a osim ostala tri navedena vodotoka potrebno je navesti i ostale vodotoke.
14. Na strani 67. spominju se „sjedišta na 6 općina USK“ koje su navedene u zagradi – izvršiti ispravku u smislu da su sjedišta „u 6 gradova/općina“.
15. Na strani 171. U tabeli 48. Zaštitne zone dodati zaštitnu zonu Jelašinovačko polje, obzirom da je donešena Odluka o vodozaštitnoj zoni Jelašinovačkog polja iz razloga što je to područje kraško sa dosta ponora, koji napajaju vodotoke u općini Sanski Most kao i izvorišta koja se koriste za vodosnabdijevanje.
16. Na strani 176. U četvrtom pasosu „Najviša izmjerena satna koncentracija NO₂ u Livnu.“ – izvršiti ispravku u smislu naziva grada i eventualno iznosa koncentracije ako se napisani podatci odnose na Livno.
17. Strana 222. Tabela 69. Lista okolišnih problema
Održivo upravljanje resursima:
Prva stavka – nije problem „sprječavanje“ – problem je „izgradnja objekta za skladištenje i odlaganje RAO i IRAO na Trgovskoj gori,

Kvalitet zraka, klimatske promjene i energija:

Druga stavka - izvršiti ispravku na način: „Korištenje ogrijevnog drveta i uglja (u manjim količinama) u kućnim ložištima,

Peta stavka - „Nedostatak adekvatnog monitoringa u industriji.....“ stupanjem na snagu novog Zakona o zaštiti okoliša povećani su kapaciteti-pragovi za izdavanje okolišnih dozvola, a u skladu sa Pravilnikom o registru zagađivača i zagađenjima okoliša nadležni organ za vođenje baze podataka je FMOIT.

Zadnja stavka – „Nepostojanje zakonodavnog okvira za regulisanje svjetlosnog zagađenja“ – nije u nadležnosti kantona- brisati ovu stavku.

Upravljanje otpadom:

Prvu stavku brisati, obzirom da je uspostavljen Informacioni sistem upravljanja otpadom, te ovaj problem nestoji, umjesto toga može se definisati problem kao „neredovan unos podataka u ISUO“.

Hemijska sigurnost i buka:

Treća stavka – „Nepostojanje zakona na kantonalnom nivou“ – netačna konstatacija – postoji kantonalni Zakon o zaštiti od buke, dok zakonodavstvo vezano za hemijsku sigurnost je propisano na višim nivoma vlasti – brisati stavku,

Četvrta stavka – „Nepostojanje Registra postrojenja u kojima su prisutne opasne supstance“ – u skladu sa Pravilnikom o registru postrojenja u kojima su prisutne opasne supstance nadležni organ za vođenje Registra je FMOIT.

18. Strana 225. Tabela 70. Lista okolišnih prioriteta

Upravljanje otpadom:

U drugoj stavci brisati „u skladu sa potrebama i mogućnostima svake JLS“,

Očuvanje izgrađenog okoliša:

Četvrta stavka „Unaprijediti sistem upravljanja posebnim kategorijama otpada“ brisati iz ove komponente i istu stavku dodati komponenti Upravljanje otpadom,

Brisati petu, šestu i sedmu stavku – ne pripadaju ovoj komponenti,

Hemijska sigurnost i buka:

Brisati prvu i drugu stavku – ne pripadaju ovoj komponenti,

Brisati četvrtu stavku – nije u nadležnosti kantona.

Komentari na Akcioni plan:

I Održivo upravljanje resursima

Mjera 1. i 2. - Izvršiti ispravku u skladu sa Mišljenjem i komentarima ovog Ministarstva od 04.07.2025. godine,

II Upravljanje vodama

Mjera 12. – u nosioce aktivnosti dodati MPVŠ,

V Zaštita prirode

Mjera 5. – Nosioc aktivnosti – brisati FMOIT, a dodati MPVŠ.

- Odjeljenje za urbanizam, prostorno uređenje i građenje resornog Ministarstva Dostavljeni su sljedeći prijedlozi, primjedbe i komentari:

1. Površina USK se spominje na par mjesta u sklopu dokumenta. Kako površina nije apsolutno definirana, prijedlog je da se već postojeće razlike navedenih površina unutar samog dokumenta usklade sa već postojećim strateškim dokumentom Prostornog plana Unsko-sanskog kantona za period od 20 godina i obuhvata površinu ovog dokumenta kako bi se podaci uskladili. (tabela 2. i 11.)
2. Strana 53. slučajne greške: općina Velika Kladuša; Najveći broj stanovnika ima Cazin, slijedi Bihać pa Velika Kladuša. Korišteni podaci procjene broja stanovnika Federalnog zavoda za statistiku FBiH za 2024. godinu su realniji sadašnjem stanju nego službeni podaci broja stanovnika sa zadnjeg popisa iz 2013. godine. Provjeriti mogu li se koristiti podatci procjene, a ne službeno zabilježeni podaci iz 2013. godine. Obaveza Popisa stanovništva je svakih 10 godina. Ispravan i harmoniziran broj površine i korisnika određenog prostora doprinosi jasnijim i boljim rezultatima procjena stanja kao i razloga za provođenje određenih mjera. Primjer: površina poljoprivrednog zemljišta: 40,82% a ne 40,13%. Razlika je mala ali je cilj da dokument bude što bolji i precizniji.
3. Strana 68-85: Šumske površine se razlikuju od prethodno dostavljenih od strane istog izvora. (PPUSK strana 99.) Potrebno usklađivanje ili uvođenje vremenskih dimenzija (datum izvora podataka).
4. Ispravke unutar tabele br. 38: Sanski Most ima prostorno-planski dokument... ažurirati stanje.
5. Nedostatak grafike - shodno prikupljenim i dostavljenim podacima nosiocu izrade Nacrta Plana zaštite okoliša.
6. Mjere unaprjeđenja: Prostorno-planska dokumentacija - PPUSK je usvojen odlukom o provođenju zaštite okoliša. Također propisuje izradu dalje razvojne i detaljne prostorno-planske dokumentacije koja će dodatno definirati uvjete korištenja ovog prostora. Istaknuti ključnu ulogu PP dokumentacije za NP Una, park prirode Grmeč, areali kestenovih šuma, područje Une nizvodno od Bihaća, područje Sane sa Sanicom, kao i mnoge druge rekreacione zone.
7. Mjere unaprjeđenja razvoja vođenja GISa i baza podataka kroz sve sektore. Popularne dvije kategorije su DIGITALNA TRANSFORMACIJA i GREEN BUDGETING, a isto se može izvesti vođenjem dokaza o sufinanciranju unaprjeđenja energetske efikasnosti u zgradarstvu, Registar emisija u zrak (zadnji podaci 2019.godine), postavljanje mjernih stanica koje bi rezultirale poboljšanim bazama, kao i posebno praćenje stanja gasa u realnom vremenu. Izgradnja pješačkih staza, biciklističkih dionica, GIS baza izgradnje objekata održivih izvora energije na kantonu, GIS aplikacije za vjetar i sunce, karta klime, unaprjeđenje zakonodavstva po pitanju zaštite voda, praćenje uzgoja poljoprivrede i zdravlja šuma. Sve zajedno pomaže transparentnom i održivom načinu prikupljanja podataka o stvarnom stanju.
8. Mjere unaprjeđenja razvoja saradnje i razmjene sa RH i RS, kako su izvori i posljedice kvalitete zaštite okoliša ovisni i podataka van granica kantona (emisije u zraku, vodno područje, fauna).
9. Mjere unaprjeđenja: Međusektorska saradnja - stalna komunikacija za poboljšanje uslova.
10. Mjere unaprjeđenja: Korištenje brownfielda, bolji monitoring eksproprijacije i rada asfaltnih baza.
11. Edukacija, promocija Zelenog kantona.

- Gđa. Esma Hergić - predstavnik Grada Bosanska Krupa

Dostavljene su sljedeće primjedbe na Nacrt dokumenta ispred Grada Bosanska Krupa:

1. str. 108 - ukupni procenat priključenog stanovništva na centralni gradski vodovodni sistem je 97 %,
2. str. 111 - ukupna dužina kanalizacione mreže je 22 km;
3. str. 115 - Tabela br. 38 - usvojena Odluka o izmjeni dopuni Prostornog plana, (Sl.glasnik grada BK br. 8/24);
4. str. 152 - Odluka o zaštiti izvorišta Luke, (Sl. glasnik grada BK br. 5/22);
5. str. 171 - Tabela br. 48, dodati izvorište Luke;
6. str. 183 - postoji Plan upravljanja otpadom deponije Meždre - Vlaški do iz oktobra 2025., na odobrenju u Kantonalnom ministarstvu za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša USK;
7. str. 212 - u anketi učestvovalo ukupno 75 učesnika, kopije dostavljene konsultanantu. Ostali dijelovi dokumenta su usklađeni za postojećom strateško-planskom dokumentacijom tako da nemam posebnih prijedloga.

- Zinka Čizmić, predstavnik Gradske uprave Cazin

Dostavljene su sljedeće primjedbe na Nacrt dokumenta ispred Grada Cazina.

1. str.110. Dodati: na području Grada Cazin izgrađena su dva postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, odnosno biljni uređaji za prečišćavanje otpadnih voda (BUPOV) u naseljima:
 - Ljubijankići, kapaciteta 600 ES, zajedno sa kanalizacionom mrežom dužine 2.000 m i
 - Polje, kapaciteta 400 ES, zajedno sa kanalizacionom mrežom dužine 2.390 m i pumpnom stanicom.
2. str.114. izmijeniti tabelu na način: lokalni ekološki plan umjesto „NE“ da stoji „ISTEKAO“ i za Plan upravljanja otpadom da stoji „U IZRADI“
3. str. 185. Umjesto: „Popis divljih deponija sa područja grada Cazina: Putni pravac Cazin – Donja Koprivna – Bužim; putni pravac Projsa – Kriva Bukva; izletišta Krčane; izletišta Suljići i Omeragina Luka; Horozovo Brdo (lokacija Grabik); Jonozovići (lokacija Grabik); putni pravac Granica i Pivnice; parcele u Gornjim Majetićima (k.č. 279 i 35/1, k.o. Majetići); parcela na granici MZ Polje i MZ Majetići (k.č. 1152/1 i 1153, k.o. Polje); parcela u naselju Kula Begić (k.č. 1087/1) - djelimično sanirana; parcela k.č. 1409, parcela u naselju Mesići - Kućišta (k.č. 1404); „Branjevina“ na putu prema Marinu most; šuma na relaciji putnog pravca Vilenjača - Donja Koprivna; područje oko rijeke Horljave; Jusin put - autobusno stajalište; spomenik na Crnom dolu; stajalište za automobile u Crnom dolu; privatna parcela u naselju Gračanica; stara osnovna škola; Seferagići na vrh Bukovlja Crnaja (AC hale); šuma kod Halida Ružnića; Kordun šuma; Grabići uz regionalnu cestu R403b; Ostrožacka strana između starog grada i kuće Nurage Majetića; Brezik šuma - put iza benzinske pumpe Đuzelić; Ostrožac na granici s Osretkom (k.č. 1312/2); putni pravac Hadžići - Perčin; putni pravac Selimovići - Maletići; putni pravac Mujakići - Negovići; putni pravac Bajrektari – Lanište - izvorište Bukva, Gradina (dvije deponije). Gradsko vijeće Grada Cazina na XXI redovnoj sjednici održanoj 30.05.2023. godine usvojilo „Plan sanacije divljih odlagališta otpada na području Grada Cazin“, treba da stoji: Tokom izrade Plana sanacije divljih odlagališta otpada na području Grada Cazin („Službene novine Grada Cazin“, broj: 7/23) evidentirane su postojeće divlje deponije na području Grada Cazin. U istom je određen rok za sanaciju istih,

te je komunalna inspekcija Grada Cazin u saradnji sa JKP „Čistoća“ Cazin sanirala sve evidentirane divlje deponije. Trenutno se divlje deponije pojavljuju sporadično, ali se u vrlo kratkom roku saniraju.

- Fatima Pečenković, predstavnik Grada Bihaća

Dostavljene su sljedeće primjedbe na Nacrt Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024.-2032. godina, kako slijedi:

1. Poglavlje - Izvorišta „Klokot i Privilica“ - vodozaštitno područje- str. 73, 74 mijenja se tako da glasi:

“Grad Bihać sa prigradskim naseljima, vodom za piće snabdijeva se sa pet izvora i jednog subarteškog bunara i to: Klokot, Privilica, Toplica, Ostrovica, Trebljenik-Žegar i subarteški bunar Gata. Izvorišta Klokot i Privilica su jedan od glavnih snabdjevača pitkom vodom grada Bihaća i prigradskih naselja.

Izvorište Klokot locirano je na oko 6 km zapadno od Bihaća na vrelu istoimene rijeke, koja se ulijeva u Unu nizvodno od grada. Vrelo izbija iz kraške pećine, situirane u podnožju Željavskog platoa, tj. Baljevačkog polja.

Izvorište Privilica nalazi se u istoimenom naselju u Bihaću, na lijevoj obali Une, oko 2 km uzvodno od gradskog mosta u Bihaću. Vrelo izbija u podnožju brda Glavica, neposredno pored saobraćajnice koja vodi od Bihaća prema Golubiću.

Gradsko vijeće Bihać usvojilo je Odluku o zaštiti izvorišta vode za piće Klokot i Privilica („Službeni glasnik Grada Bihaća“, broj: 12/19) i Odluku o zaštiti izvorišta vode za piće Ostrovica i Toplica („Službeni glasnik Grada Bihaća“, broj: 8/21).

Prema stepenu opasnosti od zagađenja i drugih štetnih uticaja koji mogu nepovoljno djelovati na zdravstvenu ispravnost vode ili na izdašnost izvorišta Klokot i Privilica, uspostavljene su četiri zaštitne zone: Prva zaštitna zona – zona sa najstrožijim zabranama i ograničenjima, Druga zaštitna zona – zona sa strogim zabranama i ograničenjima, Treća zaštitna zona – zona sa umjerenim zabranama i ograničenjima i Četvrta zaštitna zona – zona sa preventivnim zabranama i ograničenjima. Područje prve zaštitne zone izvorišta Klokot: površina zone iznosi $P=3210.00 \text{ m}^2$, dok je obim ovoga područja $O=574.00 \text{ m}$,

Područje prve zaštitne zone izvorišta Privilica: površina zone iznosi $P=1943.00 \text{ m}^2$, dok je obim ovoga područja $O=245.00 \text{ m}$.

Prva zaštitna zona je zona sa najstrožijim zabranama i ograničenjima.

U ovoj zoni zabranjene su sve aktivnosti koje nisu u direktno je vezi sa normalnim radom i održavanjem sistema za vodosnabdijevanje.

U prvoj zaštitnoj zoni uz primjenu određenih standarda i mjera dopuštena je izgradnja kanalizacije i drugih infrastrukturnih instalacija koje omogućuju redovno funkcionisanje objekata vodozahvatnog područja, prirodni uzgoj trave bez upotrebe đubriva i drugih agrotehničkih sredstava, kontrolisana sječa i krčenje šume.

Druga zaštitna zona je zona sa strogim zabranama i ograničenjima.

U ovoj zaštitnoj zoni uz primjenu određenih standarda i mjera dopušteno je: deponije industrijskog otpada bezopasnog za kvalitet vode na izvorištu, izgradnja kanalizacije i drugih

infrastrukturnih instalacija koje omogućuju redovno funkcionisanje objekata vodozahvatnog područja, poljoprivredna proizvodnja zdrave hrane bez korištenja vještačkih đubriva, stajnjaka, pesticida, herbicida i insekticida, kontrolisana sječa i krčenje šume, turističke aktivnosti (splavarenje, rafting...), rekreacioni i sportski ribolov, održavanje postojećih građevinskih objekata bez promjene namjene, izgradnja urbanih prometnica i pripadajućih objekata (parkirališta, mostova, tunela), stočarska i peradarska proizvodnja za vlastite potrebe pojedinačnih domaćinstava, izgradnja i rad sportsko-rekreacionih i banjско-lječilišnih objekata, kampovanje ili drugi vid organizovanog okupljanja ljudi u prirodi, izgradnja i rad otvorenih sportskih terena, izgradnja i rad skijališta.

Prilikom certificiranja šuma područje prve vodozaštitne zone izdvojeno je kao šume visoke zaštitne vrijednosti u kategoriju HC VF-a-4- Šumska područja koja osiguravaju osnovne prirodne usluge u kritičnim situacijama, odnosno subkategoriju 4a- Šume važne za opskrbu vodom. Vodozahvatno područje je predstavljeno kroz prvu i drugu zaštitnu zonu i prostire se na površini od 5860,5 ha. Od ove površine na visoke šume sa prirodnom obnovom otpada 3793,6 ha, na šumske kulture 346,0 ha. Prema uređivačkoj podjeli čitavo ovo područje obuhvata, cijele odjele ili pak dijelove ukupno 68 odjela u privrednoj jedinici "Plješivica" i cijele ili dijelove 6 odjela privredne jedinice "Gata".

- Ovo iz razloga što podaci koji su navedeni u Nacrtu ne važe iz razloga što su donesene nove odluke koje su regulisale navedenu materiju i kojima je izvršeno usaglašavanje sa federalnim pravilnikom o zaštitnim zonama.

2. Str. 107, 108

Tabela 32: Vodosnabdijevanje stanovništva

U tabeli kod stavki - stanovništvo priključeno na centralni i ostali vidovi vodosnabdijevanja vezano za podatke Grada Bihaća

Brisati brojeve 93% i 7% a treba da stoji: "95% i 5%".

U istom redu tabele pod stavkom "izvorište" pored riječi Klokot, Privilica, Toplica, Ostrovica, dodati riječi: "Trebljenik-Žegar i subarteški bunar Gata".

3. Str. 111

Izmijeniti stav 1. i 2. tako da glasi:

„Sistem odvodnje je podjeljen na sistem na lijevoj obali rijeke Une (Ao kolektor) i sistem na desnoj obali rijeke Une (Bo kolektor). Sistem izgrađen početkom 80.-ih godina, bio je isključivo gravitacionog mješovitog tipa, a otpadne i oborinske vode urbanog dijela grada odvodio je u okolne recipijente (vodotoke) na više lokacija, sve do 2017. godine. Dužina mu je bila 58,5 km. Godine 2008. Njemačka razvojna banka (KfW) odobrila je Projekat „Odvodnja i prečišćavanje otpadnih voda Bihaća“ koji se sastojao od dvije komponente. Komponenta 1 bila je izgradnja i sanacija sanitarne i oborinske kanalizacione mreže, u okviru koje je izgrađeno 33 865 m sanitarne kanalizacione mreže i 20 097 m oborinske kanalizacione mreže, što ukupno čini 53 962 m kanalizacione mreže. Ukupna dužina kanalizacione mreže Grada Bihaća čini 153 km“.

- Ovo iz razloga što su podaci ažurirani sa stvarnim stanjem, vodovodno preduzeće je u međuvremenu uspostavilo evidenciju septika, te će Grad Bihać odustati od projekta DECENT u Gati zbog nemogućnosti rješenja imovinsko pravnih odnosa.

4. Str. 113

U tabeli 36. Pregled vodotoka koji izazivaju poplave i područja ugroženih poplavama na području gradova/općina USK-a

-Grad Bihać riječi: odbrambeni nasip na području Velhovskog polja u dužini od 5,12 km

Treba da glase: „odbrambeni nasip Velhovo na području naselja Kralje i Pokoj u dužini 3.734,00 km”

- ovo iz razloga što je to ukupna dužina nasipa Velhovo i u skladu s tim u postupku je ishodovanje akata o građenju za sanaciju navedenog nasipa.

5. Poglavlje - Otpadni mulj iz septičkih jama i uređaja za prečišćavanje otpadnih voda - str. 123

U drugom stavu, iza riječi: Ne postoji uspostavljen registar septičkih jama na području kantona,

Treba dodati riječi: „izuzev grada Bihaća koji je izradio Plan i Program pražnjenja i Evidenciju vlasnika i korisnika sabirnih i septičkih jama“

Brisati brojeve i riječi: ukupno 10.992 korisnika (9.815 fizičkih lica i 1.107 pravnih lica) za 2020. godinu

Treba da stoje riječi: „ukupno 11.777 korisnika (10.607 fizičkih lica te 1.170 pravnih lica) za 2024. godinu“

Brisati brojeve i riječi: ukupna proizvedena količina mulja, kao nusprodukta prečišćavanja otpadnih voda iznosila je 713,52 t.

Treba da stoje brojevi i riječi: „zbog smanjenje količine mulja u sistemu, u 2024.godini ukupno je obezvodnjeno 33,36 t mulja, kao nusprodukta prečišćavanja otpadnih voda na PPOV-u”.

6. Str. 124

Tabela 43 Podaci o eko-otocima i reciklažnim dvorištima na području USK-a

r.b. 1 Bihać broj eko-otoka,

Brisati riječi: Na eko otocima se nalaze kontejnerske posude od 1100 litara (dva kom) za prikupljanje plastike i papira, te jedna kontejnerska posuda (zvono) za prikupljanje staklene ambalaže.

Treba da stoje riječi:

„Na eko otocima (nadzemnim i podzemnim) nalazi se: 25 kontejnera za odlaganje pet ambalaže, 25 kontejnera za odlaganje stakla, 25 kontejnera za odlaganje papira, 4 kontejnera za odlaganje električnog /elektronskog otpada i 48 zvana za staklenu ambalažu“

7. Poglavlje Lokalne ceste str. 127

U rečenici: Veliki udio lokalnih cesta, naročito u općinama Sanski Most i Bihać još uvijek čine makadamske ceste“

Treba brisati riječ „Bihać“.

- Ovo iz razloga što urbano područje grada Bihaća ima 83 km asfalta, makadam 0 km.

Vanurbano područje i dislocirane ceste 309 km-asfalt, 199 km makadam.

Na dislocirane puteve potpadaju, naselje Zavalje, Vučjak, Skočaj i južno područje Drvara

8. Poglavlje - Zaštita voda- str. 143

Dodati:

- Pravilnik o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdjevanje stanovništva („Službene novine Federacije BiH“, broj: 88/12).

9. Poglavlje - Prikaz lokalnih propisa u oblasti zaštite okoliša po jedinicama lokalne samouprave Grad Bihać -str.151

Brisati stavke od 1 do 5 i dodati nove tako da glase:

- Odluku o zaštiti izvorišta vode za piće Klokot i Privilica („Službeni glasnik Grada Bihaća“, br. 12/19)
- Odluka o zaštiti izvorišta vode za piće Ostrovica i Toplica („Službeni glasnik Grada Bihaća“, br. 8/21)
- Odluka o zonama sanitarne zaštite i zaštitnim mjerama izvorišta podzemnih termomineralnih voda “Gata”(„Službeni glasnik Grada Bihaća“, br. 6/25)
- Odluka o odvodnji i prečišćavanju otpadnih voda na području općine Bihać (Sl. glasnik općine Bihać, br. 7/13)
- Odluka o snabdijevanju pitkom vodom na području općine Bihać (Sl. glasnik općine Bihać, br. 8/13)
- Odluka o komunalnom redu (Sl. glasnik Grada Bihaća br. 6/22, 3/24, 8/25)

10. Poglavlje 4. Objekti za odlaganje komunalnog otpada -str. 183

Grad Bihać

U stavu 2. iza riječi: Odlagalište ne posjeduje dozvole za upotrebu, niti bilo koje druge dozvole za rad.

Treba dodati riječi: “Za sanaciju odlagališta otpada Gorjevac-Kruškovača, JKP “KOMRAD” d.o.o. Bihać uradilo je Plan prilagođavanja upravljanja otpadom za odlagalište komunalnog otpada koji je odobren Rješenjem Ministarstva za okoliš i turizam FBiH, broj: UP-I 05/2-23-11-16/13 od 07.02.2013.godine, te je Grad Bihać donio Plan upravljanja otpadom Grada Bihaća za period 2022.-2026. g.“(Plan je naveden kao donesen i u tabeli na str.115).

Primjedbe dostavljene putem pošte

- Ferid Bašić, predstavnik Općine Velika Kladuša

Dostavljene su sljedeće primjedbe na Nacrt dokumenta ispred Općine Velika Kladuša.

1. Nedostatak podataka o divljim deponijama na području Općine Velika Kladuša (odnosi se na tačku 4.3. - Upravljanje otpadom)

U Nacrtu Plana nije navedeno stvarno stanje vezano za veliki broj divljih deponija u Velikoj Kladuši, iako je ovo jedan od najizraženijih ekoloških problema na području općine.

U Planu upravljanja otpadom (2017-2022) evidentirane su 36 divlje deponije, dok je prema podacima prikupljenim u 2025. godini na području općine prisutna 21 aktivna divlja deponija.

Divlje deponije se najčešće formiraju:

- uz kontejnere za komunalni otpad,
- uz tokove rijeka i potoka,

- u napuštenim objektima,
 - na privatnim parcelama gdje je potrebno dodatno pribavljanje saglasnosti vlasnika.
- Ovaj problem se kontinuirano ponavlja, iako JKUP „Komunalije“ d.o.o. Velika Kladuša redovno vrši sanaciju prema svojim kapacitetima.

Predlaže se dopuna Plana:

Uvrstiti posebno poglavlje ili podpoglavlje o stanju divljih deponija u Općini Velika Kladuša, sa prikazom trenutnog broja deponija, problematikom ponovnog formiranja, te specifičnostima općine u pogledu nedostatka reciklažnog dvorišta i specijaliziranih posuda za određene vrste otpada.

2. Nelegalna odlagališta staklene vune — crne tačke ekološkog rizika (odnosi se na tačku 4.3. – Upravljanje otpadom i – 4.8. Opasni otpad)

U Nacrtu Plana nije evidentiran jedan od najvećih ekoloških problema na području općine - nelegalna odlagališta staklene vune (opasni otpad) koja potiče iz devastiranih objekata nekadašnjeg Agrokomerca.

Radi se o lokacijama gdje se nalaze velike količine:

- Staklene vune (opasni otpad zbog vlakana koja mogu štetno uticati na zdravlje i okoliš),
- Građevinskog otpada iz devastiranih farmi i objekata.

Lokacije nelegalnih odlagališta staklene vune (bivše farme Agrokomerca):

- Farma Zborište I, II i III
- Farma Dubrave
- Farma Drmeljevo
- Farme u Todorovskoj Čelinji (Selište)
- Farma u Todorovu (Veinac)
- Farme Šumatac
- Farme Orčeva Luka I i II
- Farma Nepeke
- Farma Dolovi
- Farma kunića — Johovica
- Farma Glinica I i II
- Farma Gradina
- Farma Crvarevac I i II
- Farma Elezovići I i II
- Farma Slapnica
- Farme u Bosanskoj Bojni
- Farma Jašići - Vidovska
- Farma Ponikve
- Farma – Todorovo

Sve navedene lokacije predstavljaju ozbiljne „crne tačke“ i potrebno ih je uvrstiti u plan.

Predlaže se dopuna Plana:

- Uključiti poglavlje o opasnom otpadu na području Velike Kladuše, posebno staklenoj vuni i građevinskom otpadu iz devastiranih objekata Agrokomerca.
- Uvrstiti ih u mapu ekoloških crnih tačaka kantona.
- Dodati mjeru za sanciju i trajno zbrinjavanje staklene vune.

3. Spisak evidentiranih divljih deponija po mjesnim zajednicama (2025.)

Kako bi Plan bio potpun, predlaže se uvrštavanje tačnih lokacija aktivnih divljih deponija, i to:

- Čaglica - Crvarevac
- Čelinja - Pjeskana Čelinja 1
- Crvarevac - Mekanovići prema Zborištu
- Elezovići - Elezovići (Pašići)
- Glavica - Pjeskana Biljeg
- Golubovići - Golubovići (Hašići)
- Golubovići - Rašinovac
- Miljkovići - Zaobilaznica
- Miljkovići - rijeka Kladušnica 2
- Mračalji – Pjeskana Čelinja 2
- Polje - Polje
- Sijakovac - Begluk 1
- Sijakovac - Begluk 2
- Šumatac - Agica Klanac Kudići
- Todorovo - Klenić prema Todorovu
- Todorovo - Golubovići (Kapan)
- Trn - Begluk 3
- Trnovi - kod azila za pse
- Trnovi - Hangar / Avioklub
- Trnovi - rijeka Kladušnica 1
- Vejinac - Vatreći Mlin Vejinac

Predlaže se dopuna Plana :

- Uvrstiti navedeni spisak u poglavlje koje se odnosi na stanje okoliša u JLS.
- Dodati mjeru za sistemsku sanaciju i monitoring divljih deponija u Velikoj Kladuši.

4. Zaključak

Predlažem da se sve navedene informacije ugrade u finalni tekst Plana, kako bi se realno stanje okoliša na području općine Velika Kladuša adekvatno prezentiralo i time omogućilo planiranje i finansijske i tehničke podrške za rješavanje ovih problema. Uvjerem sam da će ove sugestije unaprijediti kvalitet dokumenta i doprinijeti njegovoj praktičnoj primjeni na terenu.

- JKP „ VODOVOD“ Cazin

Dostavljene su sljedeće primjedbe na Nacrt dokumenta ispred JKP „ Vodovod“ Cazin

1. U tabeli br. 32 na stranici br. 108, poglavlje 2.4.1. Vodosnabdijevanje, pod rednim brojem 5 za Cazin neophodno je dodati izvorišta Stovrela i Pajića potok koja su također u funkciji javnog vodosnabdijevanja. Pored toga postoje još dva ispitana izvorišta koja trenutno nisu u sistemu javnog vodosnabdijevanja, a radi se o izvorištima Vrelo i Mlakulja.
2. U tabeli br. 34 na stranici br. 110, poglavlje 2.4.2. Odvodnja otpadnih voda, pod rednim brojem 8. za Cazin navedeno je da broj stanovnika priključenih na kanalizaciju iznosi 28.202 odnosno 40,63%. Ovaj podatak je neophodno ispraviti budući da trenutni broj priključenih domaćinstava u kanalizacionom sistemu Cazina iznosi 2.978. Uzimajući da je po zadnjem popisu prosječan broj stanovnika po domaćinstvu u Cazinu iznosi oko 4, može se zaključiti da je broj priključenih stanovnika oko 11.912, odnosno 17,16%.
3. Također, u opisnom dijelu ovog poglavlja je potrebno navesti da su u naseljima Polje i Ljubijankići izgrađeni biljni prečištači otpadnih voda i to za 400 ES (Polje), te 640 ES (Ljubijankići). Pored toga u toku je izrada idejnog projekta gradskog prečištača sa 15.000 ES u fazi 1 rada postrojenja i ukupno 25.000 ES za konačnu fazu postrojenja na novoj lokaciji na Slatinskim barama, koja bi obuhvatala urbanu zonu grada Cazina, dok je ranije urađena projektna dokumentacija na nivou glavnog projekta za kanalizacione sisteme sa prečištačem za naselja Stijena, Pjanići i Tržačka Raštela.
4. U tabeli br. 48 na stranici br. 171 u poglavlju 4.2. Upravljanje vodama je potrebno dodati izvorište Stovrela u gradu Cazinu za koje je odluka o zaštiti izvorišta usvojena 30.12.2020. godine.

Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša sve dostavljene komentare/prijedloge/sugestije dostavilo je nosiocu izrade Plana, kako bi isti bili analizirani, te shodno tome prihvaćeni komentari ugrađeni u tekst Prijedloga Plana.

Nakon pregleda dostavljenih komentara/prijedloga/sugestija od strane nosioca izrade Plana, isti je ovom Ministarstvu dostavio tabelarni prikaz svih primjedbi/komentara sa detaljnim obrazloženjem o statusu komentara/prijedloga (usvojen ili obrazloženje zašto nije usvojen).

TABELARNI PRIKAZ PRIMJEDBI/KOMENTARA NA NACRT PLAN ZAŠTITE OKOLIŠA 2024-2032.

STATUS UPITA I KOMENTARA NA NACRT PLANA ZAŠTITE OKOLIŠA USK		
Rb.	Komentar GRAD BIHAĆ	Poduzeta akcija ili obrazloženje
1.	<p>Izmjena poglavlja-Izvorišta „Klokot i Privilica “ vodozaštitno područje-str 73,74.</p> <p>Razlog: podaci koji su navedeni u Nacrtu ne važe iz razloga što su donesene nove odluke koje su regulisale navedenu materiju i kojima je izvršeno usaglašavanje sa federalnim pravilnikom o zaštitnim zonama.</p> <p>Poglavlje - Izvorišta „Klokot i Privilica“ - vodozaštitno područje mijenja se tako da glasi:</p> <p>“Grad Bihać sa prigradskim naseljima, vodom za piće snabdijeva se sa pet izvora i jednog subarteškog bunara i to: Klokot, Privilica, Toplica, Ostrovica, Trebljenik-Žegar i subarteški bunar Gata. Izvorišta Klokot i Privilica su jedan od glavnih snabdjevača pitkom vodom grada Bihaća i prigradskih naselja. Izvorište Klokot locirano je na oko 6 km zapadno od Bihaća na vrelu istoimene rijeke, koja se ulijeva u Unu nizvodno od grada. Vrelo izbija iz kraške pećine, situirane u podnožju Željavskog platoa, tj. Baljevačkog polja.</p> <p>Izvorište Privilica nalazi se u istoimenom naselju u Bihaću, na lijevoj obali Une, oko 2 km uzvodno od gradskog mosta u Bihaću. Vrelo izbija u podnožju brda Glavica, neposredno pored saobraćajnice koja vodi od Bihaća prema Golubiću.</p> <p>Gradsko vijeće Bihać usvojilo je Odluku o zaštiti izvorišta vode za piće Klokot i Privilica („Službeni glasnik Grada Bihaća“, broj: 12/19) i Odluku o zaštiti izvorišta vode za piće Ostrovica i Toplica („Službeni glasnik Grada Bihaća“, broj: 8/21).</p> <p>Prema stepenu opasnosti od zagađenja i drugih štetnih uticaja koji mogu nepovoljno djelovati na zdravstvenu ispravnost vode ili na izdašnost izvorišta Klokot i Privilica, uspostavljene su četiri zaštitne zone: Prva zaštitna zona – zona sa najstrožijim zabranama i ograničenjima, Druga zaštitna zona – zona sa strogim zabranama i ograničenjima, Treća zaštitna zona – zona sa umjerenim zabranama i ograničenjima i Četvrta zaštitna zona – zona sa preventivnim zabranama i ograničenjima. Područje prve zaštitne zone izvorišta Klokot: površina zone iznosi P=3210.00 m², dok je obim ovoga područja O=574.00 m,</p> <p>Područje prve zaštitne zone izvorišta Privilica:</p>	Usvojeno

površina zone iznosi $P=1943.00 \text{ m}^2$, dok je obim ovoga područja $O=245.00 \text{ m}$.

Prva zaštitna zona je zona sa najstrožijim zabranama i ograničenjima.

U ovoj zoni zabranjene su sve aktivnosti koje nisu u direktnoj vezi sa normalnim radom i održavanjem sistema za vodosnabdijevanje.

U prvoj zaštitnoj zoni uz primjenu određenih standarda i mjera dopuštena je izgradnja kanalizacije i drugih infrastrukturnih instalacija koje omogućuju redovno funkcionisanje objekata vodozahvatnog područja, prirodni uzgoj trave bez upotrebe đubriva i drugih agrotehničkih sredstava, kontrolisana sječa i krčenje šume.

Druga zaštitna zona je zona sa strogim zabranama i ograničenjima.

U ovoj zaštitnoj zoni uz primjenu određenih standarda i mjera dopušteno je: deponije industrijskog otpada bezopasnog za kvalitet vode na izvorištu, izgradnja kanalizacije i drugih infrastrukturnih instalacija koje omogućuju redovno funkcionisanje objekata vodozahvatnog područja, poljoprivredna proizvodnja zdrave hrane bez korištenja vještačkih đubriva, stajnjaka, pesticida, herbicida i insekticida, kontrolisana sječa i krčenje šume, turističke aktivnosti (splavarenje, rafting...), rekreacioni i sportski ribolov, održavanje postojećih građevinskih objekata bez promjene namjene, izgradnja urbanih prometnica i pripadajućih objekata (parkirališta, mostova, tunela), stočarska i peradarska proizvodnja za vlastite potrebe pojedinačnih domaćinstava, izgradnja i rad sportsko-rekreacionih i banjsko-lječilišnih objekata, kampovanje ili drugi vid organizovanog okupljanja ljudi u prirodi, izgradnja i rad otvorenih sportskih terena, izgradnja i rad skijališta.

Prilikom certificiranja šuma područje prve vodozaštitne zone izdvojeno je kao šume visoke zaštitne vrijednosti u kategoriju HCVF-a-4- Šumska područja koja osiguravaju osnovne prirodne usluge u kritičnim situacijama, odnosno subkategoriju 4a-Šume važne za opskrbu vodom. Vodozahvatno područje je predstavljeno kroz prvu i drugu zaštitnu zonu i prostire se na površini od 5860,5 ha. Od ove površine na visoke šume sa prirodnom obnovom otpada 3793,6 ha, na šumske kulture 346,0 ha. Prema uređivačkoj podjeli čitavo ovo područje obuhvata, cijele odjele ili pak dijelove ukupno 68 odjela u privrednoj jedinici "Plješivica" i cijele ili dijelove 6 odjela privredne jedinice "Gata".

2.	<p>Tabela 32:Vodosnabdijevanje stanovništva; U tabeli kod stavki - stanovništvo priključeno na centralni i ostali vidovi vodosnabdijevanja vezano za podatke Grada Bihaća</p> <p>Brisati brojeve 93% i 7% a treba da stoji: " 95% i 5%".</p> <p>U istom redu tabele pod stavkom "izvorište" pored riječi Klokot, Privilica, Toplica, Ostrovica, dodati riječi: " Trebljenik-Žegar i subarteški bunar Gata".</p>	Usvojeno
3.	<p>Str. 111 izmijeniti stav 1. i 2. iz razloga što su podaci ažurirani sa stvarnim stanjem, vodovodno preduzeće je u međuvremenu uspostavilo evidenciju septika, te će Grad Bihać odustati od projekta DECENT u Gati zbog nemogućnosti rješenja imovinsko pravnih odnosa.</p>	Usvojeno
4.	<p>U tabeli 36. Pregled vodotoka koji izazivaju poplave i područja ugroženih poplavama na području gradova/općina USK-a</p> <p>-Grad Bihać riječi: odbrambeni nasip na području Velhovskog polja u dužini od 5,12 km</p> <p>Treba da glase: „odbrambeni nasip Velhovo na području naselja Kralje i Pokoj u dužini 3.734,00 km”</p> <p>- ovo iz razloga što je to ukupna dužina nasipa Velhovo i u skladu s tim u postupku je ishodovanje akata o građenju za sanaciju navedenog nasipa .</p>	Usvojeno
5.	<p>Poglavlje - Otpadni mulj iz septičkih jama i uređaja za prečišćavanje otpadnih voda - str. 123</p> <p>U drugom stavu, iza riječi: Ne postoji uspostavljen registar septičkih jama na području kantona, Treba dodati riječi: „izuzev grada Bihaća koji je izradio Plan i Program pražnjenja i Evidenciju vlasnika i korisnika sabirnih i septičkih jama“</p> <p>Brisati brojeve i riječi : ukupno 10.992 korisnika (9.815 fizičkih lica i 1.107 pravnih lica) za 2020. godinu</p> <p>Treba da stoje riječi: „ukupno 11.777 korisnika (10.607 fizičkih lica te 1.170 pravnih lica) za 2024. godinu“</p> <p>Brisati brojeve i riječi: ukupna proizvedena količina mulja, kao nusprodukta prečišćavanja otpadnih voda iznosila je 713,52 t.</p> <p>Treba da stoje brojevi i riječi: „zbog smanjenje količine mulja u sistemu, u 2024.godini ukupno je obezvodnjeno 33,36 t mulja, kao nusprodukta prečišćavanja otpadnih voda na PPOV-u”.</p>	Usvojeno
6.	<p>Str. 124 -Tabela 43 Podaci o eko-otocima i reciklažnim dvorištima na području USK-a</p>	Usvojeno

	<p>r.b. 1 Bihać broj eko-otoka, Brisati riječi: Na eko otocima se nalaze kontejnerske posude od 1100 litara(dva kom) za prikupljanje plastike i papira, te jedna kontejnerska posuda (zvono) za prikupljanje staklene ambalaže. Treba da stoje riječi: „Na eko otocima (nadzemnim i podzemnim) nalazi se: 25 kontejnera za odlaganje pet ambalaže, 25 kontejnera za odlaganje stakla, 25 kontejnera za odlaganje papira, 4 kontejnera za odlaganje električnog /elektronskog otpada i 48 zvona za staklenu ambalažu“</p>	
7.	<p>Poglavlje Lokalne ceste str. 127 U rečenici: Veliki udio lokalnih cesta, naročito u općinama Sanski Most i Bihać još uvijek čine makadamske ceste“ Treba brisati riječ „Bihać“. Ovo iz razloga što urbano područje grada Bihaća ima 83 km asfalta, makadam 0 km. Vanurbano područje i dislocirane ceste 309km-asfalt, 199km makadam. Na dislocirane puteve potpadaju, naselje Zavalje, Vučjak, Skočaj i južno područje Drvara.</p>	Usvojeno
8.	<p>Poglavlje - Zaštita voda- str. 143 Dodati: - Pravilnik o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdjevanje stanovništva („Službene novine Federacije BiH“, broj: 88/12).</p>	Usvojeno
9.	<p>Poglavlje - Prikaz lokalnih propisa u oblasti zaštite okoliša po jedinicama lokalne samouprave Grad Bihać -str.151 Brisati stavke od 1 do 5 i dodati nove tako da glase: - Odluku o zaštiti izvorišta vode za piće Klokot i Privilica („Službeni glasnik Grada Bihaća“, br. 12/19) - Odluka o zaštiti izvorišta vode za piće Ostrovica i Toplica („Službeni glasnik Grada Bihaća“, br. 8/21) - Odluka o zonama sanitarne zaštite i zaštitnim mjerama izvorišta podzemnih termomineralnih voda “Gata”(„Službeni glasnik Grada Bihaća“, br. 6/25) - Odluka o odvodnji i prečišćavanju otpadnih voda na području općine Bihać (Sl. glasnik općine Bihać, br. 7/13) - Odluka o snabdjevanju pitkom vodom na području općine Bihać (Sl. glasnik općine Bihać, br. 8/13) - Odluka o komunalnom redu (Sl. glasnik Grada Bihaća br. 6/22, 3/24, 8/25)</p>	Usvojeno

10.	<p>Poglavlje 4. Objekti za odlaganje komunalnog otpada -str. 183 Grad Bihać</p> <p>- U stavu 2. iza riječi: Odlagalište ne posjeduje dozvole za upotrebu, niti bilo koje druge dozvole za rad.</p> <p>- Treba dodati riječi: “Za sanaciju odlagališta otpada Gorjevac-Kruškovača, JKP “KOMRAD” d.o.o. Bihać uradilo je Plan prilagođavanja upravljanja otpadom za odlagalište komunalnog otpada koji je odobren Rješenjem Ministarstva za okoliš i turizam FBiH, broj: UP-I 05/2-23-11-16/13 od 07.02.2013.godine, te je Grad Bihać donio Plan upravljanja otpadom Grada Bihaća za period 2022.-2026. g.”(Plan je naveden kao donesen i u tabeli na str.115)</p>	Usvojeno
-----	--	----------

R.b.	Komentar OPĆINA VELIKA KLADUŠA	Poduzeta akcija ili obrazloženje
1.	<p>- Uvrstiti posebno poglavlje ili podpoglavlje o stanju divljih deponija u Općini Velika Kladuša, sa prikazom trenutnog broja deponija, problematikom ponovnog formiranja, te specifičnostima općine u pogledu nedostatka reciklažnog dvorišta i specijaliziranih posuda za određene vrste otpada.</p>	<p>1. Dio Plana posvećen problematici divljih deponija sada uključuje dostupne informacije o njihovoj prisutnosti na području Velike Kladuše.</p> <p>2. U tabeli 43 Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona navedeno je da općina Velika Kladuša nema uspostavljeno reciklažno dvorište, dok raspolaže sa 30 eko-otoka. Istovremeno, navedeno je da Velika Kladuša ima funkcionalan Reciklažni centar, u kojem se vrši selektivno razdvajanje otpada (PET ambalaža, staklo, papir, najlon i sl.). Prema dostupnim informacijama, Reciklažni centar posjeduje dvije prese za presovanje papira i najlona, kao i drobilicu za staklo. U Akcionom planu kao jedna od mjera definisana je: „Izgraditi ili unaprijediti zelene otoke i reciklažna dvorišta u skladu s potrebama definisanim u općinskim planovima upravljanja otpadom.“ Detaljna razrada ove mjere predviđena je u Planovima</p>

2.	<ul style="list-style-type: none"> - Uključiti poglavlje o opasnom otpadu na području Velike Kladaše, posebno staklenoj vuni i građevinskom otpadu iz devastiranih objekata Agrokomerca. - Uvrstiti ih u mapu ekoloških crnih tačaka kantona. - Dodati mjeru za sanaciju i trajno zbrinjavanje staklene vune. 	<p>upravljanja otpadom jedinica lokalne samouprave.</p> <p>Predložene aktivnosti koje se odnose na opasni otpad na području Velike Kladaše – uključujući staklenu vunu i građevinski otpad iz devastiranih objekata Agrokomerca – te njihovo uvrštavanje u mapu ekoloških crnih tačaka i definiranje mjera sanacije, nije moguće uvrstiti u Plan zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona iz razloga što</p> <p>Plan zaštite okoliša USK predstavlja strateški dokument kantonalnog nivoa, koji definiše okvirne ciljeve, prioritete i mjere u oblastima zaštite okoliša, ali ne razrađuje detaljno lokalne probleme i lokacije, koje su isključiva nadležnost jedinica lokalne samouprave.</p> <p>U tekstu Plana već je naveden građevinski otpad kao jedna od posebnih kategorija otpada, dok se staklena vuna može tretirati kao podkategorija izolacionih materijala unutar građevinskog otpada.</p> <p>U Akcionom planu kantona predviđene su sljedeće mjere na nivou kantona, koje obuhvataju ovu tematiku:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ažurirati listu i izraditi katalog žarišnih tačaka (hot spots), uključujući odlagališta komunalnog i industrijskog otpada. - Poticati sanaciju i unapređenje lokalnih općinskih deponija. - Locirati lokacije za odlagalište inertnog (građevinskog i sličnog) otpada u skladu sa prostorno-planskom dokumentacijom. - Izrada Plana upravljanja otpadom na nivou JLS <p>S tim u vezi, predlaže se da detaljna razrada pitanja staklene</p>
----	--	--

		vune i građevinskog otpada u Velikoj Kladuši bude uključena u planove upravljanja otpadom općine, uz koordinaciju sa nadležnim kantonalnim institucijama.
3.	- Uvrstiti navedeni spisak u poglavlje koje se odnosi na stanje okoliša u JLS. - Dodati mjeru za sistematsku sanaciju i monitoring divljih deponija u Velikoj Kladuši.	U Akcionom planu kao jedna od mjera definisana je: Sanirati i rekultivisati evidentirane divlje deponije.

R.b.	Komentar GRAD BOSANSKA KRUPA	Poduzeta akcija ili obrazloženje
1.	str. 108(114) - ukupni procent priključenog stanovništva na centralni gradski vodovodni sistem je 97 %, 2.	Usvojeno
2.	str. 111(118)- ukupna dužina kanalizacione mreže je 22 km;	Usvojeno
3.	str. 115 (123)- Tabela br. 38 - usvojena Odluka o izmjeni dopuni Prostornog plana, Sl. glasnik grada BK br. 8/24	Usvojeno
4.	str. 152(183) - Odluka o zaštiti izvorišta Luke, Sl. glasnik grada BK br. 5/22;	Usvojeno
5.	str. 171 - Tabela br. 48, dodati izvorište Luke	Usvojeno
6.	str. 183(196) - postoji Plan upravljanja otpadom deponije Meždre - Vlaški do iz oktobra 2025., na odobrenju u KMG USK	Usvojeno
7.	str. 212(226) - u anketi učestvovalo ukupno 75 učesnika, kopije dostavljene konsultantu.	Usvojeno

R.b.	Komentar GRAD CAZIN	Poduzeta akcija ili obrazloženje
1.	str.110. Dodati: na području Grada Cazin izgrađena su dva postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, odnosno biljni uređaji za prečišćavanje otpadnih voda (BUPOV) u naseljima: - Ljubijankići, kapaciteta 600 ES, zajedno sa kanalizacionom mrežom dužine 2.000 m i - Polje, kapaciteta 400 ES, zajedno sa kanalizacionom mrežom dužine 2.390 m i pumpnom stanicom.	Usvojeno
2.	str.114. izmijeniti tabelu na način: lokalni ekološki plan umjesto „NE“ da stoji „ISTEKAO“ i za Plan upravljanja otpadom da stoji „U IZRADI“	Usvojeno
3.	str. 185.(199) Umjesto: „Popis divljih deponija sa područja grada Cazina: Putni pravac Cazin – Donja Koprivna – Bužim; putni pravac Projsa – Kriva	Usvojeno

<p>Bukva; izletišta Krčane; izletišta Suljići i Omeragina Luka; Horozovo Brdo (lokacija Grabik); Jonozovići (lokacija Grabik); putni pravac Granica i Pivnice; parcele u Gornjim Majetićima (k.č. 279 i 35/1, k.o. Majetići); parcela na granici MZ Polje i MZ Majetići (k.č. 1152/1 i 1153, k.o. Polje); parcela u naselju Kula Begić (k.č. 1087/1) - djelimično sanirana; parcela k.č. 1409, parcela u naselju Mesići - Kućišta (k.č. 1404); "Branjevina" na putu prema Marinu most; šuma na relaciji putnog pravca Vilenjača - Donja Koprivna; područje oko rijeke Horljave; Jusin put - autobusno stajalište; spomenik na Crnom dolu; stajalište za automobile u Crnom dolu; privatna parcela u naselju Gračanica; stara osnovna škola; Seferagići na vrh Bukovlja Crnaja (AC hale); šuma kod Halida Ružnića; Kordun šuma; Grabići uz regionalnu cestu R403b; Ostrožačka strana između starog grada i kuće Nurage Majetića; Brezik šuma - put iza benzinske pumpe Đuzelić; Ostrožac na granici s Osretkom (k.č. 1312/2); putni pravac Hadžići - Perčin; putni pravac Selimovići - Maletići; putni pravac Mujakići - Negovići; putni pravac Bajrektari – Lanište - izvorište Bukva, Gradina (dvije deponije). Gradsko vijeće Grada Cazina na XXI redovnoj sjednici održanoj 30.05.2023. godine usvojilo „Plan sanacije divljih odlagališta otpada na području Grada Cazina“. „treba da stoji: Tokom izrade Plana sanacije divljih odlagališta otpada na području Grada Cazina („Službene novine Grada Cazina“, broj: 7/23) evidentirane su postojeće divlje deponije na području Grada Cazina. U istom je određen rok za sanaciju istih, te je komunalna inspekcija Grada Cazina u saradnji sa JKP „Čistoća“ Cazina sanirala sve evidentirane divlje deponije. Trenutno se divlje deponije pojavljuju sporadično, ali se u vrlo kratkom roku saniraju.</p>	
---	--

R.b.	Komentar JKP „VODOVOD“ CAZIN	Poduzeta akcija ili obrazloženje
1.	U tabeli br. 32 na stranici br. 108, poglavlje 2.4.1. Vodosnabdijevanje, pod rednim brojem 5 za Cazina neophodno je dodati izvorišta Stovrela i Pajića potok koja su također u funkciji javnog vodosnabdijevanja. Pored toga postoje još dva ispitana izvorišta koja trenutno nisu u sistemu javnog vodosnabdijevanja, a radi se o izvorištima Vrelo i Mlakulja.	Usvojeno
2.	U tabeli br. 34 na stranici br. 110, poglavlje 2.4.2. Odvodnja otpadnih voda, pod rednim brojem 8 za Cazina navedeno je da broj stanovnika priključenih na	Usvojeno

	kanalizaciju iznosi 28.202 odnosno 40,63%. Ovaj podatak je neophodno ispraviti budući da trenutni broj priključenih domaćinstava na kanalizacionom sistemu Cazina iznosi 2.978. Uzimajući da je po zadnjem popisu prosječan broj stanovnika po domaćinstvu u Cazinu iznosi oko 4, može se zaključiti da je broj priključenih stanovnika oko 11.912, odnosno 17,16%.	
3.	Strana 118 Također, u opisnom dijelu ovog poglavlja je potrebno navesti da su u naseljima Polje i Ljubijankići izgrađeni biljni prečistači otpadnih voda i to za 400 ES (Polje), te 640 ES (Ljubijankići). Pored toga u fazi je izgradnje jednog prirodnog gradskog prečistača za 15.000 ES i zauzima I fazu od ukupno 25.000 ES za konačnu fazu postrojenja na novoj lokaciji na Slatinskim barama, koji je namijenjen urbanom području grada Cazina, gdje je također potrebno navesti da prečišćavanje na nivou sekundarnog prečišćavanja za kanalizacione sisteme sa prečistača za naselja Stijena, Pjanići i Tržačka Raštela.	Usvojeno
4.	U tabeli br. 48 na stranici br. 171 u poglavlju 4.2. Upravljanje vodama je potrebno dodati izvorište Stovrela u gradu Cazinu za koje je odluka o zaštiti izvorišta usvojena 30.12.2020. godine.	Usvojeno

R.b.	Komentar MINISTARSTVO ZA GRAĐENJE, PROSTORNO UREĐENJE I ZAŠTITU OKOLIŠA – ODJELJENJE ZA KOMUNALNE DJELATNOSTI I ZAŠTITU OKOLIŠA	Poduzeta akcija ili obrazloženje
1.	Usklađenost sa planskim dokumentima: Nacrt nije dovoljno povezan s važećim prostornim i strateškim dokumentima, Potrebno je uvesti tabelarni pregled usklađenosti i precizirati obaveze za izmjene lokalnih i kantonalnih planova.	Komentar je djelimično usvojen, te je u tom smislu izrađen tabelarni prikaz usklađenosti Plana sa relevantnim prostornim i strateškim dokumentima. Smatramo da je Plan zaštite okoliša u dovoljnoj mjeri usklađen i povezan sa svim dostupnim planskim i strateškim dokumentima, s posebnim fokusom na Federalnu strategiju zaštite okoliša, prema kojoj su strukturirane i obrađene sve tematske oblasti okoliša. Svaka tematska oblast u okviru Plana razrađena je u skladu sa važećim prostornim i strateškim dokumentima na nivou kantona, pri čemu su korišteni postojeći i

		<p>relevantni izvori podataka. Strateški ciljevi, prioriteti i smjernice Plana definirani su na osnovu analize i sinteze navedene dokumentacije, čime je osigurana međusobna usklađenost planskih dokumenata i konzistentnost predloženih rješenja.</p> <p>Komentar vezan za preciziranje izmjena lokalnih i kantonalnih planova smatramo da treba da rade nosioci pripreme i izrade datih planova shodno zakonskim obavezama. Konkretno lokalni planovi da se usklade sa dokumentima višeg reda, dok se kantonalni planovi shodno zakonu o zaštiti okoliša trebaju uskladiti sa Strategijom zaštite okoliša Federacije.</p>
2.	Plan „površno“ tretira uticaje sektora građenja (urbanizacija, betonizacija, nelegalna gradnja, devastacija prostora).	Usvojeno
3.	<p>Prostorno planiranje</p> <p>Nedovoljna integracija okolišnih ciljeva u prostorno planiranje.</p> <p>Potrebno je uvesti obavezne karte, zone zaštite i analize uticaja.</p>	<p>Komentar je dijelom usvojen i integrirani su dodatni okolišni ciljevi u prostorno planiranje i analiziran je uticaj nelegalne gradnje</p> <p>Uvažavajući značaj izrade karata (koje nisu definisane) i zona zaštite, predmetni plan, s obzirom na svoj obuhvat, nivo razrade i svrhu, mišljenja smo da je kreiranje zasebnih karata i zona zaštite ulazak u detaljnije planiranje i urbanizam, a koje se vrši kroz posebne planske i stručne dokumente.</p>
4.	<p>Građenje i urbanizam</p> <p>Nedovoljno tretiranje uticaja sektora građenja, Uvesti strožije mjere kontrole nelegalne gradnje, Predlaže se kontrola nelegalne gradnje, kriteriji zelene gradnje i upravljanje.</p>	<p>Usvojen komentar, sektor građenja je detaljnije obrađen kroz datu mjeru izrade Izrada operativnih planova za prevenciju neplanske gradnje, te donošenje programa uklanjanja nelegalnih objekata, dok je kontrola građenja definisana inspekcijom nadzorom. Kriteriji zelene gradnje i upravljanje</p>

5.	Infrastruktura i nadležnost Ministarstva Nedovoljno konkretne mjere za infrastrukturu (otpad, vodni objekti, klizišta). Prijedlog da se unesu rokovi, projekti i obaveze po općinama.	Detaljne mjere vezane za infrastrukturu te određivanje rokova, projekata i obaveza po općinama spadaju u nadležnost jedinica lokalne samouprave (JLS). Na ovom nivou dokumenta nije moguće precizirati takve detalje, ali daju smjernice i preporuke koje JLS mogu dalje implementirati.
6.	Nadležnosti i odgovornosti Nisu jasno definisani nosioci mjera. Potrebno je uvesti tabelu odgovornosti (nosilac, su-nosioci, partneri).	U akcionom planu su detaljno navedeni nosioci aktivnosti i rok za provođenje mjere
7.	Klimatske promjene Nedostatak jasnog poglavlja o klimatskoj prilagodbi. Predlaže se uvođenje mjera za poplave, suše i energetske efikasnost.	Komentar je djelomično usvojen, gdje je kreirano zasebno poglavlje klimatske prilagodbe. Također kreirano je nekoliko konkretnih mjera u oblasti energetske efikasnosti i suša u poglavljima Upravljanja zrakom, klimom i klimatskim promjenama i upravljanja vodnim resursima. U Akcionom planu su definirane mjere za rekonstrukciju postojećih objekata zaštite od poplava. U listi okolišnih prioriteta, pored rekonstrukcije postojećih objekata, uvrštena je i izgradnja novih zaštitnih objekata od velikih voda na prioritetno ugroženim područjima. Ovo je u skladu s identifikovanim okolišnim problemima, koji uključuju nedovoljno razvijene sisteme odvodnje i zaštite od poplava, rizik od poplava, neadekvatnu odvodnju te neprovedene rekonstrukcije i izgradnju zaštitnih objekata na prioritetno ugroženim lokacijama.
8.	Zaštita zraka Mjere su općenite. Predlaže se uvođenje dodatnih mjernih stanica, kratkoročnih mjera pri prekoračenjima i smanjenje emisija iz ložišta.	Usvojen.
9.	Upravljanje vodama Nisu definisani prioritetni projekti kanalizacije i prečistača. Prijedlog - formiranje liste projekata po općinama.	U okviru poglavlja Upravljanje vodama definirani su prioritetni ciljevi i mjere na nivou Kantona, dok pojedinačni projekti

		kanalizacije i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda nisu detaljno razrađivani. Takav proces je uobičajeno predmet Lokalnih ekoloških akcionih planova (LEAP) ili posebnih planskih dokumenata koje izrađuju jedinice lokalne samouprave.
10.	Inspekcijski nadzor Mjere za jačanje inspekcija nisu definisane. Predlaže se povećanje kapaciteta i uvođenje digitalnih alata.	Povećanje kapaciteta inspekcijskog nadzora već je obuhvaćeno u dokumentu kroz sektorske mjere i Akcioni plan, posebno u oblastima upravljanja vodama, otpadom i zaštite prirode. Predložena mjera uvođenja digitalnih alata usvojena kroz dodavanje mjere u upravljanje otpadom.
11.	Kada je u pitanju opširnost pojedinih segmenata, smatramo da je u poglavlju 2.1. preopširna tačka 2.1.3. Pedološke karakteristike terena, te da je za predmetni dokument nepotrebno opisivati u detalje svaki tip tla. Činjenica je da je zastupljenost većine opisanih tipova tla manja od 1% , predlažemo da po pitanju zastupljenosti tipova tla na području USK-a dovoljno je isto predstaviti kroz tabelu 4: Tipovi zemljišta prema Nacionalnoj klasifikaciji (str. 40).	Usvojeno
12.	U tabeli Rječnik pojmova skraćenica MPVŠ – pogrešan pun naziv (Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva), Nedostaju skraćenice NPS, SECAP, NBSAP, Skraćenice u tabeli poredati po abecednom redu.	Usvojeno
13.	Na strani 42., tačka 2.1.4. u zadnjoj rečenici kao značajni vodotoci USK-a spominju se Unac, Sanica, Glinica i Gorjenica. Vodotok Gorjenica nam je nepoznat, a osim ostala tri navedena vodotoka potrebno je navesti i ostale vodotoke.	Usvojeno
14.	Na strani 67. spominju se „sjedišta na 6 općina USK“ koje su navedene u zagradi – izvršiti ispravku u smislu da su sjedišta „u 6 gradova/općina“.	Usvojeno
15.	Na strani 171. U tabeli 48. Zaštitne zone dodati zaštitnu zonu Jelašinovačko polje, obzirom da je donešena Odluka o vodozaštitnoj zoni Jelašinovačkog polja iz razloga što je to područje kraško sa dosta ponora, koji napajaju vodotoke u općini Sanski Most kao i izvorišta koja se koriste za vodosnabdijevanje.	Usvojeno
16.	Na strani 176. U četvrtom pasusu „Najviša izmjerena	Usvojeno

	<p>satna koncentracija NO₂ u Livnu..“ – izvršiti ispravku u smislu naziva grada i eventualno iznosa koncentracije ako se napisani podatci odnose na Livno.</p>	
17.	<p>Strana 222. Tabela 69. Lista okolišnih problema Održivo upravljanje resursima: Prva stavka – nije problem „sprječavanje“ – problem je „izgradnja objekta za skladištenje i odlaganje RAO i IRAO na Trgovskoj gori, Kvalitet zraka, klimatske promjene i energija: Druga stavka - izvršiti ispravku na način: „Korištenje ogrjevnog drveta i uglja (u manjim količinama) u kućnim ložištima, Peta stavka - „Nedostatak adekvatnog monitoringa u industriji.....“ stupanjem na snagu novog Zakona o zaštiti okoliša povećani su kapaciteti-pragovi za izdavanje okolišnih dozvola a u skladu sa Pravilnikom o registru zagađivača i zagađenjima okoliša nadležni organ za vođenje baze podataka je FMOIT. Zadnja stavka – „Nepostojanje zakonodavnog okvira za regulisanje svjetlosnog zagađenja“ – nije u nadležnosti kantona- brisati ovu stavku. Upravljanje otpadom: Prvu stavku brisati, obzirom da je uspostavljen Informacioni sistem upravljanja otpadom, te ovaj problem ne stoji, umjesto toga može se definisati problem kao „neredovan unos podataka u ISUO“. Hemijska sigurnost i buka: Treća stavka – „Nepostojanje zakona na kantonalnom nivou“ – netačna konstatacija – postoji kantonalni Zakon o zaštiti od buke, dok zakonodavstvo vezano za hemijsku sigurnost je propisano na višim nivoima vlasti – brisati stavku, Četvrta stavka – „Nepostojanje Registra postrojenja u kojima su prisutne opasne supstance“ – u skladu sa Pravilnikom o registru postrojenja u kojima su prisutne opasne supstance nadležni organ za vođenje Registra je FMOIT.</p>	Usvojeno
18.	<p>Strana 225. Tabela 70. Lista okolišnih prioriteta Upravljanje otpadom: U drugoj stavci brisati „u skladu sa potrebama i mogućnostima svake JLS“, Očuvanje izgrađenog okoliša: Četvrta stavka „Unaprijediti sistem upravljanja posebnim kategorijama otpada“ brisati iz ove komponente i istu stavku dodati komponenti Upravljanje otpadom, Brisati petu, šestu i sedmu stavku – ne pripadaju ovoj komponenti,</p>	Usvojeno

	Hemijska sigurnost i buka: Brisati prvu i drugu stavku – ne pripadaju ovoj komponenti, Brisati četvrtu stavku – nije u nadležnosti kantona.	
19.	I Održivo upravljanje resursima Mjera 1. i 2. - Izvršiti ispravku u skladu sa Mišljenjem i komentarima ovog Ministarstva od 04.07.2025. godine,	Usvojeno
20.	II Upravljanje vodama Mjera 12. – u nosioce aktivnosti dodati MPVŠ,	Usvojeno
21.	V Zaštita prirode Mjera 5. – Nosioc aktivnosti – brisati FMOIT, a dodati FMPVŠ.	Usvojeno
R.b.	Komentar MINISTARSTVO ZA GRAĐENJE, PROSTORNO UREĐENJE I ZAŠTITU OKOLIŠA – ODJELJENJE ZA URBANIZMA, PROSTORNO UREĐENJE I GRAĐENJE	Poduzeta akcija ili obrazloženje
1.	Površina USK se spominje na par mjesta u sklopu dokumenta. Kako površina nije apsolutno definirana, prijedlog je da već postojeće razlike navedenih površina unutar samog dokumenta uskladimo sa već postojećim strateškim dokumentom Prostornog plana Unsko-sanskog kantona za period od 20 godina i površine obuhvata ovog dokumenta kako bi se podaci harmonizirali. (tabele 2. i 11.)	Površina Unsko-sanskog kantona u dokumentu preuzeta je iz Prostornog plana. U tabeli 11 su prikazane „Invazivne biljne vrste zabilježene na području Unsko-sanskog kantona“. Podaci iz drugih dokumenata se ne mogu mijenjati, i u Planu su predstavljeni podaci iz svake pojedinačne tematske oblasti u skladu s dokumentom iz kojeg potiču, a sve sa ciljem vjerodostojnijeg prikaza
2.	Strana 53. slučajne greške: općina Velika Kladuša; Najveći broj stanovnika ima Cazin, slijedi Bihać pa Velika Kladuša. Korišteni podaci procjene broja stanovnika Federalnog zavoda za statistiku FBiH za 2024. godinu su realniji sadašnjem stanju nego službeni podaci broja stanovnika sa zadnjeg popisa iz 2013. godine. Provjeriti mogu li se koristiti podaci procjene a ne službeno zabilježeni podaci iz 2013. godine. Obaveza Popisa stanovništva je svakih 10 godina. Ispravan i harmoniziran broj površine i korisnika određenog prostora doprinosi jasnijim i boljim rezultatima procjene stanja kao i razloga za provođenjem određenih mjera. * Primjer: površina poljoprivrednog zemljišta: 40,82% a ne 40,13%. Razlika je mala ali je cilj da dokument bude što bolji i precizniji.	- Popis stanovništva iz 2013 godine je službeni statistički podatak, jer je objavljen na osnovu zakona o popisu i zakona o statistici. Prema dostupnim podacima procjene stanovnika se mogu koristiti jer Federalni zavod za statistiku vrši redovno objavljivanje godišnjih podataka iz različitih statističkih oblasti na nivou kantona i općina. Ovi podaci predstavljaju rezultat temeljnih statističkih istraživanja provedenih u skladu sa Zakonom o statistici u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 63/03 i 9/09)

		<p>te Planom provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH za 2025. godinu („Službene novine Federacije BiH“, br. 101/23).</p> <p>- Prema podacima čiji je izvor Novelacija karte upotrebne vrijednosti zemljišta i prema površinama koje su predstavljene u ovom dokumentu površina poljoprivrednog zemljišta iznosi 40,13 % od ukupne površine Kantona.</p>
3.	<p>Strana 68-85: Šumske površine se razlikuju od prethodno dostavljenih od strane istog izvora. (PPUSK strana 99.) Potrebno usklađivanje ili uvođenje vremenske dimenzije (datum izvora podataka).</p>	<p>Sažetak šumskogospodarske osnove za ŠGP Ključko sa rokom važenja 01.01.2011. do 31.12.2020.</p> <p>Sažetak šumskogospodarske osnove za šumskogospodarsko područje Unsko sa rokom važenja 01.01.2012. do 31.12.2021.</p> <p>Sažetak integralnog plana gospodarenja za šumskogospodarsko područje Sansko sa periodom važenja 01.01.2013. do 31.12.2022.</p> <p>Sažetak integralnog plana gospodarenja za šumskogospodarsko područje Bosanskopetrovačko sa periodom važenja 01.01.2014. do 31.12.2023.</p> <p>Sažetak šumskogospodarske osnove za šumskogospodarsko područje Drvarsko-dio i Bosanskograhovsko-dio sa periodom važenja 01.01.2015. do 31.12.2024.</p>
4.	<p>Ispravke unutar tabele br. 38: Sanski Most ima prostorno-planski dokument... ažurirati stanje.</p>	<p>Usvojeno</p>
5.	<p>Nedostatak grafike - shodno prikupljenim i dostavljenim podacima nosiocu izrade Nacrta Plana zaštite okoliša.</p>	<p>Komentar je djelimično usvojen. Izrađeno je dodatnih nekoliko grafikona, dok su kartografski prikazi objedinjeni i dati u posljednjem dijelu dokumenta kao prilog. U skladu sa zahtjevima resornog ministarstva, broj grafičkih priloga je</p>

		ograničen kako bi se izbjeglo dodatno povećanje obima dokumenta, koji je već opsežan.
6.	<p>Mjere unaprjeđenja: Prostorno-planska dokumentacija - PPUSK je usvojen i svojom odlukom o provođenju štiti okoliš. Također propisuje izradu dalje razvojne i detaljne prostorno-planske dokumentacije koja će dodatno definirati uvjete korištenja ovog prostora. Istaknuti ključnu ulogu PP dokumentacije za NP Una, park prirode Grmeč, areali kestenovih šuma, područje Une nizvodno od Bihaća, područje Sane sa Sanicom, kao i mnoge druge rekreacione zone.</p>	<p>Usvojeno</p> <p>Obrazloženje:</p> <p>Nosilac izrade Kantonalnog ekološkog akcionog plana Unsko-sanskog kantona potvrđuje da važeći Prostorni plan Unsko-sanskog kantona predstavlja najvažniji planski instrument za očuvanje njegove vrlo vrijedne biosfere. Prostorni plan Unsko-sanskog kantona jasno definiše i prostorno valorizira područja od posebnog ekološkog značaja, uključujući Nacionalni park Una, planinu Grmeč, planinu Plješevicu, šume pitomog kestena u Velikoj Kladaši, Bužimu i Cazinu, riječne ekosisteme Une i Sane i druga područja, čime se uspostavlja temeljni okvir za očuvanje njihovih ekosistemskih funkcija. Obzirom na to da Prostorni plan Unsko-sanskog kantona propisuje izradu i usklađivanje niže prostorno-planske dokumentacije, time se stvaraju ključne pretpostavke za efikasnu i dosljednu implementaciju mjera definisanih Kantonalnim ekološkim akcionim planom Unsko-sanskog kantona, u kojem se, kao komplementarnom dokumentu, dodatno naglašava potreba integracije zaštite prirode, biološke raznolikosti i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine u razvojne i planske procese, sve sa ciljem dugoročnog očuvanja prirodnih vrijednosti i održivog razvoja Unsko-sanskog kantona.</p> <p>Prijedlog:</p> <p>U poglavlju 4.5.2. Ciljevi i mjere u Tabeli 59: Strateški i prioritetni</p>

		ciljevi obuhvaćeni Strategijom zaštite okoliša FBiH 2022-2032 za zaštitu prirode dodati sljedeći strateški cilj:
7.	Mjere unaprjeđenja razvojem vođenja GIS-a i baza podataka kroz sve sektore. Popularne dvije kategorije su DIGITAL TRANSFORMATION i GREEN BUDGETING, a isto se može uvezati vođenjem evidencije o sufinanciranju unaprjeđenja energetske efikasnosti u zgradarstvu, Registar emisija u zrak (zadnji podaci 2019.godina), postavljanje i mjernih stanica koje bi rezultirale poboljšanom bazom, kao i real-time praćenje stanja gasa - na posebnoj stranici. Izgradnja pješačkih staza, biciklističkih dionica, GIS baza izgradnje objekata održivih izvora energije na kantonu, GIS aplikacije za vjetar i sunce, karta klime, unaprjeđenje legislative po pitanju zaštite voda, praćenje uzgoja poljoprivrede i zdravlja šume. Sve zajedno pomaže transparentnom i održivom načinu prikupljanja podataka o stvarnom stanju.	Usvojeno
8.	Mjere unaprjeđenja razvojem saradnje i razmjene sa RH i RS, kako su izvori i posljedice kvalitete zaštite okoliša ovisni i o podacima van granica kantona (emisije u zrak, vodno područje, fauna).	Unsko-sanski kanton nema direktnu nadležnost za formalnu međudržavnu saradnju sa Republikom Hrvatskom, niti za samostalno institucionalno uređenu saradnju sa Republikom Srpskom na nivou međunarodnih ili međuentitetskih odnosa. U skladu sa Zakonom o zaštiti okoliša Federacije Bosne i Hercegovine, naročito članom 23. stav (g), ovakve nadležnosti pripadaju Federalnom ministarstvu okoliša i turizma, koje pruža potrebnu pomoć nadležnim državnim organima u provođenju međunarodnih obaveza koje je Bosna i Hercegovina preuzela, te saraduje sa nadležnim ministarstvom Republike Srpske, nadležnim organom Brčko Distrikta BiH i institucijama Bosne i Hercegovine. Shodno ustavnom uređenju Bosne i Hercegovine, pitanja međunarodne i međuentitetske saradnje u oblasti zaštite okoliša su u nadležnosti Federacije BiH i institucija Bosne

		i Hercegovine.
9.	Mjere unaprjeđenja: Međusektorska saradnja - stalna komunikacija za poboljšanje uslova.	Plan zaštite okoliša USK je dokument opšteg karaktera koji pokriva širok spektar okolišnih pitanja i stoga prirodno teži međusektorskoj saradnji. Budući da nije specijalizovani dokument, u njemu su prepoznate sve relevantne institucije koje su nosioci aktivnosti za unapređenje stanja okoliša, a stalna komunikacija i koordinacija između sektora predstavljaju osnovu za efikasnu implementaciju mjera i postizanje ciljeva zaštite okoliša. Samim tim, Plan zaštite okoliša funkcioniše i kao stručni alat za podršku međusektorskoj saradnji, omogućavajući koordinirano djelovanje i praćenje odgovornosti različitih institucija u oblasti zaštite okoliša.
10.	Mjere unaprjeđenja: Korištenje brownfielda, bolji monitoring eksproprijacija i rada asfaltnih baza.	Brownfieldi prostori kako je definisano u Prostornom planu USK predstavljaju naziv za napuštene, zapuštene, bivše industrijske kapacitete koji posjeduju neophodnu infrastrukturu, koji zahtijevaju ulaganja kako bi se pokrenula aktivnost. Prema planu prepoznato je nekoliko ovih lokacija među kojima su površine Agrokomerca u općini Velika Kladuša i gradu Cazin, DI Sana u Sanskom Mostu, DI Šip u Ključu, Šip Una u gradu Bosanska Krupa, Kombiteks d.d. u Bihaću. Problem mjera za ove lokacije je taj da su to stari industrijski kompleksi koji su u privatnom i javno-privatnom vlasništvu ili stečaju, a također kroz Prostorni plan ove lokacije su namijenjeni za razvoj privrednih zona. „Monitoring postupka eksproprijacije vrše nadležni općinski/gradski organi za

		<p>imovinsko-pravne poslove, uz drugostepeni nadzor kantonalnih organa, sudsku kontrolu zakonitosti i inspekcijski nadzor nad provođenjem postupka.“</p> <p>Asfaltne baze često spadaju u postrojenja koja, u skladu sa Zakonom o zaštiti okoliša Federacije BiH, podliježu obavezi pribavljanja okolinske dozvole, čime se vrši monitoring rada. Nakon pribavljene okolinske dozvole, operater asfaltne baze ima sljedeće obaveze:</p> <p>Operater je dužan provoditi praćenje emisija i uticaja koje izazivaju pogon i postrojenje, te osigurati redovnu provjeru usklađenosti rada pogona i postrojenja u skladu sa rokovima, mjerama i zahtjevima definisanim okolinskom dozvolom. Također, operater je obavezan nadležnom ministarstvu za okoliš dostavljati izvještaje o izvršenim mjerenjima emisija u zrak, godišnje izvještaje o vrstama, količinama i načinu zbrinjavanja otpada, izvještaje o monitoringu buke, kao i druge izvještaje propisane okolinskom dozvolom.</p> <p>U slučaju utvrđenih nedostataka tokom nadzora, operater je dužan bez odlaganja izvršiti sanaciju istih, te dostaviti nadležnom ministarstvu izvještaj o postupanju po osnovu izvršenog inspekcijskog nadzora i provedenim sanacijskim mjerama. Operater je obavezan osigurati odgovarajuće održavanje pogona i postrojenja, kao i redovnu kontrolu ispravnosti i rada tehničkih uređaja.</p> <p>U slučaju nesreća koje mogu dovesti do prekoračenja graničnih vrijednosti emisija, operater je dužan odmah poduzeti sanacijske</p>
--	--	--

		mjere radi ponovnog uspostavljanja usklađenosti sa okolinskom dozvolom i važećim propisima. Ukoliko nesreća predstavlja ozbiljnu prijetnju po ljudsko zdravlje ili okoliš, operater je obavezan smanjiti ili privremeno obustaviti rad pogona i postrojenja do otklanjanja uzroka.
11.	Edukacija, promocija Zelenog kantona.	Usvojeno

Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša naknadno je (nakon isteka roka za dostavljanje mišljenja na Prijedlog Plana), zaprimilo mišljenje i komentare na dokument Prijedlog Plana zaštite okoliša USK-a 2024.-2032. godina od strane Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva. Uvažavajući mišljenje i komentare Federalnog ministarstva, isti su proslijeđeni nosiocu izrade dokumenta, koje je nosioc izrade analizirao, te su prihvaćeni komentari ugrađeni u tekst Prijedloga Plana. U nastavku je tabelarni prikaz komentara na Prijedlog Plana sa detaljnim obrazloženjem statusa komentara (usvojen ili obrazloženje zašto nije usvojen).

STATUS UPITA I KOMENTARA NA NACRT PLANA ZAŠTITE OKOLIŠA USK		
Rb.	Komentar FEDERALNO MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA	Poduzeta akcija ili obrazloženje
1.	Urbanističko uređenje prostora, građenje, privredne, poljoprivredne i druge djelatnosti mogu se vršiti samo na način i u mjeri da se uvažavaju Odluke o zaštiti izvorišta vode za piće, tamo gdje su donesene. Za zaštitu izvorišta gdje nisu donesene odluke potrebno je postupanje u skladu sa članom 66. i 67., odnosno 69. i 70. Zakona o vodama, uz napomenu da do donošenja Odluka po novom Pravilniku o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdjevanje stanovništva („Sl. novine FBiH“, broj 88/12), treba provoditi mjere propisane odlukama donesenim po ranijim pravilnicima.	Usvojeno
2.	Posebno ističemo da, osim izvorišta namjenjenih za za vodosnabdjevanje treba navesti i prostore koji se planiraju za buduće snabdjevanje vodom za piće, dok zone sanitarne zaštite i zaštitne mjere utvrđuje opštinski organ uprave nadležan za vode na čijem području se nalazi izvorište, a Odluku o zaštiti izvorišta donosi nadležni organ iz člana 68. st. 2 do 6. Zakona o vodama.	Traženi podaci se već nalaze u Prostornom planu Unsko-sanskog kantona za period od 20 godina i obzirom na obimnost dokumenta nije

		bilo potrebno ponavljati isti podatak.
3.	<p>Odvodnju i prečišćavanje urbanih otpadnih voda treba vršiti u skladu sa Odlukom o odvodnji iz člana 54. Zakona o vodama, tamo gdje je ista donesena i odobrenjima za priključak izdatim u skladu s članom 28. Pravilnika o sadržaju, obliku, uslovima, načinu izdavanja i čuvanja vodnih akata (Službene novine Federacije BiH, br. 31/15., 55/19, 41/20 i 63/22). Uređaje za prečišćavanje otpadnih voda općinskih centara i drugih naselja i planirane uređaje za prečišćavanje otpadnih voda, posebno na područjima gdje se naselja nalaze na vodozaštitnom području ili drugim osjetljivim ili zaštićenim područjima adekvatno uključiti u dokument. Tamo gdje nisu donesene Odluke o odvodnji, navesti da je iste potrebno donijeti. Za tehnološke otpadne vode (to su sve otpadne vode koje ispuštaju industrijski i/ili privredni subjekti kao rezultat tehnološkog procesa koji oni provode, uključujući i njihove oborinske onečišćene vode, osim otpadnih voda iz domaćinstva) koje se ulijevaju u javne kanalizacione sisteme koji nemaju vodnu dozvolu, potrebno je navesti da je iste potrebno prečistiti u skladu sa uslovima zadatim u vodnim aktima izdatim od strane nadležne agencije za vode. Takođe, tehnološke otpadne vode koje se ne ulijevaju u javne kanalizacione sisteme, potrebno je ispuštati u skladu sa uslovima zadatim u vodnim dozvolama, kako bi se postigle propisane granične vrijednosti i stanje vodnog tijela ne bi ugrozilo</p>	Usvojeno
4.	<p>Za zagađivače koji ne podliježu obavezi pribavljanja okolinske dozvole a koji ispuštaju tehnološke otpadne vode u javni kanalizacioni sistem, potrebno je pribaviti odobrenje operatora kanalizacionog sistema prema odredbi člana 28. Pravilnika o sadržaju, obliku, uslovima, načinu izdavanja i čuvanja vodnih akata. Navedenom odredbom je, između ostalog propisano, da u skladu sa odredbom člana 110. stav 7. Zakona o vodama, odobrenje za objekte i aktivnosti iz člana 110. stav (3) istog zakona, za koje nije potrebno pribaviti vodni akt, sadrži:</p> <ul style="list-style-type: none"> -podatke o vlasniku, odnosno korisniku, -podatke o objektu/aktivnosti i to: <ul style="list-style-type: none"> a) količina vode, b) mjesto priključka, c) osobine i količina otpadne vode, d) mjesto ispusta, e) uslovi predtretmana otpadne vode, f) mjesto i način kontrole/mjerenja količine isporučene vode, g) količine otpadne vode i količine zagađenja u otpadnoj vodi, h) način i obavezu obračunavanja i plaćanja posebne vodne naknade i sl. - Kroz Plan potrebno razdvojiti kako pojmovno tako i u skladu s naprijed navedenim urbane otpadne vode od tehnoloških otpadnih voda. 	Usvojeno

5.	<p>U cilju zaštite površinskih i podzemnih voda i izvorišta od svih vidova zagađenja i štetnih uticaja koji mogu nepovoljno djelovati na higijensku ispravnost vode za piće ili na izdašnost izvorišta potrebno je:</p> <ul style="list-style-type: none"> -sanirati ili ukloniti zagađivanja vode za piće na postojećim ili planiranim izvorištima vode, -očuvati kvalitet voda tamo gdje ona zadovoljava propisane kriterije, provođenjem i održavanjem mjera zaštite; -zaustaviti pogoršanja podzemnih i površinskih voda tamo gdje je kvalitet narušen; -izvore ili uzroke zagađivanja treba uklanjati, sprječavati, odnosno zagađivanje uklanjati ili smanjivati na mjestu njegova nastajanja; -osigurati i ostvariti propisano postupanje s otpadom i konačni njegov smještaj; -spriječiti ili ograničiti izgradnju, odnosno nastajanje zagađenja na postojećim i potencijalnim izvorištima za snabdijevanje vodom; -na vodozaštitnim zonama uspostaviti utvrđene mjere sanitarne zaštite, mjere zaštite, zabrane i ograničenja, monitoring kvaliteta i kvantiteta vode na izvorištu; -poticati gradnju pojedinačnih uređaja za zaštitu voda na područjima koja Odlukom o odvodnji nije planirano priključenje na javni kanalizacioni sistem sa središnjim uređajem za prečišćavanje. -provoditi inspekcijski nadzor nad svim aktivnostima koji ugrožavaju ili mogu ugroziti izvorišta vode kao i svim propisanim mjerama zaštite istih. -provoditi monitoring i kontrolu kvaliteta vode unutar zona zaštite. 	Usvojeno
6.	<p>Na područjima zona sanitarne zaštite, kao i na području potencijalnog vodozaštitnog područja potrebno je predvidjeti vodonepropusne kanalizacije i druge standardne i dodatne mjere prema Pravilniku o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdjevanje stanovništva („Službene novine FBiH“, broj 88/12), uključujući i rješenje da se otpadne vode odvedu izvan vodozaštitnih područja i nizvodno od vodotoka koji imaju uticaj na prihranjivanje na prostoru vodozahvata.</p>	Usvojeno
7.	<p>Mjere zaštite voda trebaju biti konkretne, decidne, jasne, provodive, mjerljive. Planski dokument ovog tipa treba sadržavati detaljnije i konkretne mjere za pojedina područja, a ne popis generalnih mjera, kojom prilikom će se koristiti i Plan upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciji Bosne i Hercegovine (2022.-2027.) Na bazi generalnih mjera ne može se napraviti ni adekvatana procjena troškova implementacije ovih mjera.</p>	Komentar nije usvojen jer je Akcioni plan završen
8.	<p>Kroz dokument treba navesti da li su donesene Odluke o proglašenju kupališta od strane nadležne službe jedinice lokalne samouprave u skladu s propisanom obavezom iz člana 5. Pravilnika o kupalištima i kriterijima za utvrđivanje kvalitete vode (Službene novine Federacije BiH“, broj 83/22), a ukoliko ne - navesti kroz mjere zaštite voda ovu obavezu.</p>	Usvojeno

9.	<p>Nacrt Plana je potrebno inovirati u smislu da se koriste podaci iz sljedećih dokumenta:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Plan upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciji Bosne i Hercegovine (2022.-2027.) („Službene novine Federacije BiH“ broj 75/22) 2. Rješenje o proglašenju zaštićenih područja (“Službene novine Federacije BiH br. 84/18) 3. Plan upravljanja rizikom od poplava za vodno područje rijeke Save (2024.-2029.) (Službene novine Federacije BiH br. 28/24) 4. Projekat "Izrada master plana aglomeracija u BiH za učinkovito planiranje i implementaciju EU Direktive o prečišćavanju komunalnih otpadnih voda (EU UWWTD)" (izvršiti korekciju Poglavlja 3.2.7); 5. Studija procjene terete zagađenja vodnih resursa koja potiču sa deponija/odlagališta rudarskog i industrijskog otpada, februar 2024. 6. Studija poboljšanja hidromorfoloških karakteristika vodotoka preko 10 km² površine sliva na vodnom području rijeke Save u FBiH septembar 2019., 7. Studija dugorocnog snabdijevanja vodom stanovništva, privrede i industrije na vodnom području rijeke Save, avgust 2019., 8. Studija procjene tereta zagađenja vodnih resursa koja potiču sa deponija na vodnom području rijeke Save u FBiH, 2019. 9. Katastar podzemnih voda na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. <p>Dokumenti navedeni pod tač. 1. do 5. i 7. do 10. dostupni su na web stranicama Ministarstva i Agencija za vode dok za dokument pod tačkom 5. obavještavamo vas da je ovo Ministarstvo svim kantonalnim ministarstvima nadležnim za vode, dostavilo putem e-maila od 24.6.2024. godine, Finalni Izvještaj sa aneksima Projekta "Izrada Master plana aglomeracija u BiH za učinkovito planiranje i implementaciju EU Direktive o prečišćavanju komunalnih otpadnih voda (EU Urban Wastewater Treatment Directive/EU UWWTD)" Projekat je finansirala EU kroz instrument predpristupne pomoći EU (IPA) a implementirao ga je Konzorcij kojeg čine SUEZ Consulting (SAFEGE) kao voditelj, te HEIS i EGIS kao članovi. Napominjemo da Projekat ima za cilj unapređenje zaštite okoliša i održivog upravljanja vodama BiH kroz implementaciju EU Direktive o prečišćavanju komunalnih otpadnih voda, što je jedan od ključnih preduslova za pristupanje BiH EU, te za dokument pod tačkom 10. - preuzeti podatke od nadležnog kantonalnog ministarstva za vode.</p>	Usvojeno
10.	<p>Uspostava Katastra podzemnih voda na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine, voda namijenjenih za piće započela 2012. godine na osnovi zaključka Vlade FBiH. U Izvještaju koji je razmatrala Vlada Federacije BiH stoji kako su u razdoblju 2012. – 2017. godine ukupno terenski obrađena i u katastar unesena 3322 izvora i bušotine pitke vode na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine.</p>	Usvojeno

11.	<p>U Planu je potrebno:</p> <ul style="list-style-type: none"> -za aglomeracije manje od 2000 stanovnika nabrojati tretmane voda (septičke jame, sabirne jame ili odgovarajući septički uređaji) te po potrebi izgradnju nekonvencionalnih tehnologija (prečišćavanje biljkama); -revidovati tekst u smislu da se navede konkretno koliki je teret zagađenja od industrije i privrednih objekata, poljoprivrede, saobraćaja.... Za izradu Plana nisu korišteni ni podaci monitoringa stanja voda, a na bazi kojih bi se mogla vršiti procjena tereta zagađenja, kao ni podaci o teretu zagađenja površinskih i podzemnih voda sa deponija krutog otpada i hidromorfološkim pritiscima (kako je to naprijed navedeno studije dostupne na web stranici AVP Sava Sarajevo). Dalje, svi ovi podaci se nalaze i u Planu upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciji BiH (2022-2027) te su mogu preuzeti za potrebe izrade Plana. 	Usvojeno
12.	<p>U tekst Plana potrebno je navesti i zaštićena područja navedena u članu 65. Zakona o vodama</p>	Usvojeno
13.	<p>Poglavlje 2.4.4. Otpadni mulj iz septičkih jama i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda</p> <p>Uopće se ne razmatraju negativni uticaji neobrađenog kanalizacionog mulja, te s tim u vezi ne daju odabrane tehnologije, upravljanje i konačno odlaganje obrađenog kanalizacionog mulja, kao najznačajnije zagađujuće materije koja nastaje radom PPOV.</p> <p>U Planu je potrebno navesti i procjenu odabranih tehnologija konačnog odlaganja kanalizacionog mulja u skladu sa sa Uredbom o upravljanju muljem sa postrojenja za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda („Službene novine Federacije BiH“ broj 28/24) uključujući i eventualno spaljivanje ili ponovnu upotrebu. S tim u vezi, kroz mjere navesti: predviđeni period realizacije, izvore finansiranja, finansijsku procjenu mjere i zadužene organe za provođenje iste.</p> <p>Zaključno, kanalizacioni mulj se mora adekvatno zbrinuti u skladu sa Uredbom i dozvolama iz oblasti okoliša.</p>	Usvojeno
14.	<p>Navode u vezi negativnog uticaja septičkih jama iz ovog poglavlja potrebno preformulisati u smislu da se navede kao mjera za rješavanje problematike da je potrebno pojačati inspekcijski nadzor te pribaviti vodne dozvole za iste kroz koje će se dati obaveza poštivanja tehničkih rješenja vodonepropusnosti.</p> <p>S tim u vezi u Tabeli 1: Akcioni plan za rješavanje prioriternih okolišnih problema u Unsko-sanskom kantonu u periodu 2024–2032. godine - Cilj 1. Zaštititi kvalitet vode i osigurati raspoloživost vodnih resursa i njihovu održivost - Mjera 2: Uspostavljanje sistema za odvodnju i prečišćavanje otpadnih voda – navodi se da će se procjena finansijskih sredstava “dati prema predmjeru i predračunu radova iz idejnog/glavnog projekta . S tim u vezi potrebno je dati okvirnu procjenu finansijskih sredstava kako za izgradnju PPOV tako i za rješavanje zbrinjavanja kanalizacionog mulja jer u konačnici to su ogromna finansijska sredstva (UWWT je finansijski “najteža “ direktiva) koja enormno mijenjaju u Planu navedeni iznos ukupnih</p>	Komentar nije usvojen jer je Akcioni plan završen

	sredstava.	
15.	<p>U Planu, osim navedenih podzakonskih akata donesenih na osnovu Zakona o vodama dodati i:</p> <p>-Pravilnik o kupalištima i kriterijima za utvrđivanje kvalitete vode (Službene novine Federacije BiH“, broj 83/22), Pravilnika o ekološki prihvatljivom protoku Pravilnik o načinu određivanja ekološki prihvatljivog protoka (Službene novine Federacije BiH br. 4/13 , 56/16 i 63/22);</p> <p>-u popisu Direktiva, potrebno navesti i: Okvirnu direktivu o vodama, Direktivu o podzemnim vodama, Nitratnu direktivu, UWWT direktivu i Direktivu o kupalištima</p>	Komentar je već ranije obrađen
16.	<p>U dijelu koji se odnosi na zaštitu voda potrebno primjeniti i član 53. Zakona o vodama:</p> <p>- dodati rečenicu koja glasi: „Sve tehnološke otpadne vode koje se ispuštaju u prirodni recipijent ili kanalizacioni sistem moraju zadovoljiti granične vrijednosti emisija propisane Uredbom o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije („Službene novine FBiH“, broj 26/20, 96/20 i 1/24).</p>	Komentar je već ranije obrađen
17.	<p>U poglavlju 2.4. koji se odnosi na vodnu infrastrukturu - navesti postojeće stanje infrastrukture – Hidrotehnička infrastruktura je nedovoljno opisana odnosno trenutno stanje vodovodnog i kanalizacionog sistema, nedostaju podaci poput: broj rezervoara, pumpnih stanica, broj priključaka (i na vodovod i na kanalizaciju) praćen procentualnom vrijednošću uključujući i broj odobrenja operatora kanalizacionog sistema izdatih u skladu s odredom člana 28. Pravilnika o sadržaju, obliku, uslovima, načinu izdavanja i čuvanja vodnih akata, kakva je vrsta vodosnabdijevanja, dužina distributivne mreže, da li postoji tretman pitke vode ili ne, ako ima koji itd. U ovom poglavlju je potrebno navesti postojeće stanje vodovodne i kanalizacione mreže, prosječna starost postojeće mreže, količina neprihodovane vode, broj i naziv javnih komunalnih preduzeća koji se bave distribuciom i odvodnjom otpadnih voda, potrebno je navesti da li su uključeni neki mjesni vodovodi, da li se na svim izvorištima vrši redovna kontrola kvaliteta vode i da li je ista u skladu sa Pravilnikom o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće ("Službene novine Federacije BiH", broj 44/10, 62/17). Takođe, za sva izvorišta uključena u sistem vodosnabdijevanja potrebno je navesti koja vrsta zahvata je u pitanju, koja je izdašnost izvorišta, te da da li su donesene Odluke o zonama sanitarne zaštite izvorišta (data Tablica 50. je nejasna potrebno Tablicu preformulisati). Ukoliko ne postoje Odluke o zonama sanitarne zaštite izvorišta navesti da li postoje Elaborati o zonama sanitarne zaštite. Navesti da zone sanitarne zaštite sa propisanim zabranama i ograničenjima moraju biti označene i unešene u plansku dokumentaciju kako bi se izvorišta koja se koriste za vodosnabdijevanje sačuvala od onečišćenja. Područje na kojem se nalazi izvorište vode koje se po količini i kvaliteti može koristiti ili se koristi za javno vodosnabdijevanje mora biti zaštićeno od zagađenja i drugih nepovoljnih utjecaja na zdravstvenu ispravnost vode ili izdašnost.</p>	Usvojeno

18.	<p>Poglavlje 2.4.2. Odvodnja otpadnih voda</p> <ul style="list-style-type: none"> - predlažemo da se razdvoji poglavlje na sisteme za odvođenje urbanih i sisteme na odvođenje tehnoloških otpadnih voda; - poglavlje je uglavnom urađeno generalno bez konkretizacije: -nedostaju podaci o postojećim industrijskim/privrednim subjektima; -nedostaju podaci o procjeni broja septičkih jama, vrsti istih i mogućnosti priključenja objekata na javni kanalizacioni sistem, te za aglomeracije manje od 2000 stanovnika potrebno nabrojati tretmane otpadnih voda (septičke jame, sabirne jame ili odgovarajući septički uređaji) te po potrebi izgradnju nekonvencionalnih tehnologija (prečišćavanje biljkama); -potrebno navesti da se ispuštanje urbanih otpadnih voda (sa i bez prečištača) i tehnoloških otpadnih voda u površinske vode i sisteme javne kanalizacije treba uskladiti sa Uredbom o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije. <p>Takođe, potrebno je definisati da svi privredni subjekti, bez obzira da li posjeduju ili ne posjeduju priključak na gradsku kanalizacionu mrežu, svoje tehnološke vode prije ispuštanja u kanalizacioni sistem ili prirodni recipijent moraju uskladiti sa zahtjevima prethodno navedene Uredbe, kao i sa Odlukom o odvodnji i prečišćavanju otpadnih voda.(</p>	Usvojeno
19.	<p>Poglavlje 2.4.3. Zaštita od voda</p> <p>U prvom paragrafu, preformulisati navode „...izazvanih štetnim uticajem neuređenog vodnog režima.“ u „...izazvanih štetnim djelovanjem voda“.</p> <p>Obrazloženje:</p> <p>Neuređeni vodni režim nije jedini uzročnik štetnog djelovanja voda jer da jeste, zaštita od voda bi bila usmjerena isključivo na realizaciju strukturalnih mjera, odnosno na obnovu i sanaciju postojećih, te izgradnju i održavanje novih sistema zaštitnih vodnih objekata.</p> <p>Strukturne mjere za odbranu od poplava su svakako potrebne, ali i skupe investicije koje nisu uvijek najbolje rješenje. Podrazumijevaju građevinske mjere tehničke prirode i uključuju na primjer izgradnju nasipa ili retenzionih bazena, čijom se implementacijom izravno mijenjaju hidrološki i geomorfološki procesi unutar riječnih slivova i poplavnih područja, kao i struktura cjelokupnih riječnih ekosistema.</p> <p>S tim u vezi, Direktiva o procjeni i upravljanju poplavnim rizikom 2007/60/EC (Direktiva o poplavama), koja je najvećim dijelom transponirana u zakonodavstvo FBiH, stavlja naglasak na nestrukturne mjere koje uključuju širok raspon administrativnih i netehničkih mjera (prevencija i pripravnosti).</p> <p>Vežano za navode koji se odnose na dosadašnje mjere zaštite, potrebno je dati osvrt na Plan upravljanja rizikom od poplava za vodno područje rijeke Save u FBiH (2024-2029) kojim su utvrđeni ciljevi u skladu s načelima dugoročne održivosti i predložene strukturne i nestrukturne mjere koje se odnose na lokalizirana područja visokog rizika od poplava ali i za vodno područje rijeke Save u FBiH u cjelini – kojem pripada i USK. Plan je dostupan na web stranici AVP Sava:</p>	Usvojeno

	<p>https://voda.ba/uploads/docs/FRMP_Task2010_FRMP20for20Sava20River20Basin20in20FBiH_LOC_ver06_za20vladu.docx.</p> <p>U Tabeli 35: Velike vode 1/20, 1/100 i 1/500 plavnih područja, potrebno je navesti izvor prikazanih vrijednosti velikih voda.</p> <p>Dopuniti posljednji paragraf ovog poglavlja sa tekotom: "Dostizanje ovog cilja ostaruje se realizacijom mjera iz Plana upravljanja rizikom od poplava, zatim iz Nacrta nacionalnog plana prilagođavanja klimatskim promjenama (NAP) za sektor voda, te unaprijeđenjem rada hidrološko-hidrauličkih prognoznih modela."</p>	
20.	<p>Poglavlje 5</p> <p>Tabela 74: Lista okolišnih problema -Upravljanje vodama-navode: „Ne postoji uspostavljen sistem redovnog monitoringa ispuštanja otpadnih voda u okoliš“ -potrebno preformulisati jer je pravno sistem uspostavljen a monitoring treba da ide u skladu sa obavezama iz vodne dozvole, ukoliko se ne poštuje onda je to obaveza inspekcije da isto naloži</p>	Usvojeno
21.	<p>Imajući u vidu nadležnosti Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva USK smatramo da ga je potrebno navesti u ovom Poglavlju</p>	Usvojeno
22.	<p>Dodati sljedeću rečenicu:</p> <p>Tatkođer, održivo gospodarenje šumama na području Unsko-sanskog kantona je značajno ugroženo jer se nakon 2020. godine šumama i šumskim zemljištem gazduje bez strateškog planskog dokumenta - šumskogospodarske osnove, što je omogućeno naknadnim izmjenama kantonalnog Zakona o šumama koje su donesene 2017. godine (Službeni glasnik USK 25/17).</p>	Usvojeno
23.	<p>Zamijeniti sljedećom rečenicom:</p> <p>Bogatstvo šumom i održivo upravljanje šumama i šumskim zemljištem osnova je za kvalitetno stanje okoliša i izvor sirovine za drvenu industriju.</p>	Usvojeno
24.	Lišćarske	Usvojeno
25.	Lišćarskih	Usvojeno
26.	<p>Izjava da se sve više ulaže u pošumljavanje ne stoji, s obzirom da je u posljednjih 5 godina realizacija plana pošumljavanja bila između 40-50%, a i nepoznato je na koji način se troše namjenska sredstva za općekorisne funkcije šuma.</p> <p>Ovdje dodati sljedeću rečenicu:</p> <p>Međutim, najvažnija pretpostavka za održivo gospodarenje šumama na području USK prioritetno je donijeti strateške planske dokumente (šumskogospodarske osnove) za sva područja na kantonu i donijeti izmjene Zakona o šumama kojima će se naglaiti da je šumskogospodarska osnova obavezna i da se gospodarenje mora zasnivati na važećoj ŠGO.</p>	<p>Komentar je djelomično usvojen i napisan u preformulisanoj formi („Međutim, najvažnija pretpostavka za održivo gospodarenje šumama na području USK prioritetno je donijeti strateške planske dokumente (šumskogospodarske osnove) za sva područja na</p>

		<p>kantonu i donijeti izmjene Zakona o šumama.“).</p> <p>Smatramo da se Planom zaštite okoliša ne treba ukazivati na greške u bilo kojem zakonu. Također, podaci i rečenice su iz važećih Šumskogospodarskih osnova na području USK. Ako postoje dokumenti koji kažu da je realizacija plana pošumljavanja na 40-50% potrebno ga je dostaviti i onda se može ubaciti u tekst ovog Plana zaštite okoliša.</p>
27.	<p>Zbog nepostojanja važeće šumskogospodarske osnove svi navedeni podaci vezani za karakteristike ovog šumskogospodarskog područja su uzeti iz stare šumskogospodarske osnove (period važenja 2011.-2020.), tako da je većina podataka zastarjela/nije relevantna.</p>	<p>Komentar usvojen, ali dio tako da je većina podataka zastarjela/nije relevantna nije uključen. Mi ne možemo ulaziti u dio zašto nema novih osnova, nego koristimo postojeće podatke.</p>
28.	<p>Suvišan grafikon, nejasna klasifikacija kategorija.</p> <p>Izmiješani su kriteriji: vrste drveća, kategorije šuma i orografski aspekt vegetacije/šuma (brdske šume?!).</p> <p>Dovoljan i jasniji je tekstualni opis vegetacijskih karakteristika iznad.</p>	<p>Usvojeno</p>
29.	<p>Ovdje dodati sljedeći tekst:</p> <p>Zbog nepostojanja važeće šumskogospodarske osnove svi navedeni podaci vezani za karakteristike ovog šumskogospodarskog područja su uzeti iz stare šumskogospodarske osnove (period važenja 2012.-2021.) tako da je većina podataka zastarjela/nije relevantna.</p>	<p>Komentar usvojen, ali dio tako da je većina podataka zastarjela/nije relevantna nije uključen. Mi ne možemo ulaziti u dio zašto nema novih osnova, nego</p>

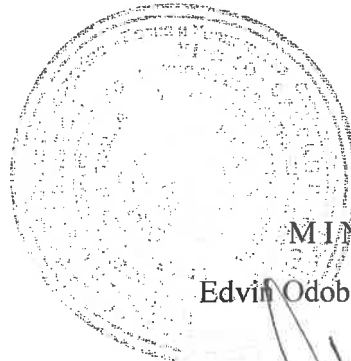
		koristimo postojeće podatke.
30.	<p>U 1. zaštitnoj zoni? Prema definiciji Zakona o šumama USK, Čl. 4. st.12.: „Krčenje šuma u smislu ovog zakona je promjena namjene šumskog zemljišta. Izgradnja objekata u šumi i na šumskom zemljištu potrebnih za gospodarenje šumama kao i za prehranu i uzgoj divljači ne smatra se krčenjem.“ Zamijeniti sa: kontrolirana sanitarna sječa i krčenje šume isključivo u svrhu izgradnje objekata za funkcioniranje objekata vodozaštitnog područja.</p>	<p>Komentar je djelomično usvojen. Traženi dio je već napisan kao prva dozvoljena stavka za izgradnju. Izbrisan je dio krčenje.</p>
31.	<p>Zabrane i ograničenja u zonama od značaja za vodosnabdjevanje stanovništva definirane su „Pravilnikom o načinu utvrđivanja uvjeta za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdjevanje stanovništva“ (Službene novine Federacije BiH br. 88/12) Provjeriti koje su aktivnosti moguće prema postojećim propisima u oblasti voda, kao i drugim propisima i vidovima zaštite.</p>	<p>Komentar nije usvojen. Prilikom pisanja ovog dijela u Šumskogospodarskoj osnovi već je utvrđeno šta može a šta ne može da se gradi a prema postojećim propisima iz sektora voda.</p>
32.	<p>Kao prethodno</p>	<p>Komentar nije usvojen. Prilikom pisanja ovog dijela u Šumskogospodarskoj osnovi već je utvrđeno šta može a šta ne može da se gradi a prema postojećim propisima iz sektora voda.</p>
33.	<p>Ovdje dodati sljedeći tekst: Zbog ne postojanja važeće šumskogospodarske osnove svi navedeni podaci vezani za karakteristike ovog šumskogospodarskog područja su uzeti iz stare šumskogospodarske osnove (period važenja 2013.–2022.), tako da je većina podataka zastarjela/nije relevantna.</p>	<p>Komentar usvojen, ali dio tako da je većina podataka zastarjela/nije relevantna nije uključen. Mi ne možemo ulaziti u dio zašto nema novih osnova, nego koristimo postojeće podatke.</p>

34.	Nedostaje tekst za opće karakteristike ŠGP Bosansko-petrovačko, kao kod drugih ŠGP-a	Usvojeno
35.	Nakon općih karakteristika ŠGP-a dodati sljedeći tekst: Zbog nepostojanja važeće šumskogospodarske osnove svi navedeni podaci vezani za karakteristike ovog šumskogospodarskog područja su uzeti iz stare šumskogospodarske osnove (period važenja 2014.–2023.), tako da je većina podataka zastarjela/nije relevantna.	Komentar usvojen, ali dio tako da je većina podataka zastarjela/nije relevantna nije uključen. Mi ne možemo ulaziti u dio zašto nema novih osnova, nego koristimo postojeće podatke.
36.	Dodati rečenicu: Zbog nepostojanja važeće šumskogospodarske osnove svi navedeni podaci vezani za karakteristike ovog šumskogospodarskog područja su uzeti iz stare šumskogospodarske osnove (period važenja 2015.–2024.), tako da je većina podataka zastarjela/nije relevantna.	Komentar usvojen, ali dio tako da je većina podataka zastarjela/nije relevantna nije uključen. Mi ne možemo ulaziti u dio zašto nema novih osnova, nego koristimo postojeće podatke.
37.	Ne postoji ovaj zakon	Usvojeno
38.	Zakone donosi parlament Federacije BiH	Usvojeno
39.	Oblast šumarstva je od 2009. godine zakonski neuređena na nivou Federacije BiH.	Usvojeno
40.	Propis se ne primjenjuje	Usvojeno
41.	U njegovom sastavu djeluje i Federalna uprava za šumarstvo.	Komentar nije usvojen. Ne treba navoditi dijelove ministarstva u pitanju su samo poslovi koji su u nadležnosti svakog ministarstva posebno.
42.	Održivo gospodrenje šumama ključno je za očuvanje biodiverziteta i šumskih resursa, koje je na području Unsko-sanskog kantona u velikoj mjeri ugroženo jer se nakon 2020. godine šumama i šumskim zemljištem gazduje bez strateškog planskog dokumenta (šumskogospodarske osnove), a što je omogućeno naknadnim izmjenama kantonalnog Zakona o šumama, koje su donesene 2017. godine	Komentar nije usvojen. Smatramo da Plan zaštite okoliša nije prostor za definisanje razloga zbog kojih određene insitucije sprovode/ili ne sprovde aktivnosti.
43.	Sektor za šumarstvo i lovstvo: Dodati sljedeći tekst:	Usvojeno

	Premijer FBiH je svojim dopisom broj: 03-02-531-8/2023 od 09.06.2023. godine obavijestio Predstavnički dom i Dom naroda Parlamenta FBiH da iz parlamentarne procedure povlači sve zakone, pa i Prijedlog Zakona o šumama. U toku 2024. godine Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva je nakon široko provedene javne rasprave izradilo Prednacrt zakona o šumama.	
44.	S obzirom da je oblast šumarstva u USK uređena kantonalnim Zakonom o šumama potrebno je to i navesti kao i podzakonske akte koji su doneseni na osnovu njega.	Usvojeno
45.	Nijedan kantonalni zakon o šumama nije stavljen van snage!	Usvojeno
46.	Zakonom o šumama USK je propisan način izrade i donošenja šumskoprivrednih osnova u USK.	Usvojeno
47.	Međutim, na području Unsko-sanskog kantona u periodu nakon 2020. godine je istekao rok važenja svih šumskogospodarskih osnova i prema Zakonu o šumama gazduje se na osnovu godišnjih planova čime je u značajnoj mjeri ugroženo održivo gospodarenje šumama ,a time i samo stanje okoliša.	Komentar nije usvojen. Smatramo da nije komentar koji treba da se nalazi u Planu zaštite okoliša.
48.	Zakonom o šumama USK, Članom 37. i Pravilnikom kojim se propisuju uvjeti za uzgoj, iskorištavanje, sakupljanje i promet nedravnih šumskih proizvoda je postavljen pravni okvir za postupanje sa nedravnim šumskim proizvodima, ali je problem u tome što se ne primjenjuju. U ŠGO je postupanje u vezi sa korištenjem NŠP uobičajeno potpuno zapostavljeno i uglavnom samo formalno navedeno.	Komentar nije usvojen. Interesantna informacija ali se već ulazi u sami detalj i poglavlje je već samo po sebi izuzetno obimno. Nije u pitanju tematski dokument.
49.	U okviru Šumarskog programa FBiH je tretirana i oblast upravljanja NŠP (u studiji „Ostali proizvodi šuma i šumskih zemljišta“), a čije je usvajanje vezano za donošenje federalnog zakona o šumama.	Komentar nije usvojen. Šumarski program postoji ali nije usvojen jer nema na osnovu čega da se usvoji i čeka donošenje Zakona na nivou FBiH.
50.	Veliki napredak bi bio postignut primjenom postojećih propisa i uspostavom sistema upravljanja NŠP od strane korisnika šuma, kako je i propisano Zakonom o šumama USK.	Usvojeno
51.	Prijedlog zakona o šumama povučen iz parlamentarne procedure	Usvojeno
52.	Mjere	Komentar nije usvojen jer je Akcioni plan završen
53.	Dodati i Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva	Usvojeno
54.	Potrebno je navesti propise iz oblasti šumarstva i lovstva koji su	Usvojeno

	korišteni prilikom izrade dokumenta	
55.	Treba stajati: Sažetak šumskogospodarske osnove za Šumskogospodarsko područje Bosansko-petrovačko sa periodom važenja od 2014.-2023. godine	Usvojeno
56.	Treba stajati: Sažetak šumskogospodarske osnove za Šumskogospodarsko područje Drvarsko (dio) i Bosanskograhovsko (dio) sa periodom važenja od 2015.-2024. godine	Usvojeno
57.	Treba stajati: Sažetak šumskogospodarske osnove za Šumskogospodarsko područje Ključko sa periodom važenja od 2011.-2020.	Usvojeno
58.	Treba stajati: Sažetak šumskogospodarske osnove za Šumskogospodarsko područje Sansko sa periodom važenja od 2013.-2022. godine	Usvojeno
59.	Treba stajati: Sažetak šumskogospodarske osnove za Šumskogospodarsko područje Unsko sa periodom važenja od 2012.-2021. godine	Usvojeno

Ukupno 118 komentara

MINISTAR :

Edvin Odošević, MA dipl.ing.arh.

11/14
20.01.2026. 1.26
221/26

Broj: 21/02-45-8936- 119 /24
Bihać, 19.01.2026. godine

MINISTARSTVO ZA GRAĐENJE, PROSTORNO UREĐENJE I ZAŠTITU OKOLIŠA

PREDMET: Mišljenje na prijedlog Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024.
- 2032. godine, dostavlja se;

Na osnovu člana 4. Uredbe o Uredu za zakonodavstvo Vlade Unsko-sanskog kantona ("Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona", broj: 9/11, 22/11 i 7/18), Ured za zakonodavstvo Vlade Unsko-sanskog kantona, daje sljedeće

MIŠLJENJE

na prijedlog Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024. - 2032. godine

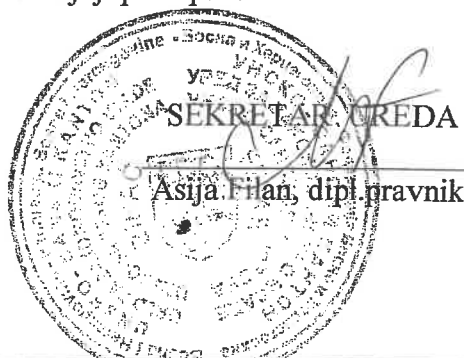
Zakonski osnov za donošenje Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024. - 2032. godine (u daljnjem tekstu: Plan) sadržan je u odredbi člana 47. stav (4) Zakona o zaštiti okoliša Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 15/21) (u daljnjem tekstu: Zakon) koji propisuje da kantonalni plan zaštite okoliša donosi skupština kantona na prijedlog vlade kantona.

Uzimajući u obzir pravnu prirodu Plana, Ured za zakonodavstvo Vlade Unsko-sanskog kantona se nije upustio u analizu njegovog sadržaja, osim Uvodnog dijela i dijela koji se odnosi na Pravni osnov, te sugerišemo sljedeće:

- da u skladu sa članom 47. stav (7) Zakona pribavite potrebna mišljenja na prijedlog Plana;
- kako je i navedeno u Uvodnom dijelu, da Plan predstavlja sveobuhvatan strateški i provedbeni dokument, sugerišemo da isti uputite Uredu Vlade Unsko-sanskog kantona kako je to propisano članom 2. Uredbe o osnivanju Ureda Vlade Unsko-sanskog kantona ("Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona", broj: 22/11, 18/18 i 15/23).

Ured za zakonodavstvo Vlade Unsko-sanskog kantona predlaže obrađivaču da nakon razmatranja sugestija iz ovog Mišljenja, Plan uputi u daljnji postupak.

Dostavljeno:
1. naslovu,
2. a/a

19.1.2026
213/26

Broj: 07-45-8936-118/24
Bihać, 13.1.2026.godine

11/4
19.01.2026

MINISTARSTVO ZA GRAĐENJE, PROSTORNO UREĐENJE
I ZAŠTITU OKOLIŠA
-ovdje-

PREDMET : Mišljenje, dostavlja se.-

VEZA: Vaš akt broj: 11-45-8936-117/24 od 13.1.2026.godine

Na osnovu člana 16. Poslovnika o radu Vlade Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“ broj 21/21), o dostavljenom prijedlogu Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024.-2032.godine, obavještavamo vas da se navedenim prijedlogom Plana ne regulira materija iz člana 16. stav (1) alineja 2. Poslovnika o radu Vlade Unsko-sanskog kantona, kojim je utvrđeno da ovo Ministarstvo daje mišljenje na nacрте i prijedloge propisa, odnosno nekog drugog općeg akta u pogledu njihove usklađenosti s propisima o ostvarivanju ljudskih prava i sloboda, organizacije pravosuđa, organizacije organa uprave i upravnih organizacija i odredaba o sankcijama.

Sanela Zecirevic, ministar prava

Dostavljeno:
Glaslovu
-a/a

130
Broj: 04- 19 - 8936 - /24
Bihać, 05.02.2026. godine

Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje
i zaštitu okoliša

PREDMET: Mišljenje o fiskalnoj procjeni, dostavlja se;
Veza, Vaš akt broj : 11-19-8936-128/24 godine od 02.02.2026. godine

Shodno članu 16. stav 1. Alineja 3. Poslovnika o radu Vlade Unsko-sanskog kantona ("Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona" broj: 21/21), Ministarstvo finansija je u obavezi dati mišljenje na nacrt i prijedlog drugog propisa, odnosno drugog općeg akta, ako njegovo provođenje zahtjeva osiguranje posebnih sredstava, potrebnih za izvršenje propisa.

Dalje, po odredbi člana 1. i 2. stav (2) Pravilnika o proceduri za izradu izjave o fiskalnoj procjeni zakona, drugih propisa i akata planiranja na budžet ("Službene novine FBiH " broj: 34/16 i 15/18), obrađivač propisa i akata planiranja izrađuje izjavu o fiskalnoj procjeni prilikom izrade tih propisa i akata koje Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno vlada kantona utvrđuje, donosi, odnosno na koje daje saglasnost, te propisa i akata planiranja koje Vlada predlaže Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno Skupštini kantona. U skladu sa naprijed citiranim Pravilnikom, Ministarstvo finansija razmatra i daje svoje mišljenje o fiskalnoj procjeni propisa ili akata planiranja, te dostavlja mišljenje obrađivaču propisa u roku koji je utvrđen Poslovníkom o radu Vlade. Slijedom gore navedenog dajemo sljedeće:

Mišljenje

Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša je svojim aktom, broj i datum gornji Ministarstvu finansija dostavilo Prijedlog Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024-2032. godine, te obrazac izjava o fiskalnoj procjeni (ovjeren i potpisan od strane ovlaštene osobe: obrazac IFP-DA). obrađivač akta je u obrazloženju naveo : "Prijedlogom Planom zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona u periodu od 2024-2032. godine u dijelu Akcionog plana za rješavanje prioriternih okolišnih problema u Unsko-sanskom kantonu u periodu od 2024-2032. godine su navedene mjere/aktivnosti , vrijeme izvršenja, nosioci aktivnosti , te iznos sredstava i izvor sredstava za finansiranje navedenih aktivnosti. Rashodi evidentirani na grupama: Tekući transferi i drugi tekući rashodi (1.250.000,00 KM), Kapitalni transferi (1.000.000,00 KM) i Izdaci za nabavku stalnih sredstava u obliku prava (120.475,00KM) odnose se na već planirana i odobrena sredstva u budžetu za tekuću 2026. godinu za troškove provođenja naprijed navedenih aktivnosti u tekućoj godini i ukupno iznose 2.370.475,00 KM. Troškovi provođenja naprijed navedenih aktivnosti u tekućoj (n+1) godini, odnosno u 2027. godini, a koji su planirani DOB-om 2026-2028. godina iznose 2.380.000,00 KM a odnose se na rashode evidentirane na grupama , i to za: namjenski izvor 30- Tekući transferi i drugi tekući rashodi (1.280.00,00 KM) i Izdaci za nabavku stalnih sredstava u obliku prava (100.000,00 KM) i budžetski izvor 10- Kapitalni transferi (1.000.000,00 KM). Troškovi provođenja naprijed navedenih aktivnosti u tekućoj (n+2) godini, odnosno u 2028. godini, a koji su planirani DOB-om 2026-2028 godina su planirana u ukupnom iznosu od 2.380.000,00 KM, a odnose se na rashode evidentirane na grupama, i to za : namjenski izvor 30-Tekući transferi i drugi tekući rashodi (1.280.00,00 KM) i Izdaci za nabavku stalnih sredstava u

obliku prava (100.000,00 KM) i budžetski izvor 10- kapitalni transferi (1.000.000,00 KM). Usvajanjem ovog dokumenta u okviru odobrenog budžeta Ministarstva za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša, neće doći do potrebe za angažovanjem dodatnih budžetskih sredstava u odnosu na ona već planirana budžetom za 2026. godinu i DOB-om 2026-2028. godina”.

U postupku konsultacije na Prijedlog Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024-2032. godina, a u skladu sa članom 6. Pravilnika o proceduri za izradu izjave o fiskalnoj procjeni zakona, drugih propisa i akata planiranja na budžet ("Službene novine Federacije BiH" broj 34/16) Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša aktom broj: 11-1-8936-117/24 od 13.1.2026. godine je dostavilo Prijedlog Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024-2032 godina sa Izjavom o fiskalnoj procjeni IPF-DA svim nosiocima aktivnosti na koje bi usvajanje Plana zaštite okoliša imalo fiskalne posljedice na njihove budžete, te je zatražilo da dostave mišljenje do 23.1.2026. godine, te ukoliko se ne očituju u tom ioku da će smatrati da će ministarstvo smatrati da su saglasni sa dostavljenim. Dana 21.1.2026. godine Kantonalna uprava civilne zaštite dostavila je akt broj: 15/01-19-8936-124/24 od 20.1.2026. godine sa Izjavom o fiskalnoj procjeni na Obrazcu IFP-DA i mišljenjem da provođenje predloženog propisa nema utjecaja na njihov Budžet, jer su sredstva za redovne aktivnosti već predviđene budžetom. Dana 26.1.2026. godine je od Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike zaprimljen akt broj: 09-19-8936-124/24 od 22.1.2026. godine sa Izjavom o fiskalnoj procjeni na Obrazcu IFP-DA i mišljenjem do donošenja Plana zaštite okoliša neće imati uticaj na njihov budžet. Aktom broj: 06-19-8936-123/24 od 22.1.2026. godine sa Izjavom o fiskalnoj procjeni IPF NE od zaprimljenog dana 23.1.2026. godine, Ministarstvo privrede se očitovalo da za provedbu Plana neće biti potrebna dodatna finansijska sredstva u odnosu na već planirana Budžetom.

U postupku konsultacije na Prijedlog Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024-2032. godina, a u skladu sa članom 6. Pravilnika o proceduri za izradu izjave o fiskalnoj procjeni zakona, drugih propisa i akata planiranja na budžet ("Službene novine Federacije BiH" broj 34/16) Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša aktom broj: 11-1-8936-117/24 od 13.1.2026. godine je dostavilo Prijedlog Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024-2032 godina sa Izjavom o fiskalnoj procjeni IPF-DA jedinicama lokalne samouprave na koje bi usvajanje Plana zaštite okoliša imalo fiskalne posljedice na njihove budžete, te je zatražilo da dostave mišljenje do 23.1.2026. godine, te ukoliko se ne očituju u tom ioku da će smatrati da će ministarstvo smatrati da su saglasni sa dostavljenim. Niko se nije očitovao na akt broj: 11-19-8936-117/24 od 13.1.2026. godine.

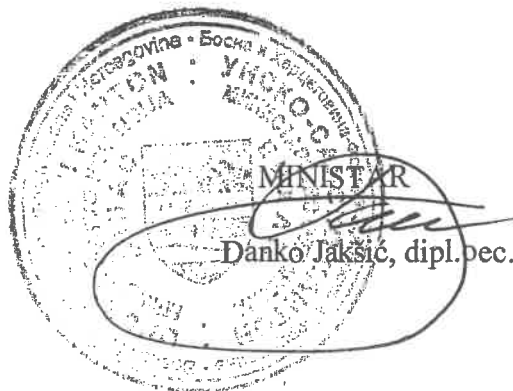
Obzirom na navedeno Ministarstvo finansija sa aspekta fiskalnog učinka napominje, da je obaveza svih korisnika budžeta kantona, gradova i općina, da se pridržavaju gornjih granica prihoda u okviru usvojenih budžeta od strane Skuptine Usk-a, gradskih i općinskih vijeća. Sljedom gore navedenog, predlagač akta je postupio u skladu s članom 6. i 7. stav (1) Pravilnika o proceduri za izradu izjave o fiskalnoj procjeni zakona, drugih propisa i akata planiranja na budžet.

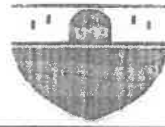
S poštovanjem,

Obrađivač akta:
Zlatan Zurić, dipl. ecc.

Dostavljeno:

1. Naslovu
2. Minist. finansija
3. a/a

M/G 5/18/26
04.02.2

Broj: 20/3-45-8936-122/24
Datum: 3. 2. 2026. godine

**MINISTARSTVO ZA GRAĐENJE,
PROSTORNO UREĐENJE I ZAŠTITU OKOLIŠA**

PREDMET: Odgovor, dostavlja se

Poštovani,

u vezi vašeg dopisa broj: 11-45-8936-122/24 od 21.01.2026. godine ukazujemo na slijedeće:

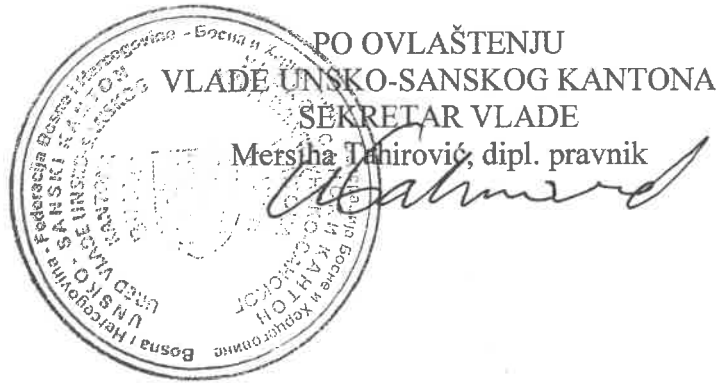
U skladu sa članom 3. Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 32/17) sektorska strategija razvoja predstavlja strateški dokument nadležnih institucija Federacije i kantona koji definira javne politike, pravce, ciljeve i resurse razvoja sektora i proizlazi iz integrisane strategije razvoja, dok strategija razvoja predstavlja integrisani, multisektorski strateški dokument Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave koji definira javne politike i usmjerava razvoj teritorije Federacije i područja kantona i jedinica lokalne samouprave i predstavlja putokaz za sveukupni razvoj. Uredbom o izradi strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 74/19 i 2/21) propisuje se izrada strateških dokumenata u Federaciji, institucionalni okvir za izradu i donošenje Strategije razvoja Federacije Bosne i Hercegovine, strategija razvoja kantona, sektorskih strategija kantona i strategija razvoja jedinica lokalne samouprave i druga pitanja od značaja za izradu strateških dokumenata. Također, navedenom Uredbom propisana je i minimalna struktura strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine. Članom 16. navedene Uredbe definirano je da provjera međusobne usklađenosti strateških dokumenata u Federaciji podrazumijeva usaglašavanje, obezbjeđivanje komplementarnosti razvojnih pravaca i strateških ciljeva sa strateškim ciljevima strateških dokumenata istog ili višeg nivoa vlasti u Federaciji, strateškim dokumentima proizašlim iz procesa evropskih integracija i međunarodno prihvaćenim globalnim ciljevima održivog razvoja. Nadalje, međusobna usklađenost strateških dokumenata u Federaciji, kantonima i jedinicama lokalne samouprave osigurava se provjerom usklađenosti razvojnih pravaca i strateških ciljeva Strategije razvoja Federacije, strategije razvoja kantona i strategije razvoja jedinica lokalne samouprave, kao i usklađenost Strategije razvoja Federacije i strategije razvoja kantona sa strateškim pravcima i strateškim ciljevima sektorskih strategija na istom nivou.

U skladu sa prethodno navedenim, Plan zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona ne predstavlja strateški dokument u smislu Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine, odnosno ne radi se o Strategiji razvoja kantona niti o sektorskoj strategiji te isti, možete uputiti u daljnju proceduru, u skladu sa dosadašnjom praksom.

S poštovanjem,

Dostavljeno:

1. Naslovu
2. a/a

Broj: 02-19-47/26 - 2
Sarajevo, 27.01.2026. godine.

PRIMLJENO 02-02-2026			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
11-	19-	8936-	12A

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
UNSKO-SANSKI KANTON
**Ministarstvo za građenje,
prostorno uređenje i zaštitu okoliša**
Alije Đerzeleza 2, 77000 Bihać

Predmet: Mišljenje, dostavlja se
Veza Vaš broj: 11-19-8936-117/24 od 13.01.2026. godine

Poštovani,
vašim aktom, broj i datum naprijed navedeni, tražili ste mišljenje na Prijedlog plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona.
Vezano za vaš zahtjev, informišemo vas da su pitanja zaštite okoliša regulisana Zakonom o zaštiti okoliša i da nisu nadležnost ovog Ministarstva. Iz navedenog proizilazi da ne postoji zakonski osnov za davanje mišljenja ovog Ministarstva na Prijedlog plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona.

Dostaviti :

1. Naslovu,
3. Evidenciji,
4. Arhivi

Na osnovu člana 16. Zakona o Vladi Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 5/08), na prijedlog Ministarstva za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša, Vlada Unsko - sanskog kantona na sjednici održanoj dana _____ godine, d o n o s i:

ZAKLJUČAK

I

Utvrđuje se Prijedlog Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2024.-2032. obrađivača Ministarstva za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša, s tim da se isti uputi Skupštini Kantona u daljnju proceduru.

II

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj:
Bihać,

PREMIJER KANTONA
mr.sci.Mustafa Ružnić

